

Januaro—Marto 1937
Nro 1 (115), Tomo XIV.

IPROGRESO

⌘ Konsakrat al propago, libera diskuto
e konstanta perfektigo di la Linguo
Internaciona. Fondita da Profesoro
⌘ Louis Couturat, Collège de France

OFFICIALA ORGANO DIL *Uniono* POR LA LINGUO
INTERNACIONA (IDO = ESPERANTO REFORMITA)
8, KING'S AVENUE WOODFORD GREEN, ESSEX, ANGLIA

703. 170-B. Corp.
14-15
1937-1938

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*

Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy,
exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro S. Auerbach (Anglia)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro Hans Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Nederlando)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.«
§ 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitalier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 6 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr. Specimena kayeri -,50 SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley*, Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Se Plato vivus itere!

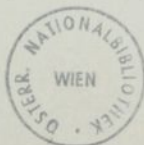
Rezumita da H. McFrane

Du profesori, R. H. S. Crossman e C. R. Morris, diskutis per radio la filozofio di Plato, ta famoza Greko qua vivis plu kam 2200 yari ante nun. Li regardis ta filozofio en la lumo dil eventi moderna, ed en relato al feliceso homala. En multa punti la tezi di Plato esas revolucionema mem en nia epoko.
Red.

Quon Plato pensabus pri populal kontrolo e pri militala diktatoreso? Il rejektabus ambi. La populo ne bezonas libereso, lu bezonas bona governo. Pro to il kondamnas la demokratio kom solvuro di nia problemi. La generali e la soldati ne povas donar a homala enti ta bona governo quan li bezonas.

Quo, do, restas? La respondo da Plato esas simpla. Se la populo bezonas bona governo, ol bezonas la governo di bona homi, e la problemo dil politiko esas precize la sequanta: Quale ni povas edukar guvernanta klaso kapabla governar e qua meritas recevar la fido dil populo?

»La populo bezonas bona governo, konseque le bona devas governar«, ico sonas kelke nepraktikala. Ma quale li povas governar, quale li povas kombinar lia forci. Quale li povus obtenar la povo? Plato ne respondizis teoriale ica questiono. Eduko esis la solvuro di Plato, ma ne eduko por omni. Plato ne kredis, quale multa moderna pedagogi, ke generala eduko, la proceso di populala instrukto, helpus sua lando. Ni ne devus probar ignorar ica leda fakto. Plato esis realisto en sua politikala penso, e la Akademio, universitato qua esis apertita ad omna probabla politikala dukntanti, esis praktikala politiko. »La mondo nur povas salvesar, kande la reji divenas filozofi, e kande la filozofi

divenas reji«. Ico esas la frazo, en qua lu montras sua tota politikala filozofio. E per »reji« il ne vizis konstitu-cala monarki o politikala konsilanti; il vizis absoluta gubernanti disponanta armeo.

Quon vizis Plato per »reji mustas divenar filozofi«? Il esis konvinkita, quale lua maestro Sokrates, ke la mondo devas organizesar per raciono. Bona stato es racionoza stato 'planizita stato, e bona guvernanto esas ta homo, qua konocas precize la vivo-plano qua donos feliceso al homi. Pro ke la guvernanto kontrolas nia tota vivo, lua eduko mustas esar plu universalala kam ta di irga altru. Plato perceptis sua guvernanta klaso kom du-grupa: unesme la soldati ed administranti, duesme, super li, la filozofi, la amanti dil vereso sen interesi materiala, qui vidabis la legi dil universo e qui harmoniigis la stato kun oli.

Ma Plato anke konocis la homala naturo, e pro to lu decidis eskartar ula tenti. Unesme il interdiktis a lua filozofiala reji mariajo o familii. Duesme lu interdiktis a li irga relato kun richaji. Li devus vivar fora de la klasi regnata. Tre modesta salario pagesez a li da sua politikala servanti. La guvernanto darfas nek posedar la moyeni produktala (mashini, agri edc.) nek obtenar irga profito de oli. Il devus *posedar nulo*, ne mem spoza o puero. Nam posedo koruptos ilu, same quale ol koruptis la soldato en la militala stato e quale ol mustas koruptar la guvernanto en fashista stato. La moyeni di produkto ed omna richaji dil lando esos posedata e kontrolata da la guvernata amasi. Privacita del yuro governar su ipsa, la popolo recevas kompanse la posedo e dispono dil richaji. La popolo devas juar sua havaji. La guvernanto devas gardar e prezervar oli, ma il mustas prezervar oli por sua guvernati. Ilu ne tushos oli ipsa, ed il ne deziros lo, nam lua eduko docis a lu ne dezirar povo o richaji.

Ico es kurta rezumo di la plano da Plato por la salvo dil mondo. Ol es fondita sur du kozi: eduko e forco, ed ol povas kondensesar en la frazo »la tiraneso dil raciono qua donas ad omnu ta libereso quan lu meritās«. Al guvernata klasi ol donas paco e sekureso, en qua li povas juar la frukti di sua laboro. Ma du kozi esas interdiktata a li: Milito e savo; Plato kredis, ke la maxim multa homi volunte kareus ambi.

La soldati ed administranti anke esos felica. Supozante ke li havas nula richaji, nula familii, nula privata vivo, li tamen havas povo e politikala kontrolo, la jui di responsiva, publika servo, la militala vivo e la aventuri dil milito: e por kelka homi ici esas suficanta. Fine la filozofi. Por li anke ne existas richaji, e nul privata vivo. E pluse li ne partoprenas la praktikal administro dil stato, od militi. Li ne mem juas la plezuri dil duesma klaso. Ma li ne objeccionas, pro ke lia tota vivo devotesas al skopo trovar la vereso e por ta skopo impozar la raciono adsur la homal societo. Li perdis omna personala interesi en lia pasiono por ta skopo.

Singla de la tri klasi, la guvernata, la servanti dil publiko — la administranti, la soldati e la filozofi, esas privacita de multo, ma pri quon li esas privacita, li fakte ne deziras. E tale, dicas e pensas Plato, la tiraneso dil raciono, la governo dil filozofiala rejo, adportabos feliceso a ni omna.

Ka tala ideala stando esos posibla?

M.: Lord Acton dicas »Povo koruptas, ed absoluta povo koruptas absolute«, ma ne nur co. Mem supozante ke vu trovus persono kun absoluta boneso e la habileso guvernar, ka vua santatra autokrato fakte posedus la savo, qua es necesa por bona governo? La chefa ideo di Plato esas, ke la experto devas guvernar. Ma mem la filozofala rejo esas nur homa ento, kun limitizita kompreno e limitizita simpatii.

Gr.: Plato forsan konsentus kun vu, ma il konkluzus altre. La filozofa certe ne povas konocar quon la ordinara homo sentas o deziras, ma il savas plu bone, quo fakte satisfacos la ordinara homo. Ordinara homi ofte ne savas quo esas bona por li; ofte li ne savas quon fakte li deziras — e se li savas, li ofte deziras kozi qui, kande obtenata, ne satisfacos li. Nur la saja homo savas quo esas bona por vu e quo satisfacos vu.

M.: Me povas sentar certena atrakto en tala absoluta governo, precipue kande vu sentas vu fatigita e senkuraja, ed en la deziro transdonar vua vivo e destino a plu saja, plu bona e plu forta homo. Ma la tota metodo dil filozofala rejo esas falsa metodo. La skopo di Plato ne esas

exekutar ekonomiala tasko, ma igar homi bona e felica. Ma ka lu sucesos tavoye? Semblas ke il kredas, ke homi povas *pulsesar* aden feliceo e boneso; ke individui povas esar movata quale shako-figuri per la fingri di superhomo; ke li obedias la imperi ube vivar, qual labori facar, quan mariajar edc. e ke la rezultajo esos felica popolo e bona socio.

Certe, omna to es falsa. Se vu deziras produktar sociala revoluciono en la socio, kompleta chanjo en olua tota vivo-modo — e to es quon Plato aspiras — ica maniero ne esas la justa por komencar. Nulu povas fakte regenerar la sociala vivo di popolo ecepte la popolo ipsa.

Gr.: Ma kad ne granda duktanti igas homi agar, quon li ne agabus sen duktanti?

M.: Lo semblas tala. Il forsan esos kapabla en instanti di granda eciteso duktar amasi dil populó per lia emoci, tale ke li *kredas* agar por su ipsa. Ma por sucesar kontinue la unika duktanto qua sucesos esas ta qua pulsesas sur la kresto di ondo, di morala volo, qua fakte existas en la kordii dil homi ipsa. Tala konstruktiva revoluciono venas de infre, ne de supre; de le multa, ne de la sola. Se ni spektas aden nia propra vivi, de ube ni ganas ta morala forteso quan ni posedas? Certe ne de le Cesar e le Napoleon di ica mondo. De li ni povas lernar ulo pri politikala metodi, ma ni instruktosis per Kristanismo, e ne sola per ol, spektar altraloke por la vere granda morala e spiritala forci. Ni trovos li ne inter personi kun granda ofici, ma en homi qui en la ordinara vivo esas de mikra pozesos. Ni spektos a Sokrates, Kristo e St. Francis.

Kompare al iliterati la posedanti di libri esas superiora. Al posedanti dil libri, ti qui memoras esas superiora. A li ta homi, qui konocas e komprenas la mutuala relati di la memorita amaso de savo, esas superiora. E mem a li ti esas superiora, qui realigas lia racionoza-reflektoza savi.

(Segun Manu-Smrti)

Chiniana

amasala eduko *Trad. M. Spillane (London)*

Prof. Tao, olima dekanano di la sud-esta universitato di Chinia, diskursis recente en kunveno en London. La profesoro parolis pri la esforcis establisar nacionala, liberiganta fronto en Chinia kontre enemikala atakado. Ica fronto devas unionigar omna homi, sen egardo a lia politikala partiso o religiala kredo. Farmisti ed agrokultivisti, laboristi, docisti, studenti e fabrikisti esas formacanta asociuri por nacionala liberigo, e mili de soldati di diversa armei ja formacis lia propra asociuri.

Dum la nacionala kongreso en Shanghai, la »Uniono Tota-Chinia« di la asociuro establisesis kun la skopo finar la civila milito, liberigar omna politikala enkarcerigiti ed efektigar anti-enemikal programo.

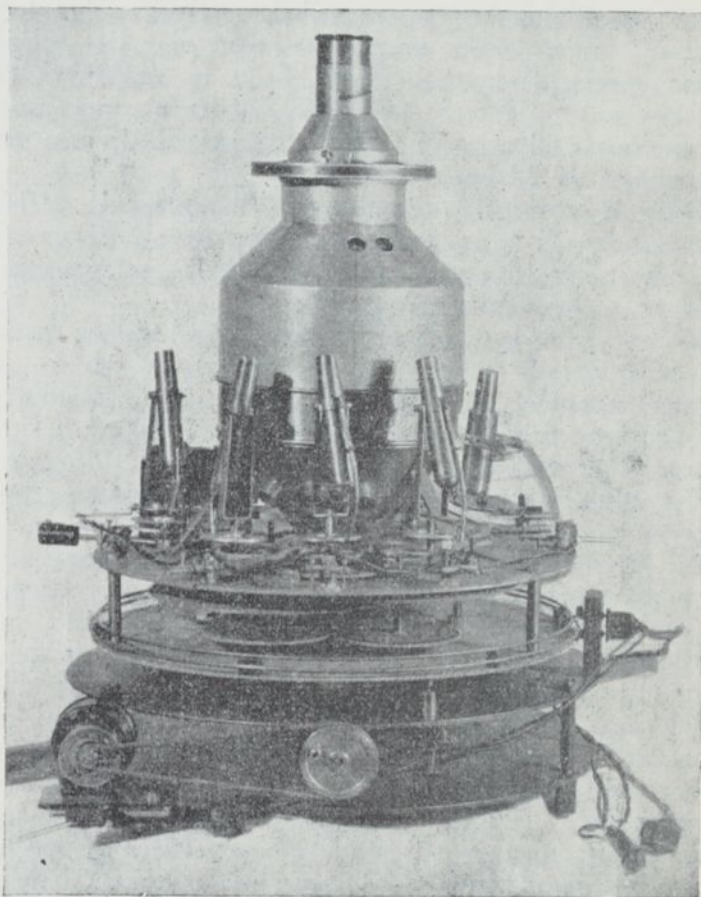
»Nun«, dicitis la profesoro, »ni esforcas edukar la amasi por ca historiala lukto. Ni bezonas nova eduko ambe por nia manui e nia kapi. Ni havas nova, pronuncebla skriptajo por la iliterati, qua kapabligas li lektar e skribar simple. Por nia doceyi ni havas skoli, templi, restorerii od irga altra spaco obtenebla, e ni havas diskuto-grupi en koqueyi, koridori ed en la fresha aero.«

Ni havas devizo (*slogano): »Transdonez tua savo a tua vicino«, e ni havas sistemo di relay-doceri. Farmisto, pos unhora instrukto, devus docar sua spozino heme. Fabrikistino en Shanghai docis 30 homini dum la dejunohoro dum un monato, e du ek li lore komencis duktar studio-klasi. Ni havas miliono de mikra doceri, qui transdonas lia savo a lia genitori ed altra pueri. Tale nia amasi ne bezonas vartar paciente til ke la guvernerio edukas li, ma li prenas la eduko aden lia propra manui. La centro di ica amas-eduko ne esas ula streta nacionalismo, ma lukto kontre enemikal atako«. — Segun Manchester Guardian.

La Polona Planetario di Weber

Da Leonard Weber (Lwów)

Pro quo pri astronomio, una del maxim bela cienci, la mez-valora homaro okupas su en tante poka grado? Existas multa kauzi, qui impedas lu intereser su pri ta belega cienco. Sempre plu nervoza movado

di la moderna vivo, la lukto por existado, pluse la sucio por vinkar la sempre plu grava kondicioni di la vivo ed altra cirkonstanci konstitucas forsan principala barilo en interesado di la inteligentaro pri ta sublima

cienco. Tamen, qua nur unfoye probis konoceskar la misterii dil astronomio, ta ya sucesas konvinkar su, quante bona nutrivo intelektala donas a ni la konoco di la cienco pri la cielo e movado di korpi cielala.

Ma quale interesigar nia societo pri la konocesko di ta cienco? Vere, ni havas bona e populara docolibri pri astronomio, ma cadie ne es facila inklinigar mez-valora homo, absorbita per rapida movado di la vivo, al studio di ta docolibri. On bezonus simple trovar ula medii, faciliganta la konocesko di ta lektaji.

Es posibla, ke se nia ter-globo ne shirmesabus su per densa nubi, se la nokti esus plu favoroza por observado dil cielo, lore sendubite ta faktori efektigabus plu granda atenco pri la eventi cielala. En Arabia olim florifis la cienco pri astronomio, per ke la iba kondicioni klimatala ed atmosferala esis multe plu favoroza kam che ni, plu granda nombro di la nokti sennebula e varmeta, longa e fora voyaji sur la dezerta spaci, qui esis entraprezata dum la nokti pro varmeso jornala, inklinis iba voyajanti ja en tre frua tempi di ta lando a kontemplado, quo esas ta cielo astro-plena, pro quo e quale la planeti chanjas sua situeso ect. Che ni mankas ta kondicioni, qui favorizus la observado di nia cielo; to es grava obstaklo por propagar ta cienco.

Me kontempris pri to e fine naskis en mea mento la pensuro konstruktar ul aparato ne-kustoza ed atingebla por omnu, per qua on povus demonstrar la movadi di la korpi cielala: Aparato, qua povus utiligesar omnaloke. La frukto di ta kontempladi esas mea planetario.

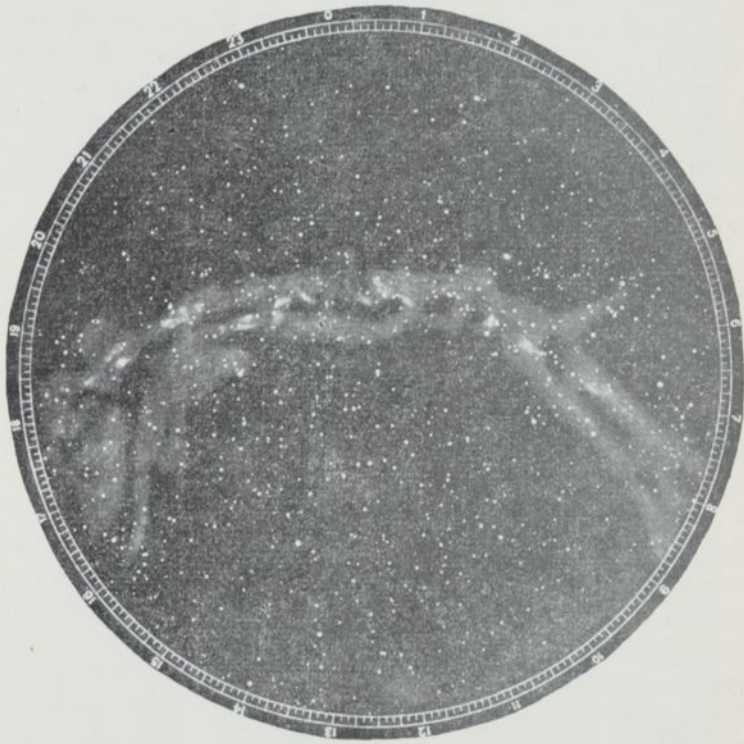
Pos longa kalkuli, probi, preparadi fine me sucesis konstruktar aparato, qua donas fidele omnaspeca movadi di la korpi cielala dum tempo libere kurtigita. Ta aparato igas orientizar ni rapide en aparuri cielala, qui semblas tre defacila.

Ta planetario, ne plu granda kam simpla stulo, povas instalesar en omna chambro, ube trovasas elektro. Per ta aparato on povas projektar sur la plana plafono imaji di la korpi cielala, esante en movo. Ta projektala imaji sur plafono certe penetros en la mento dil spektanti plu profunde kam sika lekto di docolibri pri kosmografio, mem le maxim populara e le maxim facila. Ta planetarion povas posedar omna skolo, omna instituto ciencala, mem omna amatoro di astronomio, nam lua kusto ne superas duamil franki Suisa (komprenende ultre la kusto di adapto di la salono por spektanti). Nia urbi povas donar a sua habitanti bel atrakto, instalante che su specal planetarii; la kusto di tal planetario por plu granda spektanti ne superos kinamil Suisa franki, ultre la kusto di konstrukto di specal plafono, kelke konkava.

Ta planetario povas esar en konstanta movado, demonstrante omna-instante la aktual aspekto dil cielo, tam nordal kam sudal, mem dum

jorno. Lore on bezonas nur velizar la fenestri, por ke la chambro esez obskura. Danke specala aparaturu on povas spektar la artificial cielo, esanta en movo, de diversa latitudi. Do, on povas spektar ta parti dil cielo, quin nultempe ni vidas de la loko di observado. Aparta instrumeto horlojala, juntita kun mekanismo di ta planetario, movigas ol konstante konforme al movado dil diala sfero cielala kun la suno, luno en omna lua fazi de nov-luno til plen-luno, anke omna planeti, videbla per nuda okulo, qui vagas inter la astri sur cielo.

Irga eroro en funciono di singla movadi di la korpi cielala esas neposibla, nombri di jiri, lua tempi, anke lua elementi di parkurata voyi, esas strikte konforma al kalkuli astronomiala.

Ni esez do sincera, e parolez quon ni pensas ed en omna aferi restez fidela al vereso e la sakra promisi di amikeso.

Longfellow

XIV-a internaciona kongreso dil linguo internaciona IDO del 11.—13. agosto 1937 en Paris

Sekretario dil preparanta komitato S. Lafay, 25, rue Caulaincourt, Paris 18e, Francia. Kongreso-kontributajo 4.— SFr. pagenda al kasero C. Papillon, 52 Rue Petit, Paris 19e kun la indiko di lua postocheko-konto, nro 31732, Paris.

Certe la omnalanda samideani, qui venos a la kongreso en 1937 deziros vizitar ca-okazione la expozerio. Yen kelka informi utila:

Kongresala karti: Omna kongresani recevos karto del Organizala Komitato; ta karto yurizos li enirar gratuite la expozeyo dum la kongreso-dii, t. e. del 9. til 15. agosto. Li darfos enirar la kongresala saloni situita en la klozajo dil expozeyo. La laborala dio dil kongreso precedesos e sequesos da aceptala ed adiala dii, e la expozala administrantaro grantos plusa du dii. Po omno co la samideani esas pregata sendar lia adhero-kontributajo (20 Franca franki) a sioro Papillon, kasisto dil komitato, 52 rue Petit, Paris 19e.

Vu ne devas ajornar vua anonco, nam esas probabla ke pasos ula tempo til ke vu recevos vua kongres-karto, verifikata dal autoritati expozeriala.

Legitimigala karti: Omni venanta de exterlando aden Francia mustos pluse obtenar en lia propra landi, sive en konsuleyi sive en voyajo-kontoro, legitimigo-karto po 20 FFr. Ta karto konsideresos kom pasporto ed ol yurizas li expektar rabato de 50 % sur la Franca fervoyi til Paris segun libere selektita itinerario e kun segunvola halti. Pos adminime kindia sejorno en la chefurbo (inkluzanta arivo-e departo-dii), li darfos voyajar tra Francia e haltar segunvole.

La legitimigo-karto pluse yurizas la kongresani, obtenar altra rabati e juar avantaji. Ol esos valida dum 60 dii. Ol esos uzebla del 15-a aprilo til la 15-a novembro.

Altra avantaji: Plu tarde ni indikos la special avantaji detaloza, qui embracos: speciala preci en teatri, koncerteyi muzei, nacionala palaci, historiala monumenti, speciala preci en hoteli edc. edc.

La organizala komitato editos programo kun praktikal informi ed utila indiki por la propago.

La kongreso-karti dissendesos tam frue kam posibla ad omna anuncinti. Patronala komitato dil kongreso konstitucesos. La organizala komitato anke propozas la formaco di program-grupi por preperar la Ido-Praktiko por la sequanta temi: Generala questioni, morala e filozofiala questioni, sociala scienci e yuri, filologio e pura scienci, naturala scienci ed aplikata scienci, bel-arti e literaturo. Singla diskurso prizentesos por demonstrar la povo di Ido kom traduko-moyeni por irga pensi.

La organizala komitato

OFICALA KOMUNIKI di la komitato direktanta

La *diplomo por doco* grantesis statuto-konforme a sioro R. Plassat, Paris, Francia en decembro 1936.

Elekti komitatata: Segun paragrafo 19 la komitato direktanta elektesas da omna membri dil Uniono en junio 1937. Omna membri qui pagis sua kontributajo til la 30. di aprilo 1937, esas voto-yurizita.

La listo dil kandidati dissendesos ad omna membri.

La elekti administresos dal Londonana Ido-klubo kun la central adreso: Srno D. V. Zhook, komitatano dil klubo, 12, Hillside Gardens, Edgware, Middlesex, Anglia.

La komitato decidis, kun la aprobo dil votinta akademiani, dissendar *questionaro* ad omna membri dil Uniono pri la sequanta punti: Vortaro di Ido, la nomenklaturi ciencala, la derivo ciencala e la periodo di stabileso por Ido.

Reflekti pri la dio

(A) La konfero dil linguisti

hvj. Segun raporto pri la konfero dil linguisti en København en septembro 1936, diskuto eventis inter Prof. Jespersen qua kontredicis la tezo di de Wahl, ed ambi opozis la tezo di Esperanto, olqua diferas de la principi di Ido. On nomizis la problemo diskutata la »sociala questiono« e Sydow, parolanta por Occidental dicis »ne linguisti, ma altra ciencisti bezonas L. I. . . . la homi stacanta en internaciona relati importas. La entuziasmo di irga societo por L. I. ne povas esar ciencala kriterio«. Jespersen dicis »nur la lingual kriterii esas ciencala. Importas selektar la maxim bona linguo por la futuro sen egardo ke sistemo cadie, malgre neperfektaji, ganis certena grupo de adheranti. Sociala kriterii ne valoras por ni ciencisti«. La tezo dil Esperantisti esas, ke »ta linguo esas maxim bona, qua ja pruvis sua praktikebleso internaciona«.

En ica kurta diskuto la tendenco igar abstrakta quo esas vivanta, montras su. Mem la ciencisti ne povas e ne darfis divorcar la problemi de la mondo, kande li deziras solvar oli por la mondo. Segun la vorti da Jespersen ipsa la maxim bona linguo esas ta, qua esas maxim facila por la maxim granda nombro de homi. Ica principio esas principio sociala. Ol demandas la kreo di linguo e preciza, e facile aplikebla e praktikebla por omna homi de omna edukala strati dil socio. Ol *ekluzas* la presupozo, ke omna homi qui bezonas L. I. savas plura lingui.

La diskuto inter Jespersen ed adheranti di de Wahl e di Esperanto montras prefere, ke omni esforcas adaptar la principi a la *nuna stando* di sua rispektiva movadi, sen egardo a la necesa evoluciono dil socio. Altravorte: Li probas harmoniigar la »tezo sociala« kun la nombro de sua adheranti.

Konvinkeso pri la neceseso di Ido

En la futuro la L. I. esos de praktikala importo chefe

por ta grupi e personi, qui stacos en internaciona relati. En ula landi cadie la studio dil L. I. esas deskurajigata ed en kelka landi la propago e studio di ol esas interdiktata. Esas tote evidenta, ke de tala landi ni ne povas expectar irga helpo por nia idei. Ta landi qui interdiktas L. I. esas izolanta su ipsa en omna kulturala relati (literaturo, arto, cienco, komerco edc.) e la interdikto dil L. I. es nur mikra parto di tal izolanta programo. Ma samatempe la internaciona relati en altra landi augmentesas, e la solidareso transnaciona fortigesas. Ni Idisti devas prefere spektar a landi di ta lasta speco, se ni serchas fertila sulo por la linguo internaciona.

(B) La futuro dil L. I.

Se ni probas analizar la lastspeca landi, ni konstatas la kresko di du grupi, sincere interesata en internaciona relati: La ciencisti, koaktata relatar internacione por la developo dil cienco, e la laboristaro ¹⁾.

Certe ciencisti esas anke laboristi, segun la defino uzata hike ma li demandas internaciona linguo pro profesionala skopi, dum ke la laboristaro, kom klaso, demandas ol pro kulturala necesajo. Vane ni probis dum 30 yari, ganar la klaso dil nedependanta komercistaro, til nun sen evidenta rezultajo. Ni devas senemoce konstatar e komprenar, ke nek ciencisti nek laboristi demandos L. I. pro idealismo, ma pro materiala neceseso. Ta idealisti, qui cadie luktas en nia rangi ed en la rangi di omna Linguo Internaciona pro ke li posedas konkreta viziono dil futuro, esas nur la shok-trupi qui mantenos nia idealo til ke la tempo esos matura.

»E kande«, multi questionas, »la tempo esos matura?« La tempo erste esos matura kande la cienco divenos vere internaciona e kande ol divenos benefikanta helpanto dil homaro vice olua maxim eficienta destruktanto. La tempo erste esos matura, kande la laboristaro mondala sucesis emancipar su ipsa del yoko di impediiva sistemo, kande olua relati koaktate divenos internaciona e kande moyeni

1). Laboristo esas segun mea defino en ica artiklo omna persono, qua obtenas sua vivo-moyeni per laboro sive mentala sive manuala.

di trans-frontiera penso-trafiko esos absoluta necesajo. For-
 san kelka amiki reprochos a me ke me pensas, ke Ido esas
 sociala e ne nur ciencala problemo, ma me sincere opinio-
 nas, ke mem ni Idisti ne stacas izolite en la mondo, ma
 ke tote kontree — ka ni deziras lo o ne — nia tasko
 donar helpanta linguo al mondo esas parta tasko di la tota
 kulturala evoluciono, strete interligita kun la prezenta stando
 di la civilizuro homala.

Se ni deziras la vinko dil L. I., e ni Idisti kredas ke
 nia sistemo Ido esas la maxim skopo-konforma, ni devas
 avancigar la necesa e venanta emancipo laboristal en omna
 landi, nam tale ni atraktos plu frue la arivo dil instanto,
 en qua la L. I. esos tante ne-kareebla instrumento di tra-
 fiko, quale cadie la relvoyo inter du landi. La futuro esas
 kun la laboristaro, e nur per laborar en la sinso dil evo-
 luciono e progreso, fidela a la principi di nia movado,
 nia ideo esos neperisebla e vinkonta.

Esas kelkafoye necesa e juiva, repozar e revar, ne por
 krear iluzioni ma por klarigar viziono dil futuro. E quala
 esos la chanci: Me vidas en mea mento stato senklasa, en
 qua la kulturo, cienci, arti, literaturo ne esos privilejo dil
 klaso posedanta, ma la komuna posedajo dil tota strato
 laboranta ed en tal stato ni vidos ne-expektita ri-vivesko
 dil kulturo, ni experiencos la preske ne-satisfacebla studio-
 deziro dil vasta amasi, de qui ni omna esas parto, e la
 Linguo Internaciona necese esos parto di ta programo dil
 kulturala rivivesko, pro ke nur ol posibligos la internacio-
 na e transfrontiera rinasko di pacoza relati inter la amasi
 dil diversa populi.

Ta dio arivos. Ne sen nia lukto, sen nia aktiva laboro
 e kooperero, sen nia sakrifiki e prepareso. Lore Ido dive-
 nos ne nur fakultativa parto dil skolala programi en la
 prima e sekundara skoli di omna senklasa stati ed en la
 universitati e vesperala studio-grupi, ma ol divenos ta ne-
 kareebla instrumento en nia interrelati, sen qua direta e
 vera idej-interkambio esos vana.

La delegiti-grupi de laboristi, venanta de lando a lando,
 bezonos ol; la vizitanta grupi de skol-pueri, exemple de
 Hispania, qui restos en vakancal hemo de Sueda kulturala
 societo por studio-sejorno praktikos la L. I. La yuni en
 internaciona tend-kampei uzos ol. Ed ico esas nia tezo,

la »tezo sociala« di Ido: Ke la linguo devas esar sat facila e tamen sat preciza, por esar uzata kom moyeno al skopo di vera internaciona interkompreno di omna ta grupi de homi a qui apartenas la futuro.

(C) Nova Zelando

La Angla Esperantista revuo komunikis recente, ke la guvernerio di Nova Zelando adoptabis Esperanto, qua docesos en la skoli. Konseque la Ido-Uniono gratulis la guvernerio e propozis perfektigar la docota linguo en kelka punti, por ke ol esez maxim facila e skopo-konforma. La ministro por eduko, qua respondizis nia letro, skribis inter altro: »Me devas advere indikar, ke la Guvernerio di Nova Zelando ne ja decidis inkluzar la instrukto di helpanta linguo aden sua edukala programo. . . . Kaze ke la doco di L. I. decidesos, la relativa qualesi di Esperanto ed Ido komplete examenesos ante ke un de li adoptesos«.

Ico, regretinde, kontredicas la tro optimista komuniko di nia amiki la Esperantisti, ma samatempe ol donas a ni garantio, ke Ido ne ignoresos, kaze ke la instrukto decide-sos. Ni submisos, kande necesa, raporto pri ta punti, qui segun nia konvinkeso, reprezentas la superioreso di Ido kompare al altra sistemi di L. I.

»Agar» e »facar»

Yen mea repliko a S. de Boer. La defini oficala pri *agar* e *facar* quin on lektos en la Radikaro Ido-Ido, di qua me esas la autoro, e quan publikigas CENTERBLADET, esos ica:

AGAR (trans.). Manifestar sua volo ta-direcione o ca-direcione.

FACAR (trans.). Tirar kozo ek altra, adaptante lu a destineso nova.

Do: la diskurso quan me *agis*; la statuo quan me *facis*.

La defino en Jurnalno Internaciona nro 9 esas da L. de Beaufront; me igas lu plu komplete en la radikaro Ido-Ido.

Marcel Pesch (Paris)

Jurnal- Raporti

*Ne-komentita jurnal-raporti
ek omga landi e lingui*

Amasala psikologio: La hundo di Povlov atribuibis signifiko a la sono dil sonalio e salivifis kande il audis tala. Altra experimenti montris ke tala signifiki povas mem plu forte emfazesar: Hani povas docesar, ke nur ul fixigita tono esas la nutro-signal, e li permisos altra ton-soni audesar sen-atence. Ma homi nultempe tremblas suficante ye la penso, quante ne-substancala esas la interpreto di tala son-karakter. Kande on sonigas la klosho ye la proxima foyo, ne por nutrar la hani, ma por asemblar li e por forhakar lia kapi, li fideme adkuras, fidante ta ideosocio, quan la sono di sonalio vekas en li. Hani, min edukata, agabus plu saje.

Kenneth Burke en Permanence and Change

La desaparinta republiko: Se vu organizas republiko en qua la ekonomiala organizo restas en la manui di la siniori industriala e la organizo statala en la manui dil anciena armeo, duktata dal kasto dil anciena ofirciri, vu tre balde ne plus havos republiko. *Ivor Montagu en Left Book News*

Omno bona por omnu: La maxim granda difero inter London e Moskva esas, il dicis, ke en USSR la skopo di profito, o la motivo por profito, eksprenesis del politikala mashino. Profit-gano, en la senco dil Sovietinterpreto, signifikas: komprar ulo por vendar ol po plu alta preco od engajar la laboro di ulu por ekstraktar profito de ol. En Rusia ico es kriminala ofensi, ma homi darfas vendar kozi quin li produktis individuale od en kooperero kun altri. Ne esas profit-gano, se kapabla laboristo ganas plu multe kam nekapabla. — Omno en la Sovietuniono esas multiforma. Rusia esas plena de diferanta politikala, sociala ed ekonomiala formi. Existas universaleso. Omno bona mustas esar extensita por omnu en la vasta lando. Eduko extensesis a singlu, e kande la quar yari de eduko extensesis a sep e pose a dek, singlu mustas partoprenar en ico. Nun li mustas havar medikala servo por omnu, la tota voyo til Vladivostok. Li komencis kun 35000 doktori medicinala, nun li havas 80000 e li deziras havar 175000. Rusia ne deziras bone edukata (erudita) e kulturoza *klaso*; ol deziras bone edukata e kulturoza *populo*. Ico es la unesma foyo en la historio, ke naciono havis tal skopo.

Sydney Webb (Lord Passfield) en Manchester Guardian

Letri a la redaktanto

La desfacileso dil lingui helpanta

» . . . Un de lia chefa erori esas, ke li (la mondlinguisti! red.) faliis komprenar la enorme intrinseka naturo dil linguo, mem la linguo kompozita de nur 300 vorti, qui, tale on dicas, uzesas en fora vilaji. Me vizas ke mem la »maxim facila artificiala« linguo demandas multe plu granda esorcio lernesar, kam olua propagisti suspektas, qui naive promisas, ke olu dominacesos pos nur poka semani o mem nur dii, e pro to me komprenas, relate desfacileso, ke la difero inter »naturala« ed »artificiala« lingui esas ye multa gradi min granda kam propageri dil lasta admisas. A me mondlinguo ne esas skopo en su ipsa, ma nur moyeno, qua malgre omna olua importo esas stuntita per la marchos dil eventi. Quo esis Ido pos kinyara propago por ol en 1914? Bona movadeto kun poka avanco. Quo esis tatempe aeroplano? Ucel-yuno. Quo radio, televiziono? Kozi ne-existanta. . .«

Ekonomia motivi

»Me deziras dicar, ke la lerno di linguo es gradopa proceso e ke esas granda difero inter studento. qua savas plura altra lingui e qua quik komprenas la strukturo di L. I., ed inter laboristo qua ne savas plura lingui. Ma se vu deziras aplikar la L. I. ad ilua omnadia mestierala aferi, ilu naturale mustas esar preparata spensar plusa tempo por aquirar ol. Me konsentas kun vu, ke maxim ofte la indiki pri la kurta tempo necesa por lernar L. I. esas exajerata, ma altralatere esas nula dubito, ke la lerno di Ido esas adminime dekfoye plu simpla kam la lerno di linguo nacionala. Vu parolas en vua letro pri la progreso dil aeronautiko, dil aeroplani, Zeppelin-i, dil imprim-arto, radio, cinemo edc., ma omna ici progresis, *pro ke li kreis profiti*, e pro ke li institucesis ne por la amuzo od kultural avantajo dil vasta populo, ma por profitala e militala skopi.«

hvj.

»Ad-avane«

»Me tre pregas vu, sioro Jacob, publikigar en la venonta nro di Progreso expliko pri la ne-aparo di nia buletino »ad-avane«. Me supozas ke omna abonanti komprenos la motivi, ma nia intenco esas ne trompigar li. Kontree, *se irge posibla*, ni duros la edito di nia revuo lor la ri-establiso di normala cirkonstanci en Hispania. Kaze ke to ne esos posibla, ni retropagus la sumo pagita plue por la aboni.

J. Kreis-Schneeberger, Suisia

La Australiana senato e Linguo Internaciona

Per 19 voti kontre 5 voti la senato acceptis propozo da senatano Macartney Abbott apelar por ko-opero di la guvernerii dil mondo per la susteno dil doco di komuna linguo en la skoli kun la skopo krear plu bona interkompreno inter la diversa populi dil mondo. Demando ke la Angla rejo kunvokez mondala konfero por ica skopo sendesis dal chef-guvernanto a Buckingham Palace en London. Ni recevus por publikigo letro de sioro Banham, asociito dil Ido-Uniono en Australia, quan sioro senatano Abbott sendis a lu koncerne ica afero.

Il skribas inter altro: ». . . me vere prizas la admirinda e simpatioza intereso di via adheranti (Esperantisti), ma me esperas ke li komprenos, ke me ne advokas irga aparta sistemo. Ke on povas inventar mem la maxim geniala sistemo ne esas ago suficanta, se ol nur restas pia dezirindajo. Esas absolute necesa ke on obtenez mondal interkonsento pri (1) krear organizuro por selektar komuna instrumento por pens-interkambio, (2) koaktar omna naciono, kande la selekto facesis, ke ol instruktigez la linguo en sua elementala ed sekundara skoli. Esas necesa ke Esperantisti, Basic-English-ani e la ceteri pledez por sua afero koram tal organizuro ed absolute acptepez olua finala decido. . .«

Macartney Abbott, Australia

Premio-Konkurso por Ido en Polonia

Me sendas a vu yena anoncilo, quan me dissendis inter la Polona jurnalaro. Me judikas ta moyeno di propago kom la maxim efikiva. Ulte to me dissendis inter la deputataro dil Polona parlamento specala propagili pri la introdukto di L. I.

Konkurso

La Konsulo di la Linguo Internaciona por Polonia anuncas la konkurso pri la traduko dil verko da Sienkiewicz: »QUO VADIS«.

Ia premio = 2.000 zł, IIa premio = 1.000 zł, IIIa premio = 500 zł.

Ulte la supera premio la premiota autoro recevus 10 % kom gelto de la tota edituro. La laboruri sendesez a: Librerio Gubrynowicz i Syn, Lwów, Rutowskiego 9, til 15. decembro 1939. *Leonard Weber*

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Mikra buletino*, revuo por Ido, Berlin 1923—35.
- Mill*, F., skr. 1893 Antivolapük.
- Miller* Adam, red. 1908 Korespondens internasional.
- Milner* Helmut, Chekoslovako, skr. 1927 Cosman lingue universal.
- Milner* A., skr. 1918 Extralingua.
- Milner* F., Ruso.
- Milner & Yushmanov*, skr. 1924 Lernolibro di Ido por laboristi.
- Minor*, skr. 1926 Deutsche redensarten in Esperanto, 1927 Esperanto-deutsches handwörterbuch.
- Mirot* F., Franco, red. 1914 La langue auxiliaire.
- Mitrovic* dr. P., Chekoslovako, skr. 1935 Internasional.
- Mitteilungen* des wissenschaftlichen wertsprachevereins, revuo por Volapük, Wien.
- Mladenov* prof. dr. Stefan, Bulgaro, skr. 1927 (en Bulgara) Introdukto al generala linguo-cienco.
- Moch* Gaston, skr. 1897 Rapport sur la question de la langue internationale, red. 1909 Espero pacifista.
- Modern latin*, sistemo da Grabowski 1896.
- Moeser* Wilfrid, Austriano, n. 1848, skr. 1910 Semilatin, 1921 Interlingua in forma di Semilatin.
- Moiser* dr. Hans, Austriano, red. 1909—1910 Idano.
- Molee* Elias, Usano, skr. 1887 Germanic-english, 1902 Tutonish or anglo-german union tongue, 1904 Tutonish, a teutonic international language, 1921 Dynamic language.
- Molenaar* prof. dr. H., Germano, skr. 1903 Wie das Panroman entsteht. 1906 Esperanto oder Panroman?, 1906 Universal-ling, 1906 Gramatik de Universal, red. 1907—1908 Universal-korespondenz, skr. 1909 Wörterbuch der Universal-sprache, red. 1910 Humanitat.
- Molog*, sistemo da Sarrauton 1911: mag = granda, litl. = mikra, mo = un, ramo = 11.
- Monaco* R. del, skr. 1912 Fraternitat.
- Monario*, sistemo da Lavagnini 1925: Nonario éa syntezo eklektic, ol projektis lingui universal, adoptando que éa melior in omne.

La garantianti di Progreso:

En la listo dil garantianti di Progreso enskribesis til nun la sequanta nomi (minima garantianta sumo 20 SFr. yare): Dr. S. Auerbach (London), Inj. P. Eriksson (Västerås), Prof. Meazzini (San Giovanni), C. Papillon (Paris). Plusa anunci komunikesez al kasero od al sekretario.

Ido-konsuli

(1) La Ido-konsuli dil »Uniono por la Linguo Internaciona« (Ido-Esperanto reformita) obligas su praktikale helpar la Idisti segun posibleso.

(2) La Ido-konsulo respondizas omna inquesti da membri od asociiti dil Uniono, se adjuntesis la retro-afrankajo.

(3) Singla urbo havas admaxime tri konsuli, ma plusa vice-konsuli (VK).

(4) La delegita Ido-konsuli esas responsiva pri lia agi al komitato direktanta dil Uniono.
La sekretario, *Heinz Jacob*

	Uli-Nro		
A Anglia	77	J. Warren Baxter	57, Limes Grove, London S. E. 13.
	116	G. H. Richardson	164, Rye Hill, Newcastle-on-Tyne 4.
	119	M. Spillane	8, King's Ave, Woodford Green, Essex.
	122	J. G. E. Teskey-King	105, St. Paul Street, Hull, Yorksh.
A Australia	9a	V. J. Costigan	3, Mackenzi Street, North Sydney, N.S.W.
A Austria	738	Josef Baller	Laurengasse 13/28, Wien V.
B Belgia	21	Victor Gouix	254, Ave. Paul Deschanel, Bruxelles 3.
C Chekoslovakia	534	Karel Neumeister	Vratislavova 3, Praha-VI, 58.
C Costa Rica	54	Alan Kelso	Puntarenas (Central Amerika)
D Dania	63	Vilhelm Dalsjö	Blaabaervej 2, København F.
	66	Hilmer Hante	Højmarksvej 15, Søborg, København V.
	75	E. Thomsen	Sjællandsgade 57, Fredericia.
F Finlando	129	Thure P. Lesch	Hesperiaĝatan 21b, Helsingfors.
F Francia	148	Jh. Espitallier	Allignat-Oncin, Savoie
	157	Dr. Jean Laurent	233 bis Promenade Corniche, Marseille.
	172	C. Papillon	52, rue Petit, Paris 19e.
D Germania		on inquestez che	la sekretario.
D Grekia	190	E. Athanassopoulos	Electro House, rue trois septembre No 176 B, Athènes.
H Hispania	997	Roberto Castello	Ferrer Guardia 4, Novarés (Valencia)
	345	Josef Abella	Pi y Margall, 87, 4 ^o 1a, Hospitalet de Llobregat (Barcelona)
	366	J. Dominguez	Dupuy de Lome, 16, Sagunto (Val.).
	367	J. Elizalde	c/o Vergós, 7, Sarriá, Barcelona.
	371	Joakin Ferreres	26, Enero, 38, 2 ^o 4a, Barcelona (Hostafranch).
	374	(VK) J. Franco	Manso Muni, 15-Canet de Mar, Barcel.
	380	Vicente Gran	Conónigo Julia 27, Alboraya (Valencia).
	381	(VK) A. Guimet	Márti Vilanova, 24 (P. N.), Barcelona.
	390	L. Leonor	23, Placa República, Alboraya (Valencia).
	393	F. Martinez	Calle Conquista, 13, Badalona, Barcel.
	413	Werner Stern	c/o Hotel Florida, Ave d'Espagne, Tanger, Marruecos, Afrika.
399	Candida Pairó	19 Rosales, Sabadell, Barcelona.	

plusa adresi de altra distrikti direte del sekretario.

Hungaria	714	Michael Auerbach	Vasvár.
	719	Dr. L. Galántai	IV., Kaszap u. 2., Kecskemét.
	722	János Györke	Csepreg, p. u.
	723	Endre Hamburger	Malum u. 9., Szombathely.
	723a	Marton Hankó	Losome u. 15, Pécs.
	724	György Héjjas	Perkupa, Abauj.
	726	Sándor Hirschler	Mateszalka, Mav. Osztálymérnökség.
	727	Lajos Hoffmann	Vörösmarty u. 3, Szombathely.
	728	Inj. Laszlo Horovitz	V., Pozsonyi-út. 34, Budapest V.
	729	Prof. Moric Krippel	Föiskola, Sopron.
740	Béla Pálinkás	Szinkáz tér., Szombathely.	
Irlando	194	Dr. M. A. O'Regan	Glennamaddy, Co. Galway.
Italia	195	Rosario Alaimo	Viale Eritrea 40, Roma.
	202	Prof. G. Meazzini	San Giovanni Valdarno, Firenze.
	203	L. Raiteri	Pralungo (Biella).
Kanada	236	A. P. Beauchemin	4101 Oxford Avenue, Montréal.
Latvia	265	Valdemaris Rulikovs	p. k. 1106, Riga.
Luxemburgia	278	Rita Désirant	Avenue des Bains, Mondorf-les-Bains.
	297	Gerdy Lemmer	30, rue de Bonnevoie, Luxembourg.
	303	Henri Meier-Heucke	100 rue d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.
Madagaskar	328	R. J. Harrivel	Anjohy-Antsahebe, Tananarive.
Nederlando	754	P. Wegman	Deurninger Str. 153, Enschede.
Norvegia	957	Arne Engen	Østre Ring 22, Stavanger.
Rumania	329	Arpád Biró	Colonia Breaza Nr. 9, Cluj.
Suedia	525	Albert Åkerlund	Langsele.
	424	Erland Bengtsson	Paradisgatan 25, Göteborg.
	429	Dr. Hans Brismark	Box 59, Hoting.
	435	Tage Carlberg	Box 62, Motala Verkstad.
	448	Sigurd Forsten	Tavastgatan 32 III. Stockholm.
	444	Inj. P. Eriksson	Mobergsgatan 5, Västerås.
	463	Algot Holmgren	S., J., Boden.
	470	Bror Jansson	Skottorp.
	504	Adyunto S. Quarfood	Box 134, Skara.
	989	Hellmut Röhnisch	Drottninggatan 11, Örebro.
506	Axel Rylander	Stagneliusvägen 38 I, Stockholm.	
Suisia	759	Ernst Anderegg	Horn am Bodensee, Thurgovia.
	779	Hans Cornioley	Schulweg 2, Bern.
	796	Jules Gross	Ecône-Riddes, Valesia.
	840	Robert Stucki	Rotackestr. 28, Wallisellen.
	856	Franz Zimmermann	Moosbrücker Str. 3, St. Gallen.
U. S. A.	877	Meredith Knox Gardner	University Station, Box 1777, Austin, (Texas)
	975	Walter Pannell	Box 176, Eagle News, Hobbs, New Mexico.

Omna konsuli devas esar membri dil Uniono. Ti qui deziras divenar konsuli di Ido, signatez la sequanta texto e sendez ol direte al sekretario:

»Me esas pronta informar per Ido omna Idisti pri irgo dezirata, se la informo esas obtenebla por me. Me helpos li dum voyaji segun possibleo.

Me tale laboros por praktikale helpar nia membri de omna landi en la framo dil konsul-servo.«

Tra la mondo

Anglia. La kunveni duras reguloze ye omna unesma lundio en la monato. Eventas diskursi e diskuti en Ido. Plura inquestanti pri Ido nun studias la linguo per la postal doco-kurso en Angla ed Ido. Per Monatala Letro ni audeskas pri la regretinda morto di nia samideano Mitchell, qua savis multa lingui ed ante lua grava acidento esis un del maxim aktiva membri en London. De hike multa Idisti intencas asistar nia cayara kongreso en Paris.

Francia. Ido-kursi eventas en Paris, duktata da srno Lafay e sdo Schneider. Franca propagilo aparis, titulizita *Le front populaire et l'Ido*, editata dal laboristal Ido-uniono. Ol esas okpagina kayereto kun la Franca klefo gramatikala e kurta historio di nia linguo.

Germania. La stoko de Ido-libri distributesas nun de London, ed omna Idisti qui deziras recevar literaturo, lexiki edc. komendez oli

direte del Ido-centro en London. Ta Germana Idisti qui deziras recevar Progreso reguloze, povas pagar ol quale til nun. Equivalanta sumo kam ta pagata en Germania, sendesas lore de London al Uniono.

Hispania. Sdo Marcilla, membro dil akademio, e sdo Ferreres promisis helpar segun povo per la traduko aden Hispana di irga fakala terminari examenota dal akademio. Sdo Ferreres, membro dil komitato, publikigas la sequanta advoko al Hispana Idisti:

Kamaradi: — Malgre la grava eventi en nia lando pro la milito, omna Idisti qui amas nia kara linguo Ido, mustas esar membri dil Uniono, por ke la ofical organo Progreso durez aparar reguloze e por ke nia Ido-akademio povez perfektigar la linguo di omni. Precize nun ni Hispani esas obligata demonstrar ke ni esas vera internacionisti, e ni devas kontributar al Uniono, por ke ol divenez robusta defensanto di unionanta linguo du esma por omni.

Do, Hispani, — qui ankore vivas — voluntez ri-abonar Progreso

per membeskar en la Uniono. Ti qui ne ja luktas en la fronto sendez la ĵurnali al kamaradi stranjera por ke li videz la vereso di lo eventanta en nia lando.

Sendez via kontributaji en postmarki al sequanta adreso: (la sumo sendenda esas Pesetas 4,70).

Joaquin Ferreres

representanto dil Uniono (U. L. I.)
26 de Enero, 38, 2° 4^a
(Hostafranchs) Barcelona

Hungaria. Szombathely. La yarala asemblo di Hung. Ido Federuro eventis ye 20. januaro. La sekr. raportis, ke ultre la kongres-aranĵi ni havis 99 kunveni dum 1936. Ni havas membri en 10 urbi. Ni recevis Ido-postaji ek 29 landi. La financi ecesis 800 pengöi. Elektesis ica komitato por 1937: Prez. M. Hankó en Pécs, prez. Prof. Kribbel, en Sopron, viceprez. Csatkai e Horovitz, sekr. dlo Suntinger, kasero Káldor, kontroleri: Fürst e Weil, protokolero Döbrentey, Bibliotekero dlo Vuzsar, asesori dlo Sávolý e srno Deutech.

Pestujhely. Dr. Arpád Vigh docas Ido a yunini. Pécs. Prof. Hankó sucesis ganar adepti por Ido.

Budapest. Dialo *Magyar Hirlap* komunikis raporto pri la yaral asemblo di Ido-Federuro en Szombathely mencionante, ke prof. Martin Hankó elektesis kom honorprezidero.

Szombathely. Dialo *Vasvármegye* e semanaló *Nyugatmagyarország* detaloze raportis pri la yaral asemblo di Ido-Federuro.

Italia. La Italiana Uniono por la Linguo Internaciona havas sua sideyo nun en Viale Eritrea 40, Roma. Ol ri-organizesis e duras la propago por Ido. *Prof. M.*

Luxemburgia. Sioro Meier-Heucké aceptis granda stoko de libri, sendita de Germania e nun apartenanta al Uniono. La revenui per la vendo sustenos la Uniono e hike aparas kurta listo dil libri receivebla. Omna preci esas en Luxemburgiana franki. Kompletá gramatiko 10 fr., Mondo-biblioteko singla broshuro 2 fr., Vortaro Deutsch-Ido da Couturat-Feder, bind. 35 fr., Feder-Schneeberger radikaro Ido-Deutsch, bind. 21 fr., Auerbach, Deutsch-Ido 6 fr., Weber, Ido por omni, III. ed. 8 fr., bind. 12 fr., internaciona radio-lexiko 20 fr., Hungariana Ido-gramatiko 3 fr. Adreso dil Ido-kontoro: 100, rue d'Éhlerange, Esch sur Alzette.

Madagaskar. Artikli pri Ido aparis en L'Echo du Sud e pedagogiala revuo. Sioro Harrivel sendis interesanta artiklo pri Madagaskar, qua aparos en futura numero di Progreso.

Polonia. »Nia mikra Polona Idistaro pokope augmentas. Ni ne volas ke chanjesez la gramatiko di nia linguo. Unesme ni vinkez, pose ni perfektigez nia belega helpanta linguo! . . . Me intencas venar a Paris e kunportar mea planetario por demonstrar koram la kongre-

santi la funkcio de mia aparato. Balde me editos lexiko Ido-Polona, qua kontenas ĉirkaŭ 120 paĝoj. Ĝi estas pronta post tri monatoj. Sr M. Jozefowicz e mi estas la aŭtoroj de ĉi tiu lexiko. Quale vi vidas me laboras por Ido en Polonia segun

quante me povas e mi ja sukcesis gani kelkajn eminentajn Esperantistojn por Ido. L. Weber. « Sioro Weber editis duoblan poŝtkarto en Polonia ed Ido kun kompariva tekstoj inter Esperanto ed Ido. La revuo Bartnik kontenas ĉi tiu paĝoj anonco por Ido.

La teknikala subkomitato dil Unio

La laboro asumesis da inj. P. Eriksson ed. inj. L. Horovitz. La laboro konsistas ĉefe en observi la evoluon de la probaj aplikoj de Esperanto en la vorto elektroteknika editata de IEC (internacia elektroteknika komitato). Pluse la komitato preparos raportojn pri la respektivaj aplikoj de Esperanto ed Ido, kompari inter la derivosistemojn de Ido e la direkta derivoj de Esperanto. La Unio jam obtenis konfirmon de la sekretario de tiu komitato, ke tiu raportoj de nia teknikala subkomitato konsideros da ĉi tiuj membroj de IEC. Verŝajne ni aŭdos interimajn raportojn pri la progreso de la laboro en nia venonta kongreso en Pariso.

Financi

Por Progreso e la propago: de Boer 42,— SFr.; Hofstetter 5,—; Meazzini 6,—; de Pierrefeu 5,—; Fellmann 5,—; Hildebrand 10,—; Martineau 3,—; Richardson 106.20; Rodenbour 14.45; Roze 141.12; Stucki 5,—; Thiel 10,—; Åkerlund 3.26; Alfvén 3.26; Baller 15.87; Brismark 3.26; Canterbury 3.26; Dahlberg 3.26; Gumpenberger 8,—; Juon 3,—; Richard 5,—; Waltisbühl 10,—; Beauchemin 21.45; Bogard 5,—; Brunet 3,—; Canterbury 3,—; Chalon 7,—; Egloff 5,—; Gouix 3,—; Guillaume 7,—; Jamin 10,—; Kockaert 7,—; Kreis Clara 3,—; Kreis Jakob 3,—; Labedan 3,—; Lafay 3,—; Lambert 3,—; Laurent 10,—; Monnier 3,—; Papillon 5,—; Payrot 4,—; Philippe 3,—; Plassat 3,—; Potonet 6,—; Puiggferrer 4,—; Schneider 5,—; Secondo 3,—; Trouchau 3,—; van de Venter 6.39; Vinez 5,—; Wegman 20.—.

Bern, 1. marto 1937.

Kordiala danko, la kasero
Hans Cornioley

Bibliografio

Ido (Reform-Esperanto), internaciona docolibro (Lekcje języka międzynarodowego Ido) da *Leonard Weber* (142 pagini bindita, preco ne-indikata. 44 lecioni en Polona linguo ed Ido e vorto-listo).

Alexandro Dumas, qua ne savis la Germana linguo, voyajis sur la dextra rivo dil Rheno. Uldie il eniris albergo en la Foresto Nigra por dinear. Il deziris manjar fungi, ma quale komprenigar su? Pos kelka reflektio il desegnis fungo sur peco de papero, e montris ol al albergestro. Ica facis vivaca signi, ke il bone komprenis ed adportis — granda parapluvo ad Alexandro Dumas. Ica anekdoto es tipikal specimeno dil richa texto di ta libro, qua maxime sequas la direta metodo, e tamen donas kurta paragrafi gramatikala. Sioro Weber explikas, ke ol esas adapturo dil libro da Noetzli al Polona linguo, e foliumante en ol me devas konfesar, ke ol esas tre habila adapturo. Historieto dil L. I. enduktas la libro. Esas neposibla a me diskutar pluse olua meriti, nam me ne komprenas la nombroza Polona expliki, ma me tamen rekomendas ad omna samideani qui havas kolektaĵo de diverslingua docili, obtenar ol por lia biblioteki.

h.zj.

Nia revui

Centerbladet, monatalo, red. Dr. N. A. Nilsson, Oerebro, Suedia. 3 SKr. yare.

Monatala Letro, monatala poligrafiuro dil Angla Idisti, tote en Ido. Red. M. Spillane, 8. King's Ave., Woodford Green, Essex. 1.50 SFr. yare.

La Langue Internationale, propago-revuo dil Franca Idisti. Aparas quarfoye en la yaro en Franca ed Ido. Red. C. Papillon, 51 rue Petit, Paris 19e. 1 SFr. yare.

La Akademio, cirkulero diskutala dil akademio di Ido. Kontenas linguala kontributaji e diskuti. Red. Adyunto S. Quarfood, Skara, Suedia, 3 SKr. yare.

Kombato, organo dil Laboristal Ido-Uniono internaciona, tote en Ido. Red. A. Rylander & H. Vinez, edit.: Ido-Editerio Oerebro, Suedia. 3 SKr. yare.

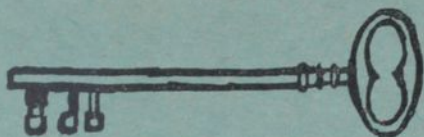
Ido-vivo, poligrafiuro bimonatala en Ido e Madyara. Red. J. Csatkai, Erzsebet kir. u. 1., Szombathely, Hungaria. 1 SFr. yare.

Ido, quarfoye yare, publikigata dal Dana Ido-federuro. Red. A. Petersen, Ido-klubo Fredericia, Dania. 1 SFr. yare.

La Yuna Europa, red. A. de Falco, 12, Boul. Alphonse Piré, Aubergenville (S.-et-O.), Francia. 7 FFr. yare.

Anuncesas la aparato di mikra revuo por la Polona Idisti. En »la akademio« sro Gardner diskutas kelka observi quin lu facis lor la revizo e precizigo di ula vorti en la Angla-Ido vortari. Ilua observi esas tre lektinda. Singla de nia Ido-revui havas sua specala karaktero, ed en aparomaniero, tipografala aranjo e kontenajo. Monatala Letro ed Ido-vivo raportas pri la movadala progresi, Centerbladet kontenas ultre artikli en Ido e pri Ido, anke poeziala kontributaji, ma teknikale la maxim perfekta esas sendubite »Ido« di nia Dana samideani. Vu certe remarkis, ke por la nova yaro, anke Progreso metis nova vesto. La tilnuna aranjo esis sinoptika e prizata, ma esas rekomendinda modernigar de tempo a tempo tal aranjo, precipue se ol retenas la tilnuna avantaji di klareso.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár, ye* altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, famílio*.

la
esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi*.

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o
indikas substantivo en singularo *orango, vino*

-i
indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a
indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e
indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as
indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is
indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os
indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us
indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez
indikas la imperativo e deziro *venez adbike, voluntez venar adbike*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativò darfas elizionesár.

-es-

indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, am-ata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar

indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	<i>me manjas, ni kuras</i>
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
dekeun	dekedu	duadek	duacent	triamil					
11	12	20	200	3000					

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni

qui ne kontenas questionala pronomo (*qua, quo, kande, ube? edc.*) komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront, sekretario dil Akademio (2 Mk. afr.)

Editerio: Ido-kontoro H. Meier-Heucké 100, rue d'Ehlerange, Esch-s-Alzette, Luxemburgia

Nacionala lexiki di Ido

Ido-English da Dyer, kun defini en Ido sur plu kam 400 pagini e la maxim detaloza expliko dil afixi di Ido — Nova preco 5 SFr.

English-Ido da Dyer, la komplementa verko, kontenanta anke teknikala e fakala radiki. - Nova preco 5 SFr.

Français-Ido da de Beaufront & Couturat. 594 pag. Plu kam 25 mil Franca vorti e galicismi es trad. aden Ido. — SFr. 6.—

Ido-Français da Guignon, kontenas 10.000 Ido-vorti, SFr. 2,50

Deutsch-Ido da Couturat-Feder. Kun 840 pagini ol es la maxim granda Ido-verko existanta. Ulte la valoroza tradukuri ol kontenas ecelanta prefaco da L. Couturat, preco SFr. 8.—

Ido-Deutsch da Feder-Schneeberger, la komplementa verko sur 180 pag. SFr. 4.50

Ido-Svensk da Ahlberg & *Svensk-Ido* da Brismark kune po SFr. 4,50

Ido-Espanol da Escuder e Marcilla, ce. SFr. 9.—

Ido-Italiana & Italiana-Ido da Lusana, kun ce. SFr. 2.50

Por la propago

La reformo justigata da L. Couturat, Franca ed Ido, SFr. —,90

Taktiko-Manualo por la Idopropago kontenas propagala artikli, ciencala motivi kontre la lingual formo di Esp, Occ, kontre la uzo di Latina e nacionala lingui e citaji da de Beaufront, Couturat, Dyer ed altri. SFr. 2,80

Historio di nia linguo da Jespersen en Ido ed Angla, SFr. —.70

Esperanto-Ido lexiko e lernolibro por Esperantistoj da Heinz Jacob, kune SFr. 1.50

La Katalogo di Idolibri indikas plu kam 200 libreti literaturala, docala e propagala. Demandez ol.

Omna preci es afrankita.

Ido-centro London
8, King's Avenue,
Woodford Green, Essex, Anglia.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia.....	M. Spillane, 8, King's Av., Woodford Green, Essex.
Australia.....	V. J. Costigan, 3 Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.
Austria.....	J. Baller, Laurenzgasse 19/28, Wien V.
Belgia.....	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, Bruxelles 3.
Brazilia.....	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia....	Karel Neumeister, Praha-VI, 59.
Dania.....	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, Fredericia.
Francia.....	C. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.
Hispania.....	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4 a, Barcelona-Hostafranchs.
Hungaria.....	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, Szombathely.
Latvia.....	V. Rulikovs p. k. 1106, Riga.
Luxemburgia.....	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.
Madagaskar.....	Rajaonarivelo J. Harrirel, Anjohy-Antsahebe Tananarive
Nederlando.....	P. Wegman, Deurningerstraat 159, Enschede.
Polonia.....	Leonardo Weber, Kopernika 20, Lwów.
Suedia.....	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, Hoting.
Suisia.....	R. Stucki, Ido-Kontoro, Rotacker Str. 28, Wallisellen.
U. S. S. R.....	M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, Kiev (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 921, Moskva.
U. S. A.....	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. Austin (Texas).

*Aprilo—Junio 1937
Nro 2 (116), Tomo XIV.*

PROGRESO

*Konsakrat al propago, libera diskuto
e konstanta perfektigo di la Linguo
Internaciona. Fondita da Profesoro
Louis Couturat, Collège de France*

OFICALA ORGANO DIL *Uniono* POR LA LINGUO
INTERNACIONA (IDO = ESPERANTO REFORMITA)
8, KING'S AVENUE WOODFORD GREEN, ESSEX, ANGLIA

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*

Dekano hon. dil fakultato dil scienci en la universitato Nancy,
exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro S. Auerbach (Anglia)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro Hans Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.«
§ 21.

Hon. Prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Garder (USA)
Jules Gross (Suisia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 6 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando.

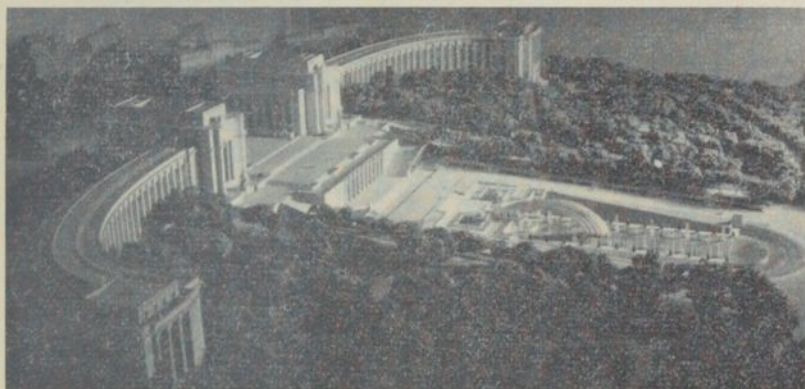
Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) -,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr.

Omna pagi direktesez nur a la centrala kasero dil Uniono,
Hans Cornioley, Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto
Bern III 4784.

La expozo mondala en Paris en 1937 *Da S. Lafay. (Paris)*

Sucesenda expozo mustas atraktar la kuriozeso di la publiko per chefa ideo. Tale naskis en Paris la mashinala muzeo (Galerie des Mashines) e la Eiffel-turmo. La atrak-tajo por 1937 ne nur esos la lumo, qua omnavespere incen-

La nova edificio Trocadero kun aquo-fonteno e belega gardeni.

dios Paris, quale rinovigata feajo, ma precipue la »palaco di la deskovro«, olqua plezos al kuriozeso di la nuntempa publiko.

Ta ne ja vidita kreaĵo esos la vere nova ideo, qua maxime atraktos la vizitonto, qua sempre havas aventurala mento, t. e. deziro e timo konoceskar lo nekonocata. La organizo di la palaco dil deskovro prezidesis da sioro Jean Perrin, prezidanto dil ciencal akademio, statale subsekretario che la ciencala esplorado, Nobel-premiizito pri fiziko e konocata aŭtoro di »La atomi«.

La expozo konsakresas al arti e tekniki en la moderna vivo; ta tekniki konstitucesas dal inventuri; ed on devas remarkar ke la *inventuri* esas precipue la apliki di la *ciencal explori*, t. e. di la *deskovro*. La inventuri esas neka-

reebla por la homala progreso. La sen-interesta sercho havas fine utila konsequi, del nekonocataji spricas ulo vere nova. Nur la »pura« sercho, extensas la feldo di lo konocata.

Do, la palaco di la deskovro esos vivanta expozo per qua la publiko komprenos, quala parton la deskovro di lo nekonocata okupas en la sinso di la civilizeso.

La Palaco di la Deskovro situesos en la nuna »Grand Palais«. Ol dividesis en ok chefa parti: 1. Matematiko, 2. Astronomio, 3. Fiziko, 4. Kemio, 5. Biologio e Botaniko, 6. Mikrobiologio, 7. Kirurgio, 8. Medicino. Exemple en la klaso »fiziko« esos la secioni: 1. Fizikala mekaniko e molekulara ed atomala fiziko. — 2. Elektrostatiso. — 3. Radio-aktiveso. — 4. Atomala sintezo. — 5. Kosmala radii. — 6. Ocilala fenomen. — 7. Elektro-dinamiko. — 8. Optiko.

En singla ek ta domeni reprezentesos multa faki di deskovro, quin ni specimene citas: *Matematiki*: kalkuli di la probablesi, kalkulo-mashini, matematikal amuzaji, filmo pri la quaresma dimensiono. — *Astronomio*: Intima konstituco di la materio, deskovro pri helio, mar- ed aer-navigado, horala difuzo, skrena projekturi dil makuli e torcheti di la suno, lunala reliefo, lakto-voyo sen granda dimensiono per fotografala procedo, la planeto Mars en unmetra diametro globo, rotacanta planeti en planetario. — *Fiziko*: Falo di la korpi, centrifugala forco, Ampère- e Faraday-deskovri, la radio-telegrafo segun la Maxwell-teorio e la Hertz-experimenti danke a Branly e Marconi; la elektronocienco posibliginte la relayi e la ampligili por parol-filmi; experimenti probanta demonstrar la materio-strukturo e transmutado; rifacesos la famoza experimento pri la artificiala radio-aktivesi da gesiori Joliot-Curie, sucedinti di Pierre e Marie Curie.

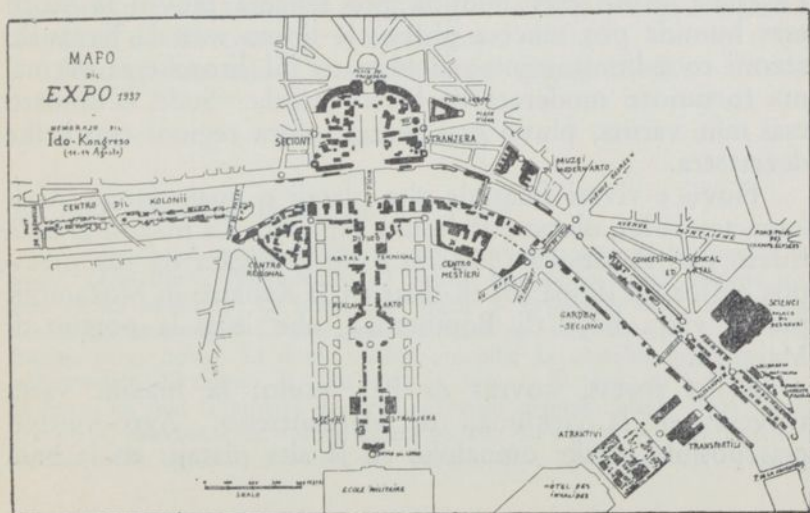
La experimenti maxim bele spektenda esos iti dil elektrostatikala mashino: du koloni alta de dekedu metri single kronizesos da tri metri-diametra sfero, inter ta du sferi spricos plurmetra cintili en tenseso de kin milioni de volti, olca egalesas le maxim forta di USSR ed USA, la internajo di singla sfero aranjesos quale skribo-chambro. — *Kemio*: Chefa deskovri da Lavoisier, Berthelot. La expozeyi dil kirurgio, medicino, mikrobiologio, biologio, havos: Elektro-

encefalografio, enskribo dil kordio-bruiso; lumala, kalorala ed elektrala produkto di la vejetanti; galvanotropala experimenti (modifiko di certena parti dil planti per la elektrala fluo) e fototropala experimenti (orientizo dil planti per la lumu).

La deskovri pri heredo, partenogenezo, kemio e developo dil ovo, experimenti di Lavoisier pri la respirado kalorimetriala ed alimentala experimenti, la genito-fakto dil vejetanti, la Mendel-lego, la hibridi e la simbiosala fenomenen kun diorama di la fiziko-kemio. La konoco di la homo per la psiko-tekniko, lua studio mentale e fizikale per cifra mezurili. Omna savema viziteri darfos, danke automatal aparati, probar lia memoro, atenco, manuala habilesa, teknikala intelekto, experimentar pri miopeso, daltonismo, binokulara koordinio.

Per lo dicita la komitato esperas instigar la samideani partoprenor la Kongreso por la Linguo Internaciona Ido e samtempe vizitor la internaciona expozerio di qua la maxim alta skopo esas helpar tam multe kam posible la progreso di la homaro.

La organizala komitato probis pluse donar plaso a la Internaciona Linguo Ido en la expozerio ipsa. En la expozerio dil turismo (klaso 69-a), proxim la »placo di Alma«, lu obtenis unmetro-quadrata vetrino, quan la samideanividos. Ol expozesos dum la tota duro dil expozo mondala, e demonstros a mili de viziteri la existo di Ido.

Madagaskar

*Da Rajaonarivelo J. Harriovel,
Ido-Konsulo.*

La grand insulo di Madagaskar trovesas en Oceano Indiana, este de Afrika, di qua ol separesas da Kanalo di Mozambik. Ol interjacas de N. N. E. ad S. S. W. la 12-a grado e la 26-a grado di sudala latitudo. Mezuranta 1580 km de longeso e 580 km tra sua maxim larjeso, ol okupas aree 592.000 km², qua esas plu granda kam areo di Francia. Ol esas la 3-a insulo sur la tero, egardante la areo, pos Bornéo e Nova Guinea.

Madagaskar er Afrika ye mikra skalo relate pri sua aspekto.

La litori di Madagaskar esas pokege dentizita eceptite ye la nordo-westo ube on trovas belega bayi, exemple olti di Majunga e di Diégo-Suarez. Ye la estala litoro, qua esas rekto-linea e basa, jacas la portuo di Tamatave, nuntempe equipata ed organizata moderne; plu sude, Fort-Dauphin, reputata pro sua ecelanta klimato.

La centrala regiono formacesas da la volkanala masivo di Ankaratra di qua kulmin-punto esas Tsiafajavona (2.680 m. de altitudo). Ta masivo separas la alta platajo di Ime-rina, norde, de olta di Betsileo, sude. Bordume trovesas rivala planaji, plata ed aluvionala, qui esas plu vasta weste kam este.

La klimato dil alta plataji esas relative temperata e salubra. Ol posibligas al Europani vivar bone e laborar. La estala litoro esas humida pro sencesa pluvo; la litoro esas humida pro sencesa pluvo; la litoro westala havas du sezoni tote kontrastanta; la klimato dil litoro esas varma, ma fortuneze moderata da brizo marala. Sude, la klimato esas min varma, pluvo esas skarsa, plura regiono esas kelke dezertatra.

Fluvii e riveri fluas de alta plataji e quale omna Afrikana aquo-flui, oli posedas multa rapidaji. La maxim granda fluvio esas Betsiboka (800 km.) plu grosigata da sua precipua enfluanto Ikopa; ol ek-fluas en la Kanalao di Mozambik per la vasta bayo di Bombetoka, ube jecas la portuo di Majunga.

Kelka foresti kovras ca bel insulo; la maxim vasta trovesas en la cirkumaji di Maroantsetra. Agro-kultivo esas posibla preske omnaloke en la alta plataji: en la basa

parti humida, on kultivas la rizo qua esas la maxim importanta kultivo en ca lando. Altraloke on kultivas manioko, maizo, patato, legumi, tabakiero, vito. En la prati vivas ne-kontebbla bovi, preske ne-amansita. Existas anke mutoni, porki, kapri ma li esas min granda-nombra kam bovi. En Tuléar, existas farmo por struchi e mutoni de Francia.

La klimato dil litoro esas oportuna por la kultivo di tropik-landa arbori: kafeiero, vaniliero, kakaiero, kariofiliero, kokosiero, sukro-kano, kautchukiero.

La sub-terajo celas multa richaji minerala: oro, omnespeca lapidi, mikao, grafito e probable petrolo e min-karbono.

Regretinde ca bel insulo esas poke populoza: esas nur 3.600.000 habitanti, t. e. 5 po km²!

La chefa rasi abarijena esas: en la alta plataji a) Hova, Malaya origine, intelektoza ed aptega progresar en la Europana civilizeso e kulturo; ante la konquesto da la Franci, li formacis stato ne-dependanta e dominacis preske la tota insulo, b) Betsileo, min intelektoza ma tam apta e plu laborema. Weste, Sakalava, probable Mozambikana origine; sude Bara ed Antaimoro, ca lasti esas decendenti de Arabi; ed este, Betsimisaraka.

La importanta urbi esas: Tananarive, la chef-urbo administrala (cirkume 100.000 habitanti), Antsirabe qua havas famoza termi, Fianarantsoa konsiderata kom sudala chef-urbo, Tamatave moderna portuo, Diégo-Suarez sekura militala portuo, e Majunga la unesma portuo ube on des-embarkas venante de Europa per paketboto.

Madagaskar esas Franca kolonio depos 1896.

La bela urbo en la kordio di Paris

Ye la 25. di mayo prezidanto *Albert Lebrun* inauguris la mondal expo. Léon Blum, chefministro dil Franca Republiko, donis la yena mesajo ye ica okazono: La homi qui *planis la expozerio esis impedita per desfacilaji sennombra. Li entraprenis erektar en la kordio ipsa di la urbo, imensa urbo nova. Li devis vinkar omnadie la obstakli quan kreis la nekomodoso dil tereno, la proximeso di Seine. E yen, ni kunvenis ye la horo, en qua la vinkita desfacilaji tandem divenis belajo. Nun ni cessez jokar, plendar, kriar e desprizigar. Ni esez fiera prizentar a la mondo la verko, verko desfacila e bela quale poemo, quan jus kreis Paris e Francia.

Paris 1937

Trad. M. Spillane

La Expozerio di Paris, konsiderata kom un ek la maxim granda ultempe konceptita, okupas imensa areo alonge la rivi di Seine de la kordio di Paris — la Place de la Concorde — a la Ile des Cygnes, preske la terminajo di la rezidal westa distrikto.

La Amuzo-Parko situesas en la Esplanade des Invalides. Esas diversa pavilioni alonge la Seine sur la Quai d'Orsay e la Cours la Reine. La distrikto de la Pont d'Alma til la Trocadero okupesas da multa granda »Palaci« di modern tekniko e mestieri. La chefa enireyo a la expozerio esas ye la Place du Trocadero. La anciena Trocadero di 1878 kun olua Marokana turmi, vasta koncerthalo — preske sen-utila pro la mala akustiko — esis demolisita dum la lasta du yari. Nun en lua plaso esas la bele konstruktita nova Trocadero sur la somito di la la kolino Chaillot, opozita de la Eiffel-turmo sur la altra latero di la la fluvio.

La stranjera pavilioni esas koncentrita ye la pedo di la kolino Chaillot, e 43 nazioni reprezentesas en la Expozo. Diversa edifici esas konstruktita cirkum la bazo di la Eiffel-turmo, quale fungi cirkum arboro, ed okupas la tota voyo de la Champs de Mars til la Ecole Militaire. La Franca Regional Centro, kun pavilioni de la diversa Franca provinci, esas en la larja areo sudwest di la Eiffel-turmo. Hike omna Franca provinci, de la Atlantiko til la montaro di Vosges, de la Kanalo til la Miditeraneo, de la nebulo dil Nordo til la lumo dil Landes e la rokozeso dil Pyrenees, konkursos en amikal rivaleso.

La kolonial secciono esas sur la Ile des Cygnes, ta streta insulo inter Passy e Grenelle quan on specale plugrandigis per estradi konstruktita sur paliseji stekita en la lito dil fluvio.

Existas anke granda nombro de seccioni por agrokultivo e la diversa mestieri e tekniki di Francia. Ca parto di la Expozo promisas esar partikulare instruktiva por ti qui interesas su en la omna-dia aktivesi di Francia e la bona qualeso di olua labor-metodi.

Nul altra granda expozerio internaciona ultempe donis plaso di importeso a muziko, ma cayare en Paris la splen-

dida »Festi di Lumo« posibligos a muziko montrar olua charmi. La lum-spektakli projetita por la expozo ne esos ordinara orgii di lumo produktita per la maxim modern inventuri di elektral tekniko. Sinkron-igo di lumo e sono, bazigita sur til nun ne-probita principi, charmos la spektanti. Marveloza kombinuri di aquo, lumo e muziko sur la Seine esos prizentita. Real e fantomal aktori prizentos baleti e paradi akompanita da muziko specale skribita por singla spektaklo.

Questionaro:

La akademio e komitata di U. L. I. adoptis la propozo prizentar ad omna Idisti questionaro pri quar importanta problemi (decido II/66, jan. 1937). La respondi klasifikesas dal sekretario dil akademio, e raportanti experta rezumez oli lor la kongreso en Paris koram la asemblita membri dil Uniono.

Vua respondo esas sendenda direte a la sekretario di la akademio sioro *Dro M. A. O'Regan*, Glennamaddy, County Galway, Irlando (Irish Free State).

-
- (1) **Vortaro:** Questiono: Ka vu indijas radiki en la vortaro di Ido?
Se yes, voluntez indikar sur karto separita propozi por nova vortradiki, qui segun vua opiniono, ankore mankas en Ido.
-
- (2) **Nomenklaturi Ciencala:** Questiono: Ka vu esas pronta kunlaborar por la kreo di nomenklaturi ciencala:
La fakala terminaro esas nultempe complete fixigebla, pro ke la cienco kreskas omnadie. Tamen por omna ta domeni dil cienco, en qua la nacionala lingui ja posedas definitiva expresuri, ni nur bezonas aplikar la reguli di Ido e per la kunlaboro di Idisti qui savas la lingui *Defirs* e Latina la kreo dil terminari devas esar posibla.
-
- (3) **Derivo:** Questiono: Ka vu kredas, ke la derivo-sistemo di Ido (principo dil renversebleso) devas ri-studiesar?
Se yes, ka vu judikas ke alternativa solvuri devas esar preparata?
-
- (4) **Periodo Di Stabileso:** Questiono: Quo, segun vua opiniono, esas la maxim bona solvuro pri la periodo di stabileso?

Latinigita alfabeti por 70 populi

Trad. Dr. S. Auerbach (London)

Quale kulturala progreso instigesis per la endukto di alfabeti por populi, qui ne havis ula skriptita literaturo, e per la latinigo di altra alfabeti, raportesis dum la sepesma asemblo dil Rusa Central-Komitato por la adopto di nova alfabeti, qua klozesis en Moskva ye la 21. januaro 1937.

Sepeadek nazioni dil USSR havas nun Latinigita alfabeti. La komitato furnisis ortografii por 26 lingui dum la pasinta yaro, inter qui la Kabardiniana, Cherkesana, Adigeyana, Turkmeniana, Kalmikana, Kirgizana, e kompozis nova gramatiki por la Kurdana, Yakutana, Buryat-Mongoliana ed altra lingui. Multa laboro facesis anke por la publikigo di Ruso-nacional vortolibri. Lernolibri pri stenografarto publikigesis en la Bashkiriana, Uzbekana ed altra lingui, e kursi pri mashinskribo e stenografo organizesis da la komitato. En Kazan (Tataria) 4,200 skribmachini kun Latinigita tiparo fabrikesis dum la pasinta yaro.

Ye la finala kunsido, raporti audesis pri la laboro dil Turkmeniana e Tatar komitati pri la nova alfabeto. Khat-skevich, la sekretario dil Konsilantaro pri Nacioni dil General Exekutiv Komitato dil USSR, qua parolis dum la diskuti, acentizis ke la laboro dil centrala e lokala komitati pri la nova alfabeto divenis mem plu importanta depos la adopto dil Stalinal konstituco.

Dum 1937, la aktivesi dil komitato relatos a mem plu vasta domeni. Apud la kreo di nova alfabeti, la komitato okupesos per establisar ortografial reguli, kompozar gramatiki e vortolibri dil lingui dil populi dil USSR ed docar nacional specialisti pri lingui.

La prezidanto dil **Lingva Komitato**, M. Rollet de l'Isle, jus editis la triesma broshuro en la serio »Logika Esperanto«, titulizita »Farado kaj analizo de la malsimplaj vortoj« (kompozio ed analizo di la komplikita vorti). En ol ilu developas serio de reguli, parte oli kontredicas la praktiko di Esp., ex. 1/7, p. 6 »afixo ipsa havas nula signifiko« (quale la radiki). Interesati obtenez ol de 35 Rue du Sommerard, Paris.

Heinrich Peus

Ye la 10. di aprilo 1937 mortis Heinrich Peus en Dessau (Anhalt, Germania) evanta 75 yari. Il esis fervoroza Esperantisto, ma transiris ad Ido kande la Delegitaro publikigis la sistemo Ido. Depos ta tempo il sempre apartenis a la maxim agema rondi di nia movado ed esis membro dil komitato dil Uniono til sua morto.

Heinrich Peus studiis en universitato por divenar pastoro, ma ilu interruptis sua studii e decidis chanjar sua vivo-tasko; il abandonis la eklezio por dedikar sua forci al laboristala movado e kom duktanto di la socialdemokrata partiso en Anhalt il elektesis kom membro dil Germana parlamento (Reichstag) a qua lu apartenis por plu kam 30 yari.

Peus gradope acensis en la partiso, apartenanta sempre a la dextra alo, t. e. ne a la revolucionema revolucioneri ma a la »legala« revolucioneri. Il kredis ke esas posibla establisar la socialismo per pacoza moyeni. Pos la milito il elektesis kom prezidanto dil Anhaltano parlamento (Landtag) e lor la Ido-kongreso en Dessau en 1922 il aplikis konsiderinda influo guvernieriala favore di Ido. Peus uzis sua monopolo jurnalista, kom redaktisto di quar Anhaltana jurnali, por propagar Ido ed il rekrutis multa adheranti. Ma Peus esis ne nur aktiva kom propagero di Ido, ma anke kom praktikanto di Ido. La evoza Idisti memoros lua »Internaciona socialisto« ed »Internacionalisto«, revui en Germana ed Ido, lua redakto di *Weltsprache*, lua diversa biblioteki, »Bilingua Biblioteko«. Il publikigis diserturi mondokonceptala, ex. »religio e skolo«, »fundamento di nia intelekto«, »se me esus diktatoro« edc. edc. Peus posedis klara e klasike directa stilo. Ol igis lu maestrala oratoro populala.

Peus publikigis en la bilingua biblioteko lua tradukuro di la famoza revolucionala kansono dil Parisan Komuno, *la Internacionalo*.

Peus komencis laborar en yuna evo por la socialismo, e la »Sozialistische Monatshefte« da Bloch testas pri lua aktiva kunlaboro. Ma, quankam nomizanta su socialisto, il ne esis Marxisto, ma tale nomizita »reformemo«. En la yari pos la Germana revoluciono (1818—19) il propagis, vice la

kompleta sociala revoluciono, — nome la transfero dil moyeni-produktala al ekzekutiva organi dil laboristaro, — chefe kelka reformidei. Inter oli la chefa ideo esis la »hemo por omni, mikra domo en mikra gardeno«, quale il definis ol. An lua propra hemeyo il skribis lua vorti en Ido: »Mikra Ma Mea«. Il sucesis establisar sparala kaso en Anhalt, qua financis la kompro de modesta dometo unfamiliala konstruktita da kooperativa societo konstruktala. Il anke »nacionaligis« la privata kastelo di princi Anhaltana, e lor la Germana Ido-konfero il montris a ni Idisti la bela parko qua divenabis publika. Kelka de lua reformi ankore testas nun pos lua morto, pri lua bon intenci e lua vigoro, inter li chefe la kolonio dil »propra hemeyi«. Ma la nura reformi sen socialismo esis la tragikala historiala eroro di omna socialdemokrata dukteri, li ne fidis la amasi e tale dezertis la amasi. Li mentale preparis la sulo por »salvanto« omnapova, vice vidar la salvo en la amasi ipsa. Peus ipsa tradukabis la yena frazi en la *Internacionalo*:

*Ne povas superioro ento
Nek deo, refo nin salvar.
Di nia salvo fundamento,
Ni ipsa povas nur esar.*

La lingual konvinkeso pri la perfekteso di Ido povas maxim bone rezumasar en un del frazi, quin ilu ipsa skriptis: »Libera diskuto, ma severa diciplino«. Icon il expresis en la tomi di progreso en la tempo di Couturat, ed il deziris kelke restriktar la entuziasmoza reformemi linguala, qui grupigis su cirkum Ido en la unesma yari, e qui deziris sive detala od fundamentala chanji en la verko dil delegitaro.

Qua povus obliviar In radianta optimismo di Peus, quan il montris en la kongresi; qua ne povas partoprenir lua joyo quan lu radiis forte lor nia bela kongreso en Dessau, lor la exkurso a Wörlitz, la promeno tra la groti. Diskursante a ni od al publiko Peus rare obliviis naracar la vera — e kelkete varianta — naraco: Kande la Angla chefministro vizitis la parlamenteyo en Berlin e diskursis Angle al asemblita deputati, Peus skribis notico por lua vicina kolego dicante »Quante plu bona esus, se ni nun havus duesma linguo por omni« nam evidente ta kolego ne komprenis la Angle parolanta ministro. Ed il recevis kom respondo: »Ma tala linguo ne esas naturala produkto, ma nur artificiala idioma«. E Peus quik replikis »Me preferas komprenar la diskurso per artificiala linguo vice ne komprenar ol per naturala linguo, e sioro kolego, ka vu ne anke preferas vehar en *artificiala* automobilo vice kavalkar sur *naturala* bovo«? E majestoze e fairoze Peus spektadis super la asemblitaro, e nefaliebla certeso pri sua ipsa e la amata ideo di duesma linguo por omni.

Ica grandioza optimismon ni Idisti heredez de ilu. De lua vivo, de lua idej, de lua erori e de lua nedestruktebla optimismo ni lernez. Ico esos la maxim valoroza heredajo di Peus por ni Idisti. hvj.

1887-1937

Da Dr. S. Auerbach (London)

La yaro 1937 esas jubileala yaro por Esperanto, e pro ke Ido ne esas altro e nultempe intencis esar altro kam Esperanto reformita, la jubileo di Esperanto esas anke nia jubileo.

Esperanto naskis en 1887, nam en ta yaro Doktoro Ludwig Lazar Zamenhof, lore 29yara okulisto en Varshava, publikigis en Rusa linguo la unesma lernolibro di sua »Lingvo Internacia«. Il publikigis ol sub la pseudonimo »Dro Esperanto«, ed ica pseudonimo divenis la nomo dil linguo ipsa. La nomo »Esperanto« divenis mem plu konocata kam la linguo ed uzesas ofte kom generala nomo por artificiala lingui, same kam on antee uzabis »Volapük«.

Kande Esperanto aparis, la problemo dil mondlinguo semblis esar solvita, nome per Volapük, quan pastoro Schleyer editabis en 1880 e qua lore esis sur la kulmino di sua sucesi. Komence, Esperanto nur tre lente progresis, e to anke ne chanjis, kande la Volapük-movado, pro ke Schleyer obstine opozis su ad omna reformi, komplete faliis balde pos 1890. Sucesi venis erste pos ke en Francia la Markezo de Beaufront entraprezis la propagado. En 1894 il fondis la Société pour la propagation de l'Esperanto, publikigis revuo monatala ed editis granda nombro de lernolibri, propagili edc. La nombro de adheranti komencis augmentar en omna landi, e la unesma universala kongreso di Esperanto, qua asemblis su en Boulogne-sur-mer en la yaro 1905, divenis triumfatra evento. Hike la Esperantisti unesmafoye renkontris sua »Majstro«, di qua la faciniva persono dominacis anke la sequanta kongresi til la explozo dil mondomilito. La alta homala qualesi di Dro. Zamenhof, lua idealismo, lua vera modesteso, mustis impresar omni, qui persone relatis kun il. Me parolas de propra experienco, nam pos la duesma kongreso en Genève la Frankfurtana grupo aceptis la maestro, e me itere renkontris il en Dresden 1908 e longe diskutis kun il pri la reformi dil Delegitaro.

On savas, ke por Dro. Zamenhof la internaciona linguo ne esis skopo en su ipsa, ma moyeno por atingar mem plu alta skopo, la eterna pacifigo dil homaro. Esas komprenebla, ke la mondomilito, qua komencis precize ye la tempo,

kande la dekesma universala kongreso di Esperanto esis eventonta en Paris, esis specale grava stroko por ta granda idealisto. Lua saneso ja antee esis delikata, il sufris per maladeso dil kordio e mortis, nur 58 yara, ye la 14. aprilo 1917.

En la Ora Numero dil Angla revuo »British Esperantist«, un korespondanto pozas la questiono: »Quon pensus Zamenhof, se il retrovenus sur la tero e povus per irga magiala forco supervidar la tota mondo? . . . Kad il joyus? . . . Se il prizentus a su la esperi, quin il havis, kande il »transiris Rubikon«, kad il sentus akra desiluzionigeso?« E la korespondanto respondas: »Por parolar la verajo, lua kordio presesus. Kinadek yari — duima yarcento — esas ya granda tempospaco. Ni ne povas dubitar, ke en la unesma tempo il forte kredis, ke pos kelka poka yari la nombro del uzanti di Esperanto plu e plu kreskos, til ke irga grava autoritato . . . adoptos ol e pozos ol unfoye por sempre sur nesukusebla bazo. E pos kinadek yari, quala esas la nuna stando? . . . La finala vinko esas ankore fora.«

Por ni Idisti la questiono, qua esas pozenda en ta instanto, kinadek yari pos la aparo di Esperanto e triadek yari pos la decidi dil komitato di la Delegitaro, esas ante omno la sequanta: Qua esabus la developo dil ideo mondolinguala, se en la yaro 1907 altra spirito regnabus che Zamenhof ed inter la Esperantistaro? La kunsidi dil Delegitaro eventis sep yari ante la mondomilito, en tempo, en qua la internaciona cirkonstanci esis tre favoroza por la difuzo di nia ideo. Ma regretinde Zamenhof ne plus montris ta reformemeso, qua karakterizabis il en la komenco, qua igis il propozar, en la yaro 1894, granda parto del chanji qui pose exekutesis en nia linguo Ido. Esas tre desfacila, mem neposibla ektrovar, ka lua konduto en 1907 diktesis da lua propra konvinkeso, o kad ol devas atribuesar al influo di altra dukteri dil Esperanto-movado. Couturat judikas sequante pri la konduto di Zamenhof pos la repulso di lua reformprojeto di 1894 (Dro Zamenhof e la Delegitaro, pag. 30/31):

»De lore, il konstante repetis, ke on devas chanjar nulo en la linguo tam longe kam ol ne esos universale aceptita. Co ne signifikas, ke dume dr. Z. ekkluzas omna chanjo ed omna novajo. Nur en la limiti di la Fundamento la

chanji esas interdiktita; ma on darfas sempre »adjuntar«, e to suficas segun lu por posibligar la developo di la linguo. ... On povas remplasigar radiko o gramatikala formo per altra quan on judikas plu bona: se ica esas reale plu bona, ol suplantos l'anciena en l'uzado. ... Yen la metodo »sen danjero, sen rupto«, per qua Dr. Z. kredas povar enduktar omna plubonigi qui aparas necesa.«

Per tala koncepto e per la superevaluo dil sucesi ja aquirita da Esperanto explikesas la *atitudo negativa di Zamenhof vers la decidi dil Delegitaro. La Esperantisti lernabis nulo ek la historio di Volapük. Forsan li kredis ke la katastrofo di Volapük debesis sole al deskonkordo dil adheranti, kontre ke fakte ol efektigesis per la defekti di la linguo, qui evokis la kritiko. —

Ek la »Histoire de la Langue Universelle« da Couturat et Leau ni savas cadie, ke la linguo da Zamenhof ne esis la unesma univarsala linguo a posteriori, e Jespersen montris, ke partikulare Pirro, en sua libro »Universalsprache« aparinta en la yaro 1868, expozas principi, di qui la justeso agnoskesis erste multe plu tarde. Ma segun nia savo Zamenhof savis nulo pri ta antea publikiguri, ed eventas ya tre ofte en la historio dil inventi, ke la sama idei aparas samtempe e nedependante en diversa loki. Quankam ni ne dubitas, ke Esperanto ne esos la mondolinguo dil futuro, ni devas atribuar a Zamenhof la merito, ke esis ilu e nul altru, qua donis al mondolinguo ta generala aspekto, en qua ol uldie divenos pragmato. Se ni lektas la sequanta frazo en Volapük:

»O Fat obas, kel binol in süls paisaludomöz
nem ola!«

ni ne povas divinar, ke to esas la unesma frazo dil Patro Nia. Ma qua komprenas la Esperanto-tradukuro:

»Patro nia, kiu estas en la chielo, sankta estu
via nomo!«

ta komprenos anke Ido, Occidental, Novial od irg altra moderna formo di linguo helpanta.

Do, Zamenhof esas ne nur la patro di Esperanto, ma anke la patro di Ido, e ni mem darfas dicar, ke ni Idisti esas plu multe inspirata dal originala spirito dil Maestro kam lua ortodoxa adheranti. Ni konservez ta spirito, qua igos ni kapabla vidar la signi dil tempo ed instigos ni

laborar sempre por la propágado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la linguo internaciona.

Kom homajo a la genio di Doktoro Zamenhof, qua esis anke talentizita poeto, me finas per la lasta strofo di lua poemo »La Voyo«:

Nur rekte, kuraghe kaj ne flankighante
Ni iru la vojon celitan!
Ech guto malgranda, konstante frapante,
Traboras la monton granitan.
L'espero, l'obstino kaj la pacienco, —
Jen estas la signoj, per kies potenco
Ni pasho post pasho, post longa laboro,
Atingos la celon en gloro.

Arto e feliceso

Da *Alexei Tolstoy*

(Ek diskurso koram la kongreso por paco ed amikeso kun USSR, London, marto 1937).

La unesma kondiciono por la developo dil kulturo esas PACO. La semini dil kulturo ne kreskas en sulo arachita per bombi, e pintoza metalfilaro militala ne duktas vers progreso e feliceso dil homaro.

USSR esas unio de sisadek nazioni, singla posedanta kompleta egalleso di yuri. Existas en USSR mikra nazioni de ne plu kam 3000 homi. Ma ica mikra nazioni parolas sua propra linguo; li nun recevis sua propra alfabeto e grafikal linguo, sua yunaro iras a Moskva e Leningrad por studiar en la diversa instituti di ica urbi, e pose retrovenas a sua propra popolo. Kelkafoye la placi a qui li retrovenas konsistas de nulo plusa kam kabano facita de glacio, nivo e cervo-felo. En tala habitoyi vu povas vidar Samoyedo o Nenetzano, qua obtenis grado di doktoro, sidanta che la fairo, lektanta Pushkin en la Samoyedana linguo.

Quo esas la viziono di tala popolo? Viziono di milito e sklaveso, o di kulturo ed eterna paco?

Me certigas da vi, ke en la kolektiva farmi di centrala Azia, ube la kotono adportas grandega rekolto, ube anciena, koloroza festi riviveskis ube la kansoni di yuna, nacionala poeti kantesas, ed ube samtempana e klasika Europana literaturo lektesas en la lingui Tajekana, Turkmanana ed Izebana — me certigas da vi, ke hike paco preferesas a la tondro di kanoni.

Komparo pri la uzo dil afixi en la derivivo »naturalista« ed »autonomista«

Lor la konfero dil teknikisti en Budapest, en agosto-septembro 1936, Dro Eugen Wuester diskursis pri la problemi e la principi adoptinda por la terminaro di la teknikala cienco.

Wuester komparas Esperanto (Esp) ed Occidental (Occ) kom la du ekstremaji, reprezentanta la autonomista e la naturalista principaro. Generale la Esp-exempli esus anke aplikebla por Ido quankam li lejere deviacas kelkafoye. Ni Idisti advere kredas, ke Ido plu bone reprezentas la principi di Esp kam Esp ipsa.

Wuester dicas: La opiniondivergi chefe relatas la problemo, ka por la sama nociono, en ula kazi, esas admisenda samsignifika afixi, ma ne libere aplikebla, exemple por un vort-grupo *-ation* e por altra grupo *-age* por la indiko dil verbal-substantivo. Kelka exempli:

Esp	<i>amli</i>	<i>esperli</i>	<i>pasli</i>	<i>promenli</i>	<i>penetri</i>	
Occ	<i>amalr</i>	<i>esperalr</i>	<i>passalr</i>	<i>promenalr</i>	<i>penetralr</i>	
Esp	<i>amlo</i>	<i>esperlo</i>	<i>paslo</i>	<i>promenlo</i>	<i>penetrlo</i>	
Occ	<i>amlore</i>	<i>esperalntie</i>	<i>passlage</i>	<i>promenalda</i>	<i>penetraltion</i>	
Esp	<i>uzli</i>	<i>sentli</i>	<i>dormli</i>	<i>bruli</i>	<i>efektli</i>	<i>infektli</i>
Occ	<i>usalr</i>	<i>sentilr</i>	<i>dormilr</i>	<i>bruilr</i>	<i>effectelr</i>	<i>infectalr</i>
Esp	<i>uzlo</i>	<i>sentlo</i>	<i>dormlo</i>	<i>brulo</i>	<i>efektlo</i>	<i>infektlo</i>
Occ	<i>us,usa</i>	<i>sentilment</i>	<i>dormile</i>	<i>brui</i>	<i>effect</i>	<i>infection</i>

La linei 1 & 3 indikas la verbal-formi e linei 2 & 4 la verbal-substantivi. De ico sequas:

- (a) la radiki *am/a*, *esper/a* edc. havas en Esp ed Occ cirkume la sama formo, la difero esas en la sufixi. En Esp (anke en Ido) nur uzesas unika sufixo *-o* por la verbal-substantivo. Kontree en Occ uzesas por la sama skopo multa sufixi kun cirkume sama signifiki, *-ore*, *-ntlie*, *-age*, *-da*, *-ion*, *-ment*, *-e* od on uzas nula sufixo, ex. en la vorti *usa* & *brui*, o mem la supreso dil vokalo *us*, *effect*.
- (b) la derivita formi di Esp diferas de la korespondanta formi en nacionala (rasala) lingui; La derivala formi di Occ esas ofte konocata, sive per la romanala lingui (esperantie) sive per romanala od Latinida vorti stranjera (sentiment).

(c) la verbal substantivi e kelka altra derivuri di Esp esas plu kurta kam ti di Occ:

Esp <i>espero</i>	<i>penetro</i>	<i>sento</i>
Occ <i>esperantie</i>	<i>penetration</i>	<i>sentiment</i>

La maxim frequa Occ-sufixo *-ion* esas en la maxim frequa uzo trisilaba (*-ation*, *-ition*), acentizesas ye la fino ed ofte repetasas plurfoye en unika frazo, ma la sama desavantajo anke existas en nacionala lingui.

Radik-finali vokala

Plusa difero montresas per la sequanta exempli:

Esp <i>penetri</i>	<i>fini</i>	<i>fleks/i</i> (Ido <i>flexar</i>)
Occ <i>penetra/r</i>	<i>fini/r</i>	<i>flexe/r</i>
Esp <i>penetra/dlo</i>	<i>fini/adlo</i>	<i>fleks/adlo</i>
Occ <i>penetra/ntion</i>	<i>fini/ntion</i>	<i>flex/ion</i>
Esp <i>esper/i</i>	<i>sperti</i> (Ido <i>experienclar</i>)	<i>diferenci</i>
Occ <i>espera/r</i>	<i>experir</i>	<i>differer</i>
Esp <i>espero</i>	<i>sperto</i> (— <i>experienco</i>)	<i>diferenco</i>
Occ <i>espera/ntie</i>	<i>experintie</i>	<i>differentie</i>

La exempli montras:

- En Esp la radiki finas generale per konsonanto, en Occ sempre per vokalo, qua divenas parto dil derivuro, quale che la tri o plusa konjugi dil romanala lingui.
- En Occ on mustas merkar la vokala finalo. Kompense on obtenas derivita formi, qui esas plu simila al nacionala formi kam ti di Esp. Se on konocas la kompleta derivoformo de la romanala lingui o per stranjera vorti, on povas inferar la vokalo retrograde.

Interpozaji

En Esp ed Ido radiki e sufixo havas nevariebla formo; oli juntasas sen la interpozo di irga altra silabi o literi. En Occ la formo dil sufixo dependas de la vokala radik-finalo: on uzas *-ntie* dop *espera* e *difere*, ma *-entie* dop *esper*. En Occ pluse interpozetas o supresasas soni inter la radiko e la sufixo *-ion* (anke avan la suffixi *-or* ed *-iv*), segun la vokala radik-finali: Dop *penetra* e *fini* adjuntasas *t*, dop *flexe* kontree ne nur evitatesas *t*, ma anke supresasas la sonfinalo *e*.

Chanjo dil radiki

Kelka radiki di Occ chanjas la formo, se *certena afixi adjuntesas:

Esp <i>distingli</i>	<i>entreprenli</i>	<i>vidli</i>	<i>kurli</i>
Occ <i>distinyelr</i>	<i>inter/prendelr</i>	<i>vide/r</i>	<i>curre/r</i>
Esp <i>disting/o</i>	<i>entrepren/o</i>	<i>vid/o</i>	<i>kur/o</i>
Occ <i>distint/ion</i>	<i>inter/pren/s/e</i>	<i>vide, vilsion</i>	<i>curls</i>
Esp <i>cedli</i>	<i>al/venli</i>	<i>reltenli</i>	
Occ <i>cedelr</i>	<i>ad/venilr</i>	<i>reltenli</i>	
Esp <i>ced/o</i>	<i>al/ven/o</i>	<i>relten/o</i>	
Occ <i>ce/ssion</i>	<i>ad/ven/t</i>	<i>relten/ion</i>	
	<i>ad/ven/ion</i>		

La unesma quar linei montras ordinara modifiki, t. e. chanji, a qui submisesas omna vort-radiki finanta per sama soni, specale la transformo di *d* ed *r* aden *s*. La lasta quar linei montras ne-reguloza vort-elementi.

Derivuri de derivuri

La deviacio di la autonomista formacuri (en Esp & Ido) de la vort-formi dil nacionala lingui, olqui korespondas en senco, divenas specale granda e sentebila, se de la derivuri formacesas plusa derivuri.

Esp <i>edukli</i>		<i>protektli</i>	
Occ <i>educa'r</i>		<i>protectelr</i>	
Esp <i>eduk/o</i>	<i>eduk/ist/o</i>	<i>protekt/ant/o</i>	<i>protekt/o</i>
<i>eduk/ad'o</i>		<i>protekt/ist'o</i>	<i>protekt/ad/o</i>
Occ <i>educalt/ion</i>	<i>educal't/or</i>	<i>protect/or</i>	<i>protect/ion</i>
		<i>protectler/o</i>	
Esp <i>eduk/ad/a</i>	<i>eduk/ad/ist/o</i>		<i>protekt/ad/ist/o</i>
Occ <i>educal't/ion/al</i>	<i>educal't/ion/allist</i>		<i>protect/ion/ist/</i>

La avantajo dil naturala aspekta esas, ke la Occ-formi, ex. *educational*, *educationalist* edc. aspektas simila al formi dil Angla linguo.

Ni Idisti admisas, ke de Wahl sucesis krear linguo simila en aspekto e karaktero al nacionala (rasala) lingui, ma nia skopo ya klare ne esas krear plusa linguo ordinara, ma krear *linguo helpanta*, qua esas suficante facila por lernasar da omnu apud la matrala linguo.

Aglutino e flexiono

Omna fundamentala diferi, til nun konsiderata en la derivu, povas rezumasar per la yena deskripto: La vort-derivu dil naturalista skolo esas *flexanta*.

Aglutino signifikas ke ed radiki ed afixi havas determinata formo e signifiko, qui anke ne chanjas en la kompozita derivuri, e ke ye lia junto ne interpozas ligo-literi sen propra signifiko. La principo dil flexiono kontree renuncas ta-forma regulozeso, quale montris la citita exempli.

La aglutinanta principo konseque dividas aden du grupi:

- (a) ne existas sam-signifikanta e ne-interkambiebla afixi (unasenceso dil afixi),
- (b) la formo dil radiki ed afixi esas nechanjebla, ne existas interpozaji (ne chanjebleso dil vortal elementi). La vokala radiko-finalo dil naturalista solvuri en su ipsa ne esas rupto dil aglutinal regulo; ma li nur esas utila e necesa ye flexanta vort-konstrukto.

Dro Wuester duras per mostrar exempli de la medicino, botaniko, kemio edc. en qui la sufixi uzita en ica terminari Latina o Latin-origina esas ruguloza afixi determinanta la karaktero di la nociono.

Du questioni esas respondizenda por la kreo dil teknikala terminaro:

- (a) ka la principo dil unsenca afixi devas restar restriktata a la fakala derivo-nociono (quale til nun en la ciencala terminari)?
- (b) ka por la derivo, chanjo dil vort-elementi devas admisesar, se tala povas regulizar per poka reguli?

Ica du questioni koheras. La admiso di samsignifikanta afixi (exemple *-ion*, *-age* edc. ja donesis) nur valoras, se samatempe admisesas la flexiono. Exemple la radiki *multiplik-* e *divid-* kreas la verbal-substantivi *multiplik-ion* e *divid/ion*, se nur la questiono (a) (afixi kun sama signifiko) afirmesas, quo esus min naturala kam la Esp-Ido-formi formicita kun unsenca sufixi: *multiplik/o* e *divid/o*.

Por la questiono (b) la restriktio facesis, ke la flexanta transformo dil vort-elementi devas povar dominacesar per proporcionale poka reguli. Segun la studio di de Wahl, chanjo dil substantivi generale tote ne esas necesa, pro ke kom radiko (por la terminaro) povas prenesar la ja flexita Latina radiko, exemple »falcon«, »appendice«; la sama ofte eventas en la romanala lingui. Ye la verbal-radiki lo ne esas sempre posibla, pro ke *certena sufixi generale adjuntesas a la neflexita, Latina radiko, exemple *divid/ent* ma *divid/ion*.

Ma de Wahl sucesis deskriptar la flexanta derivivo di la verbal-radiki kun mikra nombro de reguli. Olia lerno forsan esas min penoza kam la kustumesko a la nombroza nekestumala derivivo-formi di la autonomista sistemi, dicas Dro Wüster.

De Wahl mem aplikas tal derivivo-reguli a ta vort-formi, qui advere ultempe originabis del sama radiko, ma di qui la signifikio cadie komplete diferas, exemple gener/a/r, gener/a/t/or, general/t/ion, general/t/iv.

Konseque la naturalisti afirmas la du supra questioni pri la derivivo, la autonomisti (Esperantisti ed Idisti) negas oli.

La autonomisti opinionas, ke la naturaliste formacita termini esas forsan plu facile komprenenebla por ti qui esas fakani e por ti qui savas plura Europana lingui, mem se li ne konocas la sistemo ipsa, ma la termini esas certe plu defacile memorebla por la praktikala uzo.

La naturalisti kontestas to, nam granda grupo de termini ja esas konocata per stranjera vorti. Ma ico esas vera nur por la anciena scienci, ex. kemio, medicino, botaniko, zoologio edc., ma ne por la moderna cienco dil tekniko, ex. la parti dil automobilo:

<i>D (Germana)</i>	<i>E (Angla)</i>	<i>S (Hispana)</i>
Vorwärts-Hebel	advance lever	palanca del avance
Achse	axle	eje
Bremse	brake	freno
Kettenglied	chain-link	eslabón de cadena
Kupplung	gear	engraneje.

La ISA-komitato decidis inter la principi demonstrita hike. Ni Idisti judikas kom preferinda uzar linguo-formi unsenca e facile aplikebla kun preciza senco, kam formi aspektanta internacione, ma plu defacile lernebla, memorebla e min preciza. La precizeso dil nocioni expresita per naturalista formi mustas sufragar, nam ofte la sama vort-formi havas diferanta signifiki konvencionala en DEFIRS, ed en ta kazi la naturaleso dil »naturalista« L. I. restas grafikala kun la danjero divenar konfuzigiva.

Heinz Jacob (London)

En la proxima nro di Progreso aparos la kompleta listo dil *kriterii* adoptita da IALA.

Jurnal- raporti

*Ne-komentita jurnal-raporti
ek omna landi e lingui*

La lingui. Por la granda manovri proxim Singapore, la militala administrandi, publikigis edikti relatanta la konduto ye ataki aerale en dek-e-du diversa lingui. Tamen ankore restas 200 000 habitanti, por qui la edikto ne povis redaktesar en lia propra lingui o dialekti.

Sonntagsztg., Stuttgart.

A qua apartenas la aero? En Burbank, en Kalifornia du ter-proprietanti, F. R. & N. Hinman, pretendis ke la aero til ce. 50 m alteo super lia tereno esas lia proprietajo, e li demandis po la uzo di ica aero monatala rento de ce. 3000 M. de du aero-nautikala asociuri, qui reguloze traflugis ta areo aerale kun lia aeroplani. La judiciisto refuzis lia demando e dicitis: »La cielo ne konocas lokaco-preco e ne povas, quale anke la maro, divenar personala proprietajo. Al ter-proprietanto apartenas tanto de la aero super lia tereno, quala il uzas, ma nur tam longe kam il uzas ol. Omno, quo ecesas ico, apartenas al mondo«.

La demando dil teren-posedanti al aero-rento ne esas nova. En Nederlando olim la ter-proprietanti demandis, se lia tereno situesis proxim aero-muelilo, ul rento del muelisto, po la vento quan li livris a lu. —

Bodenreform, nro 1-1937.

La internaciona karaktero dil scienco. Esas apene necesa demonstrar, ke scienco esas internaciona, e irgequa esos la politikala gradi, en qui la revoluciono en Anglia avanco, kontinua relati kun sciencisti en altra landi mantenesos ed augmentesos tam multe kam materiale posibla. Kande la Soviet-Statato embracos la mondo, to quo dicesis hike pri olua organizo esos aplikebla universale, inkluzante la provizo de voyaji ed inter-relati. La problemo linguala ofros, por ula tempo, certena desfaci-laji, ma ico esos vinkebla per konsiderar la uzo di duesma o helpanta linguo ciencala, o per uzo di plu embracanta, ciencala simbolismo (simbolala linguo).

Intertempe la centrala, ciencala detekto-kontoro naturale havos grupi de tradukisti por omna, ecepte la maxim longa e detalozita ciencala materio. La internacioneso dil scienco ne devas obskurigar la fakto, ke por praktikala skopi ankore esos maxim konvenanta, organizar la scienco sur nacionala o regionala bazo. — *Ek Britain without Capitalists*, chapitro »Science and education«.

XIV-a internaciona kongreso dil linguo internaciona IDO del. 11.—14. agosto 1937 en Paris

Sekretario dil preparanta komitato S. Lafay, 25, rue Caulaincourt, Paris 18e, Francia. Kongreso-kontributajo 4.— SFr. plus 30 Ffr. (6 Sfr.) po la festino ye la 12. agosto pagenda al kasero C. Papillon, 52 Rue Petit, Paris 19e kun la indiko di lua postochekokonto, nro 31732, Paris.

La kompleta e definitiva kongres-programo insertesos en la proxima numero di Progreso, qua aparos en julio o komence di agosto. La organizala komitato aspektas la respondi dil Idisti a la general invito. De lia decidi dependas la suceso dil kongreso. Oportas ke la Idisti ne nur venez nombroze, ma ke li decidez mazim balde pri lia veno. Yen kelka praktikala indiki:

1. — Oportas ke omna Idisti, mem ti qui ja adheris letre, sendez al kasero la adhero-folio.

2. — On voluntez speciale indikar la deziro partoprenar la festino. Repasti legumala preparesos por vejetaristi.

3. — La komitato facos lo posibla por rezervar apta chambri en hoteli. Por to on indikez la rezervenda chambri, la nombro dil liti, la arivala dio e la duro dil sejourno.

4. — Apta nutrivi esos chipe obtenebla en Paris.

5. — La komitato demarshas por radio-kurso. Tala kurso nun preparesas da samideano Pesch.

6. — Dum la sequanta semani la komitato donos ad omnalanda samideani la informi pri lia arivo en Paris, lia acepteso, e lia instalo e lia distraktaji.

7. — La komitato pregas la Idisti qui intencas diskursar, komunikar la tituli di la labori maxim balde, por ke la programo povos kompletoskar.

8. — La kongres-lojeyi esos proxim la «Place de la Republique» qua situesas proxim la stacioni Gare du Nord e Gare de l'Est. La preci po chambri varias inter 15 Ffr. — 40 Ffr. Mikra mapo trovesas en ica numero.

9. — Inter la aranji exter la ofical parto dil programo eventos promeno aden la vizitinda sepulteyo »Le Père-Lachaise« e koram la muro dil federiti eventos kurta diskurso pri la historiala »Komuno« en 1871. Sri Papillon e Vinez organizos kunsido en la Labor-borso di Paris, la sindikatal domo.

Paris, mayo 1937

La Organizala Komitato

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Monatal Ido-folio*, Paris 1921,
Monda linguo, sistemo da Martineau 1924.
Monde espérantiste, revuo 1921.
Mondial, sistemo da?
Mondik, sistemo da Jousten 1929, es modifikit Ido: mui pèr ke tu esse in ciel.
Mondi lingue, sistemo da Martineau 1931.
Mondlingvo, revuo generala, Nürnberg 1927.
Mondlingvo, sistemo da Trischen 1906.
Mondo, revuo por Ido, pose por Novial, Stockholm 1912-1936.
Mondolinco, sistemo da Braakman 1894.
Mondolinguo, revuo por Ido, Dessau. 1927.
Mondorevuo, por Esperanto ed Ido Stockholm 1917.
Mondyal, sistemo da Durant 1932: le Mondyal ave por enblem brevity, simplicity e verity.
Mongenast-Servais, Marguerite, Luxemburgiano, 1882-1925, prez. 1911 la Luxemburgian Idosocieto.
Monoglotticu, sistemo da Ferrari 1877.
Monopanglotte, sistemo da Gagne.
Mons Joh., skr. 1888 Die weltsprache.
Montesquieu Charles, Franco, 1689-1755, skr. pri la mondlinguo.
Moore Gerald J., Anglo, red. 1910-1912 The internacional language.
Moore J. L. Anglo, v. Hugon.
Moralda Pierre, Franco, skr. 1932 Langue universelle Sabir.
Morath von, skr. 1797 Pasigraphie der 12 zeichen.
Morgari Oddino, Italiano, skr. 1915 La piú internaziola delle internazionali.
Morris Alice V., Usano, skr. 1927 Raporto.
Morus Thomas, Anglo, 1478-1535, skr. 1516 Utopia.
Moszkowski, skr. Das geheimnis der sprache.
Möbuzs dr. A., skr. 1926 Universala Esperanta lernolibro, 1926 Wollständiges lehrbuch der welthilfssprache Esperanto, 1926 Wörterverzeichnis.
Mönster Gunvar, Dano, prez. 1916 Internaciona uniono di homini por la internaciona helpolinguo, red. 1918 Hjälpesprogstidende, skr. 1918 Idokurso, skr. 1919 20 timer for begyndere i hjälpesproget.
Mudie Harold, Anglo, 1880—1916, prez. 1908—1911 Universala Esperanto-asocio.
Mulcahy Francis E., Anglo, prez. 1925—1927, 1937 l'Angla Idosocieto.
Multis O., Chekoslovako, skr. 1928 Problém jazyka mezinàrodního, jeho podstata a rozresení.

OFICALA KOMUNIKI di la komitato direktanta

La elekti por la komitato dil Uniono

Konforme a la statuti, la elekti por la komitato eventos del 15. di mayo 1937 til la 20. di junio 1937. La Komitato decidis, ke la Londonana Ido-klubo administrez la elekti. Omna voto-karti od altra votili esas sendenda nur ad (komitatano dil Ido-klubo)

siorino *D. V. Zbook*, 12 Hillside Gardens, Edgware, Middlesex, Anglia.

La listo dil kandidati, propozita dal komitato ed akademio kune, insertesas infre. Segun la statuti la membri esas tamen libera, votar por irga altra Idisto, di qua la nomo ne esas kontenata en la oficala listo. La listo (a) kontenas la nomi en alfabetal ordino di omna tilnuna komitatani; la listo (b) kontenas la nomi di la nova kandidati. Singla membro dil Uniono, qua pagis la kontributajo por 1937, havas votoyuro e darfes votar por 15 kandidati admaxime. Por la voto on prefere uzez la ofical karto imprimita.

kandidati: (a)

Auerbach, Anglia.
Baxter, Anglia.
Bogard, Francia.
Brismark, Suedia.
Cornioley, Suisia.
Csatkai, Hungaria.
Eriksson, Suedia.
Ferrerres, Hispania.
Jacob, Anglia.
Mathys, Belgia.
Meier-Heucke, Luxbg.
Neumeister, Chekosl.
Papillon, Francia.

(b)

Baller, Austria.
Bosshard, dzlo, Suisia.
Costigan, Australia.
Kreis Schneeberger, Suisia.
Lafay, Francia.
Pesch, Francia.
Raiteri, Italia.
Rulikovs, Latvia.
Spillane, dzlo, Anglia.
Stucki, Suisia.
Thomsen, Dania.
Vigh, Hungaria.
Weber, Polonia.
Wegman, Nederlando.

La sekretario, *Heinz Jacob*

II/67. La komitato elektis kom reprezentanto dil Uniono che IALA Dro S. Auerbach (London). Omna informi pri la laboro di IALA esas anke obtenebla de Dro Auerbach.

III/67. La komitato e la akademio esprimis ke esas dezirinda kunlaborar kun IALA ed altra mondolingual organizuri.

La *diplomo di doco* grantesis statuto-konforme a sioro Otto Kostezer (St. Gallen, Suisia) en mayo 1937. Ilu examenesis da sro Cornioley helpata da sro Kreis.

La listo dil *Ido-Konsuli* editesis kom specala folio ed esas gratuite obtenebla del sekretario en irga quanto necesa por la propago.

La cirkulero *TRA LA MONDO*, nro 1, dissendes en mayo ad omna membri dil Uniono. Ol kontenas multa informi pri nia movado e la Questionaro kun komenti. Se vu deziras obtenar ol, voluntez pagar la membrokontributajo por la kuranta yaro. Ol ne esas komprebla da ne-Idisti.

Financi: *Por Progreso e la propago:* Baxter 7/6; Elderkin 2/6; Haslam 11/6; Cizek fr. 5.30; Costigan 4.20; Fisher 8.70; de Lange 5.—; Novell 5.—; Roze 30.—; Zielinski 3.76; Bosshard 5.—; Kostezer 5.—; Leau 6.—; Roze 7.—.

Kordiala danko, la kasero

Hans Cornioley.

Bern, 2. mayo 1937.

TRA LA MONDO

Hispania. »En la fabrikerio, ube me laboras, me montris via kolektiva karto. Ulte to me explikis ke Idista kamaradi agis kom interpretisti che ta firmi, a qui Iris sri Abella ed Arquero, e danke nia Ido li povis interkomprenar su. Nia kdi Abella ed Arquero renkontris bona amiki en Anglia, qui recevis ed akompanis li en lando ube li havis nula konokato nek komprenis un sola vorto. Pro ico nun studias Ido quar pueri ed adulto. Abella anke ganis du lernanti. Arquero anke studieskos ol. Se ni nun aparigos, quale antee Ad-avane!, certe ica voyajo esis fertila«.

J. Ferreres

Hungaria. *Budapest.* L'Idisti di Budapest e di olua preurbi kunvenas ye la duesma saturday di singla monato ed ica nov aranajuri sempre es richa en programo. Tale ni audis diskursi en februaro pri la stando di nia mondomovado, en marto pri Ido-travivaji dum someral Europa-voyajo (da dro A. Vigh, tote en Ido) ed en aprilo pri Ido e lua precipua konkursanti. La nombro dil asistantaro sempre augmentas. Preparasas exameni pri savo e por docadal atesto. Dum la kunveni anciena e nov Idisti interkonoceskas e preparasas granda secono por la venonta skolyaro 1937—38, kande Ido versimile docesos en la libera populuniversitato da dro S. Vigh, qua ja obtenis l'ekleziala permiso.

La jurnalaro es gratuite ye nia despono. La du maxim difuzita jurnali («Upág» e «Nemzeti Upág») sempre insertas nia kunveni.

(L. Horovitz)

Luxemburgia. La klubo »Progreso« havis sua generala asemblo ye la 6. mayo 1937 en Esch-Alz. Pos longa, plurhora diskuto e parstudio dil raportoj e precipue dil konfero di linguisti en København, qua adoptis la kriterii da IALA, ni decidis: Pos la konstato ke IALA selektis la sis maxim perfekta mon-

dolinguo, de qui una selektesos kom bazo-linguo e recevos plubonigi segun un o plura del altra sistemi konkurencanta, e konstatante ke la linguisti acceptis principi qui es nur tote realigita en Ido, ni pregas ULI adherar kom membro aprobanta ad IALA. Ni anke decidis relatar amikale kun la adheranti di omna sistemi. La grupi dil yuni studias Ido e dissendas multa letri en Ido. Li recevas postmarki de lia Idista amiki en Dania, Australia, Francia, Hungaria e multa altra landi.

Madagaskar. La nuna evoluciono di Madagaskarani posibligis hike sat rapida difuzeso dil Ido. Li agnoskis l'utileso e la neceso di ta interkomprenilo ed adheris al Ido-movado.

Dum 1936 plu kam 50 personi lernis Ido; kelki ja membreskis sive ULI, sive SIF (Francia), od abonis CB di qua multa nri dissendas a nia samideani kom propagili.

Multa exterlandana samideani kurajigis ni per la simpatio; e per letri, karti o jurnali sendita atestas la vivanta Ido movado en omna landi. Ni totkordie dankas omni.

Dum cayarala januaro ni rekrutis sep nova lernanti. Nia korespondo-kurso duras funcionar reguloze. Laste ni probis publikigar propagal artiklo »Apprenons la L. I.« en »TAKARIVA« (= Vespero) Madagaskarane skribata. Ni esperez ke ol atraktas a ni nov adepti, pro la granda difuzeso di ta jurnalo.

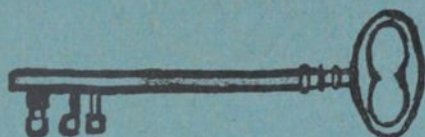
rjh. Ido-konsulo

Til nun aparis ne nur un, ma plura artikli en TAKARIVA, »Qu'est ce que l'Ido?«, »Pour la fraternité des peuples, supprimons la barrière des langues« ta lasta kun Ido-poemo »sonjo«, ed en l'Écho du Sud aparis la sama artiklo.

Polonia. Sioro Weber publikigis artiklo pri la kongreso ed Ido en Bartnik, marto 1937.

Suisia. Nia Suisa amiki editas cirkulero tote en Ido por la membri dil Suis Uniono por la Linguo Internaciona Ido.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *ku-rár, manjár, ye* altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, famílio*.

la

esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi*.

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o

indikas substantivo en singularo *oránjo, víno*

-i

indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a

indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e

indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as

indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is

indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os

indikas verbo en futuro *me vebos, me kantos*

-us

indikas la kondicionalo *me vebus se il skribus*

-ez

indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativó darfas elizionesár.

-es-

indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, am-ata ridanta homi, vebanta navo, ploranta infanto

-ar

indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	<i>me manjas, ni kuras</i>
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
dekeun	dekedu	duadek	duacent	triamil					
11	12	20	200	3000					

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni

qui ne kontenas questionala pronomo (*qua, quo, kande, ube? edc.*) komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront, sekretario dil Akademio (2 Mk. afr.)

Editerio: Ido-kontoro H. Meier-Heucké 100, rue d'Ehlerange,
Esch-s-Alzette, Luxemburgia

Olim existis vilajana puerino

la maxim bela quan on povis vidar; elua matro amis lu fole, ed elua avino mem plu fole. Ica bona homino facigis por elu mikra reda kapuco, qua tante konvenis por el, ke omnaloke on nomizis elu la reda Kapuceto. Uldie,....

tale komencas jolia fablo en la *Unesma lektolibro*, parto duesma, receivebla po —.30 Sfr. Multa altra libreti esas direte receivebla del Ido-centro London (8,King's Avenue Wodford Green, Essex):

	Sfr.	Angla sh.
Andersen, la nova vesti dil imperiestro	-.25	-.3
Nakhla, Kelka maestro-verko dil liriko Araba	-.50	-.6
Elin-Pelin, la nimfo	-.25	-.3
Fiaux, Quale sucesar en la vivo?	-.50	-.6
Molière, Mediko kontrevole	-.50	-.6
Grimm, Kolekturo de rakonti	-.40	-.5
Kavernido, la raupo	-.15	-.2
Guignon, Rimaro en Ido	1.—	1/—
Houillon, Kelka poemi Franca, tote en Ido	-.65	-.8
Richardson, Spaco e tempo	-.50	-.6
— , Naturo ed arto & Flugo	1.—	1/—
— , Versification in Ido	-.15	-.2
Schiffman, Populkansoni, duesma edituro	-.80	-10
Sweetlove, Korokanti e kansoni, muziknoti	1.—	1/—
— , Proboflugi sur Pegazo	-.80	-10

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., Woodford Green, Essex.
Australia	V. J. Costigan, 3 Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 19/28, Wien V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, Bruxelles 3.
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocabana (Estado de Sao Paulo)
Chekoslovakia	Karel Neumeister, Praha-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, Fredericia.
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4 a, Barcelona-Hostafranchs.
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, Szombathely.
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, Riga.
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.
Madagaskar	Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antsahebe Tananarive
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 159, Eerschede.
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, Lwów.
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post-Box 59, Hoting.
Suisia	R. Stucki, Ido-Kontoro, Rotacker Str. 28, Wallisellen.
U. S. S. R.	M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, Kiev (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 921, Moskva.
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. Austin (Texas).

Julio—Septembro 1937
Nro 3 (117), Tomo XIV.

PROGRESO

*Konsakrat al propago, libera diskuto
e konstanta perfektigo di la Linguo
Internaciona. Fondita da Profesoro
Louis Couturat, Collège de France*

OFICIALA ORGANO DIL *Uniono* POR LA LINGUO
INTERNACIONA (IDO = ESPERANTO REFORMITA)
8, KING'S AVENUE, WOODFORD GREEN, ESSEX, ANGLIA

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*

Dekano hon. dil *fakultato dil scienci en la universitato Nancy,
exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono
e reprezentas ol oficale en omna aferi.
La prezidero e la sekretario signatis
vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson* (Suedia)
viceprezidero *J. Csatkai* (Hungaria)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. W. Baxter* (Anglia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Dro S. Auerbach (Anglia)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro Hans Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la per-
fektigo ed unesala developo di la lin-
guo e solvas (segun la principi di § 1)
omna lingual questioni prizentit ad olu.«
§ 21.

Hon. prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
L. Hámon (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 6 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) —,50 SFr. singlu.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley*, Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

LA KONGRES-DII EN PARIS!

*Mardio, 10. agosto, acepto dil kongresani;
merkurdio 11. agosto, inauguro dil kon-
greso, jovdio e venerdio duro dil oficala
programo, saturday, 14. agosto, klozo dil
kongreso.*

La organizala komitato konocigas al vizitonti ke, de la 29-a junio, ye la inauguro dil internaciona turismala paviliono, la expozaĵo anunco de la Lingvo Internaciona Ido havas oportuna, quankam mikra plaso.

Ol trovesas en la vestibulo dil unesma etaĵo, quike videbla de la du larĵa eskaleroj per qui oni ascendas.

Sub la grosa reda litero «Ido» e la blua litero indikanta »Lingvo Internaciona« esas sugestiva pikturo da Ido-amiko e talentoza artisto Albert Mentzel, olqua reprezentas la angoro de la turbo koramo la Babel-turmo. Dope, adfore la moderna teknikale organizita urbo lumizas en oratra tinto sub la titolo »Ido« la blanka stelo de la Delegitaro (1907—1937). La infra parto de ta expozaĵo kompozetas da: la enunco dil Honoruma Komitato por la XIV-a kongreso en Paris, ed apude la numero dil Ido-kongresala loko e prezidero; ĉirkume en dek-e-un nacionala lingvoj, ed en Ido, tala frazo »Lingvo klara preciza harmonioza; maksimum facile praktikibla lingvo«. Fine citaĵo da Sro Profesoro Jespersen ed adreso por eventuala informo-demando.

La central adreso por plusa inĵesti esas *S. Lafay*, sekretario dil organizala komitato, 25, rue Caulaincourt, Paris 18e.

La protektanta komitato por la kongreso konsistas de la sequanta honoruma membri, invitata dal organizala komitato kongresala: Prof. Leopold *Leau*, hon. dekano dil universitato di Nancy; Prof. Ernst A. *Kock*, universitato Lund, Suedia; Kanoniko *Bogard*; Gendarme *de Bevoite*, general-inspektisto dil nacionala eduko, Paris; Prof. Leon *Brunschwig*, membro dil instituto di Francia; André *Cazanave*, Paris; Prof. *Condamin*, Lyon; Marian *Dobrowski*, redaktisto; Prof. A. *Lalande*, membro dil instituto di Francia; Prof. *Langevin*, membro dil instituto di Francia; Dr. N. A. *Nilsson*, mediko, Suedia; Prof. G. M. *de Pierrefeu*, Lyon; Prof. Henri *Roger*, hon. dekano dil medicinal akademio, Paris; Prof. Th. *Ruyssen*, sekretario dil asociuri por la Ligo dil Nacioni; Prof. Fortunat *Strowski*, membro dil instituto di Francia; La firmo *Tobler*, Bern; Inj. *Zaborowski*, Francia.

La quar problemi di la Questionaro

La developo dil fakala terminaro esas de granda importo por la L. I. La questionaro, dissendita ad omna membri dil Uniono, salutesis de multa lateri. Plura samideani, respondante a punto (2), nomenklaturi ciencala, deklaris su pronta kunlaborar por olua solvo. Ta ofri di kunlaboro obtensis til nun por la sequanta terminari:

Pedagogiala terminaro,
komercial e jural nomenklaturu,
traktala ed agri-kultivala utensili e mashini,
medicinal nomenklaturu.

Prezente Dro Laurent laboras por la kompletigo dil kemial ed farmaciala terminaro, inj. Horovitz por la traduko dil teknikala vortaro aden Ido, inj. Eriksson e Horovitz kune por la developo dil elektro-teknikala terminaro.

Ni esperas ke la kongreso donos posibleso a ni Idisti, diskutar omna problemi relatanta la developo dil nomenklaturi ciencala.

Omna dezir-expresi e rekomendi di la kongreso publikigesos en la 4. kayero di Progreso. Me anke esperas ke esos posibla maxim complete publikigar la detali di la raporto pri la Questionaro, kompozita e komentita dal sekretario dil akademio, dro M. A. O'Regan. hvj.

La programo di la kongreso

La Ido-praktiko di la kongreso dividesis en sis laborala komitati o prefere faki. Ta faki esas: I. Generala questioni. II. Morala e filozofiala questioni. III. Sociala scienci e yuri. IV. Filologio e pura scienco. V. Naturala ed aplikata scienci. VI. Bel-arti e literaturo.

dato	predimezo (kloko 9—12)	posdimezo (kloko 14—18)
10-a agosto	acepto dil kongresani dal organizala komitato rezidanta en la Restorerio Bonvalet, 29 & 31 Bulvarado dil »Temple«, proxim la Place de la République, ne fora del stacioni Gare du Nord & Gare de l'Est.	
11-a agosto	Kunsido di la organizala komitato e di la direktanta komitato dil Uniono. Aperto di la kongreso Homajo al mortinti Saluto dil nacionala delegiti, letri e telegrami.	Komitato I. »30 yari di Ido« (1907—1937) da Hans Cornioley, Suisia. »Pasinto, prezento e futuro« raporto pri la Uniono da Heinz Jacob, sekretario dil Uniono. Komitato II. »La certeso en la matematiki« da Prof. L. Leau, Francia.
12-a agosto	Komitato III. »Pri la karitato« da dro A. Vigh, Hungaria. Komitato IV. La tekniki da inj. Horovitz, Hungaria. Ciencala nomenklaturi, propozo da inj. A. Thivat, Paris. Raporto da Dr. M. A. O'Regan pri la ofical questionaro, pre-lektita. Diskuto di la quar punti di ol (Vortaro, Nomenklaturi Ciencala, Derivo, Periodo di Stabileso.	Komitato V. »Fizikala penso-taski dil omnadia vivo« da Prof. Dro Stör, Chekoslovakia. »La blindi e la L. I.« da Raymond Caudmont, Francia. »La poezio e la L. I.« da Raymond Caudmont, Francia. »Eutanazio« da Robert Harding, Anglia. »Radiestezio« da Henri Meier, Luxembg. »Radiestezio« kontre-opiniono da C. Papillon, Francia. »Mesajo« da J. Lundborg, Suedia. Vespere: FESTINO (Hotelo Pierre Ier, 25 Av. Pierre de Serbie (Ch.Elysées).

dato	predimezo (kloko 9—12)	posdimezo (kloko 14—18)
13-a agosto	»La nacional akademii«. Propozo da Dr. Jean Laurent, Francia. Raporto da Dro S. Auerbach, Anglia, pri IALA. Komitato VI. Sendita laboruri. Diskurso da S. Quarfood, prezidero dil akademio.	Remarki pri la expozerio. »Prizento dil generala kunveno dil Europana yunaro«. Propozi e dezir-expresi dil kongreso. kloko 16: Publika festo. Propago: Bilingua diskurseti. Muziko: Harpo-forteplano (dzlo Gaudais) e kanto da Mona Dinah. Komedieto: »<i>La rekomendita letro</i>« da Courteline :-: Ido-kansoni.
14-a agosto	exameni. klozo di la kongreso. Vizito dil postala centrala staciono kun sioro R. Plassat.	Vizito dil famoza tombeyo »Père-Lachaise« e vizito dil muro dil federiti di la Parisan Komuno de 1871.
15-a agosto	prediko en Ido da prof. de Pierrefeu.	

Kongresala karti

La Organizala Komitato recevos la karti del Administrantaro nur poka dii ante la kongreso; pro to la karti ne povas sendesar individuale, li livresos al kongresani quik pos lia arivi en Paris.

Caokazione ni memorigas da la samideani ke la Org. Komitato permanos che la Restorerio Bonvalet, 29 & 31 Bulvardo dil »Temple«, Paris 3e la 9-a agosto, quik pos 9 kl. matine; la samideani arivonta kelka dii ante la kongreso povas turnor su al sekretario di la kongreso: 25 Rue Caulaincourt XVIII, vespere de 19 til 20 kl.

La kongresala karto grantas liber aceso (gratuita) en la Expozerio dum sep dii, del 9. til 15. agosto.

Tale la kongresani povas vizitar la paviliono dil Internaciona Turismo, Klaso 69-A, proxim la pordo »Pont-de-l'Alma«; ye la unesma etajo esas tabelo por la linguo Internaciona Ido; (altraloke ni ja deskriptis ol).

Programo

Samtempe kun la kongresala karto la funcioneri di la Organizala Komitato donos a la kongresani la detaloza programo di la kongreso e mapo di la Elektrala e Subtera Fervoyo di Paris (»Metro«).

Lojeyo

Komprenende la Organizala komitato desfacile satisfacos la kongresani, qui ne indikos ante lia arivo qua lojeyon li deziras, segun la demandi publikigita reverse la adherobuletino en CB di junio; en Progreso di aprilo-junio. Lektante ico ne obliviez sendar tala informi utila por vi.

Repasti

Ni rekomendas la Restorerio Bonvalet; ibe esos vejeterana repasti por ti qui preferas oli.

Ni recevis multa konsenti por ta restorerio; nulu esas koaktata venar ibe, ma esas komoda maniero kunesar kun la samideani.

Kongreseyo

La kongreseyo indikesos en la programo livrota al kongresanto samtempe kun la kongreso-karto.

Suceso di la Kongreso

Ja la kongreso anuncesas kom sucesoza kongreso; la tardesanti ne ajornez lia decidi!

Nur bonvolo e kunlaboro igos kompleta la satisfaco di omni.

Legitimala karti

Ni memorigas ke la legitimala karti, necesa por obtenar la diminutota preci dil voyajo ed la avantaji en Paris, anke uzesas kom pasporto. Ol recevasas del konsulati e del voyajala kontori en la lando di la voyajanto.

Kelka nomi ek la duesma listo dil partoprenonti (la unesma listo trovesas en »Tra la Mondo«: Prof. e srno Stör; Dufour, Paris; dzlo Schlatter, Paris; Watercotte, Francia; Debuquoit, Belgia; dzlo Bosshard, Suisia; Hiltebrand, Suisia; Holmgren, Suedia; Hirschler, Hungaria; gesiori Beyeler, Suisia; Kanoniko Bogard, Francia; A. Vigh, Hungaria; F. Zimmermann, Suisia; gesiori Leduc, Hispania; J. Hever, Luxemburgia; gesiori Meier-Heucké, Lxgb.; Cames, Lxgb.; dzlo Lemmer, Lxgb.; gesiori Baxter, London.

La Organizala Komitato

14-a Kongreso internaciona por la Linguo Internaciona
Ido (Esperanto reformita).

Ni esperas ke esos posibla atraktar al kongreso reprezentanto oficala dil ministerio por eduko. Se ico esos neposibla, on probez obtenar la posibleso ke la kongresokomitato prizentez memorando pri la L. I. al ministro dil nacionala eduko.

La domo di liber-tempo por la pueri

Trad. M. Spillane (London)

Mme. Claire Halphen-Istel, qua esas sempre tre profunde interesata en verki qui koncernas la yunaro, kreis en la expoza di Parisana klub-biblioteko por la pueri.

La neceseso sentata da la puero movar e livar lua lekto por la aktiveso manuala igis el krear ica klub-biblioteko en la expoza, ed ol esas vera centro di liber-tempo por la pueri.

El deziras ke simila klub-biblioteko esez adjuntita ad omna skolo, previdante chambro por kunveni ube la pueri esos absolute libera agar quale li volas. Ta chambro esus transformebla aden loko por spektakli, teatraĵi, cinemo edc.

La klub-biblioteko en la expoza di Paris dividasas en du faki: la fako »bruiso« e la fako »silenco«.

La pueri povas lektar libri selektita da kompetenta personi en la biblioteko ipsa, od en la teraso ombroza. En la fako »bruiso« la pueruli havas laboreyo, ube li povas facar diversaspeca laboruri, karpento, elektral instalaji, korbo-fabriko etc. La puerini havas laboreyo qua kontenas omno pri domal aferi.

Edukisti trovos hike marveloza centro por observado. Esante libera, la pueri naturale iras vers ta speco di aktiveso mentala o materiala qua maxim multe konvenas a li, ed ico esas valoroza indiko relate lia orientizo profesional.

Vizitanti a la expoza trovos la domo di liber-tempo por la pueri en la fako por la yunaro en la Boulevard Kellermann.

La infanti anke havas lia plaso en la expoza. Kontenanta en la grupo »Verki Sociala« esas gardeyo por infanti. Hike esas restorerio ube la menui esas speciale facita por infanti kun dishi ek farino, frukti koquita e suko di frukti. En la parko esas miniatura balneyo, fonteno, ludili, marioneti e gardenal teatro.

Ek »Femmes«

Hispana vilajo

Da Ch. Ward

En 1933 me vizitis urbeto an la norda litoro di Hispania. Ne esis vakancala loko; ne existis balno-chari o tendi, nula promeneyo, nula amuzi. Nur existis du hoteli, mikra e primitiva, habitata da konstanta gastis, exemple la vilajala sacerdote e la telegrafisto del postofico e kelkafoye da komercala voyajanti. La bayo esis jolia en jentila maniero, kun la urbeto del dek-e-okesma yarcento alonge la litoro. Existis agreabla voyeti tra la agri ed alonge la blanka choseo kun olua arbori oranjala e la arbusti eukaliptala. Ma la spirito, la savuro di ica vakanco kreesis per la societo.

Ico esis en la felica periodo di la recenta historio di Hispania, kande la nova republiko avancis per multa reformi. Don A- esis intelektuozo sen personala ambicioni. Il esis felica en sua nasko-urbo, meze dil popolo, ed il kreabis centro de vivo e progreso. Omna yuna homuli del vicineso organizesis da ilu. Existis biblioteko cirkulanta en la vicina vilaji quin ni vizitis. La libri ofte retenesis en simpla blanke indutita chambro super la bovi-stablo. De tempo a tempo yuna studianto venis por diskursar pri irga temo de higieno a literaturo e por distributar libri. La biblioteki chefe konsistis de la klasika autori omnanaciona.

Me memoras specale bone ceno vesperala en tala mikra bibliotekeyo. Don A- posedis gramofono sur qua il pleis bone konocata Hispana popul-kansoni, bone konocata klasika ed anke moderna muziko. Evidente lu esis tote absorbata da lua okupo e ne esforcis atraktar askoltantaro. Gradope grupo akumulis su sidanta sur la asfalto stradala unesme, ma pose eniris la chambro ipsa. Li askoltis silenco, kun la perfekte kontrolita konduto dil Hispani, e pose la pueri venis por obtenar libri lektenda heme. Pose li retrovenis por korala praktiko kantante popul-kansoni.

La posturo dil eklezio ad ica amasala eduko kreis interesanta situeso. La pastoro ipsa esis jentila, sensucia e bonhumora homo; il esis en agreabla relati kun omna homi di la urbeto e certe kun Don A-, quan lu probable konocis de lua yuneso. Don A- freque vizitis la hotelo ube ni ipsa sejournis ed ube la pastoro vivis e sempre existis felica e gaya rido e konverso inter omni. Ma kande la temo dil

biblioteki diskutesis, la pastoro silenceskis e seriozeskis. Don A- menciónis a ni, ke la pastoro predikis kontre la nova eduko ed interdiktis a lua kongregaciono partoprenar en ol.

Lo maxim impresiva por ni esis observar la arivo di vagadanta cinemo a vilajo, qua nultempe antee vidabis filmo. Teknikala desfacilaji esis vinkenda, ma probo ja facesabis e nun la aranjo esis ke ye ula sundio vespere la cinemo vizitez X-. La demonstro esabis fixigita por kloko 19 e duima e ye ta horo la tota popolo vilajala asembleisis sur la gazon-agro di proxima kolineto sub kelka granda kastanieri. Granda blanka tuko fixigesis an la muro di garbeyo situata opozite. La projektilo pozesis meze dil choseo e cirkum ol stacis la yunaro dil vilajo en un de la tipikala senfina diskuti, karakteriziva por Hispania.

La tempo avancis, ma la audantaro ne montris signi de nepacienteso. Li konversis felice inter su e ne semblis expectar plu preciza starto dil evento. Tandem, ye kloko 22, la unesma filmo demonstresis. Me memoras ke ol montris la vivo submara. La eciteso e la intereso dil audantaro esis ne-deskriptebla; ye la unesma ceno kun olua realista ondi e la spumo marala, li nur povis expresar lia sentimento per soni de delico e ne-imaginebla ridado. La proxima filmo kontenis ceni de modelatra farmo en Amerika. Videsis longa rangi de bovala stabli, tre neta laktiferii, mekanikala laktifo e higienala manieri por varsar la lakto aden boteli. Erste cadie ni diskutabis la difuzo di tuberkloso, quin le bone informita atribuis al infektita lakto. Anke ica filmo salutesis kun exalto ed amuzita astono. Fine, demonstresis delikate prizentita fantazio pri la vojaji di Münchhausen.

Uladie, forsan, ni saveskos quo eventis ad ica urbeto e lua vilaji, kad li parvavis la sturmo e kad irgo de olua entraprezo restos por la futuro di Hispania.

Trad. H. McFrane

Ido-Konsuli, adreso-chanji

Hispania: Josef Abella, Laureano Miro 9, *Hospitalet* (Barcelona)

Kuba: Alan Kelso, P. O. Box 2192, *Habana*

Londonana dio-libro

Charing Cross Road

Da Jack Henry

En la ocilanta aero di varmega somerala dio me pulsas me tra la turbo vers Charing Cross Road, la strado dil privata muzei. La varmeso igas la disti klara, la Londonana nebulo desaparís, la polvo dansas super la trafiko en la aero. La suno brilas senkompate sur la asfalto qua sub la duopla influo dil automobili e varmeso moleskas. Hike en Charing Cross Road akumuladas moderna penso, progresema idei, la lumo e la tenebro di nia yarcento. Ol akumuladas en la maxim kondensita formo imaginebla, en libri moderna ed antiqua. Ta privata muzei esas la merkato di la libri. Studenti, laboristi, politikisti venas adhike, li serchas, foliumas, studias en ta akumulita savo.

E la merkato esas universalá, libri edukala e skolala, distraktala e ciencala, centi de romani apud studiuri sociala. Butiki specaligata por verki ekonomiala e politikala, vitrini plena de moderna poezio, verki artala, faki por lingui, infantala libri, Foyle's, Collet's, Hachette kun Franca, konservema literaturo. Fine me haltas koram numero 66, la pordi esas larje apertita e senmoleste me regardas la fotografuri del liberasal kombato dil Hispana popolo, verki pri la Chartist-movado, la Franca revoluciono, la Parisana Komuno. Kelka tituli saltas ek la amaso de libri, broshuri e jurnali »Hispana aventuro« da Norman Lewis. Ta yuno qua startis voyajo a Hispania en faldebla batelo (e balde duris per fervoyo) deskriptas vivace la vivo dil povrigita rural proletario e la feudal kondicioni en agrikulturo. »La problemo dil fora esto« da Mogi ed »India analizita« da Bedi atraktas mea atenco.

Me foliumas en biografio pri la famoza Doktoro Struensee. Struensee esis doktoro en Hamburg vivanta en la mezo dil 18. yarcento. Il esis avancema, ne nur profesionale kom audacoza e sucesoza mediko, ma anke en lua politikala idei, qui koincidis e grande influesis da ti di Jean-Jacques Rousseau. Il esis kapabla pro astonigiva kombino de cirkonstanci, praktikar o probar praktikar oli duadek yari ante la Franca revoluciono. En Dania, tatempe, guvernís refo Kristian, yuna homo de febla e senmoralá

karaktero, suspektita pri mala influo omnaspeca, qua, pro motivi statale, mariajabis la princino Karoline Mathilda, la maxim yuna fratino de reĝo George III. de Anglio, aminda junino evanta nur 15 jaroj.

En 1769 Struensee akompanis la reĝo ad Anglio ma nur kom subordinita servanto. Struensee posedas povon ne konocata antee, il esis la unesma qua praktikis hipnotiko e balde lu sukcesas dominacar la reĝo quan il kuracis de severa maladesi. Il retrovenis a København en 1770 e balde esis la fakto chefo dil gubernierio. Yen grandioza oportuno por Struensee por praktikar sua politikala ideoj.

La febla-vola reĝo konsentis entuziasmoze kun omno quon Struensee proponis; il desengajis lua ministroj, privacis la nobelo e la eklezio de omna lia privilegioj, deklaris ke omna subjektoj esas egala koram la leĝo, donis la sulo a la povra ruranoj e pano al hungrozoj. Il fondis hospitaloj ed abolis la chambro torturala — ed omno ico duadek jaroj ante la Franca revolucio. La popolo esis felica e la reĝo e Struensee amata da omni.

Ma la personala relati inter la reĝino e Struensee donis a Juliana, la stifmatro dil reĝo, la posibleso unionar la opozanta forco. La oficistoj dil armeo e la klerikanoj faligis la odiata enemiko de lia privilegioj: Struensee. Il ekzekutesis dal kasto dil privilegizitoj, qui quik post lua morto revokis omna lua reformoj, ma triadek jaroj plu tarde oli reintroduktis. Struensee divenabis olia martiro pro ke il venis, ante ke la tempo esis matura por oli.

Cirkum me la homoj ŝanĝis, aliaj venas, kelkaj departis, aliaj kompras e me foliumas en aliaj verkoj, e me trovas ke la libroj altranatura esas same interesanta. De la libro »Britain without Capitalists« me ĉerchas de pag. 15 la yena reflekti pri rivaleso industrialaj e reklamo:

Dum ke en la duoj dil klasika konkurenco, rivaleso ekspresis per la precidiminuto drastikala, por furtar la merkato del konkurenco, esas ĉadie familia fakto ke ica formo de rivaleso devenas sempre plu rara. Rivaleso ĉadie uzas la metodoj de reklamo-kampanioj e de komplikita vendo-organizaro por fortifikar certena firmoj en merkato, e por koaktar o lular la konsumanto ad aceptar ica partikulara produkto prefere kam ta dil konkurenco.

E kande ulatempe tala penso devenis generala, ol esas,

quale la pulso en turbo o quale la ri-armizo, necesa por singlu: Tala spenso aparas kom un del esencala kusti di produkto e dil vendo, quan singlu mustas spensar se lu deziras irga apogo-punto en ica domeno. La rezultajo esas, ke la produktiva sistemo kargesas per kreskanta amaso de superflua spensi e kreskanta parazitala aparato. Ico reprezentas duopla sociala disipo; en la sinso ke tala spensi mustas pagesar en irga formo od da la laboristo od da la konsumanto, ed en la sinso ke la produktiva moyeni per ta procedo esas pluse deturnata *de* la servo dil sociala necesaji *a* la produkto di talaspeca vari qui adportas profiti maxim facile, pro ke li povas maxim facile esar propagata e konseque povas pulsesar a la konsumanti. Ne la adapto dil produkto a la konsumo esas la devizo dil grandaskala monopolista kapitalismo, ma la adapto dil konsumo a to quo esas produktebla kun maxima profito. E la laborista konsumanto, ne la kapitalisto, mustas pagar pro la supreso e koakto dil konsumanto ipsa.

Inter la moderna psikologiisti apene existas nomo, pri qua plu multe argumentesas kam ta di Freud. Osborn skribis populara libro pri lu ed en chapitro II il tre klare deskriptas la strukturo dil mento, la koncio e la subkoncjo segun la deskovri di Freud. Me citas nur du punti qui maxime interesis me:

La fundamentala koncepto dil psiko-analizo esas, ke sub omna koncioza konduto trovesas dinamikala subkoncjo. Omna koncioza penso od ago, ol dicas, havas sua radiko profunde en la subkoncjo e, konseque, por komprenar la mentala vivo, la konekti inter koncioza konduto ed olua subkoncjoza fonti mustas determinesar. Psiko-analizo povas konsideresar unesme kom tekniko por explorar la subkoncjoza mento e duesme, kom teorio dil psikologi-ala vivo.

Quankam la subkoncjo esas ne-acesibla por koncioza vivo, e konseque ne povas esar konocata direte, existas quanto de konvinkiva motivi por aceptar olua existo, e me citas du de li:

1. Per psiko-analizala tekniko, memori del infanteso deskovresis, qui esis ne-obtenebla per la ordinara memoro. Pacienti atencigesis pri la subkoncjoza motivi dop lia simptomi, e la sucesi quin psiko-analizo obtenis, rezultanta de

ta metodi, indikas ke la teorio ne povas esar tote sensignifika.

2. Evidenta demonstro pri la existo di subkoncioza procedi donesas per pos-hipnotikala fenomeni. La maxim multa psikologiisti esas familiara kun la fenomeni diskutata, ed esas defacila pensar pri alternativa expliko a ta di subkoncioza procedi duktanta koncioza konduto. Dum hipnoto sugestesas a la paciento, ke il exekutez certena ago ulatempe pos ke il vekas de la hipnotala kondiciono. Kande il exekutas la ago, dii e kelkafoye semani pos la hipnoto, il obliviabos quo eventis dum la hipnoto, e, tamen, il fidele observos la sugestaji. Exemple il apertos fenestro, ye ula tempo, sub interna koakto. Ta koakto esas evidente subkoncia, e, se on expektas motivo por lua ago de lu, il spektos kelke perplexa e pose donos racionizita respondo »ke la chambro esis male aerizita« edc.

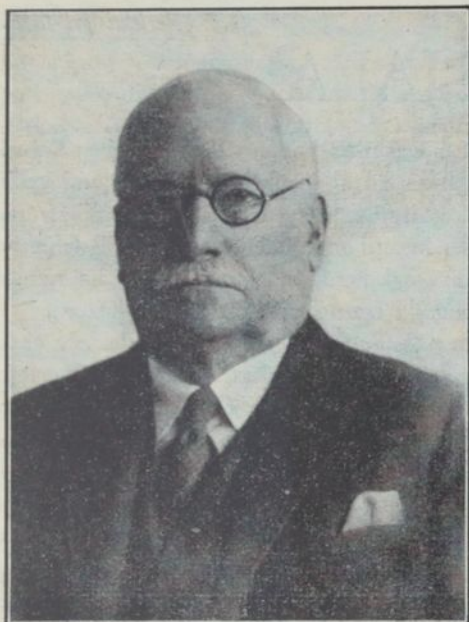
Kom infanto me regardis filozofio kom polvoza e kom senvalora por irgo quo relatas la vivo. Me mantenis mea opiniono regarde multa libri e multa filozofii, ma me chanjis ol relate ta filozofio qua relatas nia omnadia vivo, qua, altravorte, esas la teorio di nia socio, di nia vivo, e di nia manieri e karakteri, sempre en relato a la komuno di omni.

Hegel dicas »to quo esas reala esas racionoza, e to quo esas racionoza esas reala«.

Inter la studianti di Hegel esis grupo nomizita la »Yuna Hegelani«, qui opozis la reaktema uzo dil Hegelana filozofio. Uzante la dico di Hegel ke to quo esas reala esas racionoza, la defensanti di la Prusiana guvernerio trovis justifiko por olua existo. Ol esis reala, konseque racionoza. La maxim bona guvernerio por la tempo.

Ico, quale montras Engels en sua libro pri Feuerbach, esis perversigo di Hegel, nam ne esis la fakta existo di kozo qua donis ad ol realeso — en la senco di Hegel — ma la neceseso por olua existo. Se ol divenabis obsoleta, e konseque ne-necesa, lore ol divenabis ne-reala (pag. 240, segun Osborn).

Ek ca mondo dil libri, kelki de qui prizentas abstrakta savo ed altri praktikebla teorio, me pazas aden la vivo, me mixas en la turbi dil pasanti. Me marchas vers Trafalgar Square e Whitehall ube la muregi di majestoza ministerii kovras la ludi diplomatala di klaso »ne-reala«.

C. T. STRAUSS

En Sioro C. T. Strauss, qua mortis en Frankfurt a. M. ye la 11. junio 1937 en la 86 yaro di sua vivo, l'Uniono por la Linguo Internaciona perdis sua maxim olda membro ed un de sua fondinti. Il ja esis la senioro di nia unesma kongreso (Wien, 1921), e multi de ni certe agreable memoras la afabla oldo, qua asistis anke multa sequanta kongresi.

Charles Theodore Strauss naskis en USA ye la 11. marto 1852. Lua chefa intereso esis Buddhismo, e dum la Universala Kongreso di Religii en Chicago,

1893 il, kom unesma blanko, publike konfesis Buddhismo kom sua kredo. Ja tre frue il abandonis omna komercala aktiveso ed okupis su ekskluzive pri Buddhismo e pri altra movadi qui semblis ad il apta por duktar la homaro a plu granda feliceso. En ta spirito il adheris unesme a Volapük, pose ad Esperanto, ed en 1908 il esis inter la unesmi qui aprobis la reformi propozita dal Delegitaro, e divenis un del membri fondera dil Uniono di Amiki di la Linguo Internaciona.

C. T. Strauss vidis tre granda parto di nia terglobo. Lua komercala profesiono duktabis il a Mexiko ed ad Europa. Por studiar Buddhismo il voyajis ad India, Japonia e Chinia e vivis dum plura yari en Ceylon. Il habitis Leipzig (Germania), kande il adheris Ido, vivis en Zuerich (Suisia) dum la milito, ma retrovenis kelka yari pose a Germania e finis sua vivo en Frankfurt a.M., ube il esis zeloza membro dil Ido-grupo.

Ante la milito sioro Strauss partoprenis la linguala diskuti en »Progreso«, e ni trovas lua nomo plurafoye en singla del premilita serii di nia revuo. Lua libro »Buddho e sua doktrino« aparis unesme en Ido (Ido-Verlag Zuerich); Strauss ipsa tradukis ol aden la Angla e Germana lingui. Tradukuri en multa altra lingui, mem en Hindostana e Japoniana, aparis e pravas, quante lua verko sucesis prizentar kompreneble la doktrino, quan il prizis ante omno.

La cindro di C. T. Strauss repozas nun en la tombo di lua ancestri en Frankfurt a.M. Ni Idisti sempre memoros ica nefatigebla kunluktero kun sincera respekto e profunda gratitudo.

S. A.

La kriterii di IALA

hvj. En agosto 1936 IALA organizis konfero de linguisti en København. Segun privata informi asistis ad ol 25 linguisti. La »komitato di interkonsento« di IALA preparabis listo de kriterii, qui submisesis por diskuto a ta konfero. Kelki del kriterii modifikesis. La kriterii definitive adoptita da IALA e rekomendita dal konfero, aparas infre. La numeri 15—20 esas rezervata por eventuala inserto di plusa sociala kriterii.

IALA decidis ne krear nova linguo, ma adoptar un del sis chefa lingui helpanta kom bazo-linguo. La sis kandidata lingui esas Esperanto, Ido, Esperanto-II, Novial, Occidental, Latino sine flexione. Kelki de la kriterii automate ekkluzas certena traiti en un o du del kandidata lingui.

Del 29 kriterii, 14 esas de generala karaktero. Multi de li relatas la linguo generale, e li omna esas necesa kom guidilo en la primara tasko por la selekto di bazolinguo, same kam en la sekundara tasko di olua modifiko. La restanta non kriterii esas de specala karaktero.

1. La elementi radika dil vortaro devas esar a posteriori.*)
2. La strukturala traiti darfes esar a priori.*)
3. La strukturo dil linguo devas esar grandaparte analitikala, kun nur minimo de sintezala formi, se irga, t. e. forsan en la konjugo.

Ja la duesma principo (kriterio) ulagrade kontrestacas la tezi dil skolo naturalista. La triesma kriterio kontredicas la regulo »de Wahl« en Occidental, se mea interpreto di ol esas justa. Nam la strukturo analitikala signifikas, ke on preferos uzar vorti separita, vice tro komplikita derivuri, obtenebla per la regulo »de Wahl«. Kad mea interpreto esas justa, ne ja esas definitive konstatebla. Ma la admiso de sintezala formi en la konjugo indikas, ke la sistemo Esp-Ido adoptesos.

4. La strukturo devas esar logikala, reguloza e ne dependenta de la karakterizaji di la partikulara rasala lingui.

Ica kriterio dicas tre juste, ke la L. I. ne dependez del *karakterizaji*, e konseque en la tendenco vers logiko, e regulozeso on adoptas la principo di Esp-Ido kontre la naturalista skolo.

5. Fonetikala eufonio devas esar aspirata kun egardo a pronuncebleso, klareso, fluideso en parolo, apteso por kanto.

Ica kriterio espereble ekkluzos del sistemo adoptota kom bazo-linguo la »tabelo Zamenhofa«.

*) *a posteriori*, de efekti al kauzi, induktiva (L = quo venas pose. *a priori*, de kauzo ad efekto, deduktiva, konjektanta, segun quante on savas (L = quo esas antee).

Fowler, Oxford Dictionary

6. Segun posibleso la linguo devas havar maxima grado de adaptebleso por imprimo, skribmashin-uzo, stenografo, uzo sur son-diski (gramofono, fonografo, diktafono) e transmiso por telefono e radio.

Por ta kriterio Ido komparas tre avantajoze kun Esp.

7. La Latina alfabeto devas uzesar, e - se posibla, sen supersigni.
Ico esas vinko por Ido.

8. La ortografio devas esar simpla, klara e fonetikala.

Ta kriterio ekkluzas la duopla literi dil skolo naturalista.

9. La vortaro devas esar fondita sur la Westeuröpana lingui, donanta prefero a radiki trovebla ambe en la Romanala lingui ed Angla, same kam en Angla e Germana. Latina prototipi devas preferesar a lia neo-Latina decendenti.

10. La principo »un vorto por un nociono, ed un nociono por un vorto« devas sequesar a la maxim granda grado praktikebla.

11. Persono, nombri e genro ne devas esar expresata en la formo dil verbo. Ica koncepti devas esar expresata per la substantivi e pronomi, qui konstitucas la subjekto di la verbo. Konsequas, ke maxime un formo, sive analitikala sive sintezala esas omno quo esas necesa por singla grado dil konjugo, la sama formo uzenda por omna personi, nombri e genri,

Ico simple signifikas, ke, me, tu, il, el, ni, vi, ili, eli, oli *laboras* esas preferinda a la diversa formi dil nacionala lingui.

12. La linguo devas esar multe plu facile lernebla kam rasala linguo.

1-a aqiro dil parolata linguo

1-b aqiro dil skribita linguo

2-a kompreno dil parolata linguo

2-b kompreno dil skribita linguo.

13. Facilesa relate la parolo (1-a) ed audala kompreno (2-a) devas aspiresar, same kam relate skribo (1-b) e lekto (2-b).

14. Facilesa por lerno e praktikala uzo (1) di la linguo devas aspiresar, same kam facilesa di pasiva kompreno (2) ma fundamentala facilesa esas plu valoroza kam nemediata komprenebleso. Strukturo qua esas logikala, reguloza e nedependanta de la karakterizivi di partikulara rasala lingui, certe faciligos la lerno di konstruktita linguo por la maxim multa homi e precipue por ti, qui esas nefamiliara kun la naturala lingui, de qui originas la konstruktita linguo.

Ica kriterii servas sociala neceseso, nam la laboristaro ne povas lernar linguo internaciona, qua, por esar facila e por esar juste aplikata, demandas del lernanto ke lu savez plura occidentala lingui. Ica kriterio ekkluzas la adopto di sistemo di la skolo naturalista.

Pri la kriterii 15-20 on itere diskutas. Oli deskriptesas kom sociala kriterii. Sociala kriterio definesas da IALA sequante:

»Sociala kriterio esas tala, qua traktas la sociala fenomenen en la domeno dil linguo, t. e. ne tante multe pri la linguo ipsa, kam pri la rolo di linguo en la socio«.

Un del rekomendi dil konfero dil linguisti, adoptita da IALA esas, ke »relate sociala kriterii generale, esas plu importanta por IALA konsiderar la apteso di kandidata linguo por la uzo en la futuro, kam insistar troe pri pasinta meriti o prezenta difuzeso«. Ico favoras la »mikra« lingui kontre Esp.

21. Estetikala faktori ne esas de chefa importo, nam gusti diferas e gusto ne esas temo diskutebla (»de gustibus non est disputandum«).

22. Relate la egardo di nacionala preferi o sentimenten repugnala kom kriterii estetikala, nula generala regulo povas establisar, ma singla kazo devas esar decidata segun la cirkonstanci.

23. Konvertebleso de ed aden la chefa rasala lingui (to esas la kapableso di la L. I. por tradukar texto kompozita en irga de la chefa rasala lingui nune praktikata, talamaniere ke retenesas la *stilala* efiko sen la danjero di ambigueso) ne esas de granda importo.

Ta kriterio refutas traito, advokata dal skolo naturalista kom avantaĵo: la naturala aspekto. Olua tezo esas, ke Esp ed Ido repugnas la publiko e donas al publiko falsa impreson pri la ideo dil L. I. pro olia artificiala aspekto.

24. Adaptante la ortografion dil internaciona radiki a la alfabeto dil L. I., kande existas konflikto inter la demandi dil pronunco ed ortografio, la demandi dil pronunco devas, kom generala regulo, predominar; e kande existas divergeso en diferanta lingui, la pronunco qua esas komuna a la maxim granda nombro de lingui o qua trovesas en la maxim vaste uzata linguo o lingui, devas predominar. Exemple, grantite ke la principo pri la konformeso korespondanta inter sono e simbolo esas adoptita, e se la sono *k* quale en »kite« simbolizesas per la litero *k*, e la sono *oo* en »moon« simbolizesas per la litero *u*, e se la vorti »scola«, »école«, »school«, »schule« prenesas kom la bazo di la nociono »school«, la rezultanta formo en la L. I. por la nociono »school« esos »skol« o »skul« e ne »scol« o »scul«.

Ica grava kriterio kontredicas la naturalista ortografion di Occ, Noval e LsF.

25. Internaciona vorti inkluzesez kun minima chanjo posibla, ma li adoptesez kun tala minima adjustigi, qui igos li ne trublar la generala karaktero di la L. I.

26. Idiotismi devas evitesar.

27. Se plura vort-formi esas egale klara, la plu simpla devas, generale, judikesar kom preferinda.

28. Kurteso di la vort-formo ne esas de primara importo komparite kun la distingebleso. Kurteso di ta vort-formi qui tre freque uzesas esas dezirinda.

29. La linguo devus evitar, segun quante to esas praktikebla, vorti e formi qui probable shokus la sentiementi di ula naciono pro lia similesa a ne-decanta o komika vorti existanta en lia linguo.

La 29 kriterii, enumerita hike, esas la tradukuro del maxim recenta listo oficala di IALA, qua egardas la rekomendi dil kongreso dil linguisti. La diversa kriterii en ica listo esas nove ordinata kompare kun anciena listi e havas diferanta numeri. De nia Idista vid-punto la adoptita kriterii esas salutinda, nam oli tendencas konfirmar nia principi en prefero a la principi dil naturalista skoli.

Politikala mitologio

Sioro Paul D. Hugon (Kalifornia) deskriptas en artiklo la invento di sekreta lingui por amuzo, exemple en la skolo, ed il anke indikas, ke la vorti ordinare uzita en nia lingui havas diferanta signifiki por diversa strati dil populo. Ica difero divenas precipue evidenta, se ni observas la uzo dil vorti quale aplikata en la politiko. Sioro Hugon skribas pri to: »La progreso dil abstrakta penso en la pasinta yarcenti esis extreme rapida. Politikala mitologio dependas komplete de tala vortal iluzioni, e precipue de la duopla signifiki de la maxim simpla vorti quale exemple »yuro, kozo, fakto, motivo« (atako, defenso, milito, ne-interveno edc., hzj.). Politikisti inventis la politikala signifiko dil vorto »naciono«, e nun procedas bitrigar vu kontre me, od inverse, pro ke ni ne apartenas al sama naciono. Ma nazioni esas pura vortal miti. »Stati« e »landi« esas mem plu inventata. Politikisti dividis la mondo aden neta mikra quadrati, segun pure imaginata principi, e komencas la enorme kustoza komerco di duopla guvernarii, quin li pose defensas kun vua sango — pro ke li igis vu kredar ke lando komencas ye un e finas ye altra lineo. La linguo, qua devas esar nia servanto, rapide divenas nia maestro.«

Sioro Hugon montras, en qua senco la moderna nocioni esas pluransenca, e quale la vorti diverse interpretesas segun politikala demandi e bezoni.

Quale tradukar...?

(Nocioni ne kontenata en nia lexiki)

En ica rubriko diskutesos frazi idiotismoza e nova vorti e nocioni, qui aparas en la lingui DEFIRS. La sociala, politikala e kulturala influi, qui transformas nia vivi, anke influas la linguo, e ni, kom Idisti, devas trovar apta tradukuri od adminime defini por tala nova nocioni.

La nociono *D abzahlen*, auf Abzahlung kaufen, *E hire purchase* defini-nesas en Ido per »komprar akontope«. Plu desfacile definebla esas *D Markenartikel*, *E proprietary article*, segun la Germana ni povus uzar »marko-varo« o segun la Angla »proprietita varo«, ma amba tradukuri esus probable apene komprenebla en altra landi pro ke amba esas idiotismoza. Se ni definas la nociono ni saveskas ke ol esas »produktajo segun yurale ne imitenda recepti o preskripti o kun yurale ne imitenda qualesi«. Ni ne povas uzar tante longa defino se ni volas tradukar la *D* titulo »Markenartikelfirma«. Forsan solvuro esos trovebla per la exameno di altra rasala lingui?

Ecelanta exemplo di apta Ido-tradukuro esas ta por *D Aktiengesellschaft*, *E Joint-stock company*, *F Société Anonyme*, Ido *societo anonima*. Ni imitas en ta kazo la Franca uzo qua komplete expresas ulo esencala. La vorto *D Nährstand* povas definesar kom »ta grupo dil ekonomio nacionala, qua provizas la lando per nutrivi« ed en ta nociono expresesas la direkto dil stato, qua unionis la tota agrikulturo e la nutrivala industrio dil lando. La nociono maxim apta en Ido esas »grupo alimentala«. La maxim bona Ido-tradukuro por *D Goldwährung*, *E gold standard* esas »ora normo«. Nia Ido-espresuri por la signifiki »kunvenar en asembli« od asemblar en placo por demonstro esas ne suficante forta. En *D* ni uzas por enorma asembluro ultre »Versammlung, Zusammenkunft« la vorto »Treffen«, ex. *D »Sporttreffen«*. La Ido-vorto »renkontro« ne suficas por ta senco. En Hispana on uzas por la granda politikala asembluri eventanta sub libera cielo la Angla vorto meeting-o. Kande un linguo introduktas tala pruntita vorto de altra linguo, ol generale mantenas en la unesma tempo olua grafikala aspekto, ed erste pos ula tempo asimilas ol a sua reguli grafikala e pronuncala.

En la Germana linguo existas kelka netradukebla vorti, ex. Kernspruch esas sentenco quale anke Spruch esas sentenco. On tradukas Kernspruch en E simple per »call«. La nomo »Götterdämmerung« da Wagner esas fantaziala nomo ne tradukebla.

Prof. Dro Stör tradukis la yena nocioni *D Trekker* (nur auf dem Lande) (1) Motorschlepper = »traktoro«, (2) Schiffsschlepper = »remorkero«. *D Abziehbild* »Meta-kromotipografuro«.

La vorti hike traktita ne apartenas ad irga fakala terminari, ma oli trovesas en la diala jurnalero. Me deziras durar ta rubriko ed extensar ol e me pregas vu sendar a me vua problemi kun vua propozita solvuri.

Kanoniko Jules Gross

Jovdie 24. junio 1937, en la hospitalo di Martigny (Valais, Suisia) mortis sioro kanoniko Julius Gross, de la Kongregaciono dil Grand-Sant-Bernard. Sufranta de kelka semani, la honorinda reguliero falabis desfelice, to quo plugravigis lua maladeso e raptis lu de nia rangi.

Omna Idisti konocas R. Patro Gross, qua partoprenis preske omna Ido-Kongresi e restis til nun membro di nia Akademio ed oficala redaktero di la rubriki bibliografiala en »Progreso«, malgre sua multa prediki e diskursi, funkcionala e skriptistala sucii e mala stando sanesala.

Ta eminenta Idisto naskis en 1868 en Martigny. Lua patro esis profesoro pri yuro-cienco en Sion. Lua du avuli ed omna onkli esis advokati: to ja kelke explikas pro quo Julius pledos plu tarde tante eloquente e facile por la ideali di sua kordio.

Pos la studii klasika en St. Maurice (Sion) e pose en Brigue ed Einsiedeln por parlernar la linguo Germana, la idealisto quik revelis su. L'unesma altajo qua atraktis lu esis la religial e kulturala somiti dil Grand-Sant-Bernard e lia monaki. En 1888 lu eniris la famoza kuvento kom novico, duris forjar sua intelekto e sua anmo per intensa asketismo e studio til ke eventis la solena ordinaco en 1893.

E balde kanoniko Gross, yuna ed entraprezema, astonis ed edifikis sua kunfrati e sua fideli de plura parokii per nefatigebla zelo sacerdotala e per grandakordia devoteso a sociala ed ideala movadi quale la lukto kontre l'alkoholismo (il esis sekretario dil Federuro Internaciona Katolika »Cruz« kontre alkoholismo), la skautal organizuri, e la propagado por la linguo internaciona IDO, a qua sistemo lu definitive abutis pos probir Volapük ed Esperanto.

Ta bela, apostolala labori tante absorbis lu, ke lu obliivis juar ed »explotar« la literatural lauri qui intertempe orneskis lua nomo.

Nam nia meritoza samideano esas anke bone konocata Suisa skriptisto Franca-lingua. En 1899 la firmo Desclée de Brouwer (Lille-Paris-Bruges) publikigis lua unesma poem: »*Au Grand Saint-Bernard*«; pose aparis »*Santa Mauricius e lua kompani*« — dramato en versi — e »*La Heroo dil Alpi*« (4-a mil, exhaustita).

Lua maxim bona verko esas la longa poemo »*Théoduline*« qua aparis en 1906 e ri-editesis.

De ta poemo remarkinda l'auroro ekstraktis la materio dil emoci-ganta dramato »*Le bon vieux Valais*«, pleita en Genève kun tre granda suceso (1907).

En 1935 la Franca Akademio kronizis l'ensamble di lua libri en Franca linguo a grantis a lu la ora medalio.

De 1920, Kanoniko Gross anke okupis su pri serchadi prehistoriala en centra Valais; en la groto di Protheux, en Conthey, edc. Il mem korespondis telepatie kun la monaki en Thibet, helpe di pendulo.

Ma lua ardoroza laboro por Ido precipue okupas ni: il esis kun S-ro kanoniko Guignon la ri-organizero dil »*Uniono katolik Idista*« pos la milito e lua agemeso quik indikis lu al membri por la sekretarieso quan il asumis dum multa yari. Ta ofico qua okupis multo de lua skarsa libertempo tamen ne impedis lu esar en Ido, quale en Franca, valoroza skriptisto, e la yar-serii dil revuo »*Idisto katolika*« esas preske ye singla pagino buntizita per lua interesiva artikli, poeziaji e noveli.

Ni posedas de lu kom aparta broshuri tradukuro di »*La Psalmaro*« »*La Tempo e la Geologio, la Cienci e la Kredo*« da P. Termier — »*La Katobotizita*« e »*Robinson Krusoe*« du originala komedii ube il amuzive traktas mem la maxim grava questioni di la Linguo Internaciona — »*Semano Evangeliala*« — »*Mediko kontrevole*« da Molière — »*Alpi-Rozi*« ube il revelas, samtempe kam lua granda anno katolika, lua profunda amo a lua nasko-lando plena de poezio.

La quar broshuri dil Psalmi, tradukita segun la paralelismo Hebreala, sendesis kom homajo a Papo Pius XI, qua per letro dal kardinale Gasparri expresis al autoro sua gratuli e kurajigo (letro dil 2a okt. 1923). Do, tante figurale kam reale, kanoniko Gross acensigis Ido til la maxim alta regioni dil mondo: la biblioteki dil Vatikano e dil Blanka Monto.

Lu anke obtenis prefaco-letro de generalo Leman, la famoza defensoro di Liège, por sua Franca tradukuro dil Ido-Metodo da Dr. Schrag, inspektisto dil skoli sekundara en la kantono Bern (1).

Ni skribis olim en *Ido-Propagisto*: »Sioro Gross esas pioniro valoroza, il esas ne-replasebla«. Malgre to ni esforcas durar pos lu la kombato por lo bona ed ideala, esperante ke de l'Eterneso il duros helpar ni, e repetante ad omna nia samideani la devizo quan il indikis al pueri en un de lua Ido-broshuri (2): »Ganez tua amiko!« Ol devus divenar la devizo di omna Idisti por ke balde nova falango levez su e durez la laboro di nia pioniri di l'unisma horo.

Kanoniko Bogard

(1) Ni cherpis multa ek nia informi de l'ecelanta revuo »*La Muevi*« 1933, qua regretinde cesis aparar.

(2) »*La Kato botizita*«, komprebla che Ido-Kontoro, (4 rue de Lorraine, Thaon-les-Vosges, Francia). En la sama kontoro, on povas anke komprar omna Ido-libri pri qui parolesas en ica pagini.

TRA LA MONDO

Anglia. La Angla Idisti vizitanta la Ido-kongreso voyajos kune tra Newhaven-Dieppe ed arivos kelka dii ante la kongreso en Paris. — Se vu deziras lektar Ido, kritikar e korektigar ol segun vua nacional idej, pri la skopo di la L. I., sendez per postal karto nomo ed adreso a C. Reeve, 19, Wynn Road, Tankerton, Kent. Ofte il sendoz a vu historietoj originala, gratuite.

Hispania. Ante un yaro la civil milito startis. Samideani Idista en Hispania. Vi savas ke en la lando di Cervantes, ante la milito, nia Ido florifante avancis. Omnaloke fondesis Ido-grupi e preske en omna Hispana urbi e vilajj esis izolita Idisti qui helpis la developo di nia linguo. La milito forte nocis nia movado. Multega samideani livis por irar al milita fronto, e ti qui ne livis absorbis da milita labori en la domo dil guverniero. Malgre ta multa defacilaji e danke la helpo dil Londonana samideani, ni ganis cayare plu kam triadek ULI-ani. Dzlo Kandida Pairó inauguris Idokurso en Barcelona. Kamarado R. Castelló docas Ido ad ok milicani dop la fronto di Madrid. Kdo Julius Garma docas Ido ad ok dicipuli en Pla del Besós (strado 6 Octubre) Barcelona ad ok dicipuli. Kdo Garma deziras korespondar pri teozofio kun Idisti. Ta Idista kamaradi qui ne ja pagis la kontributajo por la Unio, voluntes pagar ol en postmarki maxim balde posibla, por ke ol livrezes al Hospitalo di Sangotransfuzo en Barcelona. *J. Ferreres*

Hungaria. Budapest. Sr Csatkai sejouris hike dum un monato. Ye la 9. julio la Idisti exkursis al monto Gellert. Asistis Idisti de Pestujhely, Rakospalota e Szombathely. Anke Dr Galantai renkontris ni. Sr Csatkai partoprenis special kurso por docisti e propagis ta-okazione inter la docisti. Pestujhely. Ye la 3. julio eventis asemblo sucesoza, qua diskursis sro Csatkai kom gasto pri la gaya docometodo. Pos pikniko Dr Vigh ed il prizentis Ido-kansoni. En la Idoludi omni partoprenis. -i

Italia.

Roma. Okazione vakanci en Italia me vizitis la Ido-Grupo Roma. (sec. dil Italian Ido-Asocio). Sioro Rosario Alaimo, sekretario, qua es konocat a ni Suis Idisti ne nur kom ecelanta Ido-oratoro, ma anke kom bon-fidela e fervoroza propagero di nia linguo internaciona, aranjis catempe amikale kunveno idista. (Sr. A. posedas anke la diploma dil »Cattedra Italiana di Esperanto). Me multe joyis pri la konstante e sukcesoza fervoro di sdo. Alaimo e la plen intereso di la grupani. Remarkinda es lua nuna demarsho che la Roma' tram- ed autobus-societi, aranjat mediate la organizuro »dopolavoro« kursu en la mondolinguo.

E. Anderegg-Chevalley (Suisia)

Madagaskar. Me duras forte laborar por nia linguo nam la tilnuna rezultajo esas vere kurajiganta. Cetere me koncias facar granda servo a mea sampatriani qui tre deziras progresar. En Takariva del 20. mayo aparis longa artiklo pri Ido ed olua futuro.

La suceso dil Ido-propapaj rapide progresas. Cetere, videz yena cifri: ye la cayarala komenco ni esis 50, en 12 diversa urbi; e cadie: 108 en 24 urbi!

Propagal-artikli duras insertesar omna monate, precipue en *Takariva*. En februaro: »Qu'est-ce que l'Ido?«; en marto: »Pour la fraternité des peuples, supprimons la barrière des langues«, insertita samtempe en *L'Echo du Sud* en Fianarantsoa; en aprilo: »Ido« tote en Madagaskarana por konocigar la chefa pionieri di nia linguo; anke advoko por membrisar ULI; en mayo: »La L. I. et son avenir«, kun kopiuro dil letro dal ULI ad nia Chefministro, Sro Léon Blum; ed anke anonco pri Ido.

Nia korespondo-kurso sempre funkcias reguloze.

Ni esas tre fieri pro ke nia bel insulo esas la unesma kolonio qua adheris ad ica progres-movado dil homaro.

rjh, Ido-konsulo

Suedia e Suisia sequas.

Bibliografio

Valoroza suplemento a nia granda lexiki

Decidi dil akademio interimal, kompozita da *Janis Roze*, kontenas 106 pagini en la formato di nia granda lexiki da Couturat, Beaufront, Dyer. La verko kontenas omna decidi dil akademio interimal, e pluse omna nova radiki, propozi e pensi.

La decidi qui *chêfe* plenigos la verko ja insertesis en Progreso en la kayeri 81—90 e nur parto dil vorti trovesas en nia oficala lexiki kun asterisko. La Ido-radiki, alfabetale aranĵita, tradukesis aden tri lingui, e konseque ta verko es suplemento por nia samideani en Anglia, Germania e Francia. Sendubite ta libro da sioro Roze memorigos da ni multa valoroza vorti e valoroza decidi, nam en nia praktiko di Ido ni kelkafoye inklinesas aplikar nelogikala vortformacuri. Ex. decido 1700 pri *multa*, *grandanombra* e *nombroza*: La difero inter ta nocioni sate distingesas per la sequanta frazi dil »Exercaro«: »Ta societo facis *multa* asembli en ica yaro; e singla de oli esis *grandanombra*, nam la societo havis *multa* membri. La kasero facis sua raporto *nombroza* e tedanta. Ma la diskurso dil prezidero rivivigis l'atenco dil asistanti e rekoltis *multa* aplaudi«. E decido 1701 pri la sama problemo: »La principo dil unaseso ne permisas a *nombroza* remplasar okazione *multa*, o *grandanombra*, ex. dicar *nombroza* homi vice *multa* homi, o *nombroza* aprobi vice *grandanombra* aprobi.

Ta verko, qua recensesos plu detaloze en la sequanta numero, esas nekareebla por ti, qui deziras aplikar Ido kun la richeso di lua nova vorti, e ni devas sincere dankar sioro Roze qua donacis al Idistaro ta valoroza libro.

Sioro lektoro Roze, (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvia) esas pronta sendar exemplero dil nova libro ad omna lektanti di Progreso. Ti, qui bezonas plura exempleri, voluntez indikar a sioro Roze la quanto bezonata. Komendante la libro voluntez sendar vua adreso sur peco de papero quan la auro povas glutinar sur la kuverto por tale sparar tempo ed evitar erori adresizala. Skribez balde.

Pater Hémón (patro nia). 63 versioni di la prego en 41 lingui anciena e moderna kun historiala e lingvistikala noti da *Paul D. Hugon* (ed. L. R. Ervin, 1116 South Hope St., Los Angeles, Kalifornia). Preco 0.55 dollar.

La interlinguista versioni komencas kun Volapük e kontenas anke Esperanto, Ido, Occidental, Novial, Interlingua. Ica libreto esas interesiva por ti qui deziras komparar la diversa lingui en ta sorgoze kompozita studiuo.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Mundelingva*, sistemo da Hummler 1904, Latina kom bazo.
- Mundial*, sistemo da Lorenz 1930.
- Mundilatin*, sistemo da Weisbart 1930; es inter Interlingua ed Occidental.
- Mundolinco*, sistemo da Braakman 1888.
- Mundolingua*, sistemo da Starrenburg 1922.
- Mundolingue*, sistemo da Lott 1890: Patre nostri, resident in cele, tei nomine e sanctificat, tei regne vole venir a nostri, tei voluntate e exequer ne solu in cele ma eti in terre.
- Musam*, revuo por Volapük, Halle.
- Müller A.*, skr. 1681 Pasigraphie.
- Müller dr. Ernst*, Suiso, skr. 1888 Das phantom der weltsprache.
- Müller prof. dr. Max*, Germano, skr. 1863 Nouvelles leçons sur la science du langage, 1883 pri la plurlingueso »nete neraciona«.
- Myrana*, sistemo da Stempf 1889.
- Nachtigal O.*, skr. 1911 Medio.
- Nag N.*, skr. 1888 reformo di Volapük.
- Nal bino*, sistemo da Verheggen 1886, tipo mixita.
- Nauchniy i mejdunarodniy yazik*, sistemo da Vengerov 1910.
- Naville Ernest*, Suiso, skr. 1899 La langue internationale.
- Näther J. Z.*, skr. 1805 Neue pasigraphie.
- Nederland-*Esperanto**, revuo 1920-1922.
- Nenkov J.*, Bulgariano, red. 1908 Lumo.
- Neo-latina*, sistemo da ?
- Neo-latine*, sistemo da Semprini 1922.
- Néo-latine*, sistemo da Courtonne 1885, kun romanala vortaro.
- Neolatino*, sistemo da Lundström 1928: le Neolatino systemate, qua mehen elaborate, seda non jam hen potite faci publicare.
- Neoromano*, sistemo da ? 1927: lingua de homos sapientes de omnes populos.
- Neosinographie*, sistemo da Cheshiihchin 1916, kun decimala klasifiko, sifni Chinian e finali Esperantala.
- Nepo*, sistemo da Cheshiihchin 1913, Franca, German ed Angla vorti kun Esperanto-gramatiko.
- Nepo decimala*, sistemo da Cheshiihchin 1921, klasifikas la nocioni: 5 = exakta, scienci, 59 = zoologio, 599 = mamiferi.
- Nepo por écriture. o*, sistemo da Cheshiihchin 1931.
- Nepo rogeta*, sistemo da Cheshiihchin 1929, kun klasifiko segun Roget.

OFICALA KOMUNIKI

La elekto dil Direktanta Komitato

La Londonana Ido-klubo kolektis e kontis la voti qui donis la sequanta rezultajo: La nombro dop la nomi esas la voti ricevita da singla kandidato.

1. Csatkai 126. 2. Jacob 123. 3. Papillon 122. 4. Cornioley 121.
5. Eriksson 118. 6. Auerbach 118. 7. Ferreres 116. 8. Baxter 110.
9. Brismark 105. 10. Meier-Heucke 103. 11. Neumeister 98. 12. Bogard 92.
13. Pesch 90. 14. Mathys 88. 15. Kreis-Schneeberger 82. 16. Spillane 54.
17. Thomsen 52. 18. Weber 49. 19. Lafay 47. 20. Raiteri 44.
21. Vigh 36. 22. Costigan 31. 23. Wegman 27. 24. Bosshard 25.
25. Rulikovs 25. 26. Baller 20. 27. Stucki 19. 28. Harrivel 3. 29. Nilsson 1.
30. Roze 1. 31. Shaparenko 1.

Segun la statuti la unesma dek-e-kin kandidati formacas la Direktanta Komitato dil Uniono. Kaze ke sioro Pesch mantenas la refuzo dil ofico, la sequanta kandidato automatale avancas e divenas membro dil komitato. Kaze ke eventuale altra del kandidati demisionas, la 17. kandidato divenas membro. La distributo dil funcioni interne dil komitato decidosos dal komitato ipsa, e probable ne ante la kongreso en Paris.

London, 7. julio 1937.

La sekretario dil Uniono,
Heinz Jacob

FINANCI

Por Progreso e la propago: Bäckström Sfr. 33.30; Beznoska 3.75; Eriksson Elin 5.54; Eriksson Petrus 5.54; Gardner 17.39; Houillon 10.—; IALA 4.—; Kock 5.54; Kostezer 5.—; Library of Texas 4.—; Morris 21.—; Neumeister 10.25; Quarfood 5.54; Segretinat 4.—; Stör 6.25; Vejmelka 3.13; Vyhna 6.25; Altwegg fr. 5.—; Brismark Hans 5.—; Brismark Hildur 5.—; Feierabend 11.—; Fischer 3.50; Holmgren 6.—; Hugonnet 4.—; IALA 4.—; Korde 4.—; Mathys 6.—; Schneider 6.—; Reeve 16/6 s.

Bern, 1. julio 1937.

Kordiala danko,
la kasero:
H. Cornioley

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár, ye* altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, familío*.

la

esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi*.

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o

indikas substantivo en singularo *oranjo, vino*

-i

indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a

indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e

indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as

indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is

indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os

indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us

indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez

indikas la imperativo e deziro *venez adbike, voluntez venar adbike*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativo darfas elizionesar.

-es-

indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	!-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, am-ata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar

indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	<i>me manjas, ni kuras</i>
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
dekeun		dekedu		duadek		duacent		triamil	
11		12		20		200		3000	

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni

qui ne kontenas questionala pronomo (*qua, quo, kande, ube?* edc.) komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront (2 Suisa fr.)

Editerio: Ido-kontoro H. Meier-Heucké 100, route d'Ehlerange, Esch-s-Alzette, Luxemburgia

Olim existis vilajana puerino

la maxim bela quan on povis vidar; elua matro amis lu fole, ed elua avino mem plu fole. Ica bona homino facigis por elu mikra reda kapuco, qua tante konvenis por el, ke omnaloke on nomizis elu la reda Kapuceto. Uldie,....

tale komencas jolia fablo en la *Unesma lektolibro*, parto duesma, receivebla po —.30 Sfr. Multa altra libreti esas direte receivebla del Ido-centro London (8, King's Avenue WoodfordGreen, Essex):

	Sfr.	Angla sb.
Andersen, la nova vesti dil imperiestro	-.25	-/3
Nakhla, Kelka maestro-verko dil liriko Araba	-.50	-/6
Elin-Pelin, la nimfo	-.25	-/3
Fiaux, Quale sucesar en la vivo?	-.50	-/6
Molière, Mediko kontrevole	-.50	-/6
Grimm, Kolekturo de rakonti	-.40	-/5
Kavernido, la raupo	-.15	-/2
Guignon, Rimaro en Ido	1.—	1/—
Houillon, Kelka poemi Franca, tote en Ido	-.65	-/8
Richardson, Spaco e tempo	-.50	-/6
— , Naturo ed arto & Flugo	1.—	1/—
— , Versification in Ido	-.15	-/2
Schiffmann, Populkansoni, duesma edituro	-.80	-/10
Sweetlove, Korokanti e kansoni, muziknoti	1.—	1/—
— , Proboplugi sur Pegazo	-.80	-/10

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., Woodford Green, Essex.
Australia	V. J. Costigan, 3 Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 19/28, Wien V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, Bruxelles 3.
Brazilia	Fausto Tenfuss, Caixa postal 197 Carca, E. S. Paolo.
Chekoslovakia	Karel Neumeister, Praha-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjøllandsgade 57, Fredericia.
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2º 4 a, Barcelona-Hostafranchs.
Hungaria	J. Csatkai, Erzsébet kir. u. 1 III, Szombathely.
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, Riga.
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.
Madagaskar	Rajaonarivelo J. Harriovel, Anjohy-Antsahebe Tananarive
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 159, Eerschede.
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, Lwów.
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, Hoting.
Suisia	R. Stucki, Ido-Kontoro, Rotacker Str. 28, Wallisellen.
U. S. S. R.	M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, Kiev (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 921, Moskva.
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. Austin (Texas).

Oktobro—Decembro 1937
Nro 4 (118), Tomo XIV.

PROGRESO

*Konsakrat al propago, libera diskuto
e konstanta perfektigo di la Linguo
Internaciona. Fondita da Profesoro
Louis Couturat, Collège de France*

OFICALA ORGANO DIL *Uniono* POR LA LINGUO
INTERNACIONA (IDO = ESPERANTO REFORMITA)
8, KING'S AVENUE, WOODFORD GREEN, ESSEX, ANGLIA

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

8, King's Avenue, WOODFORD GREEN (Essex), Anglia

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*

Dekano hon. dil fakultato dil cienci en la universitato Nancy,
eksekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

»La Komitato administras la Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatis vice l'Uniono«. § 16.

Direktanta komitato

Prezidero *Hans Cornioley* (Suisia)
viceprezidero *J. Warren Baxter* (Anglia)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. Kreis-Schneeberger* (Suisia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)
administranto di Progreso *E. Thomsen*
(Dania)
reprezentero dil Uniono che IALA
Dro *S. Auerbach* (Anglia)

Cetera membri

Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
P. Eriksson (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Hencké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)

Akademio di Ido

»L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.«
§ 21.

Hon. prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

J. Espitallier (Francia)
M. K. Gardner (USA)
L. Hámori (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro *Jean Laurent* (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. *G. Meazzini* (Italia)
Patro Nakhla (Siria)
Lektoro *Janis Roze* (Latvia)
Prof. *Dr. A. Stör* (C. S. R.)

Kontributi por la Uniono

Membri sustenanta 6 Suisa franki yare.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando.

Membri ordinara (kolektiva adhero nur por federuri landala kun propra Ido-organo es posibla; Progreso ne livresas!) —,50 SFr. singlu.

Asociiti 3,— Suisa franki. Omna persono aprobanta la ideo dil L. I. darfes adherar e lu obtenas yuri membrala ecepte la voto-yuro e la yuro divenar funcionero dil Uniono.

Abono di Progreso por ne-Idisti 4,— SFr.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley*, Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Raporto pri la

XIV. Ido-Kongreso en Paris 11.—14. agosto 1937
(En la Salono dil Arti e Mestieri, 9bis, Avenue d'Iena, XVIe.)

Paris! La famoza urbego — naskoloko di nia maestro Louis de Beaufront — urbo dil mirakla mondal expozo! Qua Idisto ne dezirabus asistar la 14. Ido-Kongreso? En ica politikale ed ekonomiale sturmoza tempo la preparo di internaciona renkontro esas granda risko. Tamen — 12 stati esis reprezentita: Francia, Anglia, Nederlando, Hispania, Dania, Italia, Suedia, Chekoslovakia, Hungaria, Luxemburgia, Suisia e mem Germania.

Ja ye sundio, la 8. agosto, arivis l'unesma kongresani, e til mardio renkontris su sempre plu multi en la oficeyo kongresala (restorerio Bonvalet, 29 e 31, Boulevard du Temple, proxim Place de la République). Ibe siorino S. Lafay e so. Dulché esis okupata per preparanta labori. Afable li aceptis l'arivinti, sorgis pri la hoteli e donis a li omna necesa informi.

La preparanta komitato e la komitato di ULI kunsidis vespere ye la 10. agosto por preparar la lasta detali. Ye la 11. agosto, matine, siorino Lafay salutis la kongresani nome la preparanta Komitato. Unanime aceptesis la prozozi por la sequanta funcioneri: Prezidero Dro Arpad Vigh (Hungaria); srno Lafay ed G. Dulché kom viceprezideri; Heinz Jacob (Anglia) kom sekretario; Fr. Zimmermann (Suisia) kom vicesekretario; C. Papillon (Francia) kom kasero.

Prezidero *Dr. Vigh* dankis pro la honoro ed apertis la kongreso. Srno *Lafay* lektis granda nombro de salutolettri, telegrami e karti. Li esis tro nombroza por mencionesar hike. Inter oli trovesis saluto-letro da *siorino Couturat*, e bela fotografuro de nia forta movado en Madagaskar.

Pos la saluti en Franca ed Ido dal viceprezidero, sioro *Terasse* reprezentanta la ministro por Nacionala Eduko *Jean Zet*, parolis en Franca. »Se comprendre c'est s'aimer« (komprenar su esas amar su). Lu sequis kun intereso la Idoparolo dal landal reprezenteri ed evidente komprenis omno.

Sequis la raporti landala; parolis dzlo Bosshard (Suisia), Dro Stör (Chekoslovakia), Hidi (Hungaria), Thomsen (Dania), De Lange (Nederlando), Harding (Anglia), C. Papillon (Francia), H. Röhnisch (Suedia), Meier (Luxemburgia) e Leducq (Hispania). La lasto adportis la kordialega saluti di nia povra Hispana membri republikana atestante, ke li, malgre la kruela cirkonstanci, nultempe perdos la kurajo e la entuziasmo por Ido.

Honorizante nia recente mortinta pioniri *Jules Gross* (Suisia), *C. T. Strauss* (Germania) e *H. Pens* (Germania) dro. Vigh parolis amikala vorti. La mortinti restez en bon memoro!

Ye 11 kl. la kongresani invitesis dal urbestro aden la urbodomo (Hôtel de Ville). Anke hike la Franci demonstris lia jentila karaktero. Dum ke la nedemokratala stati supresas la mondlingual movado, Francia favoras e sustenas ol. L'acepto dal reprezentero dil urbestro, so. dro. *Torchause*, esis afabla ago. En la belega historial saloni asemblis su la kongresani. Pos reciproka salutoparoli la delegiti dil diversa landi enskribis su en la Ora Libro dil urbo Paris. Lore ofresis al kongresani honoral dejuneto kun champanio e delikata bakaji. »Saneso al urbestro di Paris«! »Saneso al Ido-Kongreso«! Ca instigiva acepto klozesis per exkurso tra la urbodomo. So. dr. *L'Esprit*, reprezentero dil Bela Arti, explikis la famoza historial pik-turi, skulturi e la artoze ornita salonegi.

La historio di Ido e la futuro dil mondlinguo

La laborprogramo apertesis per la diskurso da *Hans Cornioley* pri »30 yari di Ido«. Lu skisis la developo depus 1907 koncize, klare e sinoptike e montris per la decidi kongresal e komitatala la tendenco dil unesma epoko, dil posmilita tempi e dil recenta yari duktanta pluse e pluse al uneso por la mondo-linguo. La kongresani askoltis kun granda intereso ta rezumo di lia propra historio Idala,

nam inter ni esis kelki qui es Idisti del unesma horo, exemple sioro Hildebrand, Suisia, qua kunlaboris kun Schneeberger.

La kustumala raporto pri ULI prizentesis da olua sekretario *Heinz Jacob* (Anglia). Lu dividis la mondolingual movadi aden du grupi: (1) la grupo dil sistemi kun amasala bazo, abreviite la propagala grupo, (2) la grupi dil sistemi laboranta en la domeno linguistikala, laboranta por la ciencala mondolinguo. Al unesma grupo apartenas Es-

Pos la vizito dil urbo-domo. (1) Dro A. Vigh, prez.; (2) Srno Lafay, (3) Inj. Dulché, viceprezideri; (4) Heinz Jacob, sekr.; (5) Franz Zimmermann, viceskr.; (6) C. Papillon, kasero; (7) Hans Cornioley, prez. di la Uniono.

peranto ed Ido, al duesma grupo apartenas precipue Ido, Occ, IALA, Novial. La dividido ne esas exakta, nam Ido esas nur parte amasala movado, ol perdis sua chefa fundamento en Germania, e parte en altra landi, dum ke nul altra sistemo til nun sucesis krear amasala bazo. Li nur kreis kelka studio-grupi prefere interesata en linguistikala labori.

La kompariva statistiko pri la membraro di Esp, Ido ed Occ pruvas la regretinda fakto ke la ideo ne avancis nombrale, quankam mili de homi koncieskas la neceseso

di helpolinguo. Existas kelka sistemi, ed un inter li da tre konocata mondolinguano, qua ne ja sucesis ganar unika adheranto. Ta regretinda developo, influata per la Europana nestabileso politikala ed ekonomiala koaktas ni adoptar politiko di *uneso*, se ni deziras durar la laboro por la mondolinguo, ed ica tendenco expresesas per la decidi recenta di ULI e la konstanta pronteso kunlaborar e kun Esperantisti, e kun omna altra interlinguisti e precipue kun IALA.

Pos la raporto srno *Lafay* lektis la diserturo da prof. dro *Leau* »la certeso en la matematiki«.

Srno *Irma Schweitzer* pose prizentis propozo koncerne kunlaboro inter RUP (Rassemblement Universel pour la Paix) qua generale aprobesis.

Altradie dro. *Stör* (Chekoslovakia) diskursis tre interesante pri: »Fizikala penso-taski dil omnadia vivo«. La grandesko di fizikal e teknikal savo demandas sempre nova lernili ed aporto di nova aparati ed instrumenti. Ma oportas, ke on anke aplikas ca savo en la diala vivo. Il explikis tri interesiva experimenti, di qua la triesma esis tote nova ed experiencesis da lu ipsa dum voyaji marala. 1. Lego pri koldesko di liquidaji, 2. Lego di kontreago dil homala korpo en vehanta vagoni, 3. Teorio pri preventivo dil maral maladeso. Dro. *Stör* finis per l'advoko irar tra la mondo kun apertita okuli. Ni examenez omno stranja. Sempre ed omnube ni povas lernar, mem ek bagateli. E la mondo ya esas plena de marveli ed enigmati.

Nomenklaturu e questionaro

Inj. Thivat (Francia) diskursis pri la ciencala nomenklaturi. Mencionante diversa erori en specimena pagino di teknikala lexiko en Germana, Franca, Angla edc., il anke aludas ke la sama expresuri e nomi vizas diferanta utensili kande oli aplikesas por diversa faki teknikala, konseque la unika praktikala e sekura metodo esas ne krear kodexo ed uzar la kodexo-vorti, ma havar kom bazo por singla nociono la defino pri ol qua devas esar suficante longa por klare deskriptar la nociono.

La detaloza raporto da *Dro O'Regan*, akademiano, pri la »Questionaro« prizentesas al kongreso da prof. dro *Stör*. La bona e penoza laboro da *Janis Roze*, autoro dil »ra-

porto« pri la decidi dil akademio interimala, decidi dil akademio posa e pri diversa propozi recenta, laudesas.

La questionaro kontenis la sequanta quar punti:

1. Vortaro: Ka vu indijas radiki en la vortaro di Ido? Se yes, voluntez indikar sur karto separita propozi por nova vortradiki, qui, segun vua opiniono, ankore mankas en Ido.
2. Nomenklaturi Ciencala: Ka vu esus pronta kunlaborar por la kreo di nomenklaturi ciencala? La fakala terminaro esas nultempe komplete fixigebla, pro ke la cienco kreskas omnadie. Tamen por omna domeni dil cienco, en qua la nacionala lingui ja posedas definitiva expresuri, ni nur bezonas aplikar la reguli di Ido e per la kunlaboro di Idisti qui savas la lingui Defirs e Latina la kreo dil terminaro devas esar posibla.
3. Derivo: Ka vu kredas, ke la derivo-sistemo di Ido (principo dil renversebleso) devas ri-studiesar? Se yes, ka vu judikas, ke alternativa solvuri devas esar preparata?
4. Periodo di Stabileso: Quo, segun vua opiniono, esas la maxim bona solvuro pri la periodo dil stabileso?

Ek la diskuto esis videbla, ke la unesma e duesma punto ne esis ofensanta. Oportas krear nova vorti por cienco, tekniko e diversa faki. Nomenklaturi preparesas da injeniore Horovitz (Hungaria) pri tekniko, e dro. Laurent (Francia) pri medicino.

Ma la punti 3 e 4 ne trovis konsento che omni. On dicis ke la kongreso ne darfas judikar su kompetenta por decidir pri pure linguala problemi e pro to on anke rekomendis ne adoptar irga dezir-expresi pri linguala questioni, precipue ta dil derivo, e pri la stabileso-periodo, ma lasar la decidi pri ta problemo a la rispektiva autoritati. Nur pri la questiono dil nomenklaturi on adoptis dezir-expreso.

Delikata esas la temo di sro. *R. Harding* (Anglia) pri »Eutanazio«. Anmoze lu deskriptis la neceseso di lego favoranta ca ideo. Kad mediko darfas korektigar la naturo en humana senco ye mortonto? La diskursero parolis konvinkive. La kongresani askoltis emocite. En omna

landi on devez peticionar favore ca lego-reformo. La majoritato konsentis la tezi di »Eutanazio«.

Ne min interesiva esis la diskurso da dro. *Arpád Vigh* (Hungaria) pri »La karitato-laboro en Budapest«. La guvernierio urbala, sustenata dal karitativa societi, agas en vasta formo kontre la mendikado. Per kreo di multa nova e moderna hemi por povri ed oldi esas posibla diminutar ekonomial desespéro. La principo esas: ne nur interdiktar la mendikado, ma anke sorgar preventive. E Budapest sucesis tarelate.

»Radiestezio«. Quo esas to? So. *Henri Meier*, instruktisto (Luxemburgia) naracis en sua temperamentoza maniero pri sua sucesi en ca fako. Per pendulo e divinala vergo so. Meier trovis en sua hemo multa fonti e divinis defekti en aquokondukti. Mem diversa metali celita esez trovebla per ca vergo. Kom kontrediskursero parolis *C. Papillon* (Francia). Lu deklaris, ke la tezi radiesteziala esez erori. La temo finis per gaye aranjita experimenti da so. Meier. Ma la suceso ne esis konvinkiva.

La duesma kongreso-dio finis per la lekto di mesajo da sioro *J. Lundborg* (Suedia).

La nova prezidanto dil Uniono *Hans Cornioley* (foto Fr.Zi.)

Venerdio matine eventis la asemblo dil komitatani, en qua aceptesis unanime diversa propozi. La nova komitato elektesis, e ta elekto ratifikesis dal plenumo dil komitato.

IALA e la dezir-expre- si dil kongreso

Ye kloko 10⁴⁵ matine *Dr. Auerbach* lektis la raporto pri IALA. Ta objektala raporto instigis questioni e kurta diskuto pri la taski di IALA. *Meier-Heucké* pledis por kunlaboro e por uneso inter la interlinguisti, *Cornioley* sustenas la bona vorti pri la prezidero dil komitato por interkonsento di IALA, prof. dro Debrunner de Bern.

»Ad omni voluntez expresar mea tre simpatioza bondeziri por la suceso, e same mea gratitudo pro lia fideleso al L. I. La uniono esez sempre inter li, nam danke ol la ideo triumfos.« en letro al kongreso *Srno Couturat*

Röbnisch dubitas ka la Esperantisti aceptos la decidi di IALA, e kaze ke li ne aceptos oli, esas disipo di tempo por ni okupar ni serioze kun IALA vice propagar nia linguo. *Auerbach* mencionas ke lua kunlaboro konsistas en tradukar kompariva texti e donas kurta historio pri la reprezenteso di Ido che IALA depos 1925. *Papillon* dicas ke la Delegitaro ne sucesis pro ke olua laboro ne esis populare konocata, pro to IALA devus facar populara propago por obtenar populara bazo.

Ye kloko 11¹⁵ sro *Röbnisch* lektas la opiniono di adyunto *S. Quarfood*. Yen nur kelka idei: »Ni devas laborar segun la statuti, ni bezonas fundamento querkostabila e periodo di experimentado. On ne tushez la fundamento, ni adoptez omna chanji kom suplementala. Lua chefa ideo esas ke on adoptez en Ido ANKE ico ed ito, ne nur SIVE ico SIVE ito. Do, on adoptez ed analitikala ed sintezala konjugo, ed direta ed nedireta derivivo.« *Jacob* salutas kunlaboro. *Cornioley* dicas ke linguo esas psikologio e ne matematiko. *Papillon* pri la questiono dil erudeso: »La L. I. esas por la ne-eruditi e ne por la linguisti. Ne devas esar necesa savar plura lingui por korekte uzar la L. I. Lo maxim grava esas simpleso e facileso.« *Auerbach* dicas ke sioro Quarfood divenis plu progresema kam ni. Ni nur adoptez to quo esas pruvita kom bona e ne nur ulo, pro ke altri anke havas ol.

Posdimeze prizentesis la programo dil pacifista yunaro, qua anke okupas su pri la problemo linguala. Pose prizentesis e diskutesis la dezir-expresi dil kongreso.

1. La kongreso askoltis la propozo da siorino Irma Schweitzer qua vizas ke R. U. P. (Rassemblement Universel pour la Paix) praktikale profitez del avantaji di neutra linguo internaciona (Ido = Esperanto reformita) e la delegiti kongresala sustenas siorino Schweitzer, aurore di »Sur le chemin de la Paix«, ke R. U. P. konsultez la Uniono por

la L. I. ante decidir pri la sistemo di L. I. uzenda por la praktikala labori pacala. ULI sustenos RUP en omna ta labori.

2. La kongreso sendas saluti ad omna absenta Idisti ed ad omna homi di bona volo qui laboras por linguo internaciona, tale manifestante la deziro a harmonioza kunlaboro inter la adheranti di omna sistemi.

3. La kongreso rekomendas al akademio preparar la redakto dil nomenklaturi ciencala en kunlaboro kun la samideani qui ofris lia experteso pri lo. Ol rekomendas koncentrar unesme la esforcis a la teknikala nomenklaturu.

Del sekretarieyo di ULI sendesis propozo-lettri kun la unesma decido al chefa funcioneri di R. U. P., la duesma decido komunikesis al komitato por interkonsento di IALA e la triesma al Ido-akademio.

Saluto-telegrami sendesis al prezidanto dil Republiko, *Lebrun*, en qua propozesis ke la Franca guvernierio iniciiez la establiso di studio-komitato por L. I. ed al ministro *Pierre Cot*, qua kunvokis studio-komitato en lua ministerio por aviacado por krear nomenklaturu aviacal-teknikala.

Diversa danko-lettri anke sendesis ad Idisti.

Saluto-telegramo okazione ilua 70-a aniversario sendesis a sioro de Wahl.

Sioro *de Wahl* dankis pro la saluti per letro direktita al Uniono. »Me hastas dankar vu pro vua aminda telegramo okazione di mea 70-a aniversario, sendita del Ido-kongreso en Paris. Quankam per diversa voyi, ni omna aspiras la sama idealo, la introdukto di komuna L. I. por la disruptita homaro. . .«

Prezidero *A. Vigh* rezumis kurte lo facita. Il dankis kordiale sua helpanti, sino *S. Lafay*, so. *Dulché* ed omni, qui sustenis lu, anke la diskurseri ed omna asistanta Idisti. Lore il klozis la laborala parto di la kongreso.

Ke srno. *Lafay* recevis bela flori esis nur mikra signo gratitudala. Kom sekretario dil Preparanta Komitato e kom viceprezidero dil kongreso el funcionis ecelante.

Ma danko meritis anke la simpatioza prezidero dro. *Arpad Vigh* (Hungaria).

Oportas anke raportar kelko pri l'amuzal parto. Jovdio vespere la kongresani asemblis su en la hotelo »Pierre I de Serbie«, 25, Avenue Pierre I. Eventis la festinal supeo. Amikala tabloparoli joyigis la kongresani, precipue la sentenco di *dr. Vigh* pri »la pano, la flori e la muziko«. —

Pos la final asemblo venerdio vespere la Parisani aranjabis propagal festeto en la kongreseyo. Sioro *Hellmut Röhnisch* anuncis la diversa program-punti. Bela Ido-marcho, kantita da nia Parisan amiki, apertis la vespero. Kom solisti kun-agis *Marcelle-Gaudais* (harpo, piano-forte) del »Grands Concerts«, *Mona-Dinah* (kantistino) del »Concerts Parisiens«, *Raymond Méreanger*, kantisto del radio-staciono Poste Parisien, e l'amatori *M. Hugonnet* e *R. Giraud* edc. Kanto, harpo-muziko plezis ed anke la mikra teatrajo »La rekomandita letro« (da G. Courteline) igis amuzo. La recitita poemo »Yen balde 20 yari«, da *Irma Schweitzer*, ed iterita Ido-marcho finis la festeto. Saturdio matine eventis la exameni. Sioro inj. *Dulché* recevis la diploma por doco. La diploma pri savo grantesis a tri Parisana samideani, dzlo *Yvonne Coupry*, dzlo *Marguerite Guenoche* e siorulo *Robert Giraud*.

La altri promenis tra la granda expozeyo e posdimeze ni renkontris ni por inspektar la telefonala staciono duk-tata da sioro *Plassat*. En la vespero kelki de ni admiris la pirotekno sur la turmo Eiffel.

Aranji dal laboristal Ido-Uniono

Sundio matine la Laboristal Ido-Uniono aranjabis renkontro en la sindikatala domo dil expozerio quan ni inspektis. De ibe ni duktesis al famoza sepulteyo Père Lachaise, ube kdo *Papillon* explikis al stranjeri la »muro dil federiti«. Pose ni pasis la tombo di Henri Barbusse. De ibe ni retrovenis kun nia Italiana kamarado. Pos komun repasto, kdo *Vinez* duktis la grupo al olima Bastille, alonge la Seine a Notre-Dame til ke itere unfoye ni atingis la expozerio. Vespere ni adiiis de nia lasta Suis amiki en un del bel kafeerii apud la Place de la République.

Remarkinda es l'asisto di nia Occidentalista amiki *De Guesnet* (Francia), *Berger* (Suisia) e majoro *Tanner* (Suisia). So. *Tanner* parolis en Occidental koram nia kongreso. En jentila vorti lu komparis la komuna ideo e dankis kordiale pro nia gastigemeso. Tale la tota kongreso stacis sub la signo di reciproka respekto. La deziro ad uneso ed amikal relati esis evidenta ed anke expresesis per la decidi.

Ad omna landi departabis la kongresani kunportante agrebla sentimentis. La sejourno en la Franca metropolo

esis evento neobliviebla. La libera popolo, la gastigema autoritati, la kara samideani, la bela urbo e la marveloza mondo-expozo — to omno restos eterne en nia memoro. Multega amiki ne povis partoprenar, ma spiritalo li esis che ni. (Mem en Germana karceri sufras samideani!) Ma omna ti, qui darfis juar la bela dii, esez gratitudoza. Li laborez per nova entuziasmo, per nova forci ed espero.

Ula entuziasmoza letro al kongreso finis: »Ido esas suficante perfekta; grava esas nun *l'apliko e la propago*«. Do, laborez, aplikez e propagez la maxim perfekta mondo-linguo-*Ido!*

Franz Zimmermann

Amo

Trad. Iochim Ferreres (Barcelona)

Amo, sublima, estetika e redemtanta forco. Amo esas vivo, satisfaco, felicezo e justeso. Existas nulo quo equivalas la amo en grandeso e jenerozeso.

Omna bonfacanta realaji ed ecelanta marveli dil vivo esas nur frukti dil amo. Kad ne esas la amo al arto — quan ni tante delectate admiras — to quo inspiris Rivera, Tintoreto, Rubens, Angelo, qui telis en divers nuanci la maxim bela panorami dil naturo?

Dum la granda tempo depos Kristo al duadesma yarcento, multi e multi donis lia vivi pro amo al justeso. Esos la amo, qua vinkos la sekulara trahizo e mala agi.

Ni pozez la amo aden nia kordii e ni acensos rapide al regioni dil felicezo.

Ho amo, par-absorbesez da omni en lia kordii en tua vasta, alta ed intrinseka valoro, regnez la populi, destruktez ruzo, avareso ed adportez a ni harmonio, libereso e paco.

Se vu aceptas la arto, ol mustas esar parto di vua diala vivo. Ol akompanez vu en vua trauro e vua joyo. Ol partoprenesez da homi jentila e homi simpla, savanti e nesavanti, ed esez quale linguo, komprenebla por omni.

William Morris

Ri-memori pri la unesma internaciona Ido-kongreso en Wien

Da Josef Csatkai

Kande me volas rivivacigar ulo tre partikulara e bela en mea memoro, lore me vekigas la memoro pri seĝorno en Wien en 1921.

Ne pavoreskez: me ne intencas tedār mea kara amiki per automate recitar dati historiala, generale konocata. For-san nulu shokesos, se lu audos, kun quala pensi iris e kun quala impresi arivis ulu de sua unesma vere internaciona travivajo. Tatempe la transpaso di frontiero ne ja esis tante komplikita aventuro, quale nun. Tamen la voyajo ad exterlando havis luranta charmo a tala povra civitano, quala me lore esabis. Me lernis e docis Ido, ma til lore me nultempe havis okazono parolar kun altralandani. En la treno ni esis kin: tri dicipuli e du dicipulini parte de mea docati de Sopron, parte de Kecskemét. Por ne jenar ula personi, me abstenos nomizar irgu per sua nomo. Ni exercis la Ido-konverso, me pensis konstatir, ke ni ya parolas tre bone e ni omni esis plena de su-fido. Arivinte a Wien, Chekoslovaka samideano acceptis ni e Nederlandani. Vivanta e parolanta unesma stranjera Idisti! Quante ecitite ni dicis nia unesma vorti. Me parolis rapide prezuntoze, ma on ne komprenis me quik. Kande la unesma atako di mea parolemeso pasis, li komencis la parolo. Ha! — me divenis embarasita: nova fenomeno, me ne komprenis li, quankam li parolabis min rapide kam me. Balde deskovresis, ke preske singlu havas ula acento specifike nacionala, olqua unesma-aude trublas la facila kompreno. Ula dialekti havis ula specala charmo por nia oreli. Exemple amuzante ni, ni imitadis longe la »Weanarisch« Ido. Kelka Madyari esis tentata acentizar, quale kelka Chekoslovaki, la unesma silabo dil vorti.

La sorgoza aranjeso dil kongreso, la varmega vetero, la multeso dil asistinti esis sekundara cirkonstanci apud ita unesme experiencita procedo, quale to eventas, kande diversnaciona spiriti interkonkordigas sua idei, quale la kontenajo anmala kambiesis. Germana Idisto oratoro facis forta efiko per sua impresiva expreso-maniero. Anke la okulo recevis sua spoliajo, dum ke la robusta korpo emanis robusta esprito.

La diciplinizita West-Europana tono dil aranjinti esis la bonfacema dopfundo a la sublima laboro. Mikra acidentatra epizodo nestifis profunde inter mea memoraji: Luxemburgiana samideano salteskis dum ula kunsido e komencis preske furiar: Ni ya ne laboras, ni nur parolas, ni mustas laborar. — Apene on povis kalmigar lu. Lore me ne bone komprenis la senco di ica momento. Nun me ja savas, ke lu esis, quaze lokomotivo tre kalorizita a kondensita laboro e la ritmo dil posibla labori semblis ad il tro lenta relate a lua preimagini.

De dio a dio la amikesko inter la partopreninti divenis plu profunda. La linguala diferi diminutis, la dialekti plupaleskis, me preske regretis, ke kelki parolis tro bone. Germana muliero instruktis Angla amiko pronuncar Ido ne-Angle, ke me ne dicez des-Anglizite. La Angla pronunco esabis tre koloroza, ma poke komprenebla. Es partikulara, ke la Angla mulieri povis komprenigar su plu facile.

Askoltar la paroli di ita Suisa e Sueda amiki, qui regretinde apartenas ja a la historio, esus aparta chapitro dil plezuri. Me examenesis por obtenor la diploma por docado da Suedo. Il esis de-extere severa, tro serioza, ma tamen lua amikala expliki trahizis, ke en la pektoro palpitas afecionoza kordio. La Suisa pastoro facis profunda impresado mem ad iti, qui pose nultempe esis fortuneza povar vidar lu. Ula sirena optimismo impregnis lua paroli, apud lu nula pesimismo pri L. I. havis plaso. Lu konciis e konciigis da ni, ke ni nur es instrumenti en la manuo di supera Potenteso. Nu, il esabis grandioza instrumento. Quante deplorinda, ke lu ja deprenesis de ni!

Inter la neoficala programpunti eventis la promeno en Prater, to es parko dil populara e puerala amuzi. Quante infanteskis maxim multi. Kande me videskis, ke mem la severa Nederlandano e Suisa pastoro acensas adsur la flotacanta ponto e pose li sideskas sur la karuselo, mea okuli preske dazlis pri la kandideso di lia pura anmo. Ico ne esis afektaco o senreflekta mashinaco de li. Li omni quik povis su akordar a la specala atmosfero dil populara amuzeyo. Quante me envidiis li pro ne povir sequar li. Fine la amuzala vespero kun improvizita internaciona programo! Quante desfacila es nun insistar a mea rezolvo ne mencionar nomi! Quanta naturala e familiala charmo manifestis

su. Anke ni Madyari havis nia specala joyo, ni darfis korkantar Madyara populkansoni en Ido. Quante ni aplaudesis. Ni fiere sentis ni kom exotika programpunto. Lore me unesme trasentis, ke quante plu variema es la texuro internaciona di la bonvoloza asemblo dil homi, tante plu proxim ni es al intenci di nia Kreinto.

Josef Csatkai

Ye la 4. septembro 1937 mortis nia amiko e bona samideano Josef Csatkai en evo de nur 44 yari. Kom prezidanto dil Hungariana Federuro por la mondolinguo Ido e kom viceprezidanto dil Uniono ilu esis tre aktiva, optimista e vigorosa luktanto por la idealo dil mondolinguo e sendubite la maxim populara Idisto inter nia pioniri.

Il naskis ye la 17. oktobro 1893 en Bãnfalu, komtio Moson, Hungaria. Il frequentis la liceo en Sopron, ube lu ja frue montris granda talento kom muzikisto ed muzik-komponisto. Lu duris studiar en Budapest ed obtenis en 1916 la diplomo di docisto pri kemio e naturcienci. Lu docis unesme en Budapest, pose en Kecskemét e depos 1921 en la realskolo di Szombathely.

De lua muzikala kompozuri esas mencioninda »Csongor és Tünde« e multa lejera mikra opereti, de qui ni vidis ed audis kelki lor la kongreso en Sopron en 1930.

Josef Csatkai asistis nia kongresi en Wien (1921), Cassel (1923), Praha (1926) e lu esis la chefa organizinto dil kongresi en Sopron (1930) ed en Szombathely (1936). Lua humuroza impresi del kongreso en Wien lektesis da dro Vigh en Paris ed insertesas en ica numero, li montras ilua bona observemeso en instruktiva e distraktiva maniero.

En 1924 lu redaktis kun Petranyi lernolibro di Ido. En 1932 lu editis kun Horovitz la Madyara-Ido lexiko, qua kontenas ultre la vortaro anke la expliki dil afixi. Kom redaktero di Ido-vivo lu ganis ta populareso internaciona e nacionala, qua klare demonstresis lor la lasta elekti. Lua radiantia optimismo inspiris ne nur la Idisti cirkum lu, ma anke la internaciona Idistaro e lua kolegi en la komitato qui retenos ilu en maxim honoroza memoro.

A lua trauranta vidvo, siorino Paula Csatkai, nask. Szabó, ni expresas la sincera kondolo dil tota Idistaro.

K., hzj.

Raporto pri la aktiveso di IALA,

prizentita al

14. Ido-Kongreso Internaciona *da Siegfried Auerbach*

Quankam me darfas supozar, ke la existo e la historio di IALA es konocata da preske omna asistanti, me volas komencar per kurta expozo dil origino di IALA.

A kongreso de interlinguisti me ne bezonas parolar pri la neceseso e la posibleso di EI. En Amerika, la movado por LI recevis nova impulso pos la milito, kande, en 1919, la International Research Council (Internaciona Konsilantaro por Explorado) kreis specala komitato por la problemo. Prezidero di ta komitato esis la konocata ciencisto Frederick G. Cottrell. Il sucesis interesigar por la problemi konektita kun la LI, grupo de influoza Amerikana personi, qui asociis su en 1924 sub la nomo »International Auxiliary Language Association in the United States, Inc.«, quan ni omna konocas sub la abreviuro I. A. L. A.

La spozino dil juristo Dave Hennen Morris acceptis la sekretarieso di IALA, e vi savas, ke el esas de lore extreme aktive laboranta por nia afero. En 1925, el facis unesma esforco di unionigo inter Idisti ed Esperantisti: El invitis a Genève dekedu guidanta Idisti, por diskutar kun li la chefa diferi inter Ido ed Esperanto. Ma la sequanta diskuto kun Esperantisti montris, ke la tempo ne ja esis matura por adoptigar da li mem la maxim urjanta modifiki.

IALA intelektis, ke lua programo ne esas exekutebla sen sorgoza preparado postulanta multa yari. Lua programo embracas du periodi: La skopo dil unesma, la nuna periodo esas, obtenar konkordo pri un definitiva linguo konstruktita ed obtenar oficala sancioneso dil linguo adoptita. La skopo dil duesma, futura periodo esos la universala endukto di ta linguo.

Prezente IALA koncentras omna sua energio al atingo dil unesma skopo. IALA opinionas, ke la helpo e kunlaboro dil profesionala linguisti esas nekareebla, e lu sucesis interesigar kreskanta nombro de profesori pri nia problemo.

En la yaro 1930, reprezenteri di Esperanto, Esperantido, Ido, Novial ed Occidental diskutis en Genève diver^a lingual aspekti di nia problemo kun plura linguisti, q^sui til

lore tote ne okupabis su pri la LI. Ta diskuti eventis se-
gun invito ed aranjo di IALA, sub la prezidereso di prof.
Jespersen, e la unesma rezulto esis, ke la Internaciona Kon-
greso di Linguisti en 1931 pozis la questiono pri LI sur
sua programo. Ampla diskuto dum ta kongreso vekigis
intereso di granda nombro de asistanti, de qui pluri esas
nun aktiva kunlaboreri di IALA.

IALA exploras la problemo pri LI de diversa vidpunti,
ol akumulas fakti pri la diversa sistemi. Ol kolektis bib-
lioteko en e pri la Lingui Internaciona. Ol aranjis od hel-
pis studii pri la lerno di konstruktita linguo en komparo
kun la lerno di naturala linguo e pri la influo dil lerno di
LI sur la posa lerno di lingui, patrara o stranjera. Instigite
e subvencionite da IALA, profesoro Shenton studiis la pro-
blemi linguala, quin renkontras la internaciona kongresi e
konferi, e publikigis sua studii en tomo de plu kam 800
pag. sub la titulo »Cosmopolitan Conversation« (Kosmo-
politano konversado). Pluse IALA facigas generala studii
linguala kun la skopo, proximeskar la problemo di LI del
logiko e del psikologio linguala, ed ol objektale aranjas
komparanta studii pri certena traiti dil naturala e dil kon-
struktita lingui. La rezulto di ta studii parte publikigesis,
parte existas nur en manuskripti, qui esas ye la dispono
dil interesati.

La labori di IALA, e la konferi, quin lu aranjis, mon-
tris, ke la sis konstruktita lingui, qui atraktis certena pub-
lika atenco, nome:

Esperanto, Esperantido od Esperanto II, Ido,
Latino sine flexione, Novial ed Occidental,

havas multa traiti komuna, ma ke nula de li esas konside-
renda kom perfekta. La questiono esas, quale e quante on
povas konservar la frukti dil labori facita dal diversa sistemi
e samtempe satisfacar anke la postuli dil ciencisti. La cien-
cisti konstatis, ke omna sistemi kontenas plura traiti kon-
forma a lingvistikala e psikologiala kriterii, e ke devus esar
posibla, selektar un sistemo kom bazolinguo e modifikar
ol tale, ke ol pri omna punti esos konforma al kriterii.

Projeto di programo por atingar ta skopo diskutesis
interne di IALA dum la yari 1933 til 1935. En julio 1935
me invitesis a konfero en Bruxelles, ube on diskutis la
unesma praktikala demarshi por la exekuto di »Projeto

por atingar konkordo pri un helpanta linguo internaciona«. Ta projekto, pri qua me ja kurte raportis a nia kongreso en Fredericia, previdas serio de konferi di linguisti ed interlinguisti, preparenda da konstanta Komitato pri Konkordo, di qua la prezidero esas profesoro Debrunner del universitato Bern. Omnu qua o persone konocas prof. Debrunner o savas, en qua cirkonstanci il kambiiis sua katedro en Jena po ta en Bern, ne povas dubitar pri lua cional integreso e perfekta neutreso pri la diversa sistemi di LI.

La taski dil konferi projetata da IALA esos:

- 1) Konkordo pri la funkciioni di LI.
- 2) Konkordo pri la lingvistikala e psikologiala kriterii, a qui LI devas esar konforma.
- 3) Donaji montranta, ye qua relati la existanta sistemi esas konforma o diferas del aprobita kriterii.
- 4) Donaji indikanta posiblesi por adaptar existanta sistemi al kriterii.
- 5) Rikoncilio di eventuala diferi inter teoriala e praktikala postuli.
- 6) Konkordo pri un bazolinguo.

Pos suficanta preparo, IALA intencas fondar Internaciona Lingual Instituto kompozita ek specialisti, qui devos formular la rekomendi pri la definitiva linguo, qui rezultos ek la diskuto dil kriterii adoptita.

Fine IALA projetas la fondo di Komitato por Avancigo, di qua la tasko esos, preparar la establiso di oficala Komitato por la LI, kreenda dal guvernierii kom autoritatoza korporaciono. La komitato di IALA esforcos obtenar de maxim multa influoza personi, grupi e korporacioni la aprobo di sua labori, tale ke ici influos sua guvernierio, krear la oficala Komitato. Ta oficala Komitato devos sancionar la definitiva linguo e rekomendar demarshi por olua endukto aden la praktikal uzo en omna landi.

En januaro 1936, IALA aranjis konfero di kelka linguisti. Ol montris, ke pri la funkciioni di konstruktita linguo neplus existas deskonkordo. La konfero anke diskutis Klado di linguala, sociala e psikologiala kriterii, qui pose parlaboresis interne di IALA e prizentesis a plu ampla konfero de linguisti, qui esis asemblita en København en agosto

1936, lor la internaciona kongreso dil linguisti. Bezonesas ankore multa plusa kriterii, precipue sociala, ed anke lingual kriterii specala relatanta a partikulara traiti dil LI.

La unesma publikigo dil kriterii eventis per la raporto di IALA pri la konfero en København. La tra habila Ido-tradukuro dil kriterii, quan nia sekretario Heinz Jacob insertis aden la lasta kayero di »Progreso«, sequas ta provizora redakturo. Intertempe IALA imprimigis la kriterii kun komento kom broshuro en Angla linguo, ma ta nova redakturo ne diferas multe del antea. Me supozas, ke vi omna studiis la artiklo en »Progreso«. Vi remarkabos, ke nia linguo en sama o plu alta grado kam la konkurencanta sistemi esas konforma ad omna kriterii. A du kriterii forsan Occidental esas plu konforma kam Ido, nome:

- (3) La strukturo dil linguo devas esar grandaparte analitkala, kun nur minimo de sintezala formi, se irga, t. e. forsan en la konjugo.
- (25) Internaciona vorti inkluzesez kun minima chanjo possible, ma li adoptesez kun tala minima adjustigi, qui igos li ne trublur la generala karaktero di la LI.

Ma Ido es plu konforma kam Occidental adminime a la sequanta kin kriterii:

- (4) La strukturo devas esar logikala, reguloza e ne dependanta de la karakterizaji di partikulara rasala lingui.
- (7) La Latina alfabeto devas uzesar, e -se possible- sen supersigni.
- (8) La ortografio devas esar simpla, klara e fonetikala.
- (10) La principio 'un vorto por un nociono, ed un nociono por un vorto' devas sequesar til la maxim granda grado praktikebla.
- (14) Facilesa por lerno e praktikala uzo di la linguo devas aspisesar same kam facilesa di pasiva kompreno, ma fundamentala facilesa esas plu valoroza kam nemediata kompreneblesa.

Me ne bezonas mencionar hike la kriterii, qui montras la superioreso di Ido super Esperanto. Ni omna esas tante konvinkita pri ta superioreso, ke ni ne povas dubitar, ke nia linguo esus la maxim bona bazolinguo por la labori di IALA. Ma mem se IALA selektus Esperanto kom bazolinguo, forsan pro ke Esperanto esas plu difuzita kam Ido,

la kriterii montras a ni ed ad omni, ke lore la Komitati di IALA devus rifacar la laboro, quan la Idisti facis dum la pasinta 30 yari. Forsan pri poka punti li arivos a kelke altra solvuri kam Ido, e ni ya savas, ke ne omna specalaji di nia linguo recevis universala aprobeso. La grupo de kompetenta kunlaboreri ed experti, quin IALA disponas, e la spirito di libera diskutado, qua regnas en olua komitati, garantias segun mea sincera konvinkeso, ke ek la labori di IALA naskos linguo, qua esos tante aceptebla, ke ol obtenos la oficala sanciono e povos enduktesar en la skoli dil tota mondo. —

Kande me unesmafoye audis, ke IALA konceptas labori duranta multa yari, me pavoreskis. Ma balde me konvinkesis, ke esas preferenda, konsakrar forsan mem tro longa tempo al preparado, kam riskar falio pro ne suficanta preparado. Vi remarkabos, ke la programo di IALA multe similesas a ta dil Delegitaro por adopto di linguo helpanta universala, a qua nia linguo debas sua existo. Ma forsan la tota historio dil mondolinguala movado esabus altra, se la Delegitaro laborabus kelka yari plu longe por preparar la publika opiniono e ne invitabus sua Komitato ja en 1907 por decidir pri la definitiva formo dil LI. Cadie on povas dicar anke, ke la kunsidi dil Komitato ne esis suficante preparita. Esas komprenenda, ke IALA avertesis per ta experienco.

Me ne deziras parolar hike detaloze pri la neutreso di IALA. Ol esas lua fundamentala qualeso, e me ne povas helpar ti, qui ne kredas en ol. Esperantisti konsideras IALA kom neneutra, pro ke IALA opinionas, ke Esperanto bezonas plubonigi. Idisti akuzas IALA, pro ke kelki de lua explori facesas per Esperanto, e pro ke un de lua chefa linguisti esas profesoro Collinson, Esperantisto. Occidentalisti esas deskontenta, pro ke IALA ne ja exploris la problemo dil derivo, pri qua li kredas esar superiora al altra sistemi. Semblas a me, ke ta ataki de omna lateri es la maxim bona pruvilo pri la neutreso di korporaciono, qua esas nek Esperantista nek Idista nek Occidentalista, ma qua, sur sua propra voyo, en amikala relati kun omna mondolingvani, esforcas atingar la skopo, quan ni omna aspiras: La universala adopto dil maxim bona linguo internaciona. Me joyas, ke nia Komitato recente konfirmis sua

antea decido expresanta, ke esas dezirinda, kunlaborar kun IALA ed altra monolingual organizuri, e me esas certa, ke ta kunlaboro servos maxim bone nia komuna skopo.

Nova Vorti

La nociono »komprar akontope« es en Italiana *comperare a rate*, e sioro Raiteri anke judikas la Ido-tradukuro kom internacione komprenebla e reteninda. D *Markenartikel* esas I *Marca deposita* o *Marca di fabrica*. Fakte la nociono »fabrik-marko« esas nur la sigluro, olqua karakterizas la varo. La tradukuro *varo fabrik-markizita* es versimile la maxim kurta ed klare komprenebla. Sioro Schwarz trovis mem plu kurta vorto *protektita varo*, o *markizita produkturi*.

Anke en Franca on uzas nun la Angla vorto *meeting* e la maxim recenta es la E *filmeeting* (Ido: asemblo en qua demonstresas filmo), ye ta vortkombinuro un m supresesas. Sioro Raiteri dicas: »En Italiana on uzas »rapporto« por negrandnombra selektita asembli. Asemblar grand-amase es I (*r*-)*adunata*, substantivo di la verbo »*adunare*« (assemblar). Kad on povus uzar »Mobilizar la popolo por *adunato*?«

Sioro Wilhelm Schwarz d. Ae. tradukis kelka nova Germana nocioni moderna.

D abbauen	diminutar preci, valori edc., desemplayar
abrüsten	reduktar armizo, parte desarmizar
abschreiben	supresar mala debi (?), E to write off
Abwertung	valor-diminuto, desvalorizo, minvalidigo
Abziehbilder	transpoziva imaji
anteilig	proporcionale ligita
Ausfallmuster	livrajo specimena, specimeno di la sendajo
Devisenschieber	deviz-kontrabandisto
Flakabteilung	(flak-diviziono?) aer-defens(il)-diviziono
Kartei	kart-indikaro, kart-indexo
Kloppfestigkeit	bat-rezistiveso
indanthren	propra nomo por nova pigmento, origine por lo blua, recente por omna rezistanta kolori
Nährstand	agronomaro (?)
Spermark	Germana pekunio ne transferebla
Stichprobe	hazarda specimeno.

Raporto pri la Questionaro

La raporto kompilita da Dro O'Regan prizentesis a la kongreso da prof. dro Stör. Ol dividesis, quale la questionaro, aden quar seccioni, 1. Vortaro, 2. Nomenklaturi ciencala, 3. Derivo, 4. Periodo dil stabileso.

La generala impresio de la respondi pri punto un esas, ke plusa radiki por la generala vortaro esas bezonata, ma ke oli nur devas adoptesar, se olia manko esas evidenta por ti, qui praktikas la linguo. On rekomendas, ke la recenta „Raporto” da lektoro Roze studiesez sorgoze, e ke la propozita radiki bezonata adoptesez dal akademio. On anke studiez sorgoze la propoziti facita da dro Talmay en la lexiko di „Arulo”. Kelka del radiki propozita donesas hike sen speciala defino. resurs-, atitud-, certen-, plan-, front-, elabor-, sestr-, plit-, yul-, mis-, equal-, murtr-, si, sey-, lift-, ament-, est-, ligac-, intelektuel-, kolabor-, mob-, apratid-, puntu-, humen-, humanism-, ultim-, servici-, seanc-, reprodukt-, resurc-.

Pri la punto du, nomenklaturi ciencala, esas adjuntenda ke patro L. Kauling preparas studiuo pri termini di filozofio skolastika e pri eklezi-ala yuro. Ulte to ja komunikesis sur p. 50 la preparo di ul fakala terminari. En la kongres-raporto parolesas pri la importo dil labori di ISA, e konseque pri la importo dil teknikala terminaro. Pro ta importo la kongreso adoptis la sequanta dezir-expreso:

„La kongreso rekomendas al Akademio preparar la redakto di la nomenklaturi ciencala en kunlaboro kun la samideani qui ofris lia experteso pri lo. Ol rekomendas koncentrar unesme la esforcis a la teknikala nomenklaturu”.

Pri la questiono dil derivo la respondi grande varias. Multi opozas la diskuto di ta grava punto. La generala tendenco dil respondi esas, ke la derivo-sistemo di Ido judikesas kom bona e ne-objecioninda. Nur du voti esas por generala diskuto e plura altri rekomendas, ke ta importanta problemo nur diskutesez da la akademio ipsa, e ne da kongreso. La kongreso do askoltis la raporto pri ica punto sen decidir pri irga dezir-expreso.

La periodo di stabileso diskutesis pos la raporto da la kongreso. Ma la kongresani esis satisfacita ke definitive decidesez pri ol dal komitato e dal akademio. En la diskuto tri diversa tendenci esis dicernibla, la unesma qua deziras mantenar la periodo dil stabileso pos la termino finala dil nuna stabileso en januaro 1938; la duesma qua volas durar ta periodo kun la restriktio ke anke admisesez suplementa periodo di experimentado; la triesma qua deziras finar la periodo pos la fristo decidita, do esar libera pos la 1. januaro 1938.

Ruligez la stono! *Da J. Kreis-Schneeberger (Bern)*

Es ne-dubitebla ke l'internaciona konsul-servo esas boneg institucuro, ma es anke ne-kontestebla fakto ke til nun ni mondolingvani ne sucesis explotar l'avantaji di ta special organizuro.

Insistar pri la neceseso dil linguo internaciona esus quale adportar aquo en la fluvio. Existas tri domeni, en qui ica neceseso es maxim urjanta: scienco, turismo e komerco. Ni examenez kelkete ta lasta domeno e l'influo quan l'introdukto di helpolinguo povus exercar en ol!

La komercisti es generale tro praktikala homi, por ke on povus expectar de li partopreno en movado pure idealista, tala quala aspektas la nia ankore cadie. On invitis li aplikar la L. I., ma dum ke li ne vidis en ta aplikado irga praktikal avantajo direta, omna esforcis esis vana. Teoriale la linguo internaciona ofras a li tala avantaji, ma praktikale oli efikus erste se certa nombro de komercisti uzus la helpolinguo. Kande la stenografio aparis on ridis kompateme pri la homi qui uzis signi misterioza por substitucar l'ordinara literi. Erste kande on sucesis profitar de ta nova skrib-arto on komencis okupar su serioze pri ol e cadie olua aplikado esas generala.

Che la mondolinguo la problemo esas kelke plu komplikita. Quankam l'avantaji atingebla lor la realigo dil L. I. en la komercala relati es mem plu granda, la des-facilesos originas en la ne-posibleso ruligar la stono, en la inaugural impulso. Hike komencas meaopinione la tasko dil Internaciona Konsul-Servo.

Mea samideani objecionos ke on ja ofte probis aplikar la L. I. en la komercala relati, ma ke nia esforcis faliis omnafoye pro konservemeso di ti qui devus introduktar la linguo. Bona! Ma esas anke fakto ke nultempe l'esforcis realigit tasinse esis vere persistema. On probis konvinkar la komercisti per logikal konsideri e rezoni. Eroro! Nur se ni sucesus ofrar a li direta praktikal avantaji, ni povus expectar pokope aplikado di nia linguo en la komercal domeno.

Mankas a nia movado le Tobler, le Waltisbühl, praktikala, klar-vidanta e sucesoza komercisti. Se en singla lando existus entraprezema, dinamika realisto, kapabla e deziranta okupar su integre pri ca domeno, me riskus pretendar ke l'introdukto dil mondolinguo en la komercal domeno, e samtempe en la turismo, esus fakto atingebla en ne tro longa tempo.

Pri la recente mortinta richega Amerikano John D. Rockefeller, qua nomizesis „la rejo dil petrolo“ on naracas ke lu sucesis suatempe konquestar la Chiniana petrol-merkato konocigante e difuzante la konsumo di ta kombusteblo per metodo tre originala. Quon lu agis? Lu donacis

plura cent mil lampi a la Chiniani e tale li esis obligata konsumar lua petrolo.

Ni Idisti mustas agar same. Erste kande ni sucesos atingar ke la konoco dil Linguo internaciona prokuros avantajo materiala, erste lore ni darfas revar pri general agnosko di nia ideo, qua cadie konsideresas kom utopio.

Se ni duros propagar Ido quale til nun, t. e. apelant a la idealist e pacifista sentimentis humana, ni sempre havos cirkum la banero kun la blanka stelo certena nombro de adheranti. Altralatere nia movado chanjus komplete sua nuna aspekto si ni neplus mustus propagar „Lernez Ido” ma se l’interesati venus che ni dicante „Me deziras lernar la L. I.” pro la sama motivi, quale on cadie lernas stenografiar e mashin-skribar.

Kreadar ta neceseso por L. I., to es meapinione la tasko dil internaciona konsul-servo, l’avan-guardo dil Ido-movado. Trovar en omna landi sat multa komercisti, qui es pronta aplikar ed introduktar Ido, to es desfacila. Ma ni agez inverse! Ni probez donar a la internaciona konsul-servo ipsa ula komercala tasko e skopo, ne tro desfacila e ni vartez la rezultajo. Se ol esus fiasko nulo perdesos por Ido, ma se la skopo atingesas, grandega propagal suceso por Ido es certa.

Es ne-kontestebla, ke tala komercala taski existas. Ja ante kelka monati me komencis per la organizo di specala komercala servo internaciona mediacie la internaciona konsul-servo. La helpo quan me trovis omnaloke igas me esar optimista pri la finala rezultajo di nia komun esforcis. Volunte me raportos pri plusa detali, se l’oportuna instanto esos venonta.

»Progreso«

Danke la Idisti, qui raliis en la Uniono e danke nia jeneroza mecenis ni finis la yarserio di Progreso per plu granda kayero kam ordinare. Ni mem sucesis ilustrar Progreso, parte danke la helpo di Max Jacob (Berlin), qua prokuris ne min kam kinadek klishuri gratuite dum la pasinta yari. La revenui dil Uniono en 1937 ecesis la budjetala expekti e kun fido ni eniras la nova yaro.

Ni koncias ke serioza laboro esas necesa por mantenar ed avancigar nia idealo di duesma linguo por omna populi, ma ni anke esas preparata sakrifikar segun nia posiblesi e kunlaborar por Ido.

Me fidas en la bona acepto di mea prego por 1938: Ke singla Idisto sustenez la Uniono per membreskar e per propagar nia linguo segun maxim bona posibleso!

Heinz Jacob

Bibliografio

»The tongues of men« (la lingui dil homi)
da J. R. Firth, ed. Wattes & Co., London, 2/6.

La unika parto qua interesus la interlinguisti esas ta, en qua Firth parolas pri la grupigo e klasifiko dil lingui. La frati Schlegel deskriptis Sanskrit kom organala linguo, di qui la vorti konstruktis de modifikebla radikii per adjuntenda dezinenci. De plu basa rango esis la duesma klaso de lingui, qui konstruktis lia vorti de nechanjebla radikii e per la adjunto de prefixi e sufixi, di qua singla posedis propra e nechanjebla signifiko, e maxim basa de omni esis la triesma klaso, di qua la maxim bona exemplo esas la Chiniana, qua, segun August von Schlegel, esis sen irga speco de gramatikala strukturo. Anke von Humboldt judikis Sanskrit e Chiniana kom la du poli, inter qui la maxim multa altra lingui povus rangizesar segun lia skukturo. Sub la influo di Hegel, Schleicher (1823-68) deskovris du diferanta elementi en la linguo: la elementi qui posedas signifiko o havas kontenajo; e la elementi qui nur servis por donar plaso gramatikala en la frazo a la chefa vorti. Ico donas a ni tri simpla formuli:

1. $r(\text{adiko}) 1 + r 2 + r 3 + r 4 + r \text{lokala} = \text{radiko kompletà o kompletà vorto}$. Ica lingui nomizesis *izolanta lingui*; ex. Chiniana.
2. $a(\text{fixo}) + a + r + a + a + a = \text{aglutinanta lingui}$, ex. Turka, Swahili, Tamil, Korean, Esperanto ed Ido. La signifiki indikesas per nevariebla e separebla radikii, olia relati indikesas per preciza afixi, di qua singla havis nur un preciza signifiko.
3. $a + r - m(\text{odifikebla}) + a - m(\text{odifikebla}) = \text{flexionala lingui}$, ex. Sanskrit, Araba, Greka, Latina ed Occidental.

Ica klasifiki esas tre bone aplikebla por la interlingui. Ex. Ido esas tipikala linguo aglutinanta, dum ke Esperanto kelke restriktas ta principo per la adopto dil »principo di sufico.« Ica lasta principo dicas, ke, se la radiko + dezinenco suficante klare expresas la senco, afixo darfes supresesar, exemple *bel-a*, *bel-o*, vice *belec-o*. Belo e beleco do havas la sama signifiko en Esp. Pro nia reguli derivala *bel-o* obtenas specala signifiko en Ido. Naturale anke Occ admisas la aglutinanta principo por multa vorti, ma la principo dil flexiono esas parto dil linguo, e pro to la linguo povas klasifikesar en la triesma grupo.

Firth ne nur indikas exempli pri la flexiono extera, la chanjo dil radik-konsonanto finala exemple *ceD(er)*, *ceSS(ion)*, ma anke pri la flexiono interna exemple en Angla *drink*, *drank*, *drunk*. La maxim bona exempli pri tal interna flexiono trovesas en Araba, e Firth citas: *k-t-b* kom radiko por skribar.

kataba = il skribabis
kaatib = skribanto

kitab = libro; od altra exemplo: la radiko *-q-t-l-* por ocidar.

qatala = il ocidabis

taqaatala = ambi ocidis

qatalta = tu ocidabis (maskula)

qatalti = tu ocidabis (femina) edc.

Cadie ni trovas freque anke la termini *analitikala* e *sintezala*, qui havas cirkume la sequanta valoro: La analitikala lingui esas tala, en qui la funcionanta elementi en la frazo esas autonoma ed izolebla maximegrade, en qua nova vorti formacesas per simpla kombino de nemodifikata gramatikala elementi.

La sintezala vorti flexionala esas »plu alta kompletajo« kompozita de modifikebla radiko kun senc-modifikebla afixo e ne esas analizebla sen la konoco di konvencionala reguli, e sen la dissolvo di la flexioni. La libro da Firth equipas ni interlinguisti kun la labor-utensili dil linguisti. *hvj.*

La vera historio dil Linguo Internaciona da *R. Berger*, Cosmoglotta, agosto 1937. — Per ica diserturo la autoro probas provar, ke Couturat esis la vera autoro di Ido. Ica »nova e sensacionala« desvelizo esas nek nova nek sensacionala. Existas nula dubito, ke pro lua profunda studio, Couturat decidive influis ed inspiris de Beaufront, qua prizentis la linguo Ido al Delegitaro. Ma la citajo da Couturat sur p. 71, maxim bone montras la fakta problemo: »La projeto Ido esas nulo altra kam la sintezo dil reformi postulita depos longe dal maxim bona, maxim kompetenta, maxim klarvidanta Esperantisti. Se ol ne esabus elaborata da sro de Beaufront, ol facesabus da altri, e la questiono esabus sempre la sama«. La unika kriterio, nun, future e pri la pasinto esas la qualeso linguala, e ni Idisti kredas, ke Ido solvas la problemo plu skopokonforme kam la skolo naturalista irgatempe povas solvar ol.

Kun justifiko la skolo naturalista povas pretendar, solvir parte la problemo dil interna flexiono dil konsonanti (ne di la vokali!), ma ica deskovro ne avancas la helpolinguo, qua pro la demando a *facileso* ne povas introduktar tal komplikaji. La helpolinguo mustas restar moyeno helpanta por *ne-linguisti*.

Ne egardante la exajeri pri la meriti di ula interlinguisti, la diserturo esas lektinda da ti qui interesas su pri la problemo. *hvj.*

Duesma chambro al societo dil nazioni da *Dro Nilsson*, Oerebro. Ico esas diserturo pri la bezono di duesma chambro reprezentanta la populo che la S. d. N. en Franca, Angla, Germana ed Ido.

La »raporto« da *lektoro Janis Roze* nun aparis ed esas obtenebla del autoro (Kungu iela 7, dz. 4., Riga, Latvia). Pri olua kontenajo parolesos en un del proxima kayeri di Progreso.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Nesmeyanov* V., skr. 1914 Viva.
- Neue pasigraphie*, sistemo da Näther 1805.
- Neulatein*, sistemo da Sturmhoefel 1884.
- Neutral* = Idiom neutral.
- Neutral reformed*, sistemo da Wahl 1907.
- Neutrik*, sistemo da ?
- Newell* L. N., Anglo.
- Newell e Sturmer*, red. 1930 International language.
- New universal cipher language*, sistemo 1874.
- Nia standardo*, revuo por Ido, Moskva 1922-1923.
- Nia voyo*, revuo por Ido, Kharkov 1928.
- Nicolai* prof. dr. Georg Friedrich, Germano, 1874—, skr. 1917. Die biologie des kriegs.
- Nicolas* dr. A. D., Franco, skr. 1900 Spokil, langue internationale.
- Nidecker* dr. Heinrich, Suiso, prez. 1928 la Suis Idosocieto, 1933-34 la Suis Occidentalsocieto, v. *Aschwanden*.
- Nield* G., Franco, skr. 1927 Loga.
- Niethammer* F. J., skr. 1808 Pasigraphik und ideographik.
- Nietzsche* prof. dr. Friedrich, Germano, 1844-1900, skr. 1878 Menschliches, allzumenschliches.
- Nilson* A., Franco, red. Bevünetik nuns konfidik, skr. 1896 Central-dialekt, 1896 Vesteuropish central-dialekt, 1897 Lasonebr, 1899 Centralia.
- Nilsson* dr. N. A., Suedo, 1860—, red. 1935-1937 Centerbladet.
- Nodier* Ch., skr. 1834 Langues artificielles.
- Noetzli* Albert, Suiso, skr. 1907 Lehrbuch der internationalen hilfssprache Esperanto, 1908 Leichtfassliches lehrbuch der internationalen hilfssprache, prez. 1909 la Suis Idosocieto, skr. 1910 International deutsches gesprächsbuch, 1913 Vergleichende grammatik des Esperanto und Ido, 1916 Die lösung des weltspracheproblems durch Ido, red. 1916-1922 Suisian Idisto, skr. 1919 Elementar-lehrbuch, red. 1923-1929 Ido, skr. 1928 Die lösung des weltspracheproblems durch Ido, 1929 Internaciona docolibro di la mondolinguo Ido.
- Noetzli & Kovacic*, skr. 1912 Učna knjiga pomožnega svetovnega jezika Ido.
- Noetzli & Schmitt*, skr. 1922 Pomocny jazyk meznàrodní Ido.
- Nordin* J., Suedo, v. *Feder Liljeström*.
- Nordlund*, Suedo, skr. 1928 Prepositionerna i Esperanto.
- Northcliffe* Alfred Charles Williams, Anglo, 1865—1922, favoris la mondlinguo.

OFICALA KOMUNIKI

La nova Komitato direktanta konsistas de la sequanta membri:

prezidero: *Hans Cornioley* (Suisia)
 viceprezidero: *J. Warren Baxter* (Anglia)
 sekretario: *Heinz Jacob* (Anglia)
 vicesekretario: *J. Kreis-Schneeberger* (Suisia)
 kasero: *Hans Cornioley* (Suisia)
 administranto di Progreso: *Ejner Thomsen* (Dania)
 reprez. di ULI che IALA: Dro. *S. Auerbach* (Anglia)
 membri: *E. Bogard*, Dro *H. Brismark*, *P. Eriksson*, *J. Ferreres*, *E. Mathys*, *Henri Meier-Heucké*, *Karel Neumeister*, *C. Papillon*.

Ido-Konsul-servo: Sioro *J. Kreis-Schneeberger* administras depos la 15. septembro 1937 la Konsulservo. Omna inquesti o la komuniko ke on deziras divenar reprezentanto esas direktenda depos nun direte al administranto Postfach Transit, BERN, SUISIA.

Adreso-chanjo:

413 *Werner Stern*, c/o Consulat de Suède, 10, rue de la Liberté, *Algiers* (Algérie)

Diplomi: Diplomi di doco e diplomi di savo nun editas dal Uniono. Ta Idisti, qui pasis la exameno ma ne ja posedas la diploma, voluntes relateskar kun la sekretario dil Uniono.

Elekto por la Akademio di Ido. La elekto eventas en marto 1938. Segun paragrafo 24 la kandidati propozos dal komitato e dal akademio kune. La listo dil kandidati aceptinta kandidateso versimile dissendesos, kun la votili, en decembro 1937. En interkonsento kun la akademio, la elekto organizesas dal sekretario di ULI.

FINANCI:

Bäckström fr. 58.—, Brismark 3.—, Brismark Hildur 3.—, Eriksson 3.—, Eriksson Petrus 3.—, Juon 7.—, Thiel 3.—, Wüster 4.—, Brismark 15.—, Roze 150.—, Kordiala danko,

Bern, 1. oktobro 1937.

la kasero: *H. Cornioley*

Financal raporto pri la kongreso

Subvencionis la kongreso (inkluzita la kontributo dil Idisti qui adheris la Kongreso ma ne povis asistar):

Auerbach: 71,—, Ahlgren: 50,—, Bäckström: 133,55, Baller: 76,90, Baxter: 10,—, Bogard: 100,—, Brismark: 56,70, Brunet: 20,—, Deroche: 20,—, Desbuquoit: 9,70, Dufour: 20,—, Falco: 20,—, Quar Germani: 80,—, Gower: 33,—, Guesnet: 15,—, Harding: 100,—, Haslam: 33,—, Holmgren: 10,—, Houillon: 20,20, Laurent: 20,—, Leau: 230,—, Le Fur: 20,—, Martin: 100,—, Mitrovich: 20,—, Monnier: 13,50, Nilsson: 27,—, Novell: 20,—, O'Regan: 60,30, Payrot: 20,—, Pierrefeu: 20,—, Potonet: 20,—, Quarfood: 27,—, Richardson: 20,—, Röhnisch: 40,—, Roze: 100,—, Schneider: 20,—, Stoer: 40,—, Sweetlove: 40,—, Thiel: 7,50, Tissier: 20,—, Vinez: 40,—, Watercotte: 25,—, Wegman: 20,—. Sume: 1859,35.

Sumo dil ricevaji: 2919,35. Spensi: 2904,80. Restas en kaso: 14,55 Franca Franki donita a la Franca Ido-Societo segun decido dil Preparanta Komitato. La Kaserio: *C. Papillon*. La Revizero: *M. Monnier*.

Ye la nomo dil Preparanta Komitato me dankas la Partopreninti e la Subvencioninti qui per lia efikanta helpo pekuniala posibligis l'organizo di sucesoza kongreso. Me pregas la Idisti qui sendabis pekunio ne anoncita supre volutar informar me por reklamaco al posto. *C. P.*

Linguo o spirito?

Da E. Anderegg-Chevalley (Suisia)

Hermann Hesse, la Suisa skriptisto dicas en lua novelo »Kontemplado« sub la titolo »Linguo«, »ke la paradiz-ucelo kontenas en la bunta kaudo, marveloza nedefineble nuancoza linguo, linguon expresiva, qua ne havas ulo simila koncerne brilo ed esprito en la homala lingui existinta depos Sanskrit til Volapük«. (certe mem til Esperanto-Ido-Occidental-Novial e le ne ja naskinta venonta!) Vere, es fakto provebla, existas multa kozi en nia mondo, quin ni ne povas deskriptar precize e plene per ula linguo homala; ni pensez ultre la natural marveli a la abundeso e richeso nuancala di la muziko, same a la kolori di habila piktisto, expresuri qui es entote en certa senco abstrakta linguo universalala, komprenobla sur la tota tero. Ed ofte ni renkontras expresuri vivanta, kontenanta partikulara spirito, qua nur intuice povas plu bone komprenesar, ma nek parole, nek skribe. Komprenesar? — Anke hike ni recevus la certeso, ke la sentiementi ed impresi ricevita de la sama kozo varias che la homi. Dicez exemple la vorto »milito« e vu forsan pensos: »ruinajo, morto«, l'altru: »developo«. Opiniono diferanta, divergenta Babilonatra?

Yes, ante 4 mil yari on probis konstruktar la turmo de Babilon. La biblo dicas, ke pos kelka tempo li miskomprenis l'uni l'altri, tale ke la konstruktado cesis. Certe li parolis la sama linguo, ma la idei chanjis pokope, pro ke li havis tro multa opiniononi ed intenci. (Simila a la nuna nacionala- e mondokaosi!) Fakte, l'idei ed sentimentoni ya ne povas esar sempre le sama. Difero existis, existas ed existos! Ma homi, qui relatas l'una kun l'altra mustas esar konvencionema, bonvole por transakto, malgre kelka sana kritiko. Reciproka, volata kompreno es fruktifanta; ne-kompreno od arbitrale koaktata unioneso ne esos solida, ne duranta.

Mondolingvani! Ka ni vere ne komprenis ni ecelante per la teknikal moyeno di la artificial linguo del principio Esperanto-Ido? O kad existis gramatiko, frazeologio nesuficanta, por ke exemple la Franco od Anglo komprenigez su klare kun la Germano, Suedo od Italiano? Certe, ni povas sincere konfesar, povar parolar plu facile e plu precize per ica artificial linguo helpanta. Ma semblas, ke cadie on ofte *ne plus volas* komprenar su; es la spirito e sentimento, qua faliis esar servema l'una a l'altra. Ni stacas ante la deshonorizanta fakto, ke Babilon rinovigesas per ti, qui pretendas destruktar ol. Mondolingvani helpas konstruktar nova miskompreno, nova lingual kaoso, o ka ulu povas negar lo? Specale la mondolingvano-novico ofte nule koncias pri la enoyanta sistemo-kombato, fakto, qua repugnans mili ed igas li abandonar la mondolingual kampo! Ne multeso ni bezonas en nia movado, ma uneso strikta, loyal e sincera spirito por volar komprenigar su! O ka vu vere kredas, ke mondolinguo formita ankore kelke plu segun vua personal gusta, sive plu France, Angle o forsan Germane, sive plu Latinide od Angla-saxone adportos plu rapide o mem quik la vinko dil mondolinguo? Van espero! Me ne supozas to, nam la »tilnuna kompetenta demarshi autoritativa« pruvus la justeso di ca opiniono. Cadie me plene komprenas, quon la Japoniano Asajiro Oka dicis (mem konvinkita pri kelk necesa reformi, realigita en Ido, por igar la linguo facile imprimebla): »Me restas Esperantisto simple nur por ne augmentar la nombro dil L. I.« Lu ne partoprenas la debo por skismo en la movado, qua devas absolute esar unionita. Konstante me audas la voko di Aziana: »Ni deziras facile praktikebla linguo internaciona, ma ni *ne* deziras Europana linguo«! Ne la detaloza quintesenco o preciza kopiuro di la Latinida lingui kun ecepti, ma simpleso e praktikal regulozeso es la postulo e precipue de omni ti, qui es exter la European-American linguodomeno. Lo simpla, logika valoras pro facileso por omni. Ni sempre gardez ita voyo kom tote justa, es alta tasko, maxime faciligar la adopto di la artificial linguo ad omni ti, qui ne parolas matrolinguo occidentala (-latinida). Helpolinguo internaciona, ne ja oficale enduktita dal auctoritati dil mondo o parto di ol, nur lernesos, se la linguo montras extraordinara facileso o suficanta praktikal valoro, qua konkordas kun la peno aplikata lernar ol.

En l'uneso jacas la spirito e senco di la vera mondolingvano, la multeso es la barilo e l'adverso. Ni esez fidela a la sentimento di bona volo e rekonsiliemeso. To es la klefo por la futuro e sole per ta spirito nia multyara esforci fine kronizesos!

A d v o k o

Kara samideani!

Depos plu kam un yaro la Hispana civila milito (kad on povas nomizar ol ankore tale?) devastas la maxim bela regioni dil peninsulo Iberiana. Me ipsa es viktimo di ta lukto frato-ocidanta, nam me mustis livar Hispania lasante mea existo-possible e mea havajo por povar fugar a Suisia. Ma mea perdo es mikrega kompare ta quan multi de la povra, kompatinda Hispani mustis sufar. Li ne nur subisis materiala perdo, multi perdis pro ta kruela milito lia patro, lia spoza, lia frato. Ica spektaklo tristega e doloriganta ankore augmentesis nun pro la famino mincanta.

Multa samideani en Hispania indijas la maxim necesa nutraji. Li ipsa es pronta sufar omna ta privaci, ma lia kordio tristeskas vidante lia filii qui vane demandas pano.

Es nia tasko helpar! Quon servas omna nia paroli pri paco e solidareso internaciona se ni ne es kapabla facar ulo favore nia samideani en Hispania?

La centrala kontoro dil »Suisa labor-komuneso por infanti Hispana« en Bern deklaris su pronta transportar gratuite nia paketi kontenanta manjaji a Hispania. Me pensas ke ni devus unesme sustenar nia samideani en Barcelona, nam ibe es maxim multa Idisti ed en la granda urbi la mizero es maxim granda. Omni qui es pronta helpar povas sendar lia kontributajo a mea postcheko-konto III/11443, Bern. Po la sumo kolektota me kompros kondens-lakto, kakao, pasto-vari, sukro, konservokarno ed altra vari alimentiva. La paketo sendesos al akademiano sro. Pedro Marcilla en Barcelona qua sorgos la distributo dil kontenajo inter la Barcelonan Idisti, qui mustas sustenar familio e qui es maxim indijanta koncerne manjaji. Samtempe me sendos la listo dil donaceri, por ke on saveskez la nomo dil Idisti qui respondis a la advoko per ago imitinda.

Me es certa ke nia helpo-agado ne obliviesos da nia samideani en Hispania e ke li savos dankar la spontana susteno dal Idisti en l'altra landi. Li ankore memoros nia fratala helpo kande la kruela milito esos pasinta e la fakto ke ni ne obliivis li dum la nuna desfacila tempo esos por li motivo instiganta, propagar mem plu fervoroze kam antee nia linguo internaciona.

Nia helpo urjas! Sendez vua kontributaji maxim balde! Mem la maxim mikra sumo helpos alejar la situeso di nia samideani Hispana. Danko ad omna donaceri!

J. Kreis-Schneberger,
generala sekretario dil Hispana Federuro
dil amiki di la linguo internaciona
Postfako Transit, Bern (Suisia)

TRA LA MONDO

Belgia. Sioro E. Mathys anuncas en IDEA la morto di nia samideano Joseph Jamin en evo de 73 yari. »Il prenis parto tre granda en la movado por la mondala idiomomo. On memorez ke il esis membro dil Poliglota Klubo en Bruxelles, direktero di LA BELGA SONORILO, la precipua kunlaborero dil Komandanto Charles Lemaire e prezidero dil Belga Ligo Idista. To komencis ante 30 til 40 yari ed esas anke depos lore ke evas l'amikeso qua ligis ni. En la komenco esis por Esperanto ke ni luktis per omna nia forci. Pose ni evolucio nis vers Ido.

Til la nuna dio, ni restis fidela a Ido. Jozef Jamin havas yuro ye la tota graditudo del Idisti. Pro to ni hastis prizentar ye lia nomo a lua vidvino ed a lua fratino nia sincera kondoli.« *E. Mathys*

Francia. »Ni korektigis la propozo di la Europana Yunaro, qua propozabis Esp en sua deziri: On aprobez la principio dil I.L.-uzo e hastigez la solvuro per la kreo dil Interlinguista Komitato ek sociologisti ed linguisti. Ico esis adoptita. La Franca Ido-societo sendis adhero a R. U. P. e tale obtenos plaso en la Paco-expozerio, kom L. I. Al 32-a kongreso universala di la paco submisesis dokumenti da sdi Lafay, Dulché e dro Nilsson favore Ido. On adoptis decidi favoranta la Linguo Internaciona.« *S. Lafay*

Madagaskar. Sub la direkto di Pierre Razafindralambo balde aparos trilingua revuo 16-pagina, nomizita »Outre-Mer« redaktata da Rajaonarivelo J. Harrivel e Paul Kambetty. Ek la programo dil revuo me citas: »Per ca revueto ni ambicias koncorigor da omni, precipue dal exterlandani, nia bel insulo

quan eroroze on ankore konsideras til nun quale sinkata en obskureso di primitiva tempo, quankam longe ante la konquesto per Francia, nia ancestri ja evolucio nis aden la occidental civilizeso. Ol aparos quarfoye en la yaro e kustos 10 FFr. sendenda a sro P. Razafindralambo, Ambodirotra, Tananarive, Madagaskar.

Polonia. Jus me recevis letro de sioro Wieslaw Jezierski, lektoro di interlinguistiko en la universitato di Krakow. Lu parolas anke Ido. Lu skrikas a me: »de omna sistemi di L. I. la maxim bona es Ido.« *W.*

Suedia. La ordinara yarkunveno dil Sueda Idofederuro eventis ye la 19. marto en hotelo Astoria, Stockholm. Inter la partoprenanti on observis Prof. Ernst A. Kock, Lund e Dr. N. A. Nilsson, Örebro. Pro ke Dr. Brismark ne povis asistar sioro T. V. Bäckström elektesis kom prezidanto dil ca kunveno.

En sua yaral raporto la komitato acentizis la neceseso ke la federuro esas politikale neutra. A Dr. Nilsson la yarkunveno expresis sua granda graditudo pro ilua Idolaboro en Centerbladet, e sioro Jansson, Skottorp mencionesis pro lua bona propago por Ido.

Propozo esis facita aranjar la yarkunveno en junio-julio 1937. Por povar plu bone parpensar ica ed altra propozi la yarkunveno decidis ajornar su til nova kunveno en julio.

Ica extra yarkunveno eventis en restorerio Pagod, Stockholm ye la 25. julio. La prez. dil Sueda Idofederuro, Dr. H. Brismark ed plura altra Idoamiki partoprenis la kunveno.

Kom komitatani elektesis:
Prez.: Dr. H. Brismark, Hoting
Vice-Prez.: S. Quarfood, Skara
1:a Sekr.: Inj. P. Eriksson, Västerås

2:a Sekr.: Instrukisto Erland Bengtsson, Göteborg

Kasisto: Bankoficisto T. V. Bäckström, Stockholm e kom cetera membri sioro A. Holmgren, Boden, e sioro H. Röhnisch Örebro.

Revizeri divenis siorino Inez Åhlgren, Stockholm e Sioro E. Lindgren, Stockholm kun la siori O. Varfvinge ed Inj. E. Järnstad kom replasanti.

Vivace la asistanti diskutis la relati dil Sueda Idofederuro ad U. L. I. ed on fine ed unamine decidis ke omna membro divenos »abonanta membro« di Uli e ke la federuro pagos la kusti. Do la yarala kontributo divenis 3:— Sueda kroni e por ta kontributo singlu recevovos Progreso.

Plura Sueda Idisti intencis asistar la kongreso en Paris ed inter li la yarkunveno elektis sioro Röhnisch kom oficala reprezentanto dil federuro. Saluti sendesis a la kasistó, qua jadis malada ed a siori Fred. Collden e Karin Vinquist, qui mariajos un semano plu tarde.

Ye la yarkunveno Dr. Brismark promisis dum la yaro ye sua kusti editar du informili en la Sueda linguo e sendar li a la membri. L'unesma de li aparis en agosto e kontenas rezumo pri la yarkunveni e pri la Robsahmdonajo, qua komence esis cirkum 20,000 Sueda kroni ma nun plugrandeskis ye cirkum 50 0/0.

Pos la yarkunveno la asistanti kunvenis en agreabla maniero.

P. Eriksson

Me diskutis koram la Rotary klubo en Västerås pri la developo dil mondlingual ideo. On judikis mea diskurso tante interesanta, ke on pregis me asistar anke lia proxima kunveno. Lore on diskutis la problemo.

P. E.

»Me havis la joyo recevar plura karti de la 14-a kongreso en Paris,

kun saluti de olda e nova amiki. Pro ke mankas a me lia adresi, me volas per ica maniero expresar a li mea maxim sincera gratitudo pro lia afableso ed amikeso. Hans Brismark«.

Suisia. Sioro Kreis-Schneeberger pregas lua korespondanti exkuzar ilua silenco. Pos maladeso sioro Kreis esas konvalescanta en la Bernan Alpi e respondos pos retroveno a Bern. La Suis Uniono por la L. I. asemblis la membri por la general asemblo en Luzern. Diskursis sri Cornioley pri la facileso en L. I. e sioro Kreis pri la experienci en Hispania kom propagero di Ido. La komitato es la sequanta: Prezidero dzlo L. Bosshard, viceprezidero Arthur Novell, sekr. Robert Stucki, kasero Heiner Dürst, komitatani sri Cornioley, Bern, Zimmermann, St. Gallen, Beyeler, Solothurn, Dürst, Zürich, Hufenus, Luzern. Plura jurnali raportis pri ta asemblo. On decidis studiar la posibleso propagar Ido en la Suisa landal expo en 1939. L. B.

En St. Gallen me sucesis rivivigar la Ido-societo. Nun me vere joyas vidar la fervoro dil samideani. Sro Otto Kostezer funcionos future kom entraprezero dil Suisa Ido-Kontoro. En la proxima monato ni komencos per nova Ido-kursi. Esas nia intenco ne nur duopligar nia esforci propagala en St. Gallen, ma anke en Suisia. Fr. Z.

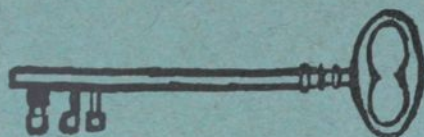
Omnakaze, se vu es filatelisto o fervoroza mondlinguano, vu bezonas interesiva dokumenti propagala. 6 stampizita karti-kuvrti de 6 diversa Ido-Kongresi esas receivebla po SFr. 1.30 (4 respondo-kuponi). Historial dokumenti, qui sempre plu valoreskos. E. Anderegg-Chevalley, Horn am Bodensee, Suisia.

Tri jurnali en St. Gallen kon-tenis detaloza raporto pri la kongreso en Paris.

Indexo di Progreso, tomo XIV, 1937

Advoko (Kreis-Schneeberger)	101
»agar« e »facar« (Pesch)	14
Amo (Ferrerres)	82
Arto e feliceso (Tolstoy)	38
Bela urbo en la kordio di Paris, la	29
Bibliografio (libri e revui)	24, 70, 95
Charing Cross Road (Jack Henry)	57
Chiniana amasala eduko (Spillane)	5
Csatkai, Josef, mortis	85
Dek-e-quaresma Ido-kongreso	9, 45, 51, 73
Domo dil libertempo por la pueri, la (Spillane)	54
Expozo mondala en Paris, la (Lafay)	25
Financi	23, 47, 72, 98
Gross, kanoniko Jules, mortis (Bogard)	67
Hispana vilajo (Ward-McFrane)	55
Ido-konsuli (adresi)	19, 56, 98
Jurnal-raporti	15, 44
Komparo pri la uzo dil afixi en la derivi »naturalista« ed »autonomista« (Jacob)	39
Kongres-dii en Paris	49
Kriterii di IALA, la (hzj)	62
Latinigita alfabeti por 70 populi (Auerbach)	32
Letri a la redaktanto	16
Linguo o spirito? (Anderegg-Chevalley)	99
Madagaskar (Harrivel)	28
Mikra enciklopedio (Cornioley)	18, 46, 71, 97
1887—1937 (Auerbach)	35
Nova vorti (hzj)	91
Oficala komuniki	10, 47, 72, 98
Paris 1937 (Spillane)	30
Peus, Heinrich, mortis (hzj)	33
Polona planetario di Weber, la (Weber)	6
Politikala mitologio (Hugon)	65
»Progreso« (Jacob)	94
Quale tradukar . . . ? (hzj)	66
Questionaro (vortaro, nomenklaturi ciencala, derivi, periodo di stabileso)	31, 50, 92
Raporto pri la aktiveso di IALA (Auerbach)	86
Raporto pri la 14. Ido-kongreso (Zimmermann)	73
Reflekti pri la dio (hzj)	11, 62
Ri-memori pri la unesma internaciona Ido-kongreso en Wien (Csatkai)	83
Ruligez la stono (Kreis-Schneeberger)	93
Se Plato vivus itere! (McFrane)	1
Strauss, C. T., mortis (Auerbach)	61
Teknikala subkomitato dil Uniono	23
Tra la mondo	21, 48, 69, 102

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kurár, manjár, ye* altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, familio*.

la
esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi*.

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o
indikas substantivo en singularo *orango, vino*

-i
indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a
indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e
indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as
indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is
indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os
indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us
indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez
indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativo darfas elizionesar.

-es-

indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, am-ata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar

indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	<i>me manjas, ni kuras</i>
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea shui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
dekeun		dekedu		duadek		duacent		triamil	
11		12		20		200		3000	

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni

qui ne kontenas questionala pronomo (*qua, quo, kande, ube? etc.*) komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront (2 Suisa fr.)

Editerio: Ido-kontoro H. Meier-Heucké 100, route d'Ehlerange, Esch-s-Alzette, Luxemburgia

Olim existis vilajana puerino

la maxim bela quan on povis vidar; elua matro amis lu fole, ed elua avino mem plu fole. Ica bona homino facigis por elu mikra reda kapuco, qua tante konvenis por el, ke omnaloke on nomizis elu la reda Kapuceto. Uldie,....

tale komencas jolia fablo en la *Unesma lektolibro*, parto duesma, recevebla po —.30 Sfr. Multa altra libreti esas direte recevebla del Ido-centro London (8, King's Avenue, Woodford Green, Essex):

	Sfr.	Angla sh.
Andersen, la nova vesti dil imperiestro	-.25	-/3
Nakhla, Kelka maestro-verko dil liriko Araba	-.50	-/6
Elin-Pelin, la nimfo	-.25	-/3
Fiaux, Quale sucesar en la vivo?	-.50	-/6
Molière, Mediko kontrevole	-.50	-/6
Grimm, Kolekturo de rakonti	-.40	-/5
Kavernido, la raupo	-.15	-/2
Guignon, Rimaro en Ido	1.—	1/—
Houillon, Kelka poemi Franca, tote en Ido	-.65	-/8
Richardson, Spaco e tempo	-.50	-/6
— , Naturo ed arto & Flugo	1.—	1/—
— , Versification in Ido	-.15	-/2
Schiffmann, Populkansoni, duesma edituro	-.80	-/10
Sweetlove, Korokanti e kansoni, muziknoti	1.—	1/—
— , Proboplugi sur Pegazo	-.80	-/10

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., Woodford Green, Essex.
Australia	V. J. Costigan, 3 Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.
Austria	J. Baller, Laurenzgasse 19/28, Wien V.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, Bruxelles 3.
Brazilia	Fausto Tenfuss, Caixa postal 197 Carca, E. S. Paolo.
Chekoslovakia	Karel Neumeister, Praha-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjøllandsgade 57, Fredericia.
Franca	C. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4 a, Barcelona-Hostafranchs.
Hungaria	L. Hoffmann, Vörösmarty u. 3, Szombathely.
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, Riga.
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.
Madagaskar	Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antsa-habe Tananarive
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 159, Eerschede.
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, Lwów.
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, Hoting.
Suisia	R. Stucki, Ido-Kontoro, Rotacker Str. 28, Wallisellen.
U. S. S. R.	M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, Kiev (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 921, Moskva.
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station. Austin (Texas).

PROGRESO

Oficala organo dil Uniono por la Linguo Internaciona (Ido = Esperanto reformita). Konsakrata a la propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Fondita da Profesoro Louis Couturat, Collège de France

LONDON 1938

NUMERO 1 (119) · TOMO XV · JANUARO-MARTO 1938

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO = ESPERANTO REFORMITA)
SEKRETARIO HEINZ JACOB, 8, KING'S AVENUE, WOODFORD GREEN, ESSEX, ANGLIA

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*

Dekano hon. dil fakultato dil scienci en la universitato Nancy, exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

DIREKTANTAKOMITATO:

Prezidero *Hans Cornioley* (Suisia)
viceprezidero *J. Warren Baxter* (Anglia)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. Kreis-Schneberger* (Suisia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)
admin. di Progreso *E. Thomsen* (Dania)
rep. che IALA dro *S. Auerbach* (Anglia)

AKADEMIO DI IDO:

Hon. prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario *Dr. M. A. O'Regan* (Irlando)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
P. Eriksson (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)

Cetera membri

L. Hámori (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Petrus Marcilla (Hispania)
Prof. G. Meazzini (Italia)
Patro Nakbla (Siria)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stör (C. S. R.)

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Abono di Progreso 4,— SFr.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando, sustenanta 6,— SFr.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley*, Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Anglia *M. Spillane, 8, King's Av., Woodford Green, Essex.*
Australia *V. J. Costigan, 3 Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.*
Austria *J. Baller, Laurenzgasse 19/28, Wien V.*
Belgia *V. Gouix, 254 Av. Deschanel, Bruxelles 3.*
Brazilia *Fausto Tenfuss, Caixa postal 197 Carca, E. S. Paolo.*
Chekoslovakia *Karel Neumeister, Praba-VI, 59.*
Dania *E. Thomsen, Sjøllandsgade 57, Fredericia.*
Francia *C. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.*
Hispania *Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38° 4 a, Barcelona-Hostafranchs.*
Hungaria *Dr. A. Vigh, Sz. Imre tér. 8, Pestujhely.*
Latvia *V. Rulikovs p. k. 1106, Riga.*
Luxemburgia *H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.*
Madagaskar *Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antahabe Tananarive*
Nova Zelando *Charles W. Good, P. O. Box 26, Hawera, Taranaki.*
Nederlando *P. Wegman, Deurningerstraat 159, Eerschede.*
Polonia *Leonardo Weber, Kopernika 20, Lwów.*
Suedia *Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, Hoting.*
Suisia *Suisa Ido-Kontoro, O. Kostezer, post-fako, St. Gallen 8*
U. S. S. R. *M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, Kiev (Ukrainia).
Mikael Gorin, Postkesto 921, Moskva.*

PROGRESO

Aparas quarfoye en 1938. Redaktanto Heinz Jacob, 8, King's Avenue, Woodford Green, Essex, Anglia; redaktanto por movadala raporti J. Kreis-Schneeberger, Postfako Transit, Bern, Suisia. Administranto E. Thomsen, Ido-kontoro, Fredericia, Dania

NUMERO 1 (119) · TOMO XV · JANUARO-MARTO 1938

Nokto en Kosiche

Da Madeleine Kent

Regardata sur la mapo, Kosiche aparas kom la finala artikulo di la longa fingro, kun qua Chekoslovakia juntas la Esto kun Europa. Vidata en la vivo, kun vua anmo ankore tremblanta pro la solitaireso di ica senfina, arbor-kovrita kolino, vu trovas ol kom oazo di humaneso en dezerto ankore dominacita dal naturo. Ne esas surprizanta ke ok lingui parolesas en olua stradi, Cheka, Slovaka, Rusa, Ruteniana, Madyara, Yiddish (Juda) Germana e Romany-ana. Por yarcenti la brileganta mozaika tekto dil katedralo di Kosiche esis la unika faro di civilizeso por milii, e la stumpatra, unetaja dometi qui amasesas infre, esas la unika refujeyo de la ursi e volfi qui ankore vagas tra la cirkumanta foresti.

Nun, pos duadek yari di Cheka administrado, Kosiche esas stranja mixuro di lo primitiva e lo moderna. La nova posto-ofico esas splendida edificio de stalo e vitro, ma pro ke ol esas ye la extremajo di la urbo, vu atingas ol per kaduka tramveturo di qua la duktanto devas livar sua posteno ye omna halteyo por vendar la bilieti. Ruranala homini en mezepoka Slovaka kostumi stacas en serio extere di la labor-mediaceyo or sidas askoltanta en la kirko, kun netrublita sereneso, por audar la miraklo di prediko per lautparolilo. Barboza Judi kun longa lokli diskutas profunde serioza trans kafeo-tabli.

Extere di la katedralo reptachas mendikisto di qua la vesti es nura sak-stofacho. Ed interne genupozas homulo en senmakula vestaro, ploranta konvulsante aden sua silka chapelo.

Ma kontrasti quale ica esas trovebla omnaloke en Slovakia. Me interruptabis mea voyajo adesta por audar la

cigan-muziko pro qua Kosiche esas famoza, quankam me supozis ke mem hike la vera autentika muziko demandas sercho. Fakte existis cigani-orkestro en mea hotelo, ma li pleis mekanikale, observante kun lia okuli mi-mokatra e mi-mizeroza la solida indiferenteso kun qua la komercala voyajisti duris glutar lia supo e *Schnitzel. Me marchis kun la saturdia turbo en la chefa strado ma balde deskovris ke ol ne havis skopo. La yuni haltis avan cinemo por oglar la fotografuri di Amerikana filmo, o li restis extere dil opero-domo, ube tradukuro di »Rose Marie« prizentesis, ma la turbo marchis ibe ed retro senskope e li atraktesis, tale semblis, dal lumizita stradi, quale volfi atraktesas da kampo-fairo.

La streta stradeti esis tenebroza e dezerta, ma ne fore en un de oli me vidis mikra lumeto radianta de pordo. Ol originis, tale me deskovris, de tipikala laboristal manjeyo, nomizita kun delicoza nekonvenanteso la »Hotelo Bristol«. Spektante tra la apertita pordo, me unesme nur vidis kelka rurani kun lia longa pipi sidanta an la blanke frotata tablegi. Ma kande me videskis citaro en la fora angulo dil chambrego e violoncelo e du violini apogata an la muro, me sentis ke hike prefere kam altraloke, esis la placo quan me serchabis.

Dum ke me komendis Slovakana disho, qua — tale experienco docabis a me — demandas longa preparo e mem plu longa tempo por konsumesar, la pleanti envenis. Autentika cigani kun ledatra vizaji ed okuli spanielatra. Me expekteskis. E mea humoro augmentis kande kelka minuti plu tarde la gaya voci de tota grupo di sportanti plenigis la chambrego. Evidente on preparis su por gala-festino judikenda de la grosa rido dil tavernestro kande lu febatre prenis la mikra tabli por aranjar un longa tablego.

La muziko komencis, melodio fuzis aden melodio en vera ciganal maniero, tale ke kande vu sentis vu elevita e la vivo esis oratra, subite la melodio chanjis e la vivo grizeskis avan vua okuli. La sportisti servesis kun lia repasto e la unesma tosti drinkesis en sucinea Slovaka vino, avare dilutita kun aquo. Ma mem kande li manjis e drinkis li komencis kantar. La ciganestro movis su vers lia tablo, pleanta kande lu iris, e recevis glasedo. Sigareti jetesis a

le altra, qui kaptis oli habile sen faliar tono. La kanto divenis plu e plu generala. Kelki, sidanta kune, komencis melodio quan li prizis, dum ke altri askoltis ed altri konversis. Ulfoye la orkestro modulacis ol aden ario de ula Italiana opero e quiete aspektanta yunulo sideskis repozante kun la kultelo ankore en lua manuo ed en subita silenco il kantis ol kun la kalma virtuozezo di experto.

»Brava, brava« omni klamis ye la fino e la timida tenoro trovis tri glasi de vino samatempe prizentita a lua labii.

Tale duris. Nulu ebrieskis, nulu klamis o ridegachis. E li omna semblis savar kun instintala muzikala gusto, quanta sono la bas-plafona chambrego povus suportar, tale ke, quankam me ne esis fora de li, me nultempe surdeskis. Tarda en la vespero, ciganino, elua blu-nigra hari kovrita kun perli de pluvo, eniris kun kelka buketa de karnacioni. El nur vendis un, nam to suficis por donar ad singlu un por la butontruo. Ma kande el lente movis tra la chambrego, anke el partoprenis la kanto dil altri kun rideto sur elua bruna vizajo.

Me mustis departar. Esis kloko dek e ye la proxima dio me intencis departar aden la vera sovaj-distrikto, plu este. Me haltis por instanto sur la solio, hezitanta avan la nigreso dil stradi e la kolda brizo de la proxima kolini. Me esis poke inklinata livar atmosfero tante inocenta e dolca, livar la sfero di ta nedomtebla, pulsanta muziko.

»Küss die Hand«, dicis la afabla tavernestro, avancanta por apertar mea parapluvo. »Dobrou noce!« Bona nokto.

Trad. Jack Henry

*Me sonjis
ke la vivo esus joyo*

*Me vekis
e la vivo esis devo*

*Me agis
e la devo esis joyo* TAGORE

Kelka lingüistikala definuri

Kompilita da Heinz Jacob (London)

Komparanta la strukturo di helpolingui kun la strukturo di rasala lingui ni renkontras en la deskripto expresuri lingüistikala, qui ne esas familiara ad omni. Esas preske neposibla donar kompleta listo, ma le maxim aktuala, pri punti diskutata, povas insertesar de tempo a tempo en Progreso. La defini di la nocioni havas kom fundamento konocata autoritato o konocata lexiko, ex. Fowler, Oxford dictionary, o lingual autoritati quale Jespersen, Collinson, Wuester ed altri. Por kelka termini ne ja existas universale agnoskata definuro, ed en ta kazo me citas la autoro dil definuro donita. En la cetera kazi me rezumas la generala interpreto dil termino.

Rasala lingui: La nacionala lingui plu korekte deskriptesas en la lingüistiko kom rasala (E ethnic) lingui, pro ke li parolesas da raso e ne necese da naciono. En Hungaria la rasala linguo esas exemple la Madyara. Hungariana linguo ne existas.

apriorie: deduktiva, de kauzo ad efekto, konjektanta segun quante on savas, quo esis antee. Collinson distingas inter extrema e modifikata apriorismo. Extrema apriorismo esas se vorti ed/od gramatikala formi kreasas sen konciata od intencata relato ad irga rasala linguo. Modifikata apriorismo povas deskriptesar kom aposteriorismo, en qua la logikala demando ecesas la principo a konformesado kun rasala lingui. En Esp ed Ido la verbala finali *-as* esas aposteriorie segun quante oli adoptesis pro L AMAS »tu amas«, *-i-* di la pasinto *-is* en L AMAVISTI »tu amis«, ed *-o-* di la futuro *-os* pro *-o* di AMABO »me amos«. La sistematizo di *-a-*, *-i-*, *-o-* por indikar la prezento, la pasinto e la futuro respektive e lia uzo en la participi ed en Ido en la infinitivo, nomizesas modifikata apriorismo. Tale Novial »blij« kom pasinto dil helpanta verbo »bli« ed Occidental »hat« kom preterito di »ha« esas modifikata apriorismo. Apriorismo ed aposteriorismo admisas multa gradi e la atribuo di la termino apriorie ed aposteriorie dependas respektive de la vidpunto adoptita, to esas ta di la origino o ta di la nedependanta adopto.

aposteriorie: de efekto al kauzo, induktiva. Vorti e strukturala karakterizaji esas adoptita de la rasala lingui aden la L. I., ma konformigata, modifikata ed adaptata por fitar la partikulara bezoni di L. I.

etimologio: La cienco pri la origino di la vorti, lia formaco, signifikio ed inflexo. La etimologia senco dil Angla verbo »to cut« esas »tranchar«, ma nova senci atribuesis ad ol, senci konvencionala, ex. *ignorar*, *dividar*, *pasar tra o super* edc. Ma la etimologia senco esas nur la unesma »tranchar«.

semantiko: semantiko esas la cienco pri la signifikio di la vorti e pri lia evoluciono. (E semantics, D Bedeutungslehre).

metonimio: subsistuco di nomo di atributo por ta di la kozo ipsa, exemple »krono« vice »rejo«, »stalo« vice »glavo«, »lango« vice »linguo«.

metafora: termino o nomo deskriptanta objekto, a qua ol ne esas literale aplikebla, exemple E glaring mistake (brileganta [evidenta] eroro).

anaforala: Repeto di vorto o frazo en sucedanta frazoparti exemple la chera e la chipa pomi, le chera e le chipa. La adjektivi »chera« e »chipa« uzesas anaforale.

radiko e trunko: la trunko di vorto esas ta parto di substantivo, verbo edc., qua esas derivata de — e kelkafoye identa kun — la radiko; ad ol la finali di la kazi (en rasala lingui) adjuntesas; ol esas ta parto qua aparas nechanjita tra la kazi di substantivo e la personi verbala. La radiko definesas kom lasta e neanalizebla elemento linguala.

analitikala e sintezala formi: La verbala sistemo deskriptesas kom analitikala kande ol formacesas kun helpanta verbo ne juntata al verbo, exemple »me esis revanta«, dum ke olua korespondanta sintezala formo esas »me rev(ab)is«. La naturalista skolo interlinguala, Occidental e Novial, karakterizesas per la analitikala formi verbala, dum ke la autonoma sistemi Esperanto ed Ido preferas la sintezala formi aprioria. Collinson interpretas la noci-

oni, kande aplikata por la L. I., plu vaste: Devus indikesar ke Esp ed Ido-sufixi indikanta tempo e modo, e la Ido-sufixo dil perfekto -ab- e pasiva formo -es- nultempe chanjigas la radiko a qua li adjuntetas. La procedo esas analitikala en un senco, nome ke konjugata formi en L. I. esas klare analizebla aden lia kompozanta elementi.

autonomista principio: La rispektiva termini devas povar formacesar de minim multa fundamentala elementi. Ye ica kompozita termini la relato inter formo e signifikio esez maxim logikala, maxim preciza (ne ambigua) e maxim »reguloza«. Ta qua dominacas la fundamentala termini e la reguli di la sistemo, povas krear termini por bezonata nocioni ed inverse (segun Wuester). Collinson tre apte deskriptas autonomeso dicante, ke en ol la strukturo *ne dependas* de la karakterizaji di partikulara, rasala lingui.

naturalista principio: La rispektiva termini devas esar maxim simila a la til nun uzata termini. Oli devas esar maxim konocata, maxim ne-artificala, maxim »naturala«. Naturaleso ed autonomeso esas du qualesi, qui ofte kontredicas su. Kande en la lasta yarcento on kreis la internaciona terminaro dil organika kemio, on exemple povis selektar inter la anciena, generale konocata, e pro to kom »naturala« konsiderata terminaro *Äthan, Äthylen, Azetylen* e la nova, »reguloza« autonome-formacita terminaro *Äthan, Äthen, Äthin* (depos 1930 *Äthyn*). On decidis favore la autonoma solvuro, ma kun la rezultajo, ke ankore cadie la anciena, nereguloze formacita termini uzetas plu freque kam le nova, reguloza (segun Wuester).

izolanta lingui: Kom exemplo di izolanta linguo prizentesas freque la Chiniana, e mikragade la Angla. La Chiniana tote ne konocas gramatikala elementi, ma pozas la izolita vorti en definitiva sequo, por indikar la signifikio di la frazo. Exemple (ne fonetikala reprodukto, pro ke mankas la specala signi): t'a si cuy kuo zan = il ica esar Mezo Imperio homo (il esas Chiniano); od: t'a to·u ke·i wo·u suy cie li = il sempre donar me sendar festo donacajo (il sempre sendis a me festala donacajo).

aglutinanta lingui: En la lingui klasifikata kom aglutinanta, la radiko e la afixi havas determinata formo e signifiko nechanjebla. En la kompozita vorti la elementi (radiko, afixi e dezinenco) mantenas lia originala signifiko, e la valori kune kreas la signifiko di la nova, kompleta vorto.

flexanta lingui: la vort-elementi di flexanta lingui esas chanjebla ed en la signifiko ed en la espelo. La senco di vorto obtenata per flexiono ne necese korespondas a la senco originala dil kompozanta elementi, ma prefere korespondas al analogala formo di rasala linguo. *generaltion* havas plu vasta signifiko kam olua formacanta elementi indikas. La autonomista L. I. pro to adoptis *generacion*/kom nova radiko e ne derivas ol.

diakritikala signi: distinganta signi, supersigni uzita en imprimo por indikar diferanta soni di litero, exemple acenti edc.

idiotismo (E irregular collocation): segun Palmer ne-reguloza vort-kombinuro di qua la senco esas nedefinebla per la simpla traduko di la vorti, exemple E »I have other fish to fry« quo indikas ke me havas altra aferi sorgenda od D »Revolution im Wasserglas« (multa trublo pro nulo importanta). Palmer distingas inter la supra nereguloza vort-kombinuri e kombinuri di qui la elementi havas plura senci, exemple E »to cut a person«, ne esas nereguloza vort-kombinuro, pro ke la vorto »cut« havas plura funkcioni, qui extensesas til ke ol signifikas anke »ignorar«, konseque la korekta tradukuro dil lasta exemplo esus »ignorar persono« e pro to la lasta exemplo ne esas nereguloza vortkombinuro (idiotismo), ma tote reguloza kombinuro.

Por ordinara homi, filozofio havos signifiko ed importo, se ol havas kom bazo la responsi quin la materiala mondo koaktas li aceptar en lia praktiko di la vivo; se ol lumizas lia relato a la mondo ed a la socio, e tale agas kom guidanto a lia konduto.

H. Levy

Constantino F. Prendes Alvarez

Koram la imensa tragedio dil Hispana popolo omna paroli skribit e parolit es nesuficanta por deskriptar la sentimentis qui movas ni.

Me havas la trista devo informar nia samideani pri la morto dil prezidero dil Hispana Ido-Federuro, sioro Prendes Alvarez de Avilés (Asturias). La cirkonstanci en qui lu mortis, plu bone: mortigesis, es vere emociganta. Es un dil maxim trist exempli dil funesta rezultaji di ta homala defekti qui deskatenizis la Hispana tragedio.

Omna samideani qui asistis en la yaro 1935 la kongreso en Fredericia, certe memoros la fina, simpatioza figuro dil Hispana reprezentero, sro. Prendes Alvarez. Lu voyajabis kun me ed altra Hispano a Fredericia reprezentante tale unesmafoye Hispania en Ido-Kongreso internaciona.

Dum ta voyajo qua duktis ni tra Francia, Belgia, Dania, Germania e Suisia retro a Hispania me havis okazono konoceskar la ecelanta personala qualesi di ta homo idealist e nobla en la vera senco di ca vorti.

Retrovenint a Hispania, ni entraprezis kun bona suceso la riorganizo dil Hispana Federuro di Amiki dil L. I. Sro. Prendes divenis prezidero di ta federuro qua en poka tempo ganis multa membri ed en qua kunlaboris pacoze ed efikive omna konocata Hispan Idisti, quale la sri. Marcella, Escuder, Ferreres, Urano, Leducq (Elizalde), Abella ect. e du exterlandani (sro Stern e me). Sro Prendes, quankam adherinta nia movado erste depos kurta tempo, esis entuziasmoza kunlaborero. En Avilés ube lu juis multa prestijo lu sucesis krear en poka monati grupo de plu kam 50 membri.

En la komenco dil funesta monato julio 1936 me aceptis jentil invito dal gespozis Prendes e me iris vakancar kun spozino e filiino a ta bela regiono di Hispania. Nulu pensis tatempe en la posibleso di civila milito. Me havis okazono asistar ibe ye kunveno dil Ido-grupo e me havis ecelant impresos pri l'aktiveso di nia yuna movado en Avilés. Tote kontre mea volo me esis balde persono konocata en la tota urbeto ed omnaloke ube ni promenis on salutis ni tre afable. En la jurnali dil regiono on mem raportis — simpatioz exemplo dil Hispan afables ed amikeso — pri nia arivo ibe e pri nia intenco pasar la vakanci inter li, profitante samtempe l'okazono por propagar Ido. Dum la dii en qui ni povis experiencar la seninteresta gastigemeso di gesiori Prendes Alvarez ni havis okazono konoceskar lua personala cirkumajo. Prendes esis dentisto e posedis moderna dentala kliniko qua multe frequentesis dal iba habitanti, speciale la laboristi prefere venis che ilu. Lu traktis omna klienti kun delikata sorgo e kun multa konsideri. Me savas ke Prendes atencis kun la sam afableso multi, pri qui lu savis antee ke li nultempe povos pagar la

laboro facota, povra peskisti, chomeri ect. Ma lu anke juis general estimo en la tota regiono Avilésana. Me ipsa esis uldie senvola testo, kande povra peskisto adportis ad ilu peskajo kom pago di lua debajo.

Jus pro ta general estimo Prendes certe havis anke celit enemiki, forsan profesionala kolegi, qui envidiis lu pro lua klientaro. La fakto esas ke ja pos l'Asturiana sucesi en 1934 lu enkarcerigesis tote nejuste, nur pro ke lu esabis prezidero dil partiso »Izquierda Republikana« (Sinistra borgezala republikana partiso, simil a la »radikali« en Francia). Lu simpatiis e sustenis omna progresal movadi e la sociala progreso, ma lu nul-tempe ecitis a violent ago e subverso. Pro la neyusteso evidenta importanta politikeri en Madrid intervenis ye lua favoro e lu liberigesis. De ta instanto lu retraktis su komplete de la politiko e vivis nur por lua familio, lua profesiono ed Ido. Malgre ico lu ne povis impedar en 1935, kande lu voyajis kun me a la kongreso en Fredericia, ke mala langi kalamniis lu pose difuzante la rumoro ke lu voyajabis a Soviet-Rusia!

La konquesto di Asturias dal Hispana rebeli en oktobro 1937 pozis la punto final a la vivo di ta ecelanta homo. Justatempe lua familiani eskapis la fashista invadanti. Lu ipsa restis til la last instanto che la vundita republikana soldati quin lu flegis en la hospitalo Avilésana, sequanta la voco di lua koncienco humana.

Me neplus audis de ilu, quankam me plurfoye skribabis a lu demandanta vivo-signi por povar informar lua spozino qua kun fillino sisyara ed altra filio ne ja naskita fugabis a Hispania fidel a la demokratala guvernario e qua ibe angoroze vartis novaji dal spozulo amita.

Ye la 12ma januaro 1938 me recevis, sendita da anonim amiko di Prendes e datizita 14. decembro 1937, exemplero dil sama jurnaló Avilésano, en qua tantafoye aparabis anunci pri e por Ido, insertita da Prendes. En ol me lektis la sequant

»Informe lokala«

»Exekutanta verdikto enuncit ante poka tempo da militala tribunalo en ica urbo, fusilagesis prehiere sundie la krimineri (!) Constantino Prendes Alvarez, (sequas 7 altra nomi).

La krimineri, pos konfesar, komuniis kun multa devoteso en la meso quan li recevis dum la tempo ye qua li esis en la kapelo e poka instanti ante ke li exekutesis li kisis la krucifixo qua prizentesis a li da un dil sacerdoti qui asistis til la last instanto.

Deo recevez en sua infinita mizerikordio l'anmi dil exekutiti«.

Sro Prendes evis nur 35 yari. Mea respekto koram la politikala neutreso dil Ido-movado ne povas impedar me, deklaras ke on facis un dil maxim odiinda, senexempla, kruelega krimino ye la persono di nia samideano Constantino Prendes Alvarez, quan on asasinis ye la 12ma decembro 1937.

Bern, 23. januaro 1938.

J. Kreis-Schneeberger

Mikra linguala geografio

Da Ed. Hildebrand (Suisia)

Suisia. La maxim anciena demokratio di Europa povas esar fiera, ke ol unionigas en komuna, mikra e pacoza stato quar grupi dil popolo kun quar lingui, qui omna esas oficale agnoskata da la guvernerio. Omnu do povas relatar kun la administrantaro en sua matralla linguo. Du e duima milioni de homi uzas la Germana kun olua alt-Germana dialekti, quankam li ne deziras apartenar a Germania. Tri-quarima milioni havas la Franca linguo kom matrolinguo; triacentamil civitani di Ticino parolas la Italiana e quaradekamil Romanda en diversa vali di la kantono Graubünden. En la popul-skoli di singla regiono on docas apud la rasala (matralla) linguo anke duesma linguo di la lando. Ka tala stato ne povus esar modelo por futura Unionita Stati di Europa?

Hispania. La maxim recenta historio demonstras a ni, ke en ca lando ne existas omnaloke la sama linguo. Du tote diferanta lingui existas. La Kataluniana es parenta al Hispana, ma tote diferanta e ne-dependanta linguo por la trafiko e literaturo, ed es parolata en la tota est-litoro til Valencia ed en Baleari e Pytinsi. La linguo Baska, qua ne esas parenta ad irga altra Europana linguo parolesas da miliono de Hispani en la provinci Alava, Guipúzcoa e Biskaya, quale anke en la Franca departemento Basses Pyrénées. La dialekti esas nombroza ma ne impediiva en la trafiko. Triesma ne Hispana linguo esas la Gallego-Portugalana en la provinco Galisia en la norda-westa angulo dil peninsulo. Ne egardante ica tri stranjera lingui, la Hispana ipsa esas fendita en dialekti: Kastiliana, Andaluziana, Aragonana e Leonesiana.

Francia. Francia, qua ofte citasas kom tipatra naciono unesala, ne esas tante homogena quale on povus kredar. Baska esas la rasala linguo en la departemento Basses Pyrénées. En suda Francia parolesas la Provençana (5 dialekti), en Korsika, Nizza ed en Savoya la Italiana. En Bretonia miliono de Franci parolas la Bretonana, duimo de ca habitanti ne mem komprenas la Franca. En la nord-westo ed en la nordo on havas la Flandrana kom linguo por la konversado e la literaturo. La sep dialekti di la Franca pluse e pluse desaparas e remplasesas per la Parisana.

Belgia e Nederlando. Duimo dil habitanti di Belgia parolas la Franca e la altra duimo la Flandrana, qua esas brancho di west-Germana linguo. En omna skoli di Belgia on docas la du lingui. En Nederlando on trovas anke la Friziana en la nordo e la Flandrana dialekto en la sudo.

Germania. Relate la parolata linguo dil populo, Germania dividesas en du tote diversa regioni linguala. En la sudo esas la alt- o mez-Germana linguo, komuna kun Austria e la Germana parto di Suisia. En la nordo on havas la bas-Germana qua esas plu parenta al Nederlandana, Flandrana, Friziana ed Angla kam al alta-Germana. La linguistiko agnoskas ol nur restriktite kom Germana. En la regiono di Spreewald-Lausitz on audas ankore kelke la Vendana, en esta Prusia la Lituana en norda Schleswig la Dana e Polona en altra mikra distrikto.

Italia. La linguo Italiana uzata en la konverso di eruditi sonas ofte tante diferanta, ke on povus supozar la existo de quar diversa lingui. Dante parolis pri dekequar dialekti. Adminime existas la sequanta tote diversa tipi: Piemontana (simile al Franca), Lombardiana, Liguriana, Smitiana, Siziliana, Parentiana, Romana, Kalabriana, Neapolitana, Umbriana, Veneziana, e fine Sardiniana. La maxim bona Italiana parolesas en Firenze e Siena.

Polonia havas habitanti de quar chefa lingui: 1. Blanka Rusi, 2. Grand-Rusi, 3. Mikra-Rusi e 4. Poloni.

En La **Chekoslovaka Republika** parolesas Cheka, Germana, Rutheniana, Madyara. Ulte ici anke existas Polona dialekti en Silezia.

En **Hungaria** parolesas ultre Madyara anke Germana, Cheka e Rumaniana.

En **Rumania** parolesas Rumana, Madyara, Germana, Ukraina ed Osmana.

En **Yugoslavia** parolesas Serbiana, Kroatiana, Madyara, Germana, Slavona, Montenegro e la Italiana linguo an Adria.

En **Finlando** on parolas Suomi e Sueda, la lasta en kelke anciena formo.

En **Grekia** existas la Nova-Greka, Osmana ed Albina lingui.

La **Angla** linguo esas la maxim difuzita en la **Britaniana Imperio**, ol esas la chefa linguo dil mondo-komerco. Ma en Skotia, Wals, Kablando e Kanada on parolas altra lingui (Gaëla, Walsa), sen menciono di la cetera grandega kolonii.

Chinia es depos yarmili superlinguala grandega stato, ube ne existas unesala linguo por la tota lando. Chiniano qua volus traversar la tota Chinia, bezonus tante multa interpretisti quale Europano qua voyajas tra Europa de Gibraltar til Leningrad kun sejourno en singla regiono.

En la imperio di **Japonia** la linguo di la konverso multe diferas de ta di la kaligraf-arto. Anke en Japonia existas multa dialekti e stranjera lingui.

Pro ca grandega nombro de diversa lingui, la kultivita homo sentos la bezono por supernaciona linguo kom linguo helpanta, por ke omna populi povez facile interkomprenar su por la bonstando di nia tero-habitanti. E ni ja havas tala artificiala linguo en Ido (Reform-Esperanto), e ni povas dicar kun konvinkeso: »Flegez vua matrolinguo e por la komuniko kun altra populi altra-lingua uzez la mondlinguo Ido, qua esas facile lernebla, simpla ed eufonioza.

La palaco di la infanti en Leningrad

Ol esas dividita aden quar parti, distrakto, arto, tekniko e cienco. Me nur inspektis la distraktala parto, e lo esis suficante exhaustanta. Cirkume 8000 infanti uzas ol omnadie, gratuite. Li obtenas eniro-bilieto de la skoli. Li evas de ok til dekesis yari.

La mural e moblala dekorio esis superba. En kelka chambri la muri esis manue piktita dal famoza Palekhiv laboristi, e li ilustris ceni de la rakonti da Pushkin e Gorki. Existas specala chambri por shako. La infanti pleas tre rapide, e, judikanta de ludo kontre Alekhine, tre bone. Existas muzikala e dansala chambri, cinemo kun tri prizenti omnavespere kun 300 sidili. Vintrala gardeno, saloni por diskursi, radio-chambro. Chambri por ludi quale »Mikra Billard«, chambri kun amuziva problemi e distraktaji. Diskursanti venis de fore por diskursar por li. Koncerto-chambro ube grupo esis exercanta. Deliciva kafeerio e dolcaji-vendeyo. Kelka del chambri havis silka tapeti.

E multi, multi, omnaloke; la posedanti, la infanti plena de vigoro ed energio, ma sen troa bruio. Li vagis, kuris, ludis, konversis, fakte la tota placo zumis. Ma nulu surveyis li. Hike ed ibe pasis adulti, ma nur por donar informi al questionanta infanti, ne por imponar lia volo al infanti. Nulu bezonis dicar »Interdiktita« e tamen, la kozi ne destruktosis o lacerosis ed omno esas en ecelanta ordino. Me ne notis fusili, kannoni o soldati. Nek mortigo dek milito laudosis nek mencionosis. Esis plezuro vidar e sentar tanta joyo e vivo cirkum me. La infanti evidente lernis ulo — su-diciplino.

Majoro A. S. Hooper

Fragments ek libri*Trad. H. McFrane*

Filozofio e stato. Hegel asertas, ke en la uneso di omna existo, omno semblante mala esas fakte bona. Ico ne esas pruvita per demonstrar quala es la malajo. Ol esas dogmatoze asertita. Ol necese esas tala pro ke nur lo racionala esas reala, e konseque irgo min kam lo racionala ne fakte existas en ica, la neracionala formo. Argumentesas ke vù ne povus koncieskar la manko di vereso e boneso, sen ke oli amba ja existus perfekta. »Ni ne serchus Tu, se ni ne ja trovabus Tu.« La lukto por perfektigo esas, lore, lukto interne di nia propra mentii rikoncienda a la evidenta manko di harmonio en la universo. La mistikulo esas persono, qua vidas omno de la vidpunto di lo absoluta, e konseque ja atingis paco. Lu transpasis la iluziono di lo mala.

La danjeroza kozo koncerne ica argumento esas ke ol esas konciliebla kun irga grupo de fakti, pro ke ol ne esas indukto de ica fakti. Ol esas, konseque, la fakta antitezo di honesta argumentado e parto di prezuntoza dogmatismo. Ol esas la teorio qua apogas Kristana Cienco, Teozofio, Hinduismo e la maxim multa formi di mistikismo. Olua populareso esas explikebla prefere per psikologia kam per filozofiala motivi. Ol destinesas rikoncihar homi a malaji vice kurajigar li kombatar ta malaji. Ol esas la eskapema mekanismo di le desesperanta, le senhelpa, e le indolenta. Por la tirano ol es la justifiko di la malaji per qui lu profitas e quin lu ne intencas abolisar.

La koncepto di sociala uneso demandas la nekondiciona subordino di la individuo ad ica plu alta realeso, *quans suceso e glorio lu devas partoprenar. En kontredico ad ica filozofio la komunismo deklaras, fora de exaltar la stato, ke la stato nur esas instrumento di transiro, sen irga propra valoro, uzita chefe por exekutar policala funkciuni tam longe kam anti-sociala elementi devas represesar. Nek la komuneso esas exaltata super la individuo. Sociala organizo nur existas por la plubonigo di la individui qui reprezentas la socio, ed olua suceso mezuresas per la bonstando individuala. Tale ke ne esas la dogmatoza aserto di harmonio qua dicas a ni ke la komunista socio esas justifikata, ma nur la plu granda feliceso di la maxim multa homi. (*Introduction to Philosophy, John Lewis*)

»La volo di Deo«. Esis tempo kande dizastro di karbono-mineyo judikesis da la jurinta mort-inquestisto kom 'Ago di Deo'.

Evidente ulu mustis portar la responso; ma tala verdikti ne preventis la homi trovar voyi e moyeni, altra kam prego e fasto, por retenar la Omnopovanto de agar kontre lia interesti.

La expresuro »Ago di Deo« ankore celas su shamoze en dokumenti

legala. Ol nur advokesas, se proprietaĵo es koncernata. Nam la scienco koaktis mem religioza homi regardar la »Ago di Deo«-verdikto kom blasfemanta.

Justa, la scienco havas sia limito. En sistemo di privata proprieto mustas sempre ekzisti strikta limito por olua apliko. Ne omnia rezultoj di scienco es kalkulita por produktar un kazo necesa: PROFITO.

Ye ula tempo e sub ula kondicio di kapitalista produkto, la scienco mustas limitizari tam severe kam la Omnipotanto, e pro la sama motivo, nome: Profito.

Nam la profito mustas omnatempe trovi omnia vojoj libera. Ma pro ke Deo min verŝimile kam la scienco interferos en la produkto di profito, Lu es praktikale koncedata de la kazo.

Ma ni devas noti —

*ke la societo homala ĉarĝas tantgrade kun
la responso kam Deo esas absoluta de ol!*

Esas vera ke minala explozi ne eventas pro sociala kaŭzo. Ma la falio grantar al homi la maximo de posibla protekto kontre la efektoj di la explozo certe havas olua radikojn en social-ekonomia kondicio e relati.

La konkvento dil naturo til nun generale inspiris da la motivo di privata akumulo. Nam tre vasta parto dil naturala 'resursi' (havaj-fontoj) es la privata proprieto di poki ed administrata kun la prima skopo augmentar lia privata revenui.

La unesma konsidero por la proprietoj di naturala 'resursi' sempre esis obtener tam multo kam posibla de lia proprietaĵo — augmentar produkto e pro to revenui.

Da Hayter Preston

Nacionala kulturo e lingvo. Kom plusa pruvo por la extermino di la Baska kulturo da la fashistoj e por ruptar la nacionala honoro di la Baska popolo, nun konfirmis ke nia lingvo interdiktis e grava punis influktos a ti, qui ne respektos ta interdikto. *Euzkera*, qua forsan esas la maxime anciena e maxime pura de la vivanta lingvoj interdiktis same kun nia nacionala, Baska kostumoj.

Per oficiala dekreto *Euzkera* esas interdiktita ne nur por konverso e korespondo, ma anke por ekleziala skopoj. Sacerdotoj ne plus darfis prediki en *Euzkera*, nek la homoj preganta darfis uzar lia rasala lingvo — quo esas kontre la legoj ipsa di la eklezio. Ico signifika grava privaco por multa mikraj vilajaroj en qui la majoritato dil homoj ne konocas altra lingvo, e de qui *Euzkera*-parolantaj sacerdotoj ekzilis. Mem la stradanomoj

en Baska esas supresita, quale exemple en la urbo di Mundaka ed en komencis en kelka vilaji kun la supreso di Euzkerana placo-nomi. La Baska Guvernerio advokas la mondo kom testo di ica nenecesa extermino di anciena kulturo e demokrata tradiciono. *Manchester Guardian* 14. jan. 38.

La Latina alfabeto por la Chiniana linguo. Esforcante trovar plu rapida moyeno por edukar la amasi la Chiniana Komunisti komencabis limitizita uzo di Latinizita alfabeto. Li parlarboris alfabeto de 28 literi per qua, segun lia aserto, li povas reproduktar preske omna Chiniana soni. Li anke skribabis e publikigabis mikra posh-lexiko kun la maxim frequa frazi di la linguo trans-skribita aden plursilaba facile lektebla vorti. Parto di la jurnalno »Hung Ssu Chung Hua« (Reda Chinia) esis imprimita en ica Latinizita Chiniana. Hsu la Komisario di Eduko en la Sovieta distrikto, esis experimentanta kun ica Latinizita Chiniana kun klaso de pueri quin il trovis en Pao An. Il opinionis ke la komplikita Chiniana signi devas fine abandonesar por amas-eduko. Il havis multa argumenti favoranta lua sistemo, por qua il laboris dum yari. (*Red Star over China*)

Ka la linguo esas spegulo? Linguo esas la kun-liganta oficiro inter la korpala mondo cirkum ni, la agi, sentimentis e pensi pri ta mondo qui fluas interne di ni, e la interpreti quin ni transmisas a l'unu l'altru.

Agnoskante ico, ni povas atingar plu klara evaluo di la funkciono di linguo. Ni povas koncieskar, e do evitar, kelki ek la konfundi qui obsedas ni en nia esforcis uzar linguo por helpar igar pensi ed idei di la mondo akurate reflektar la mondo ipsa.

»A Philosophy for a modern man« da Prof. H. Levy

Uneso inter teorio e praktiko.

Por ni la problemi di filozofio divenas tali qui guidas ni ed altri vers la senklasa socio. Nia filozofiala teorio devas manifestesar en politikala praktiko. Ni devas vidar la agi di individui e di grupi de individui kom expresuri por o kontre ica dezirinda tendenco en nia historio, e segun posibleso ni devas igar altri koncioza pri la teorio, quin li nekoncie demonstras per lia agi.

Prof. Levy

Kompleta vorti e formi analogala

Da prof. Hermann Paul

Prof. Jespersen citas en sua granda libro »Die Sprache« Hermann Paul pri la fakto, ke la homi uzas prefere analogala formi kam ke li gramatikale konstruktus nova vorti e mem li uzas analogala formi en kazi en qui oli esas nekorekta. Paul skribas:

»Simpla fakto esas, quan on sempre devas memorar: la kompozado dil radiki e sufixi a trunki, ta dil vorti e kazi- o nominal-finali a nominal-od verbalformi parrealigesis en la Indo-Germana prim-linguo longe ante olua skismo; kande olu separis su aden la diversa lingual familii, ne plus existis radiki, trunki od afixi, ma nur kompleta vorti. . . . Nur de tala pronta vorti kompozetas la stoko, ek qua singlu cherpas lor la parolo. Ma nulakaze lu disponas materio de radiki ed afixi, de qui lu povus kompozar por singla kazo la necesa formo. Ma naturale ne esas tale, ke lu ja mustas audir e mustas memorar singla formo, ante ke lu aplikas ol. Tala lerno-memoro di omna specala formi de linguo ya esus absoluta neposibla. Kontraste lu povas anke autonome formar 'casus de nominibus' (kazo del nominativo), tempi e modi, e personi de verbi, derivita vorti de simpla, quin lu nultempe audabis od, se lu audabis oli, ne speciale memoris; ed ico nur povas eventar, pro ke la kompozado de radiko od trunko e sufixo esis neposibla, segun la modelo dil altra pronta formacaji, quin lu lernis per la relati di sua nacionani. Ici lente separis su del izoleso, en qua lu lernis li gradope, ed unionis su en lua anno segun la legi dil idej-asocio a certena grupi, qui korespondas al gramatikala kategorii, ma nultempe klare koncias kom tala sen profunda parpenso od instrukto. Unesme ica grupigo sustenas la memoro extreme, e pluse posibligas la kresko di nova kombinaji. Ico esas, quon ni povas nomizar analogala formaco.

Esas evidenta segun lo dicita, ke singlu, per la parolo, konstante kreas analogala formacaji. Riprodukto de la memoro e novformaco per kombino esas, ni darfus supozar, same forta faktori. . .

Se exemple ulu uzus la nom. pluralo »milben«, povas eventir, ke lu lernis ica de la praktiko di altru, ma anke ke lu nur audabis la singularo »milbe«, ma savas ke ex. por »schwalbe« la pluralo es »schwalben«, por »lerche« »lerchen«, de quo rezultas por lu senkoncie la idej-asociuro »milbe-milben«; fine povas esar, ke il ja audabis la pluralo »milben«, ma ke ol ne sat profunde impresis su a lu, ke lu ankore memorus ol, kaze ke lu ne asociabus ol en lua anno kun simila formi, qui helpas memorar ol. Esas do ne facila, ya ofte neposibla, klare dicernar la parto dil memoro e ta dil kreiva fantazio en singla kazo.«

* * *

En la Germana ni havas bona' exemplo en la vorti
 D *tragen* (portar) *trug* (portis)
schlagen (batar) *schlag* (batis)
fragen (questionar) *frug* vice la korekta
 formo *fragte*

Me freque experiencis ke nova dicipuli, qui lernas artificiala linguo, agas simile. Li ne lernas de la komenco la autonoma signifikis de la radikis e di la afixi, e kreas de oli nova vorti, ma li prefere formacas nova vorti analogale a ti ja konocata. Kande koncernesas la autonoma linguis, ica analogala vort-formaco esas maxim ofte korekta. Por la aplikanti di naturalista interlinguo la danjeri esas plu granda, pro ke specala reguli por la vortformaco e derivi esas aplikenda, qui naturale ne egardesas ye la analogala vortformaco. Tale la naturalista interlinguis prizentos la sama desfacilaji quale la rasala linguis, e pro ke segun prof. Paul la analogala formaco esas tre frequa, la problemo hike tushata esas importanta argumento por la autonoma sistemi, Esperanto ed Ido. hzej.

Europana mentaleso

Ultre la direta prestita vorti anke existas nedireta, tradukita prestita vorti, expresuri qui esas formacita plu o min multe segun la exemplo di stranjera vorti, ma qui existas del propra lingual materio. Segun Kr. Sandfeld: *ædifikatio* D »Erbauung«, Dana »Opbyggelse«; *æquilibrium*, D »Gleichgewicht«, Dana »Ligevægt«; *beneficium*, D »Wohlthat«, Dana »Velgernerig«; *conscientia*, Gota »mithwiss«, D »Gewissen«, Dana »Samvittighed«, Sueda »samvete«, R »soznanie«; *omnipotens*, E »almighty«, D »allmächtig«, Dana »almægtig«; F »*arrièrepensée*«, D »Hintergedanke«, Dana »Bagtanke«; *Bien-être*, »Wohlsein«, »Velvære«; *exposition*, »Ausstellung«, »Udstilling« edc.

Sandfeld donas plusa exempli, e pro ke lu esis kapabla citar apta exempli anke del linguis Slava, Madyara e Fina, lu juste konkluzas, ke lua kolekturi servas por lumizar ta komunesi pensala ed expresala, quin Bally deskriptis kun la bone selektita termino »la mentalité européenne«.

On povas observar advere, ke la Angla linguo diferas pro ke ol tendencas quaze »krude glutar« stranjera vorti, vice tradukar oli: *edification*, *æquilibrium*, *conscience*. Segun Jespersen, p. 197, Die Sprache.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Nouvelle numération parlee*, sistemo da Verdu 1839.
- Nova idea*, revuo por Ido, Armavir 1912.
- Nova lingua catholica et erudita*, sistemo da Kochanski 1680.
- Novam*, revuo por Novam, Paris 1928—29.
- Novam*, sistemo da Touflet 1928: ni es plezat de informer nia lectori ce, danc un spesiala autorizato afable donat nir dal mond-famoza Librairie Larousse, ni publishar regulale en nia revuo un tre shorta rezumo del artikli.
- Nova mondo*, revuo por Ido, Berlin 1910.
- Nove latine*, sistemo da Ernst 1910, ek la Latina.
- Nov-Esperanto*, revuo por Nov-Esperanto, Neuchâtel 1925—1928.
- Nov-Esperanto*, sistemo da Saussure 1925; estas Esperanto senigita ye la supersignitan literon kay ye la tro oftan finayon oj, aj, uj, ojn, ajn, ujn.
- Nov-Esperanto*, sistemo da Stelzner 1912.
- Novial*, sistemo da Jespersen 1928; sin exajeratione nus darfe dikte ke nus have hir laboro, kelen importanteso por li futuri destinos del homaro non pove bli evalua tro altim.
- Novialiste*, revuo por Novial, Stockholm 1937.
- Nov-Ido*, sistemo da Stör 1937: patre nia, tu, qua es in la ciele, santifiked essey tua nome, tua regnie essey nia, tua vole valorey, tam in la ciele kam sur la tere, nia omnadia pane tu doney a ni hodia, ed a ni pardoney nia kulpi, quale ni anke indulgo la kulpanti kontra ni, e non tentey ni, ma liberisey ni del malao.
- Novilatiin*, sistemo da Beermann 1895, aposteriora.
- Novilatin*, sistemo da Beermann 1907: problema de lingua internationale es proximo ad solutione.
- Novi latin logui*, sistemo da Pompiati 1918, radiki ek la Latina: o mai sen parénto, kvi ess in zoeli, vu nomi sagitu, vun régnari venu, vun buli agitu kvam in zoeli tam in terri.
- Nov latin*, sistemo da Gasté 1890.
- Nov latin*, sistemo da Rosa 1890: omnes poter, cum les precedent regulas, scriber statim ist lingua. — Uzas »vell« por la kondicionalo, »vol« por la futuro.
- Novolatino*, sistemo da Koleszár 1929: le lupo et agno per siti compulsos haben venito ad eodem rivo. Le lupo stava superiore, l'agno longe inferiore.
- Nummerlingue* = Zahlensprache.
- Nuns blefik se volapükavol*, revuo por Volapük, Delft 1910.

Bibliografio

Yarala raporto 1936 di IALA. Ta yarala raporto qua anuncas la regretinda morto di prof. Herbert N. Shenton, membro di IALA ed aŭtoro di *Cosmopolitan Conversation*, rezumas la aktiveco di IALA por helpanta linguo. Developo tre importanta por la mondlinguala movado esas la fakto, ke IALA esforcas krear publika opiniono favore duesma linguo, extere dil mondlingual movado ipsa. IALA gani la favoro di Rotary International ed ol kunlaboras kun la Reda-Kruco societo. Ulte to la esforcas duras por amikala relati kun omna sistemi, od adminime kun ta elementi ek omna grupi intersistemala, qui favoras tala kunlaboro.

Divenas sempre plu evidenta, ke la finala adopto o refuzo dil helpo-linguo, kreata per sorgoza ciencala studii, en la fino *ne plus dependos* del grupi Esperantista, Idista od Occidentalista, ma ke forta organizuri existos qui praktikos linguo helpanta sen-noma, sen egardo ad intersistemala lukti o la personala preferi e gusti di olia aŭtori. Omna ti qui sincere deziras la establiso fakta di duesma linguo, deziros omna suceso a ta penoza entrepreno di IALA. hzj.

Talijanska gramatika da Dr. P. Mitrovich, Sarajevo 1937. Italiana gramatiko 34 pagina di la linguo dil aŭtoro.

Ilustrita vortari: The English Duden da H. & M. Klien, Bibliographisches Institut, Leipzig. Existas nur poka vortari ilustrita qui esus plu apta por la doco di irga linguo kam ica. Ol esas multe plu kompleta kun sua plu kam 650 pagini kam la konocata docolibro da Goldsmith. Ol kontenas 348 plenpagina ilustruri ulte la expliki e kompleta vortaro ye la fino. Ol editesis en tri edituri, DEF, e me tre deziras rekomendar ol kom suplementala ilustrita docolibro por la direkta metodo. Esas facila livar la tro nuancoza expresuri, ma sendubite ol esus ecelanta por vivigar la sika gramatikal expliki, qui ofte tedas nia nove rekrutita dicipuli. Valoras la peno probar ica metodo di direkta instrukto. hzj.

Revui

Centerbladet, red. Dr. N. A. Nilsson, ed. Oerebro, Suedia. Monatalo, 3 Skr. yare. CB kontenas en Sueda ed Ido la personala opinioni di olua redaktero pri kulturala e politikala problemi, ulte to ol publikigas reguloze kontributaji, aŭtoro e tradukita, da konocata Idisti. Ol duras la publikigo dil valoroza Ido-Ido radikaro.

Outre-Mer, monatalo en Madagaskarana, Franca ed Ido, administrerio Ambodirotra-Tananarive, Madagaskar. Yare 4/— od 25 Franca fr. Tre rekomendinda kulturala revuo, redaktita e produktita da nia Madagaskarana

samideani. Ol traktas bi- o trilingue problemi afektanta la kolorizita populi dil mondo. Me deziras ad ol vasta difuzo inter nia Idisti.

Kombato, red. Henri Vinez, Paris, administrerio Ido-editerio Oerebro, Suedia. Yare 3 SKr. Organo oficala dil Laboristal Ido-Uniono Internaciona. Nr. 5, februaro 1938: Kameradi — Anglia — del fora esto — Italia — Abisinia — joki — sufranta Hispania — mapo di Hispania — Dro Mohr mortis — Australia — striko en Madagaskar — bon ero venonta. — la internacionalo — adresi di landala agenti. — Gratulo a ti qui tante nete prizentis ta revuo. Ulte la raporti pri questioni aktuala me prizus trovar en ol konciza e sinoptika prizento di la teorio Marxista, od extraktaji di la lektinda verko »La origino di la familio« da Engels.

Ido, Dana monolinguala revuo, red. Axel Petersen, ed. Ido-kontoro, Fredericia. Aparas 4foye, 1 DKr. Nro 3, 1937, IALA — la vortnombro di la diversa lingui — raporti.

Monatala Letro, red. M. Spillane, ed. Angla Ido-societo, 8, King's Ave., Woodford Green, Essex, Anglia. Yare 1/6 od 1.50 SFr. Ica regulozas monatalo dil Angla Idisti raportas pri la movado ed ulte to publikigas kom Ido-Praktiko sive tradukuri o diskuti inter-Idista pri nia movado e la monolinguala movado generale.

Suis ofical Ido-buletino, red. L. E. Bosshard, ed. Suis Uniono por la Linguo Internaciona. La cirkulero di nia Suisa amiki, qua anke raportas pri la generala eventi monolinguala.

La akademio, red. S. Quarfood, ed. Ido-editerio Oerebro, Suedia. Neregulozas cirkulero di la akademio. Nro 7, januaro 1938: Raporto da S. Quarfood — Ido komparita ad Angla e Germana — poemi.

Ido-vivo, red. J. Csatkai †, inj. L. Horovitz, Budapest, V., Pannonia utca 21, fsz. 1, Hungaria. Yare 1 SFr. — Memoronomero por J. Csatkai en Madyara ed Ido.

La chefa altra interlinguala revui esas *ESPERANTO*, UEA, Palais Wilson, Genève, Suisia — *Cosmoglotta* 4 SFr. yare, Chapelle (Vd), Suisia — *Novialiste*, 6foye en 1938, red.-ed. P. Ahlberg, Industrigatan 14, Stockholm K., Suedia. *Heroldo de Esperanto*, semanalo, red.-ed. Teo Jung, Harstenhoekweg 223, Scheveningen, Nederlando.

Jespersen naracas en nro 18/1937 di Novialiste pri lua laboro por internaciona linguo; il indikas ke lu ne aprobis la ago-maniero di Couturat e pro to min aktiveskis por Ido en la unesma yari di *Progreso*.

IALA-komitato por interkonkordo, raporto da P. Eriksson, deta-loza komparo inter kelka moderna sistemi ed Ido. La autoro komparas la grado di konformo dil singla sistemi a la kriterii di IALA.

TRA LA MONDO

Anglia. Kom sequo di diskurso pri »rasala e helpanta lingui« aranjesas semanala kurso di Ido por tri monati en qua Ido docesos segun la direkta metodo. Me anke docas Esperanto a plura interesati. Amba kursi eventas en Woodford. En nia lasta monatala kunveno en London ni diskutis la mondolinguala problemo kun sdi Beer (Occidental) e sdo V. Verda (Esperanto). Singla uzis sua linguo por explikar linguala detali, nur rare tradukita ad Ido. Esis evidenta ke la membri komprenebis la diversa parolanti sen desfacilaji. Ni esperas ke tala amikala renkontri inter omna mondolinguan eventus en omna landi ed omnaloke ube grupi interlinguista existas.

h.zj.

Australia. Multa nova Idisti deziras korespondar kun exterlandani. Nomi ed adresi esas obtenebla de J. Costigan, 3, Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.

Hispania.

Barcelona. Nia bona amiko damzelo Kandida Pairó, malgre la desfacila cirkonstanci, laboras por Ido. El fondis Ido-grupo en Sabadell. Ica grupo, fondita la 3ma oktobro 1937, salutas totkordie la tota Idistaro dezirante paco e progreso por omni. Yen olua adreso se on deziras salutar olu:

»Ido-grupo Laboro«, damzelo Kandida Pairó. Rosales, 19 Sabadell (Barcelona), Hispania.

Ido-societo Ad-Avane livris diplomo di lerno a tri lernanti di la jus fondita Ido-grupo en Sabadell direktita da dzlo Pairó. Li esas: Franciskus Edo, Josep Balero, 35, (Can Rull) Sabadell (Barcelona) Dzlo Maria Edo, Josep Balero, 35, (Can Rull) Sabadell (Barcelona) Guiller-

mus Barrachina, Lepanto, 153. Sabadell (Barcelona).

Omni devas imitar la laudinda laboro da dzlo Kandida Pairó.

Artiklo pri Ido aparis en jurnaleno en Barcelona. La *Ateneo Libertario* de Sans (Barcelona) editas lua Buletino kom oficiala organo ed en lua duesma numero insertas artiklo pri Ido da Marcel Pradoli (Petrus Marcilla).

Ido-societo Ad-Avane, premiá, 35 (Sans), Barcelona aparigas cirkulero kom suplemento di la buletino Ad-Avane. Ica cirkulero sendesas a multa Idisti exterlandala. Oportas ke omna jurnali en e pri Ido sendez exemplero por recenso a la adreso di sdo Ferreres od a ta di la Ido-societo Ad-Avane.

J. Ferreres

26 Enero, 38, 2°, 4°, Barcelona (Hostafranchs), Hispania

Help-agado favore nia Hispana samideani

(Duesma raporto da J. Kreis-Schneeberger)

Plusa donacaji ricevita: Dalsjö fr. 4.75, dzlo. Haslam 10/- dzlo. Gower, 3/6, b 2/-, J. W. Baxter 7/-, T. Elderkin 10/- P. Desmond 3/-, Prof. Palmer 5/-, H. Vinez 14/-, dzlo. Spillane 5/6, Canterbury. fr. 10.-, K. Erpf 5.-, Lise Dalsjö 4.75, Sno. Zhook 6/-, dzlo. Gower 7/6, Dr. Auerbach 5/-, dzlo. Haslam 2/6, Tipographia St. Gallen (medicace sro. Zimmermann) 20.-, J. Roze 25.-, J. Erikson 11.10, T. Sweetlove 10.70, O. Kostezer 5.-, A. H. Hafenden 10/-, C. W. T. Reeve 10/-, P. Wegman 5.41, E. Juon 5.- Hale 10/6, dzlo. Haslam 2/6, . . . b 2/-, Spillane 5/-, Dalsjö 4.75, entote ricevita til nun 368.92 frki, spensita fr. 233.20, restas 135.72.

Duesma sendajo arivis en Madrid e me jus recevis letro ek Barcelona e per ol sioro Marcilla atestas la recevo di la granda kesto

kun 50 kg de bona nutrivi, qui distributesis kun la helpo di sro Ferreres e du altra samideani inter dekedun Ido-familii en Barcelona.

Hike vartas 10 paketi kun 10 kg di nutrivi singla ye la proxima okaziono por povar sendesar a Hispania. Ta okazioni es tre rara, ma ni esperas povar expediar omno bone.

Me recevis multa letri de Hispania qui demonstros la profunda gratitudo pro nia helpemeso. Ye la nomo dil Hispani me dankas kordiale omna donaceri. Me duras kolektar pekunio dum ke la neceso existas en Hispania. J. K.

Suedia. On anuncas la edito di nova revuo en Ido kun la titolo »POR e KONTRE«, redaktata da Marcel Pesch e H. Roehnisch. Ol esos poligrafiita en formo simila a la Katenoletri e kontenas kontributaji de alta kulturala nivelo. La yarala abono-precio esos fixigata a 10 Sueda kr. ed ol esas direte abonebla che Ido-editerio, Oerebro, Suedia.

Suisia. La Suisa Ido-kontoro, qua mediacas la abono di revui e vendas Ido-literaturo, administras despos la 1. januaro 1938 oficale da sdo Kostezer en St. Gallen 8, Suisia. La sequanta cirkulero dissendesis a la anciena klienti: »Me informas vu ke me asumis la Suis Ido-Kontoro, despos 1929 til nun duktita da sr R. Stucki en Wallisellen apud Zuerich. Voluntez notar la nova adreso Postal fako, St. Gallen 8, Suisia. Me tre joyas ke me darfes helpar la avancigo di la mondlinguala ideo, e me esforcas relatar kun la totmonda Idistaro. . . . Otto Kostezer, DID«.

Inter-Service. Sr Kreis Schneeberger organizas servo, qua mediacas la transfrontiera vendo di konsumebla donacaji segun la modelo di »Fleurop« uzanta por la kodexo la

helpolinguo Ido. Ica servo, konocata kom »Interservice« ja komencis olua aktivesi. Plusa informi pri ol esas obtenebla del organizinto.

Prof. Debrunner pri la helpolinguo. Ye la 11. februaro, sioro Prof. Debrunner, prezidero dil linguala komitato di IALA, diskursis en la Bernan universitato pri la temo »Nov organizal experimenti ye la voyo al unika mondlinguo« (Neue organisatorische Versuche auf dem Wege zur einen Welthilfssprache). Inter l'audantaro esis konocat Idisti, Esperantisti, Occidentalisti ed anke l'autoro di Espo II, sioro R. de Saussure.

La maxim granda parto dil diskurso esis dedicat a historiala rezumo pri la developo dil ideo dil helpolinguo e ne adportis por ni mondlinguani irg importanta nova-jo. Nur ta parto dil diskursi qua raportis pri la labori di IALA, esis por ni interesiva. Sioro prof. Debrunner qua esforcis mantenar absoluta neutreso inter la diversa konkurencanta sistemi, ye la fino di sua diskurso tre juste atencigis pri la desfacilaji quin renkontros IALA kande ta organizuro mustos validigar sua decidi, ma lu expresis la espero ke la racionoz elementi inter l'adheranti di omna sistemi sucesos vinkar pri la fanatik defensanti dil respektiva lingui.

Esis por ni plezuro audar ke la linguisti komplete chanjis nun lia antee kontrea vidpunto koram la mondlinguo auxiliara e ke plu kam cent inter li kunlaboras nun aktive ye la labori di IALA.

Me havis l'impreso ke ni Idisti darfes sequar la labori di IALA tranquile ed anke kun fido. Ni ya vidos kad IALA sucesos eskartar ta desfacilaji quin renkontris suatempe la Delegitaro. Ta instanto semblas esar ankore fora ed intertempe ni durez propagar nia Linguo Internaciona. J. K.

Oficala informi**La akademio 1938—1941**

Omna detali pri la elekto komunikesis en la membrala cirkulero »Tra la Mondo«, dissendita en decembro. Omna votili, kontenanta admaxime 15 nomi di kandidati, devas sendesar al Ido-klubo Fredericia (E. Thomsen, Sjøllandsgade 57, Fredericia) ante la 15. di marto 1938.

J. Espitallier †

Kun profunda regreto ni anuncas la morto di sdo J. Espitallier, membro dil akademio, vivanta en Attignat, Oncin, Francia.

La terminari fakala

La sequanta membri dil Uniono expresis lia pronteso okupar su pri la problemi dil terminari fakala:

<i>Medicinala terminaro</i>	Dro med. Hans Brismark Dro med. M. A. O'Regan
<i>Kemiala terminaro</i>	Dro Jean Laurent
<i>Pedagogiala terminaro</i>	Hans Cornioley, instruktisto
<i>Komercala terminaro</i>	Dro yur. S. Auerbach J. Kreis-Schneeberger
<i>Doganala terminaro</i>	Wilhelm Schwarz d.Ae., pens. doganisto
<i>Forest-cienkala terminaro</i>	Prof. Moric Krippel.

La **diplomo di doco** grantesis a inj. prof. dr. Carlo Falzone, Augusta, Italia, ed a Rajaonarivelo J. Harrivel, Tananarive, Madagaskar.

Solidareso kun nia Hispana samideani

La bezono por nutrivi del exterlando duras esar granda e sdo J. Kreis-Schneeberger duras la verko di solidareso per kolektar pekunio e sendar nutrivi a Hispania tra Francia. Sustenez nia samideani e la Hispana popolo, vundita per internaciona milito.

Sumi sendenda al postochekokonto III/11443, Bern. J. Kreis-Schneeberger, Postfako Transit, Bern, Suisia.

Ido-konsul-servo

Omna korespondo relate la I. K. S. devas esar direktat al vice-sekretario dil komitato di ULI, sro. J. Kreis-Schneeberger.

Adreso-chanji (Nov adresi di tilnuna konsuli):

Alan Kelso, P. O. Box 2192, *Habana*, (Cuba)

Werner Stern, c/o Consulat de Suède, 10, rue de la Liberté, *Alger* (Algerie)

Inj. Laszlo Horovitz, V. Pannonia u. 21, *Budapest* (Hungaria)

Rosario Alaimo, Viale Eritrea 72, *Roma* (Italia)

Walter Pannel, El Rey Hotel, 511 East 6th Street, *Los Angeles*, California (USA)

Nova konsuli:

Nova Zelando

Charles W. Good, P. O. Box 26, *Hawera*, Taranaki, New Zealand.

Polonia

Wieslaw Jezierski (ex-lektoro universitata) Sloneczua No. 4, m. 22, *Kraków*.

FINANCI

Por Progreso e la propago: Bäckström fr. 27,60, Bettoni 5,50, Fehlmann 5,—, Madel 4,—, Papillon 19,94, Roze 150,—, Ziesnitz 5,—, S. de Boer 40,—, Petrus Eriksson 20,—, P. H. Thure Lesch 9,25, Dave Hennen Morris 21,—, Walter Pannell 4,36, G. de Pierrefeu 5,—, Anderegg 6,—, Bratten 4,30, Bratten 8,58, Gumpenberger 8,—, Papillon 7,28, Payrot 3,64, Potonet 7,28, Puigferrer 3,64, Rodenbour 14,50, Wegman 10,23, Angla Ido-societo 4 pundi.

Kordiala danko

Bern, 2. februaro 1938

la kasero: *H. Cornioley*

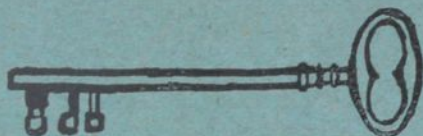
Kontributaji por 1938. La membri esas pregata sendar la kontributaji por la kuranta yaro maxim tarde til la fino di marto a la centrala kasero. Pagi anke povas facesar a la oficala reprezentieri di Progreso od a la sekretarii di la nacionala societi por Ido.

La minima kontributajo por ordinara membro esas 3,— SFr, la sustenanta kontributajo esas 6,— SFr. yare. La nura abono por Progreso esas 4,— SFr.

La centrala kasero Hans Cornioley, Schulweg 2, *Bern*, Suisia.

Kontributajo frue pagita
havas duopla valoro! —

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *ku-rár, manjár, ye* altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, rádio, famílio*.

la

esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi*.

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o

indikas substantivo en singularo *orango, vino*

-i

indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, piri*

-a

indikas adjektivo *reda flori, granda maro*

-e

indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as

indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is

indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os

indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us

indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez

indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativo darfas elizionesár.

-es-

indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, am-ata ridanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar

indikas la infinitivo *marchar, migrar, festar*

Personala pronomi

me	ni	<i>me manjas, ni kuras</i>
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea sbui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
dekeun		dekedu		duadek		duacent		triamil	
11		12		20		200		3000	

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni

qui ne kontenas questionala pronomo (*qua, quo, kande, ube? edc.*) komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront (2 Suisa fr.)

Editerio: Ido-kontoro H. Meier-Heucké 100, route d'Ehlerange,
Esch-s-Alzette, Luxemburgia

La extensita

Konsul-servo administresas de Bern, Suisia.

La servo helpas la mondo e nia movado.

Inquesti pri konsuleso direktesez direte a

J. Kreis-Schneeberger
Postfako Transit,
BERN, Suisia

D Y E R:

Ido-Angla lexiko

broshita 5/—
bindita 7/6

Angla-Ido lexiko

broshita 5/—
bindita 7/6

Listo de altra Ido-verki, literaturo e lernili esas obtenebla gratuite de la

Angla Ido-Societo
Hon. Sekretario *M. Spillane*,
8, King's Avenue, Woodford
Green, Essex, Anglia

La Ido-Emblemo montras ke vu esas Idisto. Ol esas recevebla po 70 Suisa centimi de la Suisa Ido-Kontoro, postala fako, St. Gallen 8, Suisia

Omna adreso- chanji

komunikesez ed al administranto di Progreso, al sekretario ed al kasero dil Uniono

PROGRESO

Oficala organo dil Uniono por la Linguo Internaciona (Ido = Esperanto reformita). Konsakrata a la propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Fondita da Profesoro Louis Couturat, Collège de France

LONDON 1938

NUMERO 2 (120) · TOMO XV · APRILIO-JUNIO 1938

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO = ESPERANTO REFORMITA)
SEKRETARIO HEINZ JACOB, 8, KING'S AVENUE, WOODFORD GREEN, ESSEX, ANGLIA

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau.*

Dekano hon. dil fakultato dil scienci en la universitato Nancy,
exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo helpanta.

DIREKTANTAKOMITATO:

Prezidero *Hans Cornioley* (Suisia)
viceprezidero *J. Warren Baxter* (Anglia)
sekretario *Heinz Jacob* (Anglia)
vicesekretario *J. Kreis-Schneeberger* (Suisia)
kasero *Hans Cornioley* (Suisia)
admin. di Progreso *E. Thomsen* (Dania)
rep. che IALA dro *S. Auerbach* (Anglia)

Cetera membri

Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
P. Eriksson (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)

AKADEMIO DI IDO:

Hon. prezidero *Prof. A. Kock* (Suedia)
prezidero *Adyunto S. Quarfood* (Suedia)
viceprezidero *G. H. Richardson* (Anglia)
sekretario, kasero *Hans Cornioley* (Suisia)

Cetera membri

E. Bogard (Francia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro *Jean Laurent* (Francia)
Th. Lesch (Finlando)
Petrus Marcilla (Hispania)
Patro Nakbla (Siria)
Dro *M. A. O'Regan* (Irlando)
Dro *H. Palmer* (Anglia)
Lektoro *Janis Roze* (Latvia)
Prof. Dr. *A. Stör* (C. S. R.)
L. Weber (Polonia)

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Abono di Progreso 4,— SFr.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,— Suisa franki o la
dekopla afrankuro di letro ad exterlando, sustenanta 6,— SFr.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley*,
Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

Anglia	M. Spillane, 8, King's Av., Woodford Green, Essex.
Australia	V. J. Costigan, 3 Mackenzie Street, North Sydney, N. S. W.
Belgia	V. Gouix, 254 Av. Deschanel, Bruxelles 3.
Brazilia	Fausto Tenfuss, Caixa postal 197 Carca, E. S. Paolo.
Chekoslovakia	Karel Neumeister, Praha-VI, 59.
Dania	E. Thomsen, Sjællandsgade 57, Fredericia.
Francia	C. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4 a, Barcelona-Hostafranchs.
Hungaria	Dr. A. Vigh, Sz. Imre tér. 8, Pestujhely.
Latvia	V. Rulikovs p. k. 1106, Riga.
Luxemburgia	H. Meier-Heucké, 100, d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.
Madagaskar	Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antsahebe Tananarive
Nederlando	P. Wegman, Deurningerstraat 159, Enschede.
Nova Zelando	Charles W. Good, P. O. Box 26, Hawera, Taranaki.
Polonia	Leonardo Weber, Kopernika 20, Lwów.
Suedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, Hötting.
Suisia	Suisa Ido-Kontoro, O. Kostezer, post-fako, St. Gallen 8
U. S. S. R.	M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, Kiev (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 921, Moskva.

PROGRESO

Aparas quarfoye en 1938. Redaktanto Heinz Jacob, 8, King's Avenue, Woodford Green, Essex, Anglia; redaktanto por movadala raporti J. Kreis-Schneeberger, Postfako Transit, Bern, Suisia. Administranto E. Thomsen, Ido-kontoro, Fredericia, Dania

NUMERO 2 (120) · TOMO XV · APRILO-JUNIO 1938

30 yari Ido (1907—1937)

Da Hans Cornioley (Bern)

La fakto, ke cayare nia kongreso event en la naskeyo di nia linguo, koincidas kun l'altra fakto, ke depos la nasko di Ido 30 yari pasis. Ni do haltez dum kelka minuti e regardez la voyo dop ni.

Tale naskis Ido: en junio 1907 la »Delegitaro por l'adop-
to di internaciona helpolinguo« (fondit en 1901) elektis komitato, qua devis decidar pri la maxim konvenant artificala linguo. En oktobro dil sama yaro ta komitato kunvenis en Paris por studiar la dokumenti dum long e fatiganta kunsidi. Dr. Zamenhof, l'autoro di Esperanto, reprezentesis da Louis de Beaufront, fervoroz e guidanta Franc Esperantisto. La du sistemi Esperanto e Neutral aparis kom la maxim bone parlaborit e parpensita lingui, e lia avantaji interkomparesis. Ma poka tempo ante la fino dil diskuti Louis Couturat prizentis nova projekto, di qua on ne konocis l'autoro. Ta nova sistemo havis la nomo Ido ed esis simil ad Esperanto, ma egardis la reprocho plurfoye facit ad Esperanto, e probis esar sintezo inter Esperanto e Neutral. La komitato detale examenis la nova projekto e trovis febla punti ed en la gramatiko ed en la vortaro. Por preparar la finala decidi on elektis mikra subkomitato ed adoptis ye la 24. oktobro ica deklaro: »nul ek l'existanta lingui pov aceptesar bloke e sen chanji. Ma la komitato decidas principe adoptar Esperanto pro lua relativa perfekteso e pro l'ampla e multaspeca uzo, qua ja facesis de ol, ma sub rezervo di plura chanji exekutenda dal subkomitato en la sinso indikata per la fino dil raporto dal sekretarii (Cou-

turat e Leau) e per l'Idoprojeto, e se posibla akordanta kun la linguala komitato Esperantala« (Jespersen 15). Ca decido esis unanima. La komitato esperis ye balda e bona rezolvo dil tota problemo. L'Idoprojeto do ne aspiris iniciar nova movado konkurencanta le tilnuna, ma intencis sustenar Esperanto per kelka reformi. Intenco vana! Nam en januaro 1908 Zamenhof ruptis omna diskuti kun la komitato, deklaris la Delegitaro kom neexistanta por lu e refuzis irga chanjo di Esperanto. Naskis akra polemiko inter l'adheranti di Esperanto e ti dil Delegitaro, e la fakto, ke Beaufront revelis su kom autoro dil anonim Idoprojeto, komprenende ne helpis dolcigar la konflikto. Omnakaze la membri dil komitato ne intencis kapitulacar pro la regretinda rezisto. Ja en la printempo aparis vortolibro e gramatiko kun prefaco da Otto Jespersen, qua rezumis la teoriala fundamento dil nova sistemo e kreis la famoza formulo »La maxim bon internaciona linguo helpanta es ta, qua en omna punti ofras la maxim granda facileso al maxim granda nombro de homi« (plu tarde adjuntesis »al maxim granda nombro de homi *interesata*« por evitar miskompreno). Preske samtempe la revuo Progreso apariskis, nia kara Progreso, qua cadie quale olim, malgre sua dormo dum la yari dil milito e pose, mantenas ne nur la blua kovrilo e la duranta numerizo, ma anke la fiera devizo da Couturat, sua fondero: »Konsakrat al propago, libera diskuto e konstanta perfektigo dil Linguo Internaciona«. En ta nova revuo kreskis e developis per konstruktanta kritiko pri principi e detali to, quo nun es nia Ido (Jespersen 3—23). — Dum l'Esperantokongreso en Dresden plur adheranti dil nova linguo, qua nomesis Ido (t. e. internaciona linguo) opinionis aceptesar ankore kom Esperantisti, ma li eroris. Dum la kongreso la reformoproblemo pasionoze ignoresis. On lektez la tragikomediale naraco da Robert Auerbach en l'unesma numero dil revueto Germana Ilisto, qua fondesis en oktobro 1908. Evidente la nova movado ne povis sufokesar, nam la jus nomita revueto mencionas ja en sua unesma numero ultre Progreso 8 altra revui aparant en Belgia, Brazilia, Dania, Francia, Germania e Suedia. La novenaskint infanto kriis!

Ye la komenco di 1909 existis lernili en 7 nacionala lingui (Germana Ilisto 1909, 1). Dum ke la polemiko inter

Idisti ed Esperantisti duris bitre e venenoze e komprende nocive, nam la publiko mokante asistis a ta skalp-exerci, l'unesma Ido-uniono fondesis en februaro; l'»Uniono di Pamiki di la linguo helpanta Ido« kom legitima sucedanto dil komitato dil Delegitaro (Idano 1910, nr. 5, 4). L'unesma komitato elektesis da 275 votanta membri, la resto til 366 ne votis (G. I. 1909, nr. 3, 6), e balde pose anke l'unesma membri dil akademio (G. I. 1909, nr. 9—10, 5). Se me ne eroras, la Suiso Anton Waltisbühl es la sola membro di ta unesma komitato, qua cadie ankore viv ed es nia fidela membro. L'unesma prezidanto esis prof. dr. Leopold von Pfaundler en Austria. En mayo 1909 lu skribis ica vorti ankore tre atencinda (me konservas l'originala formo): »nia skopo, nia unika skopo devas esar la praktiko e difuzo di la linguo internaciona di la Delegitaro. Kontre, ni devas evitar omno, quo povus donar a l'Uniono 1) aspekto di sekto kun altra skopi . . . Specala atenco e severa takto-sentimento esas postulata da nia relati ad altra entraprezi por mondlinguo, aparte a la malnuva Esperanto. Ni oblivyez nultempe, ke ni havas komuna kun lia adheranti la penado a l'ideala skopo, ke ni diferas de li nur per la voyo, quan ni sequas por atingar ta skopo. Ni sempre pensez a la posibleso vidar uldie marchar kun ni ta adepti di la mondlinguo. En nula kazo ni devas nocar l'ideo di la mondlinguo per malnobla interkombato avan l'okuli di la indiferenta publiko o mem di l'adversi di la mondlinguo. Ni devas sempre defensar nia linguo nur per kozala argumenti, mem kande ta prudenteso ne esas observata ye l'altra latero« (Idano 1909, nr. 7, 3). — En agosto l'unesma 9 membri dil Idoakademio elektesis. En decembro la prezidanto mustis pregar la membri ne surcharjar la sekretario Waltisbühl per superflua letri ed »amikala o mem frivola postkarti« (nr. 12, 7)!

En 1910 la movado progresis e pri adheranti e pri literaturo. L'akademio laboris, adoptis plu apta formi, distingis la nuanci di kelka vorti ed augmentis la vortaro (Idano 1910, nr. 2, 2). Nekontenta pro ula decidi dil akademio, samideano timoze questionis: »balde on modifikos la linguo pri altra kozo, ube ni haltigos?« (nr. 11, 3). Yen la jermo dil triste famoza konflikto inter konservemi e reformeni ne nur inter la diversa sistemani, ma anke inter

l'adheranti dil sama sistemo. En junio Jespersen juste skribis en Progreso: »ni devas chanjar nulo sen max grava motivi, ma altralatere lasar nulo restar, kande ol reale montresis defektoza. Oportas konservar nulo pro simpla konservemeso, e chanjar nulo pro simpla amo di chanji« (nr. 12, 5).

En februaro 1911 la komitato rezolvis revizo dil statuti. Ye la fino di agosto ol kunvenis en Lüsslingen (Suisia). Inter plura decidi yen la maxim grava: »komitato ed akademio konstatas, ke per la laboro e decidi dil akademio la linguo internaciona Ido atingis altagrada perfekteso e praktikala pronteso. Konseque li deklaras la periodo dil reformo de Esperanto ad Ido kom klozita. Pro to la korporacioni nun itere ed insistante rekomendas la praktikal uzado dil linguo en omna relati. Fidel al ciencala principio di severa kontrolado, di konstanta perfektigado e di organizita progresado, l'akademio e l'ofical organo Progreso durigas la ciencala diskutado. Se per la praktikal uzado dil linguo e per la libera diskutado aparus la neceseso di plusa plubonigi en irga punto e se l'akademio konvinkesus trovar la solvuro evidente maxim bona, la du korporacioni adoptus e rekomendus ta plubonigo ye la fino di periodi di stabileso maxim longa posible, fixigenda dal korporacioni ipsa. La kompletigo dil vortaro, precipue pri la ciencala faki, kontinue facesos quale til nun« (Idano 1911, 145).

La nova statuti valoreskis en 1912, e la stabileso periodo, do l'unisma depos l'existo di Ido, komencis en februaro (Idano 1912, 63), segun altra fonto en marto, e duris til l'1. julio 1913 (Progreso 1914, 193). La polemiko inter Esperanto ed Ido duris furioze (Idano 1912, 93). En septembro membri dil komitato e dil akademio kunvenis en Paris por traktar administral e linguala questioni.

Dum 1913 l'Uniono tranquile laboris, e la movado bele kreskis.

En 1914, la funesta yaro, on intencis eventigar l'unisma internaciona Idokongreso. To es signo, ke l'Idisti sentis su sat forta. Ja en marto la kongreso preparesis en Luxemburg, e balde multa samideani ek l'exterlando anuncis sua intenco asistor. En la mayo-kayero di Progreso aparis advoko dal centrala kasero Waltisbühl, qua plendas pri kelka sparema samideani, advoko, quan me kom nuna kasero

plezuroze lektis e volunte citas hike: »esas preske ridinda vidar, ke personi, qui tre bone povus subvencionar l'Uniono per 50 o 100 o mem plu multa franki po yaro, kalkululas la centimi e mem sustracionas la kusti dil postal mandato de la minima kontributo; tale la kasisto recevas ofte nur fr. 1.75, 1.95, 1.87 . . . Altra entuziasmanta samideani pagas la kontributo por un yaro, pose li oblivias pagar . . . Quale on povas postular e dezirar forta ed energioza propagado, se on ipsa ne helpas prokurar al Uniono la absolute necesa financala moyeni? . . . Esus vere regretinda, se nun lor la komenco dil periodo di energioza propagado, lor la relativa fino dil labori di nia akademio e dum la edito di maxim grava verki (vortolibri, fakolexiki e. c.) la sincera deziro di omna nia samideani ne povus realigesar pro financala desfacilaji . . . Ni povos erste prosperar definitive e durante, se omna esforcis direktas su vers la centro, e se on sempre severe memoras, ke nia movado ne esas lokala, regionala o nacionala, ma esence internaciona. Se vu volas havar linguo internaciona, lore sustenez per omna moyeni organizuro internaciona. Se vu ne povas ipse laborar por Ido, lore sendez vua pekunio al Uniono, ol laboras por Ido vice vu!« (1914, 301). — La prepari dil kongresokomitato duris, subkomitati formacesis e diskursi propagal eventis, on adoptis la programo e preparis marki e karti, koncerto ed exkursi (1914, 369) . . . Ma yen la katastrofo, la milito, yen la nr. 80 di Progreso kun la dato »agosto 1914«, probable aparint en la lasta dii di julio di ta neobliviebla yaro. Yen ankore en ta lasta numero artiklo (tradukuro) da Pfaundler pri la morto dil famoza pacifisto baronino Berta von Suttner, di qua la lasta vorti esis: »me vol irar a Durazzo por sokursar la vunditi!« (1914, 467). La Granda Milito komencachis, manjachis homi e kozi ed idei, destruktis anke nia yuna movado preske tote. Preske . . . ma la blustela flago ne sinkis, e to es marvezoza pruvo dil realeso dil homal idealismo. Sur la lasta pagino dil Suisa revuo Die Weltsprache, qua ye la fino di 1914 desapariss quale mult altra revui, on trovis l'anunco, ke »nia amiki en la neutra Suedia decidis aparigar lia revuo Mondo provizore tote en Ido e pozar ol ye la dispono dil Idisti di omna landi« (192). No, l'Idoflago ne sinkis!

L'unesma vorti dil yarserio 1915 di Mondo memorigas la devizo di Couturat, qua ye la 3. agosto 1914 mortis en Paris pro automobil-acidento, la devizo »Ad-avan, sempre ad-avan trans la tombi!«, ed ol adjuntas, ke »ni devas konsiderar ica vorti kom sakra legaco spiritala, kom superega konsilo donita al Idistaro da ilta, qua tante laboris por olu dum sua vivo. Pluse, pro la doloroza nuna tempo, qua plenigas Europa de tombi, ica superega frazo kontenas duopla valoro en lua incito por durar sempre e kurajoze nia Idal agado.« — l'experimento sucesis: Mondo reguloze aparis e ne rare povis publikigar artikli o letri da samideani en militanta landi, ofte mem kun emocigante amikala vorti por la samideani fakte trans la tombi, to es en l'ennemikala kampeyo. Ta fakton la redakterio fiere konstatas ye la fino dil duesma militoyaro (92). *(fino sequos)*

La paco-mesajo dil infanti di Wals

*Emisata ye la 18. mayo 1938
del radio-staciono Luxemburg*

Ni, gepueri di Wals e Luxemburgia, vokas la pueruli e puerini dil tota mondo. Ni joyas, pensante ke, super la tumulto, en ica unika dio di la yaro, ni povas salutar l'unu l'altru, quale membri de granda familio, la familio dil futura nazioni.

La mondo esas plena de sufrado, krueleso e lukti. On dicas a ni, ke forsan la civilizeso perisos. Ni dicez al mondo, ke la kulturo ne darfes perisar. Plu kam irgatempe la mondo bezonas to, quon nur ni povos donar, fido e kamaradeso di la yunaro.

Dum ica dio dil bona volo, ni volas itere dedikar nia forci al servo di nia kunhomi, en sempre plu vasta rondi, al servo di nia hemo, di nia vicini, di nia lando, til ke nia lando povos plu bone servir la mondo, di qua ni esas parto. Tale ni, milioni de pueruli, divenos amiki di omni ed enemiki di nulu.

(sendita da Goergen Jean, Luxemburgia).

Homi en la dezerto

Da German Gerhold

Jan Piet voyajis de Kaplando kun triadekedok bov-chari e cent e dekequar homi, por trovar por su ipsa e sua granda menajo apta plaso.

Pos monati li atingis regiono, qua advere esis suficante ne-populizita, ma qua anke esis povra ye frukti, chasebla animala ed aquo. Ma Jan Piet pulsus sua pikilo aden la sulo. »Hike ni restez. Desjungigez la bovi, e Deo benedikez nia verko.«

La chari formacis kastelo ed onu komencis serchar manjaji, vildo e sulo.

Balde hike ed ibe startis querelo, nam du o pluri mantenis, ico od ito trovesis da li sola e pro to esas lia proprietajo.

»Venez ed askoltez« vokis Jan Piet. »Ni esas homi, qui venas de civilizita landi, e ni deziras mantenar la ordino di nia patri anke hike. Vi vidas ke la kozi en ica regiono ne existas en tanta quanti, ke singlu povus prenar de oli segun deziro. Unesme la sulo mustas kultivesar, la frukti e planti mustas flegesar e la vildo mustas gardesar. Nur tale existos bone ordinata ekonomio, qua duktos plu tarde a la suficanta satisfaco di nia deziri, e la bonstado di ni omna kreskos. Pro to me future determinos qua laboros e quo produktesos. Me donos quitiguro a singlu qua laboros segun merito. Ica devas esar valida vice pekunio. Nur ta, qua kun ol povas pruvar ke lu helpis avancigar nia bonstado ed augmentar la vari, povas obtenar vari de nia stoki. Singlu respektez ta ordino!«

La homi juis la nova ordino e la nova vilaji kreskis e prosperis. Omnayare nova sulo kultivesis e plugesis e granda garbeyi konstruktis.

Kun la richeso rekoltala anke kreskis la nombro di la homi. E mem esis tala, ke la richeso kreskis pro ke onu disponis plusa laboristi. La salarii da Jan Piet esis bona moyeno distributor lo komune kreita, ed utila instigo por la augmento di la vari. E pluso kam nura rezervo-stoko kolektis en la garbeyi.

Uladie la yuna Hendrik sucesis perfektigar la plugilo tale, ke la plugo povis exekutesar en la duima tempo. Konseque onu startis kultivar la duopla areo de sulo. Singlu laudis la yuna Hendrik e Jan Piet grantis a lu specala rekompenco.

Onu ja suciis quale kolektar la richa rekolto, kande altra inventis vehanta falcho-mashino, dum ke triesmo konstruktis mashino, qua falchis e drashis samatempe en la agri. Singlu joyis. Ma a Jan Piet venis ti, qui esis superflua kom laboristi en la agri e li pregis por altra laboro, por ke li obtenez lia salario-dokumento. Jan Piet balde trovis por li multa altra laboro. Edifici esis konstruktenda, voyi devis konektar oli, putei esis ex-

kavenda. Plusa agri esis transformenda e kultivenda, e plantaji por nova, delikata frukti kreesis. Tante plu rapide kreskis la bonstando e la abundo de frukti e gardeni omnaspeca.

E plusa homi arivis, e nova e laboro-sparanta inventuri. La stoki kreskis de yaro a yaro ed uladie Jan Piet dicis: »Ni devas lentigar nia rapideso produktala! Ni ja kreas multo, quon ni ne povas paruzar. La sumo di la salarii ne plus suficas por konsumar to quon ni kreas.«

Ma la homi dicis, ke singlu devas laborar por obtenar salario, por povar obtenar la necesa manjaji e bezonaji. Pro to esas neposibla dimi-nutar la laboro.

»Bona«, dicis Jan Piet, »ni omna duos laborar quale til nun. Ma la abundon, quan ni ne povos konsumar, ni sendos a fora regiono por obtenar kozi, quin ni povos uzar hike.« Tale eventis. La bovi-karavani departis pezoza e retroportis suto-mashini, texo-mashini, motori e mashini omnaspeca. La homi exultis. Ma pruvesis, ke la nova kozi esis diligenta helpanti e pluse augmentis la produktiveso. Semblis esar sensenca atento destruktar oli. Itere Jan Piet trovis solvuro. »Quo mankas a ni kompare la mondo«, il opinionis, »to esas evidente soldataro. Pro to ni kreas armeo por nia defenso, qua aceptos omna senlabora yuna homuli. Tale singlu itere havos okupo.«

Tale eventis, e forsan omno restabus senchanja, se Hendrik ne des-kovrabus la petrolo-fonto, qua nun livris la oleo por la mashini, quan til nun onu devis komprar po granda quanti de frumento.

Itere onu augmentis la soldataro ed onu ja kredis, ke omno aranjesis bone, kande la karavani retrovenis kun lia vari, e lia duktanti deklaris, ke extere nulo esas vendebla. La enorma quanti, qui til nun exportace-sabis, nun esis nevendebla e nova quanti kreskis en la agri. Semblis, ke omna laboro esis sensenca, — e tamen la homi demandis sua salarii, sen qui li ne povis obtenar irgo de la stoki. Sendorme Jan Piet pasis la nokti.

Ma uladie ilu ekiris de sua domo e kun rideto lu salutis la nova dio. »Laboranti!« ilu vokis, »fratuli e fratini samasanga. Ni omna similesas foli. Ni esas simila a homi qui sidas en despenso abundante plenigita, kun tuko avan la boko e hungroza stomaki. Nia arango kun la distributo di la salarii esis justa e bona, tam longe kam existis tro poko hike por povar donar a singlu segun sua volo e deziri, e tam longe ni devis sorgoze aug-mentar nia bonstando e nia stoki. Kun yuro ni koaktis singlu laborar pro la ti-mo hungrar.

Ma cadie? Regardez. Videz la prati ed agri, qui genitas trifoye la quanti, quin ni povas konsumar. Videz la laboreyi e planteyi, qui inundas ni en pronta produkturi e vari. Videz la kompanii de yuna ho-mi, qui ne plus produktas, ma vane serchas la enemiko ye la frontieri,

dum ke la altri, mem alta-eva, sucias pri lia existo e laboradas en la agri.

Omno to divenis sensenca e ridinda. E pro to me itere abandonas mea instituco salariala. Singlu qua apartenas a mea menajo, de nun obtenas libere de la stoki omno, quon lu bezonas por vivar, de la nasko til la morto.

E nia armeon ni plufortigos. Ol kultivos future, kun la maxim ecelanta mashini, nia fertila agri, ed ol laboros kun nia maxim moderna utensili en la laboreyi por nia tota societo; dum ke la mulieri ed infanti e la evozi vivez sensucia vivo de joyo e paco.

E ni festez por sempre la cadia dio di liberigo!«

Trad. Jack Henry

Retoromanda linguo *Da Ed. Hildebrand (Zürich)*

La »Retoromanda« esas sendubite la maxim anciena linguo en Suisia. Kun singlu de olia linguala elementi ca linguo vizas ad en la tempo ante la Romana konquesto.

La regiono Raetia di ta tempo inkluzis anke la kantoni Glarus, St. Gallen, Appenzell e parti de Uri, Thurgau e Tessin ed extensis su til Tirol. On vidas, ke ico esis vasta regiono, en qua on parolis la anciena Retoromanda linguo.

Vera plan-konforma kolonizado di ca lando da la Romani ne eventis. Ici su interesis en ca regiono prefere pri la paseyi super l'Alpi, kam pri la izolita ed inkluzita vali ed olia habitanti. La relative poka ruini di konstrukturi Romana en nia Alpi konstatas ico.

La nuna kantono Graubünden c. e. l'anciena suverena provinco Alpala »Raetia prima« esis til la yaro 900 pura Romana provinco. Certe la Romana influis l'anciena linguo di ca provinco, quale anke la plutarda populmigrado ek la nordo adportis Germana influo.

En recenta tempo on agnoskis per plebicito la Retoromanda kom quaresma oficala linguo, quale la Germana, la Franca, l'Italiana. — Kelka Italiana profesori e revui volis pruvar ciencale l'»Italianismo« di la Retoromanda, ma lia aserti ne esas pruviva. La gramatiko di ca anciena linguo montras klare olua originaleso; exemple la plural-formi kun »s« vizas plu multe al Franca linguo. La Retoromanda existas en tri dialekti, qui montras kelka diferaji, ma ne tre granda.

Yen kelka frazi en ca linguo.

Retoromanda:

Taidla, bapsegner, a sunan ils sains d'baseglia per tschinquaisma. [Ido: Askol-tez, avulo, on sonigas la kirko-kloshi por pentekosto.]

Il chod sulagi da primavaira alguainta plaun a plaun la navv. [La varma suno printempala fuzas kelkope la nivo.]

Ils pros sun uossa bels verds. [La prati esas nun bele verda.]

Ed inua ch'ün guarda fluorescha que. [Ed ad-ube on regardas, floreskas].

— La Retoromandi ipse ferme deklaras: *Ni Italianni, ni Tedaischs!*
[Nek Italianni, nek Germani.]

A ta linguisti, qui su interesas pri ca originala linguo, rekomendasas la »Grammatica romantscha« da Gion Cahannes [che Condrau — *Disentis*], od la »Grammatica badina« da Anton Velleman e la lexiko da la sama autoro [che Orell-Füssli en Zürich.]

La art-trezori di Chinia

Trad. M. Spillane (London)

Kin yari ante nun la belega trezori di Chiniana arto, quin la Manchu imperiestri kolektis dum la kin yar-centi di lia dominacado, esis depozita en konvenanta splendideso en Peking. Kande en 1933 la Japoniani raptabis Manchuria e Jehol ed atingabis la Granda Muro, on decidis transportar la kolekturo a la plu granda sekureso di la Sudo. Depos ta tempo la kolekturo esis celita en pakigo-kesti e hastoze transportita de urbo ad urbo, trans mari e landi.

On unesme depozis la precoza objekti en Shanghai, e pose en la nova chef-urbo, Nanking. Dum ke la kolekturo esis en Nanking, la Chiniana Guvernerio prestis parto por facar la bazo di la grandioza expozo di Chiniana arto eventinta en London dum la vintro 1935/6. Ica presto, evaluita ye Pd. 10,000,000 en pekunio, ma neremplasebla kaze di dizastro, transportesis ad Anglia en Angla kroz-navo. Kande ol retro-sendesis en la navo »Ranpura« on provizis milit-naval-eskorto por singla parto di la vojajo. Tamen la precoza kargajo esis momente danjerigita kande la »Ranpura« strandis en la Bayo di Gibraltar.

Erste kande la Japoniana invadanti esis ja avancanta vers Nanking en 1937, on demarshis por salvar la kolekturo. Sub la direkto di Siorino Chiang Kai-shek e la Generalo Chang Chun la pikturi e vazii, jadi ed ivori esis itere pakigita e forprenita de la kaptota urbo per navo, fervoyo e kamiono. Entote on sendis 19,000 kesti aden la sekureso dil Westa provinci.

La tasko di forpreno ne eventis sen incidento. Pro ke omna transportili esis prenita por militala skopi, la maxim granda parto dil kesti fidesis a la Angla riv-navo »Whangpu«, qua portis li ye 5. decembro de Nanking a Hankow. La laboro di kargar la kesti kontinue interruptesis da Japoniana aer-ataki, qui koaktis la kullii lasar falar lia paki e kurar, dum ke la »Whangpu« fugis por shirmo a la Angla milit-navi qui esis apude sur la fluvio Yangtse. Nula guardo provizesis e la quar Angla oficiri di la »Whangpu« vigilis sole por plu kam 50 hori ye un foyo sen dormo.

Retrovenante sis dii plu tarde, pos kompletir la voyajo sekure, la »Whangpu« esis bombardita da Japoniana kanoni sur la rivo e lore preske destruktita da Japoniana milit-aeroplani dum la ataki kontre Angla navi qui pre-iris la sinkigo di la Amerikana navo »Panay«. Ma la tasko di la »Whangpu« esis finita.

Anglia povas juste esar fiera ke Angla navo ed Angla oficiri helpis salvar ica trezori de destrukto. On povas konsiderar ta ago kom rekompenso, quankam mikra, por la trista dio dum la »Boxer«-revolto kande Angla trupi helpis destruktar la Someral Palaco en Peking, edificio di qua la artal valoro — pro la trezori depozita en ol — esis forsan egal a la kirko di St. Mark en Venice. Ma anke on devas honorizar la Chiniana Guvernerio qua, quale la nuna Hispana Guvernerio, ne obliivis, kande lua chef-urbo e mem lua existo esis danjerigita, salvar la sen-viva objekti, qui reprezentas plu vere kam vivanta homi la heredajo de plu felica epoki.

Ek »Manchester Guardian«

Ti qui militas kontre popolo por haltigar olua progreso vers libereso e destruktar la yuri di la homi, devas esar kondamnita da omni e konsiderata ne nur kom enemiki ma kom asasinisti e banditi.

M. Robespierre (1793)

Ri-redakto dil kriterii *Da dro S. Auerbach (London)*

La kriterii di IALA

En Nr. 3/1937 di »Progreso«, pag. 62—65, ni donis tradukuro di 29 kriterii, quin la Committee for Agreement (Komitato por Interkonsento) di IALA submisabis a konfero de linguisti en København en agosto 1936. Ica kriterii (kun poka korektigi) publikigesis da IALA kun komentario sub la titolo »Some criteria for an International Language and Commentary«.

La kriterii e mem plu multe la komentario akre kritikesis en la mondolinguala mondo, precipue dal Occidentalisti, qui reprochis al chefa auctoro dil komenti, Prof. Collinson, ke il misprizentis Occidental pro partisaneso por Esperanto. Por diskutar la kritiki, la Komitato por Interkonsento aranjis konfero en 's Gravenhage ye la 20. e 21. marto 1938. Por IALA partoprenis la sequanta siori:

de Cock-Buning, 's Gravenhage, sekretario,
 Prof. Collinson, Liverpool,
 Prof. Debrunner, Bern, prezidero,
 Prof. Martinet, Paris,
 Dr. Stillman, Liverpool,
 Prof. van Wijk, Leyden.

Occidental devis reprezentesar da Dr. Homolka de Wien, ma pro la politikala chanji en sua patrio il ne povis venar. Vice lu aparis Sr. Littlewood de Groningen. — Me invitesis kom reprezentero dil »sistemi autonoma«.

La vidpunti dil Occidentalisti ja komunikesis ad IALA per detaloza memorando da Ilmari Federn, e ye la dio mem dil konfero arivis nova longa memorando pri »Logikaleso ed Āutonomeso«.

Pregite prizentar la objecioni dil Idisti kontre la kriterii e la komenti, me respondis, ke ni havas preske nulo objecionenda al kriterii ipsa, qui ya postulas la adopto di nia sistemo prefere kam Esperanto unlatere od Occidental altralatere. Ma la komenti bezonas klarigeso en plura loki. Irante aden la detali, me facis la sequanta remarki:

(La pagini a qui me referas esas ti del broshuro da IALA).

pag. 14, kriterio 2: »The structural features may be a priori«. La komento devus dicar klare, ke anke la struktural trairi devas esar prefere a posteriori, ma ke li darfes esar a posteriori, kande to esas plu skopokonforma.

pag. 15: »Ido contains a greater proportion of Romanic roots and almost eliminates the Slavonic elements«. La statistiko di la radiki, aparinta

en Progreso I, 215, montras, ke Ido, pro selektir sua radiki plu bone, superesas Esp pri internacioneso kompare omna lingui, mem R.

pag. 16, noto: Me atencigis, ke la principi di neceseso e sufico enuncia da de Saussure forsan adoptesis dal akademio di Esp, ma ke fakte li ne aplikesas konsequante en Esp.

pag. 19: »The autonomy of the affixes is not accepted by the other projects«. Ido, en interdiktar la »autonoma« uzo dil afixi, sequas nur la exemplò dil Europana lingui.

pag. 21: »Where the context makes the intention clear . . .«. Quankam me persone favorus ula libereso pri la uzo di sufixi, me atencigis, ke ofte erste la lektero deskovros, ke la intenco dil skribinto ne esis perfekte klara.

»Instru-ar« esas imprimiroro vice »instrukt-ar«.

»-eri- place where something is made« esas definuro ne konforma a ta donita en la Kompleta Gramatiko.

»Occ. has more affixes than Ido.«: La redakturo esas objeccionenda, nam ol kontenas la reprocho, ke ni havas *tro* multa afixi, kontre ke fakte Esp havas tro poki e neoficale uzas nia afixi.

»Ido admits an optional form, e. g. accusative under certain specified conditions«. La akuzativo ne esas fakultativa en Ido, ma la kazi, en qui ol esas obligala, esas klare definita.

pag. 27: La exempli pri selekto dil radiki esas mala. La radiko 'muton' esas certe plu apta kam 'shaf'. On devus demonstrar, ke exemple la radiko 'arm' ne esas disponebla por la nociono 'braki', pro ke on bezonas ol por altra, ankore plu internaciona senco; ke on devas selektar 'aqu', pro ke ne esas posibla trovar komuna formo ek 'vater' e 'Wasser' e. c.

pag. 32/33, Criterion 24: Me acentizis, ke la skribita formi devas regar-desar kom plu importanta. Me anke rekomendis, pro neutreso, chanjar la exemplo komentanta ta kriterio, por ne anticipar decidas pri la extreme disputata problemi dil c.

Me ne bezonas citar hike la objeconi facita dal Occidentalisti. La memorando da Federn traktesis en plurhora specal kunsido, en qua partoprenis sri. Debrunner, Littlewood, Stillman e me. La rezulto dil konfero, quan la kompleta komitato aprobis, esis, ke IALA abandonas la unesma redakturo dil komentario, e ke Idisti ed Occidentalisti pregesas, propozar nova redakturo pri ta punti, ube od lia sistemi menciones o li opinionas, ke la prizento di altra sistemo admisas falsa konkluzo pri lia.

Sioro Prof. Collinson demisionis kom membro dil Committee for Agreement e ne plus kunlaboros pri la kriterii e lia komento, por ke anke del vidpunto personala nula objeconi povez facesar kontre la neutra spirito dil labori.

Nia Akademio e nia Komitato esas nun okupata redaktar la chanji, quin ni propozos ad IALA.

IALA jus komencis studii sur granda skalo pri la rolo dil afixi en la nacionala lingui. Sioro de Wahl pregesos, disponigar sua materialo.

IALA til nun distingis inter »autonoma« lingui del tipo Esp, Ido e »naturalista« lingui del tipo Occ, Nov. La Occidentalisti objeccionos, ke anke lia sistemo esas autonoma, e li karakterizas Esp ed Ido kom 'skematra' (schematisierend). Ica nomo repulsesas da Debrunner kom implikanta reprocho; il propozas E highly systematic, D systematisierend. Me opinionas, ke ni ne bezonas opozar ni a tala nomo.

Quanta vorti uzas rurano?

Diskutante la problemo dil internaciona linguo, on ofte questionas, quanta vorti (radiki) existas en Ido. Nia respondo, ke la Ido-lexiki kontenas 10,000 radiki, vaste extensebla per la plu kam sisadek afixi, plu plastike expresus nia idei, se ni samatempe povus indikar, quanta vorti uzesas da la homi di la diversa sociala strati en la omnadia vivo.

Cifri e statistiki nur obtenas signifiko por ne-experti, se oli esas komparebla e relatebla ad ulo konocata, ex. se ni samatempe indikas la fakto, ke la Esperanto-vortaro kontenas inter quar- e kinamil radiki.

La linguisto Max Müller unesme alegis, segun informi da sacerdote vilajala, ke rurano ne konocas plu kam triacent vorti. Segun Jespersen ta cifro esas absurdajo. Dana yunulo lernas dum la unesma studio-yaro facile sepacent Angla vorti. Sueda esploristo pri dialekti trovis, pos sorgoza exameni, ke la vortaro di Sueda rurani kontenas adminime 26.000 (duadek-e-sisamil) vorti, e lua rezultaji verifikesis da altra esploristi. Ica rezultajo ne esas atakebla pro la fakto, ke Shakespeare nur uzis duadek-amil vorti en sua verki, e Milton mem nur okamil en sua poemi. On facile komprenas, ke poeto rare uzas granda quanto de ordinara vorti. La expresuri quin uzis Zola, Kipling od Jack London sendubite ecesus ti di Shakespeare e Milton.

La esforco ciencale restriktar la docenda materio a mil vorti por la studianti di nova linguo esas bona. La intenco ne esas restriktar la linguo ipsa, ma nur la unesma lerno-fundamento di ol. Sistemoza exameno e studio, kun la util-uzo di la labori da Odgen, Palmer, Weisbart ed altri, esus tre dezirinda. Quanta vortin docas la generala kurso dil sucesoza Cseh-metodo? La korekta kompilo di tala listi presupozus la exameno dil sociala okupesi profesionala ed exterprofesiona di tala personi, qui probable lernos e praktikos linguo internaciona. hvj.

NOTICI de mondolinguala noto-libreto

Quaresma, nacionala linguo

Ye la 20-a februaro 1938 la Suisa popolo aceptis, per plebicito, la Retoromanda (Retoromancha) dialekto kom quaresma nacionala linguo oficala di la Suisa federuro, »Suisia«. Ol future uzesos por oficala dokumenti apud Germana, Franca ed Italiana. En 1930 2,924.313 Suisi parolis Germana, 831.097 Franca, 242.034 Italiana, 44.158 Retoromanda ed 24.798 altra lingui.

Austria

» . . . Pro ke Austria nun esas parto di Germania, omna aktiveso favore mondolinguo esas interdiktata . . . « Ek letro. La legala Austriana gubernierio favoris Esperanto. Ni esperas ke la Esperanto-muzeo en Wien, kreita en penoza laboro da sioro Steiner, kun la favoro dil gubernierio ne desaparos komplete. La Esp-revui aparinta en Austria subite cesis. La LI esas interdiktita en Austria. Ma la landi en qua nia maxim forta movadi trovasas restas libera. Ni devas pro to duobligar nia esforcis, nia propago e la rekruto di singla Idisto pasiva od aktiva kom membro di la Uniono. Ni mustas mantenar verko, qua por ni e por multi signifikas kulturala pazo vers plu facila internaciona relati dil homaro. La linguo helpanta ne darfis perisar nur pro ke la mondo su trovas en sociala transformo. Kontree, esas nia tasko krear, mantenar ed extensar solida fundamento por la balda futuro.

Kongreso en London

La cayera Esperanto-kongreso eventos en London de julio til la 6. agosto. Plu kam 1200 personi

anuncis su til aprilo. Plura cent garsonini e vendisti di Lyon's Tea Shops e di Selfridge's lernas Esperanto. La Angla radio-stacioni rigide refuzas Esp, la gubernierio evidente ne prizas linguo, qua povus diplasar Angla kom mondolinguo.

Financi

La maxim forta nacionala federuro, la Angla Esp-societo, laboris per deficitio de Pd. 449 en 1937; malgre granda aktiveso la membraro diminutis. Tala deplorinda fakti, simila por omna altra kulturala movadi, montras ke la prezenta problemo ne es avanco o stagno di kulturala movadi, ma la defenso di lo ja ganita dum la lasta yardeki, e precipue la *defenso di la paco*, pre kondiciono por omna kulturala aktiveso.

»Mexiko e Kárdenas«

La autoro di ta verketo en Esperanto, Jesus Amaya, kompozis ta originala verko pri la Nova Mexikia en Esp. De la recenso en »British Esperantist«, mayo 1938, me citas »regretinda ke tante valoroza verko formikumas de gramatikala erori (*konstanta misuzo* di la akuzativo, absoluta ablativo, neuzo e misuzo dil reflexivo) e de linguala stranjaji. La stilo esas pezoza pro la trouzo dil sufixi, e pro tro longa kunligita vorti, ex. *hispanmastrumadjar-centoj*, elaviadilmalsupreniro. J. Farrand«.

Instruktiva ilustrado

En Cosm. 16, aprilo 1938 sioro de Wahl expresas la konocata tezo, ke ni devas ganar por la mondolinguala ideo personi, qui cadie stacas en internaciona relati. »Cadie

esas maxim necesa por ni atraktar la personi, qui ja stacas en internaciona relati e movadi, ex. en cienco, politiko, jurnalismo, komerco, trafiko edc., *ma ne infanti, rurani od indijeni di Madagaskar*. Tala publika deklaro di la auroro dil linguo esas dokumento, qua furnisas instruktiva ilustrado di la **atitudo*, e qua pruvas poka viziono pri la futuro.

Neutreso

Principe omna nepolitikala asociero e societo esas neutra, ma regretinde la decido ka la linguo internaciona esas neutra kom instrumento, o kad ol havas kulturala misiono, decidesis por ni e kontre nia volo per olua interdikto en kelka konocata landi.

Uniono ne sekti

Dum ke la interrelati kun la Esperantisti divenas plu amikala, la oficala tono dil Occidentalista publikiguro esas bitra kontre omna ti, qui ne povas komprenar la linguala *»superiorita«*. La esforci dil Ido-uniono, unionigar omna mondoglinguani, ne trovis fertila sulo che la Occidentalisti. Lo esas regretinda en la intereso dil mondoglinguala movado generale. Ni tamen esperas, ke IALA sucesos mantenar la platformo, sur qua la adheranti dil chefa sistemi povos sendar sua deligiti, qui esas pronta kunlaborar en spirito di reciproka respekto e ciencala studio.

» . . . ube ja existas pruvita od ekskluziva normo, la introdukto di nova formi esas superflua e nociva.«

Ek diskurso koram la IALA-konfero en Paris, oktobro 1937. Ta kriterio da Homolka justifikas ula formi en Occidental, ma, se adoptita, ol klozus la pordo por logikala perfektigo di cadie neperfekta formi universale aplikata e konvencionata. E me repetas quon me ja dicis en Monatala Letro: Dr. Homolka duras dicante, ke la normizo determinesas per la praktikala bezono; ideologii nekconcernanta la fako e spekulaji ne egardesez. To quo esas komuna en nia granda Europana kulturlingui, esas fakta internaciona normo. Ol pro to devas prenesar aden la LI maxim posible senchanje e devas formacar olua fundamento. Ed ilu formulizas ta plusa principo *»Singla populo, qua kreas kulturala valori, e singla homo qua kreas tali, apke donas a li la nomo, olqua anke aceptesez da la altra populi kun la nova kozi, institucuri e nocioni.*

Tala kriterio tendencus shirmar antiqua formi linguala e teknikala ed ol povus zesar por impedar la adopto di nova e plu moderna formi, se oli ne ja esas generale aprobata da majoritato. Nula altra kam historiala justifiko existas por la anciena Angla sistemo dil *inch, foot, yard* edc., dil pezala sistemo e dil pekuniala sistemo. Se la administrerio dil kontinentala fervoyi judikabus la introdukto dil 24-kloka tempo per simila kriterio, ni ankore cadie havus la anciena, konvencionala sistemo. La praktiko destruktos tro rigida principi. La mondo uzas cadie la konvencionala, Gregoriana kalendaro. Ma multi konkordas, ke racionoza chanjo di ol esus dezirinda. hvj.

La artiklo *»La radiki olia derivado e signifiko«* kun ekstrakturi de la libro da Jespersen, ajornesis a la poximna numero pro manko di spaco.

Oficala informi

La Akademio di Ido, marto 1938 til marto 1941

La rezultajo dil voti por la akademio esas la sequanta: 72 membri diplomizita votis. 66 votili esis valida, 6 esis nevalida.

	<i>voti</i>		<i>voti</i>		<i>voti</i>
1. O'Regan	61	12. Palmer	38	23. Novell	10
2. Roze	61	13. Weber	37	24. Thivat	10
3. Cornioley	60	14. Nakhla	35	25. Harrivel	9
4. Laurent	58	15. Lesch	33	26. Hankó, M.	8
5. Richardson	53	16. Bogard	32	27. Falzone	7
6. Kauling	52	17. Lafay	29	28. Schwarz d. Ä.	6
7. Eriksson	51	18. Vigh	24	29. Dulché	4
8. Quarfood	51	19. Meazzini	23	30. Röhnisch, E.	1
9. Horovitz	50	20. Jezierski	21	31. Gollub	1
10. Marcilla	47	21. Röhnisch, H.	14	32. Hidi	0
11. Stör	43	22. Meier-Heucké	11		

La signatinti, komisita da la komitato di la Uniono, examenis e kontis la voti por la akademio ed atestas la korekteso di la rezultajo supra. sign. E. Thomsen, Chr. M. Hansen, Axel Petersen, Eva Sørensen.

Fredericia, 22. marto 1938.

Sioro Eriksson ne aceptis la funkciono. Konseque la 16 unesma membri, ecepte sioro Eriksson, formacas la nova akademio. La membri elektis la sequanta funcioneri:

prezidero	<i>Quarfood</i>	(per 6 voti)
viceprezidero	<i>Richardson</i>	(per 3 voti)
sekretario	<i>Roze</i>	(per 3 voti)
viceseretario	<i>Horovitz</i>	(per 3 voti)
kasero	<i>Cornioley</i>	(per 10 voti)

Periodo di stabileso. Segun la decido dil akademio, komunikita en Progreso, nro 99—100, februaro 1934, la stabileso-periodo di Ido duras de la 1. jan. 1934 til la 1. januaro 1939.

Financi:

Spontana kontributaji: Sri Elderkin 4.—, Baxter 2.60, Hale 4.—, Richardson 4.—, Haslam 1.6, Altweg fr. 6.—, Baller 16.—, Bassi 4.—, Canterbury 6.—, Hildebrand 10.—, Houillon 10.—, Juon 5.—, Laurent 7.—, Leau 6.—, Papillon 1.54, Roze 47.—, Vinez 7.—, Beauchemin fr. 10.—, Beynet 3.32, Bogard 3.32, Bosshard 5.—, Egloff 3.32, Elizalde 6.75, Falzone 9.35, Fischer 6.—, Fisher 8.60, Jacob 10.70, Novell 6.—, Röhnisch 3.35, Suis Uniono por la LI 6.—, Thivat 3.32, Zielinski 3.74, O. Chalon 4.—, dzlo Guillaume 4.—, Gustavsson 2.—, Plassat 3.32, Cizek fr. 4.50, Fehlmann 5.—, Neumeister 6.—, Segretinat 4.—, Stör 7.50, Velmelka 6.—, Vyhnal 7.50.

Kordiala danko,

Hans Cornioley, kasero.

Kasoraporto 1937 di la centrala kaso

	revenuei	spensi	Progr.	sekr.	kas.	ak.	div.
havajo ye P1.1.37	404.24						
dum 1937	1377.67	1539.41	1495.56	—90	19.20	—	23.75
konti kuranta . . .	hav.11.30	deb.17.41					
aktivi e passivi . .	1793.21	1556.82					
saldo aktiva 1937	236.39						
» » 1936	430.13						
havajo-diminuto .	193.74						

Konstato dil kasorevizieri: »La signatinta revizieri kontrolis la konti, revenuei e spensi, quale anke la rispektiva dokumenti, same la sumi e saldi e konstatis la kompleta exakteso di omna enskriburi. Ni dankas sioro Cornioley pro lua bona e konciencoza laboro.

Bern, 28. januaro 1938.

J. Kreis. Math. v. Steiger.

Ido-kongreso

Oficala Ido-kongreso o internaciona konfero ne eventos en 1938. La komitato judikas la internaiona situeso kom tro desfavoroza por organizar oficala konfero.

Ido-konsulservo

Austria, nro 738, esaŝ supresenda; *Francia*, nro 203 Leonardo Raiteri, 35, rue Charlot, *PARIS IIIe, Francia.*

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Nuove roman*, sistemo da Puchner 1897, aposteriora.
- Nylen Paul*, Suedo, red. 1919 *La espero*, prez. 1927 *la Sued Esperanto-societo*, skr. 1928 *Det internationella språket*, lärobok i Esperanto.
- Obschij yazik*, sistemo da Ilyin 1842.
- Occidental*, revuo, Brno 1932.
- Occidental*, sistemo da Wahl 1922: patre nostri qui tu es in cieles, mey esser santificat nòmine tui, me venir a nos dominia tui, mey esser quo desira tu, tam in ciel quam sur terra, pan nostri de omni die dona nos hodie, pardona nos peccas nostri quam noi pardona a qui es culpabil a nos, e ne seducte nos in tentation, ma libera nos ex omni mal.
- Occidental-bulletin*, revuo, Praha 1936.
- Occidental-Union*, fondesis 1928.
- Ochando B. Sotos*, skr. 1852 *Lengua universal y filosòfica*.
- Oehmichen*, Germano, v. *Lantos*.
- Ofical buletino*, revuo por Ido, Paris 1928—1929, Hoting 1929, Praha 1929, Paris 1930.
- Ofical informilo*, revuo por Ido, Oerlikon 1928—1929.
- Oficiala gazeto Esperantista*, revuo 1908—1912.
- Ogden C. K.*, Anglo, skr. 1929 *The universal language*, 1930 *Basic english*.
- Oidapa*, sistemo da Chancerel 1889.
- Oiropa' pitshn*, sistemo da Bauman 1928, es Germana reformit en Angla maniero: de doitshe oiropäiske gemeinsprache.
- Omnez*, sistemo da Bond 1912: isto mutio forsan eso potabil sine molt esfortio, quankam esa sempre ed omniloke grav, tre grav reducer libertas de uli populo.
- Omo*, sistemo da Vengerov 1926: qarma es luvò Dnivr, Kany as Kalmo, Kany libere, legate ripigas linter boskì te monti sian akvin plenega.
- Oomoto internacia*, revuo por Esperanto, Paris 1927, Tokio 1935?
- Optoez*, sistemo da Bond 1921.
- Orba*, sistemo da Guardiola 1893, simil a Volapük.
- Orbidaie*, sistemo da Bazin 1844.
- Orczy*, barono L. de, Hungariano, skr. 1909 *Magyar kalauz*.
- Oregon trade language*, sistemo da Hale 1890.
- Oriental Idisto*, revuo, Sofia 1922—1923.
- Ostwald* prof. dr. Wilhelm, Germano, 1853—1932, skr. 1901 *Vorlesungen über naturphilosophie*, 1903 *Die Weltsprache*, 1906 *Die internationale hilfssprache und das Esperanto*, 1907 *Der kulturwert der hilfssprache*, 1907 *Ein friedenswerk*, 1907 *Die internationale hilfssprache*, prez. 1907 *la komitato dil Délégation*, skr. 1908 *Grundriss der naturphilosophie*, 1910 *Die forderung des tages*, 1910 *Die organisation der welt*, 1911 *Sprache und verkehr*, 1916 *Weltdeutsch*, 1927 *Lebenslinien*, v. anke *Courat*.

Letri a la redaktero

Koncerne vua remarko pri »idiotismo«, mea vidopunto esas la sequanta:

»Idiomo (idiotismo), idiotismala edc. esas admisebla kom generala, ne-fakala vorto, ma ol devus definesar en logikala maniero. Esas nek dezirinda nek posibla aplikar ica vorto nedefinite ad *omna* tala diversa nocioni, exemple:

(1) vorto, expresuro, signifiko edc. qua existas sole en un linguo e ne en altra lingui. Equivalanta ad Anglismo, Francismo, Germanismo edc.

(2) vorto, expresuro, signifiko edc., qua existas en stranjera linguo, ma ne en la linguo di la studianto. [Kelka del tale nomizita listi de idiotismi indikas *j'ai faim* kom Franca idiotismo, pro ke ni dicas en Angla *I am hungry*.]

(3) »extensita signifiko« di vorto qua havas plu vulgara o plu kustumala signifiko (exemple *way* (voyo) = *manner* (maniero), extensita de *way* = *road, direction* (voyo, strado-choseo, direciono).

(4) vorto od expresuro uzata en figurala senco (exemple: *to cut a person*).

(5) frazo, parol-stilo o kombinuro (to esas: vorti intersucedanta, qui havas tante intima konekto, ke oli povas konsideresar kom un vorto, exemple *E all of a sudden* = *suddenly* (subite). [Voluntez notar, ke depos multa yari me uzis simple »collocation«, vice nereguloza »collocation«, nam omna »collocation«, per defino, necese esas nenormala kombinuri de vorti.]

(6) linguala fenomeno, qua nur aparas en rasala lingui e nulatempe exemple en Ido od Esperanto.

Multa uzanti di la vorto »idiotismo« uzas ol por irga de la supra definuri.

Me opinionas, ke *linguistikala fakani*, qui diskutas problemi linguala, lexikala, gramatikala edc. devus evitar la uzo di ta vorto e remplasar ol per nocioni, qui expresas ne-ambigue, qua preciza signifikin li intencis indikar.

Harold E. Palmer,
membro dil akademio.

Ne existas adequata Ido-vorto por *E collocation*. Me pro-
pozas explikar ol per definar ol kom signifiko-unajo plura-
vorta o frazo signifiko-unaja. Red.

Nombri kun fracioni

Nombri sen fracioni esas sempre bone konceptebla: Kinadek e du (52).

Ma kinadek e du triimi = $5\frac{2}{3}$ o $50\frac{2}{3}$? Esus forsan bona e klara, uzar ante la fraciono la expreso 'uni' (uno): Kinadek uni e du triimi = $50\frac{2}{3}$ dumke kinadek e du triimi esus $5\frac{2}{3}$.
Wilhelm Schwarz.

Jurnalo Internaciona: nri 1, 2, 3, 4, 7, 9, e suplemento a 9 esas komprebla po 1 SFr. single de la redaktinto *Marcel Pesch*, 38, Boulevard Lefebvre, *Paris 15e*. La nro 4 kontenas la komenco-parto di la radikaro Ido-Ido.

Nova Vorti. Kelka erori insinuis su en la vorti Italiana: Marca deposita, vice Marca depositata, Marca di fabrica vice Marca di fabbrica.

L. Raiteri, 35, rue Charlot, *Paris IIIe*

» . . . me pasis delektosa hori lektante de e skribante al exterlandala kamaradi. Ofte me nun esas poke humuroza, pro la grava eventa e pro ke en mea familio mea fratino ed olua 20yara filiino esas malada ye la nervi, ma kande me recevas letri, karti o revui de la Idisti, mea tristeso desparas e venas la tranquilesa. Me ulafoye akompanis Idisti stranjera tra Barcelona, e mea joyo esis grandega. Ho, kara samideani Idista, vi agis bone sendante ulo por nia Hispana Idisti. Vi agis en bonvolo e bonkordio amikala, quankam habitanta fore, por alejar nia urjanta bezoni. Danko, kamaradi, a ti qui iniciis ed a ti qui jene-roze helpis.
J. Ferreres, Barcelona

La kolekto por nia luktanta Hispana samideani duras, administrata da sr. J. Kreis-Schneeberger, Postfako Transit, BERN, Suisia. Postochekokonto III/11443. *Red.*

Madagaskar

La pasint yaro esis tre sucesoza por la hika Ido-movado. La nombro di Madagaskaran samideani rapide augmentis e Ido nun konocesas preske en omna regioni di nia Grand Insulo danke la propagiv artikli en jurnali.

Nun existas 231 Ido-adheranti dispersit en 61 urbi o vilaji, dum ke en 1936 existis nur 45 adheranti en 12 loki. Ta rezultaji ya es joyiganta ma ni ne obliviez ke lo facenda es ankore plu multa. E fidoze ni duros laborar por avancigar la ideo di L. I. e konocigar Ido dal amasi populala. Ni tre esperas ke per Outre-Mer Illustré ni atingos ta skopo.

Ni tre joyas recevir Ido-buletini de Dania, Suisia e Hispania; de Anglia ni anke recevis reguloze Monatala Letro. Ta edituri atestas la vivo di Ido e vidigas da ni lo facenda.

Ni nun intencas fondar Madagaskaran seciono dil Franca Ido-Societo. Ni tale povos aranjar kunveni ed institucar studio-grupo, qua duktesos da me ipsa quale me til cadie duktas la korespond-kurso. *Rajaonarivelo J. Harrivel, IK*

4. B. C.

Fragments ek libri

En Egiptia e Babilonia la fingajo di deala rejeso frue establisesis kom moyeno di guvernado. Omna intelektala aktive si esis falinta sub la dominaco dil sacerdotari, qui sustenis la rejeso. La manteno di superstico konsideresis kom administrala neceseso, e kultural progreso esis haltigita. Isocrates, Greka skriptisto del 4. yarcento B. C., skriptante pri ula mitala persono, Busiris, quan il konsideris kom la legifero dil Egiptiani, dicis: »La pia kustumi, quin il introduktis, esis multa e diversa. Il facis legi ke la homi devas honorizar e facar homajo ad animala quin ni desestimas, ne pro ke il mis-judikis ulamaniere la povo di ca animala, ma pro du altra motivi. La unesma motivo esis, ke il kredis utila kustumigar la turbo obediar irga imperi venanta de lia superiori: la duesma motivo esis, ke il volis probar per lia atenco por ica publika praktikadi, la sentiementi, quin la homi povus havar relate aferi plu desfacile observebla. Nam il kredis ke probable homi qui desestimis ica sen-importanta kustumi, anke desestimis la plu importanta kozi, ma ke ti, qui manifestis lia pieso, esis egale leg-obedianta relate omna altra detali.«

(»The Civilisation of Greece & Rome«, Benjamin Farrington, trad. M. Spillane).

La praktiko vinkas la teorio

La artikli kontenata en »Por e Kontre« esas alta-nivela ed esas direktata por publiko, qua ne su interesas por la mondolinguo sole, ma qua deziras uzar ol por ganar konoci, apene obtenebla o nur desfacile obtenebla sen ol. Olua 48 pagini esas plena ne nur de artikli lektinda ma anke de tala, quin onu volunte kontredicus. La opiniono di *Marés* di »Temps« kontredicas ta di *Einstein* pri la liberesala lukto dil populo Hispana — ma lo esis la intenco dil redakteri, krear tribuno libera, en qua diversa opiniononi povos diskutesar. Ma ta bel revuo, tante lektinda, kad ol ne es kelke fora del kruela realaji ed eventaji di nia epoko? Moyeno por la skopo konocigar la guberneriala vidpunto pri la Hispana lukto esas Occidental en »Catalonia en lucta«, ed esis forsan facila ganar la oficiala susteno dil »Generalitat« por ta revuo, pro ke Occ es simila en aspekto al Hispana. Ni esperez, ke la mondolinguo divenez pluse e pluse praktikala moyeno prefere kam ke ol restez diskuto-objekto inter la tilnuna mondolingvani. Jespersen publikigis la duesma parto di sua personala historio dil LI en Novialiste. Un punto, qua versimile interesas omna ti, qui irge probis divenar Ido-editeri (ne-*isti*, quale kelki akuzas altri!), esas ta en qua Jespersen parolas pri sua lexiko: »La Novial-lexiko (1930) esas, kom libreriala vendo-objekto, mea triesma granda fiasko: ol ne editesis sen jeneroza subvenciono del Rask-Ørsted-fondajo e ne vendesis en granda quanti. Nun, pos la recenta chanji en Novial, precipue en la ortografio kun *c* e *z*, la restala edituro apene valoras kom makulaturu.

»Por e kontre«, 5 SFr. yare, central kaso Marcel Pesch, postochekokonto *Paris 1705—63*, 38, Boulevard Lefebvre, Paris 15e.

Catalonia in lucta, Macià 5, Figueres, Katalonia, Hispania.
Novialiste, P. Ahlberg, Industrigatan 14, Stockholm, Suedia.

Deliberado e revado da Gilbert H. Richardson, —.50 Sueda kr., du poemi sur 18 pagini.

La stilo di »revado« esas plezanta e fluanta, quankam la opiniononi dil lektanti divergos pri la trakto dil temo.

European, Tract twelve concerning international language, en Angla ed Ido da Alfred Hy. Haffenden, ed. The C. W. Daniel Co. Ltd., 40, Great Russell St., W. C. 1. (1/— net, 1.10 Suisa fr. afr.).

Sioro Haffenden, qua dedikas ta 24-pagina kayero ad omna pioniri di Ido, ja publikigis ed intencas future publikigar traktaji pri multa aspekti dil vivo e olia homala valoro, en individualista formo. Pos donar bilin-

gua deklaro pri la bezono e funkcio di LI en poeziala prozo, ilu duras per poemi »A lumo omna« ed »Tatú«, qui pruvas ke olia autoro ne esas novico ma experto di nia linguo. La Idisti stranjera, qui interesas su pri la Angla, salutos ta libreto por komparar la versioni en Angla ed Ido.

Latino sine flexione, docolibro en Polona linguo, adaptita da L. Weber. 24 pagini.

Monatala informilo por la membri dil Uniono

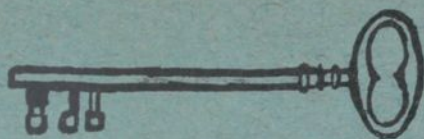
La manko di monatala informilo sentesis grave dum la lasta du yari. Por unionigar omna forci en la Ido-movado e por krear reguloza, monatala relati inter omna membri di la Uniono, me propozis ye la 8. junio 1938, Dro Nilsson, la redaktero di Centerbladet, grantar al Uniono suficanta spaco, por omnamonate insertar oficala komuniki e raporti. Per sua letro de la 13-a junio 1938, Dro Nilsson afable aceptis ta propozo grantante omnamonate du o tri kolumni al informi di ULI. Se la komitato ratifikos ta aranjo, la informi en CB esos oficala e la komitato lansos advoko ad omna membri, abonar CB por omnamonate obtenar la raporti mondolinguala.

Ne nur nia membri, ma omna Idisti salutos ta aranji, nam ol unionos la du maxim importanta Ido-publikiguri reguloza e tale fortigas ne nur la Uniono ma la tota movado.

Me pregas nia membri de omna landi, de Suisia, Suedia, Hispania, Anglia, Francia, Dania, Chekoslovakia, USSR, USA, Australia, Madagaskar edc. edc. freque sendar raporti pri omno quo concernas la mondolinguo. Anke lia personala komenti pri tala eventi esos bonvenanta e povas inspirar nia samideani en altra landi.

Ido-konfero en 1939: La Suisa Uniono por la Linguo Internaciona decidis en sua general asemblo ye la 8. mayo en St. Gallen, invitar la Uniono kongresar en 1939 en Suisia. Me propozis, ke vice organizar kongreso, ni kunvenez en unsemmana vakanceyo, en turismale atraktiva loko en Suisia, e de ol ni dedikez du dii a konfero Idala. La propozo pri-zentesas por publika diskuto.

Klefo gramatikala di la Linguo Internaciona Ido

Alfabeto Ido uzas la Latina alfabeto sen supersigni.

Acento Infinitivo sur la lasta silabo *kn-rár, manjár, ye* altra vorti sur la prelasta silabo *fuzéo, ádio, famílio*.

la

esas la artiklo en singularo e pluralo *la homo, la homi, la urbo, la urbi*.

La diversa vort-speci es indikita per lia finali.

-o

indikas substantivo en singularo *orango, vino*

-i

indikas substantivo en pluralo *banani, pomi, pii*

-a

indikas adjektivo *reda flori, granda mrao*

-e

indikas adverbo *el dansas bele, il natas habile*

-as

indikas verbo en prezento *me esas, me havas*

-is

indikas verbo en pasinto *me havis, me iris*

-os

indikas verbo en futuro *me vehos, me kantos*

-us

indikas la kondicionalo *me vehus se il skribus*

-ez

indikas la imperativo e deziro *venez adhike, voluntez venar adhike*

-a dil adjektivo ed **-as** dil indikativó darfas elizionesár.

-es-

indikas la pasiva formo *me am-es-as, tu laudesas*

La participo formacesas per

aktivo		pasivo
-anta	prezento	-ata
-inta	pasinto	-ita
-onta	futuro	-ota

me esas manj-anta, il esas laud-ata, am-ata idanta homi, vehanta navo, ploranta infanto

-ar

indikas la infinitivo *ma cha, mig a, festa*

Personala pronomi

me	ni	<i>me manjas, ni ku as</i>
tu (vu)	vi	
ilu	ili	
elu	eli	
olu	oli	

per adjunto di **-a** li divenas posesiva *mea sbui*

Nombrovorti

un	du	tri	quar	kin	sis	sep	ok	non	dek
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
dekeun		dekedu		duadek		duacent		triamil	
11		12		20		200		3000	

Lernez la vorti

ica	ita	qua	yes	ed
ici	iti	qui	no	od
ico	ito	quo	ne	ad

Questioni

qui ne kontenas questionala pronomo (*qua, quo, kande, ube? edc.*) komencas per la vorto *kad - kad vu savas ube li esas?*

Parstudiez Ido per la nacionala lernolibro e lexiki. Por povar referar ad omna detali di gramatikala questioni, uzez un del fundamentala verki di Ido, la

Kompleta Gramatiko Detaloza di Ido

da Louis de Beaufront (2 Suisa fr.)

Editerio: Ido-kontoro H. Meier-Heucké 100, route d'Ehlerange, Esch-s-Alzette, Luxemburgia

La extensita

Konsul-servo administresas de Bern, Suisia.

La servo helpas la mondo e nia movado.

Inquesti pri konsuleso direktesez direte a

J. Kreis-Schneeberger
Postfako Transit,
BERN, Suisia

D Y E R:

Ido-Angla lexiko

broshita 5/—
bindita 7/6

Angla-Ido lexiko

broshita 5/—
bindita 7/6

Listo de alrta Ido-verki, literaturo e lernili esas obtenebla gratuite de la

Angla Ido-Societo
Hon. Sekretario *M. Spillane*,
8, King's Avenue, Woodford
Green, Essex, Anglia

La Ido-Emblemo montras ke vu esas Idisto. Ol esas recevebla po 70 Suisa centimi de la Suisa Ido-Kontoro, postala fako, St. Gallen 8, Suisia

Omna adreso- chanji

komunikesez ed al administranto di [Progreso, al sekretario ed al kasero dil Uniono

PROGRESO

Aparas quarfoye en 1938. Redaktanto Heinz Jacob, 3, Spareleaze Hill, Loughton, Essex, Anglia; redaktanto por movadala raporti J. Kreis-Schnreberger, Postfako Transit, Bern, Suisia. Administranto E. Thomsen, Ido-kontoro, Fredericia, Dania

NUMERO 3 (120) · TOMO XVI · JULIO-SEPTEMBRO 1938

(FR)

Helpanta o minima lingui

Beach-la-mar

En Ido da Heinz Jacob

Beach-la-mar parolesas da la indijeni en la tota westa regiono dil Pacifiko. Olua vortaro esas Angla. La poka ne-Angla vorti nur adoptesis, pro ke oli introduktesis unesme dal Angli aden Angla e la indijeni aceptis oli kom Angla vorti. La povreso di la uzita vortaro kompensesas per metafora deskripto e per ke vorti uzesas simbolale por kozi, qui freque nur havas mikra relato kun oli.

La vortaro

La nomo *mary* extensesas kom generala expresuro por »homino«, *pisupo* (E peasoup = supo de pizi) por omna stranjera nutrivi qui konservesas en lada buxi. *Bullamacow* od *pulumakai* esis originale E bull & cow e nun signifikas bestii, bovo-karno e konservita karno.

Komika efekto obtenesas per la stranja vort-kombinuri metafora, olqui uzesas pro la manko di apta unradika termini, exemple *big fellow bokus* (E box) *you fight him he cry*, Ido: granda buxo, vu batas ol, ol krias; ica perifrazo deskriptas piano; o la frazo deskriptanta akordeono, simile formacata *little fellow bokus you shove him he cry, you pull him he cry*, Ido: mikra buxo, vu pulsas ol, ol krias, vu tiras ol, krias; homino grvida esas *mary he got faminil* (E family) *inside*; il restis vekanta longe divenas *he took daylight a long time*; parfumo divenas *water belong stink*, Ido: aquo a qua apartenas flaracho. Jespersen citas multa plusa exempli de diversa autori, i. a. Jack London. Kalveso deskriptetas amuzive: *grass belong head belong him all he die finish* = Ido: gazono apartenanta a lu parmortis ed esas finita,

od *coconut belong him grass no stop*, E coconut, kokoso a-ceptesis del Angla slango por »kapo«, kokoso apartenanta a lu, gazono ne restis. Schuchardt citas la sequanta frazo *You no savvy that fellow white man coconut belong him no grass?* Ido: Ka vu ne konocas la blanka kalvo? Por plumo uzetas la expresuro *grass belong pidgeon*, pidgeon uzetas kom simbolo por omna uceli.

»Segilo« deskriptesis da indijeno, segun Jespersen (Sprache, chapitro XII) en la sequante maniero: *You give me brother belong tomahawk, he come he go*, Ido: donez a me la frato dil hakileto, il venas, il departas. Por deskriptar maxim klare komplikita termino, ni Europani uzas movo, exemple por »helibatra eskalero«, o por deskriptar la »kompakta montaro« quan ni vidis; la procedo metafora dal indijeni esas simila, ol uzetas (1) pro ke apta unradika termino esas nekonocata o mankas, e (2) pro ke figurala deskripto esas plu expresiva uzante la linguo-materio konocata e pro ke ol plu facile memoresas. »Treno« deskriptesis da indijeno, qua vidis ol unesme kom *steamer he walk about along bush*, Ido: »vaporonavo marchanta tra foresto« e »letrokuverto« kom *house belong letter*, Ido: domo apartenanta al letro. La vortaro ne esas uniforma, ol kreesas segun bezono da la indijeni e segun la habileso e savo dil individuo. La kompleta frazo esas la fundamento di ta vortaro.

La gramatiko

Plurala formi por la substantivi ne existas. La pluralo dil pronomi indikesas per diversa kombinuri, exemple *all he talk* = li dicas, o *him fellow all* = li; *all man* = omnu, anke *plenty man* (notez ke la singulara formo di *man* uzetas, ne *men*), od *full up man*. »Ni« expresesas per *me two fellow* od *me three fellow*, anke *me altogether man* od *me plenty man*. La vorto *fellow* tre freque uzetas, ex. *me fellow* = me, *you fellow* = vu, *him fellow* = ilu od elu, nam la sexui ne distingesas. *Big fellow tobacco* = multa tabako, *three fellow bottle* = tri boteli, *ten fellow ten one fellow* = 101.

La genitivo expresesas per *belong* (belonga, long, along), ex. *pappa belong me* = mea patro, *belly belong me walk about too much* = mea ventro troe turnas = me esas maromalada, *me savvy talk along white man* = me savas la

linguo dil blanki; *missei, man belong bullamacow him stop* = siorino, la buchisto arivis, *boy belong island, he belong Burriburrigan* = la servisto del insulo de Burriburrigan. *Too simple* indikas »multe«, *he savvy too much* = il savas tre multe, *he too much talk* = il parolas tre multe, anke *plenty too much*. Schuchardt explikas lo per ke la unesma blanki uzis la maxim forta expresuri koram la indijeni; ili ne dicis »tu esas tre indolenta«, ma »tu esas tro indolenta«; ico explikus pro quo »tre« expresesas per *too much*. La tempi di la verbi expresas per helpanta vorti. La futuro indikesas per *by and by* (bymby), *bymby all man laugh along that boy* = balde omni ridos pri ica yunulo. La pasinto indikesas per plura helpili, *I been look round before* = me ja serchis antee, *me look him finish* = me vidis lu, *he kaikai all finish* = lu parmanjis omno.

Pidgin-English

Pidgin-English diferas de Beach-la-mar e parolesas en Chinia chefe kom helpolinguo komercala. Me ne povas donar la kompleta texti quin Jespersen rezumis, ma deziras donar kelka komika ed amuziva parti. *Piecee* qua ne existas en Beach-la-mar insertesas inter nombrala vorto e substantivo, olqua indikas quo kontesas. Vaporbatelo deskriptesas tale: *Thlee piecee bamboo, two piecee puff-puff, walk-along inside, no can see* = tri peci de bambuso, du peci puff-puff (onomatopeo por kamenotubo dil batelo), mashino interne, nulu povas vidar. Nobles ja komunikis en 1747 ke la Chiniani ne povas pronuncar *r*, e transformas ol aden *l*. Me audis Chiniana diskursanto mencionante *flesh news* = recenta novaji. Ulte la chanjo di *r* aden *l* la Chiniani inklinesas adjuntar finalvokalo *i* (E ee), *makee, too muchee*; Leland deskovris la finalo *lo*, anke uzita sur Nova Guinea segun Landtman, ex. *buy-lo, say-lo, pay-lo, hear-lo*.

My belongy Consoo boy = me esas la servisto dil konsulo. *You belong clever inside* = vu esas saja. Inquestanta pri la preco on uzas en Pidgin-English *how much belong?*

La du minima lingui supre skisita ne povas judikesar kom lingui kompleta. Quante plu la indijeni divenas autonoma ed adoptas e dominacas la Europana civilizeso, tante plu la minima lingui desaparos por esar remplasata

da la kompleta linguo Angla en Chinia e la insuli dil Pacifiko e la Franca sur Mauritius. Ica primitiva lingui minima esas spegulo pri quante avancis o restriktesis la sociala vivo dil societo indijena. Kun la sociala emancipo di la indijeni la helpili, linguala e teknikala, sendubite perfektigosos.

30 yari Ido **(1907—1937), II.** *Da Hans Cornioley (Bern)*

En 1916 nia movado duris vivar, speciale en la neutra landi, ed itere Mondo povis aparigar artikli da Idisti en militanta landi. En oktobro plura Suisa samideani kunvenis e dicidis provizore rikomencar l'ago dil Uniono (1916, 86).

En januaro 1917 la Suisi Schneeberger e Waltisbühl, sekretario e kaserio dil Uniono, exekutis ta decido e redaktis advoko al Unionani ed altra Idisti, atencigante l'oficala formo di Ido segun la labori dil akademio e pregante sendar la kontributaji por la pasinta militoyari (Mondo 1917, 12). Ulspeca respondo a ta advoko esis artiklo da Beaufront en julio, per qua lu postulas »la desaparo dil Uniono e di lua komitato« pro la psikologiala situeso dum e pos la milito e qua konsideras »omna rivivigo... kom neoportuna, danjeroza e mem neposibla« anke pro statutal argumenti (1917, 51). La kontreopiniono expresita da Suisi ed Austriani balde esis lektenda (65, 73, 74, 90, 91), ma Beaufront mantenis sua vidpunto e previdis nur la rinasko dil Idoakademio (91).

En januaro 1918 Pfaundler, la honorprezidanto dil komitato, ofris sua servi kom aranjero di provizora centro (Mondo 1918, 9). E yen ankore la kruela milito: ye la 16. mayo 1918 Louis de Beaufront skribis al redaktero di Mondo: »... me refujis adhike (Beaujardin...) de Griesnes pri qua on tante parolis, ho ve! en nia jurnali, dum la tempo lasta. Sub la ruinaji e cindri de to, quo esis La Folie, jacas nun omna mea libri, omna mea kolektaji pri

Esperanto ed Ido, kun multa kompozuri, inter qui la Radikaro Explikata finita til la litero u, e la kompleta Gramatiko di Ido, tradukuro dil sama libro en la Franca. Ta du verki, facita en la bruisado dil kanoni, me rifacos li sen tardigo, se Deo konservos a me la vivo. La kondicioni en qui me eskapis la danjero posibligis a me salvar nur la imprimprobi dil Ido-manual, nun imprimita en Anglia, e to quon me havis che me de la granda vortolibro Angla-Ido, quan me laboras. Ma ne pensez, kar amiko, ke mea kurajo falis pro to, quon me sufris de la milito, e pro la ruda frapo quan on jus donis a me. Quale me ne cesis dicar en la diversa verki quin me publikigis dum la desvolvido di la hororindaji nuntempa, mea fido restas integra pri la final suceso di nia ideo. La milito ne nihiligas, ma konfirmas la bezono di linguo helpala. Pro to me obstine restas sur la brecho, tre rezolvinta durar la luktado por olu« (77). — Tandem la fino arivis. En la decembro-numero di Mondo la redakterio povis skribar, ke »l'epoko 'granda' dil odio e di la nihiligo esvanas dop ni, la matinal auroro di nova serena epoko di amo, di kunlaborado interhoma, epoko di kreado e di regenerado, varsas sua unesma radii sur la ruinaro dil homaro« (119).

En aprilo 1919 Beaufront repetis en Mondo sua vidpunto pri la »fakta morto« dil Uniono, ma ne dil akademio, e konsideris kom vana la probo rivivigar ol (30). Dum plura semani nulo eventis internacione, ma la nacionala societi rikomencis laborar e propagar. En septembro Bakonyi kom sekretario dil Uniono, egardante la joyigant intereso di ofical autoritati pri la linguo internaciona, sumnis omna komitatani ed akademiani riprenar lia ofici e propozis konsiderar l'adheranti dil negativ opiniono di Beaufront kom demisioninta. (77).

En januaro 1920 Schneeberger kom prezidero dil akademio anuncis la rikomenco dil akademiala labori (19). En aprilo Beaufront deklaris su pronta rifuncionigar l'akademio, ma lu demandis financala nedependo del Uniono, qua ne ja donis vivosigni (42). Du monati pose Beaufront komunikis la riorganizeso dil akademio e l'elekteso di tri nova membri (66). La nov »Uniono dil mecenis dil Ido-akademio« publikigis sua 4 unesma membri (74). Pri l'Uniono on klarigis l'opinioni per cirkulero (Raporto 1921, 21).

Austriana samideani preparis l'unesma Internaciona kongreso en Wien dum 1921 (Mondo 1921, 48). Lia optimismo plene justifikesis: la kongreso, segun la judiko da Ahlberg, la redaktero di Mondo, esis »labor-kongreso sendisonanca, festo dil vera laboro-joyo« (Raporto 4). Chefa parto dil deliberi konsakresis al questiono di riorganizeso dil general Uniono (Raporto 33).

La duesma kongreso eventis en 1922 en Dessau, e ta yaro adportis tandem la rinasko dil Uniono, nam nova statuti preparita da specala komitato submisesis per Mondo al voto dil reprezenteri, ed en novembro la sama revuo, nun ofical organo dil Uniono, povis informar l'Idistaro pri l'unanim aprobeso dil nova statuti (Mondo 353).

En 1923 l'Uniono lente kreskis e membrale e financale (Mondo 106). La tayara kongreso eventis en Kassel, ed ol prokuris renkontro kun l'autori dil sistemi Occidental, Medial ed Interlingua (262). La kongreso »manifestis sua ferma volo developar nia linguo segun ciencala e praktika principi« (263).

La kongreso 1924 en Luxemburg decidis inter altro: ne es oportuna chanjar la nomo dil linguo. L'ampla komitato dil Uniono abolisesis (Mondo 154).

En 1925 la neoficala kongreso en Torino ne havis bona stelo... forsan suficas memorigar la formulo da Stör: »se ni volus konsiderar nia kunveno kom granda kongreso, lore ni mustus parolar pri fiasko, ma se ni konsideras ol kom amikala konfero di Idisti ek diversa landi, lore ol esis grandioza suceso« (Mondo 281).

La decidi dil kongreso 1926 en Praha montras, ke pri du punti l'Idistal opinioni ne konkordis: pri la nova statuti di ULI (l'Uniono) e pri la konduto vers konkurenca nova sistemi. La kongreso probis mediacar. Sua esforci esis vana (Mondo 215), ton montras la subtitulo di Mondo en 1927: »sendependa revuo internaciona konsakrata a praktika propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la racionala mondolinguo.« Esis deskurajiganta yaro: nula kongreso, nul ofical organo, disputi, akademio kontre komitato, Idisti pavorant e konservema kontre Idisti tolerem e reformema, mem stupid insulti ed invektivi. Es preske miraklo, ke Ido ipsa suportis ta tormento e ne sukombis.

La kongreso en Zürich atingis en 1928 lo neprobabla: riunionar la kombatanta spiriti, rinaskigar l'»Uniono por la linguo internaciona«, riaparigar ofical organo, l'Ofical Buletino.

En 1929 l'Idisti kunvenis en Freiburg im Breisgau, ube li esforcis e sucesis parte, se ne ja tote, glatigar l'ondi ebuliant ankore pro la lastyara tempesto. (Buletino 61-69).

La kongreso 1930 en Sopron traktis administral e propagala problemi e manifestis la deziro rihavar digna oficala revuo. (Buletino 103-105, 108).

En 1931 Progreso riaparis. La sekretario e redaktero Matejka tale anuncabis l'important evento: »la komitato rezolvis cesar l'edito di Ofical Buletino e vice ol restitucar a nia movado ta olima juvelo dil literaturo interlinguistikala, quan ni omna konocas sub la nomo simbolala di Progreso! Per ica decido, iniciita dal labori dil recenta kongreso en Sopron, fakte apertesas nova ero en nia movado. La rivekigo di Progreso es plu kam nura simbolo e honortributo ad olua neobliviebla fondero: ol atestas la volo di nia dukteri durigar la verko di nia maestro Couturat ed itere furnisar a nia movado tribuno digna por libera diskutado e konstanta perfektigado« (Buletino 1930, 93). — Vice oficala kongreso eventis konfero en Lauenburg, qua aprobis advoko por energioza difuzeso di nia linguo (Progreso 242).

L'ekonomiala krizo en omna landi impedis l'aranjo di kongreso anke en 1932 (Progreso 145).

La sucesoza kongreso en Mondorf aceptis en 1933 propozo pri nova dekyara stabilesoperiodo ed altra propozo pri l'edito di lernolibro por Esperantisti e pri la komenco di »samideanala relati kun la responsiva dukteri dil Esperantomovado« (Progreso 165).

En 1934 la kongreso eventis en Oostduinkerke. Nulo tre important es raportenda, ecepte forsan la fakto, ke la kongresani »konversis kun Esperantisti, e li tre bone interkonkordis, uzante lia rispektiva lingui. Mem la Esperantista Laboristi salutabis la kongreso« (Progreso 39).

En Fredericia eventis la kongreso di 1935, dum qua on expreis la volo »servar la Espisti segun posiblesi e judikar li kom samideana kunkombatanti por komuna skopo« e »konsiderar omna posiblesi pri komuna laboro« (Progreso 88).

En ta senco anke iras la decido, pregar la komitato duri-
gar l'amikala relati kun la neutra IALA (99).

Inter la rezolvi dil lastyara kongreso en Szombathely
du es specale atencinda: 1. koopero kun altra movadi e
propago por establiso di studiokomitato autoritatoza, 2. per-
fektigo di Ido ne plus per chanjo dil principi e fundamen-
tala reguli, ma per augmento dil vortaro (Progreso 106). —

Yen, siori 30 yari Ido dum 30 kurta minuti. Vane me
probis presar aden ta tempeto plu multa vorti e plu multa
fakti. Volunte me dicabus kordiala danko ed al mortinti
ed al vivanti, al pioniri ed al sequanti, al oficiri ed al sol-
dati, ad omni, omni, qui parole o skribe, grandioze o mo-
deste laboris por Ido, por nia monolinguo. Se me rezu-
mas la ne ja longa historio di Ido, unesmavide me trovas
multo dezolant e poko lumoza: nasko quaze kontrevola,
konflikto kun la plu granda frato ja depos la bersilo-tempo
(ulo, quo advere event en la maxim bona familii), du an-
mi en la pektoro: un konservem ed un reformema (luxo
tote superflua, evitend ed evitebla), per morto e milito te-
roriganta frapi kontre l'elementala deziro e volo existar,
interna disputi ofte pro esencala problemi, ofte nur pro
sterila persistemeso o mem morbatra obstino, ekonomiala
krizo deskurajiganta l'idealisti... E tamen, duesmavide:
se tamen Ido es vivant ankore, ka ne pro lua imananta
bona qualesi, ka ne pro la sencesa fido e vervo dil Idisti,
ka ne pro l'intrinseka boneso e beleso ideala di nia mo-
vado? Se super l'obskuresi dil 30 yari pasinta levas su tala
lumo konsolacanta, nia konkluzo ne pov esar altra kam
ica: Ido vivas, pro ke ol meritas vivar. Ido vivos til la
finala vinko dil monolingual esforc. Ido vivez!

Oficala informi

La Uniono e Centerbladet

Decido I/74. La komitato decidis publikigar oficala informi en la
monatala revuo »Centerbladet«. Centerbladet restas sendependa organo.

FINANCI

Por propago e Progreso: Prof. Mathys Sfr. 6.-; Zimmermann Sfr. 6.-.
Kordiala danko, *Hans Cornioley*, kasero

Ido-konsul-servo

879. K. S. Guthrie, 20 Irving Place, *New York City*. Sioro Guthrie
pregas omna Amerikana membri relateskar kun ilu por ri-organizar
la propago por Ido.

La radiki, olia derivo e signifiko

Heinz Jacob (London)

En chapitro XIX, paragrafo 6, prof. Jespersen rezumas kelka teorii pri la origino di la radiki en rasala lingui, qui interesas ni mondlinguisti. La mirito di prof. Jespersen en ilua ecelanta verko esas, ke ilu ne nur explikas sua idei, ma unesme analizas la hipotezi e studiuri da altri, e pose exploras olia posiblesi. Lua konkluzi pri la radiki montras, ke la komuna radiko ofte ne retenis komuna signifiko. e por tala divers-signifika vorti esas praktikale senimporta, ka oli derivesis de komuna radiko, ex. en Occidental

generar, generator, generation, generativ;
posir, position, positiv, preposition, postposition edc.

(Cosmgl. XVI,7). Yen la vorti da prof. Jespersen:

»La ordinara hipotezo esis, ke existis definita tempo en qua omna radiki kreesis, e pos qua ta formo di kreiva agemeso cesis. Ma Whitney expresis dubiti pri ta teorio, dicante ke E *preach* e *cost* povas regardesar kom nova radiki, quankam li derivesas de la Latina *prae-dicare* e *con-stare*: ica anciena konektaji sentesus kom unaji, e tale donus al elementi, qui reale derivesus o kompozesus, la extera aspekto di radiki«. Esas fakto, ke nova vorti kreesis en la lingui dil nuna tempo, e kaze ke oli esas la fundamento por derivita vorti, ni vere povas parolar pri nova radiki. (*pun-punning, punster; fun-funny; edc.*). Pro quo ni ne devus dicar, ke ni posedas Franca radiko *roul* en *rouler, roulement, roulage, roulier, rouleau, roulette, roulis?* Ico nur esus nejustifikebla, se ni pensus, ke la konstato pri ica radiko donus a ni la definitiva expliko di ica vorti; nam takaze la etimologiisto objeconus, ke ica vorti ne originas de radiko ma de fakta vorto, qua ipsa ne esis originala vorto, ma qua reprezentas derivivo, L. *rotula*, formo diminutala de *rota* »roto« (me citas ica exemplo de Bréal). Segun la populala sentimento *sorrow* e *sorry* esas sendubite parenta, e ni povus dicar ke oli kontenus radiko *sorr-*; ma ante mil yari li havis nula interkonekto, ed apartenis a diversa radiki: AE *sorg* »sucio« e *särig* »trista, affliktita«, parenta al Germana *sehr*. Se omna traci di la Greka e Latina perdesabus, filologo ne havus plu importanta dubiti, relateskar *scene* e *see*, kam havas la maxim multa ne-erudita Angli. Qua garantius, ke ne quanto de Indo-Europana radiki naskis dum diversa tempi per simila procedi quale ica nova radiki *preach, cost, roul, sorr, see?*

La apta defino di radiko esas: to quo esas komuna a *certena quanto de vorti, qui sentesas da la linguala sentimento kom etimologiale koheranta. En ta senco ni naturale povas parolar pri radiki en singla epoko

ed en singla linguo, ne nur pri hipotezala stadio komencala. En multa kazi ica vorti povas aplikesar kom separita vorti (E *preach, fun* edc., F *roul*, espelita *roule, roules, roulent*); en altra kazi lo esas neposibla (L *am* en *amo, amor, amicus*; E *sorr*); nam en multa exempli la komuna elemento ne esas facile prononcebla pro fonetikala motivi, ex. D. *trinke, trunk, getrunken, tränke, trunk*, od *sitze, sass, gesessen, setze, sessel, gesäss*; naturale oli sentesas kom koheranta, quankam esas neposibla indikar la radiko ecepte per formulo quale *tr.nk, s.z* od *s.s*, en qua la punto reprezentas irga vokalo. Simila konsideri existas koncerne la konsonanti, se ni deziras determinar to, quo sentesas kom lo komuna en *gehen e gang, ging*, en *tun e tat, getan*, od *jung e jugend* edc. (kpz. *hoch, hohe, höhe*); ma ica konsideri ne haltigez ni pluse.

Segun mea opiniono la radiko esas ulo fakta ed ulo importanta, quankam ne sempre determinebla. E quale olua formo ne esas facile indikebla e prononcebla, anke olua signifiko necese esas kelke nefixa, nam to quo apartenas komune a plura nocioni, naturale devas esar plu generala ed abstrakta kam un de la plu specala nocioni, qui sentesas kom koheranta: same komprenebla esas, ke ofte esos necesa, determinar verbale la radiko, nam verbal-nocioni esas plu embracanta e plu abstrakta kam nominala nocioni. Segun ica koncepto omna radiki apartenas ad omna epoki, e ni devas cesar, parolar pri la maxim yuna epoko dil homala linguo kom la »radiko-periodo«.

Sustenez Progreso!

Nia monatala informilo existas (I/74); ma neremplasebla restas nia central organo Progreso. Ol deziras donar sentendeca, ciencala e maxim komplete posibla studiuri pri interlingual problemi e deskovri, por posibligar balancoza judiko pri eventa monolinguala ad omna nia lektanti.

Kun joyoza energio ni devas realigar ta programo e laborar por la internaciona linguo, qua malgre olua supreso en ula landi esas nek vinkebla nek vinkota.

Se vu kredas, quale me kredas, ke olua artikli, diserturi e komunikaji esas de importo por omna aktiva monolingualo, vu ne plus hezitos financale sustenar Progreso. Ta susteno ne esos sakrifiko, nam vu savas ke Progreso povas e devas reguloze exekutar sua tasko necesa. Vua balda financala helpo esas ne-indijebbla, e me esperas ke vu respondos jeneroze ad ica advoko.

Dr. phil. Georg Forchhammer

Da Chr. M. Hansen

Un ek la pioniri por Ido mortis. Dr. phil. Georg Forchhammer, chefo di la rejala surdamutala instituto en Fredericia, Dania, mortis ye la 14. julio 1938 en København, evanta 77 yari.

Dr. Forchhammer origine studiis matematiko e naturcienco, ma mediate sua surdamuta spozino lu ganis amo ed intereso por la surdamuti e la instruktado di la surdamuti. Depos 1891 lu dum 16 yari esis chefo di la surdamutala instituto en Nyborg, ube lu parlaboris sua boko-manuo-sistemo, per qua la surdamuti lernis quaze korekte lektar la parolo de la boko e la fingri. Ta sistemo adoptesis omnube ed igis lua nomo mondkonocata.

De Nyborg Forchhammer venis a Fredericia kom chefo di la surdamutala instituto, e hike lu agis kun granda habilesio, til ke lu demisionis en 1926. Dum ta periodo la blinda e surdamuta puerino Lilly venis a Fredericia e lernis lektar e parolar la Dana linguo. Forchhammer lore transformis sua origina sistemo a parol-alfabeto, qua nun uzesas por la instruktado di blinda surdamuti.

Dr. Forchhammer esis tre idealista homo. Omna esforci vizanta levar kulturale la homaro, havis lua varma intereso. Speciale lu interesis su pri le abstinant-movado, la pacifismo e la mondolinguala problemo. Pos studiir Esperanto lu ye la aparo di Ido quik adoptis ta »Esperanto reformita« e divenis energioza pioniro en Dania por la logikala e facile lernebla Ido. En novembro 1909 Forchhammer kun plura ex-Esperantisti startis »Internaciona Linguo-Klubo« en København, en 1911 lu iniciis la starto di »Dana Ido-federuro«. Komprenende Forchhammer divenis lua prezidanto. Samtempe emisesis la unesma numero di »Ido, Dansk Verdenssprogtidende«, di qua la redaktero anke esis Forchhammer.

En Fredericia la Idomovado forte kreskis pro la energioza e nefatigebla laboro di Forchhammer. En multa societi kun kulturala skopi lu diskursis pri la mondolinguo e demonstris la facile komprenebla Ido, e la rezulto esis, ke en 1912 plura kursi kun multa dicipuli aranjesis. La membrala nombro di Fredericia Ido-Klubo sempre augmentesis, e balde Fredericia divenis la Idocentro di Dania. La monatala asembli sempre esis tre nombroze frequentita. Forchhammer savis igar ta asembli tre interesanta per diskursi en Ido pri sive ciencala sive kulturala temi. Entote lu esis la vera anmo di la Dana Idomovado. La desfortunoza yaro 1914 e la sequanta militaryari demolisis lua grandioza edificio, e quankam lu facis omno posibla por mantenar la intereso vivanta, tamen la Idomovado en Dania stagnis, e lua esforci esis vana.

La Dana Idisti indijas lua eminenta laborpovo, e kun granda estimo e gratitudo ni honorizas lua memoro.

Fragments ek libri

Psikologio. On furnisis a mikra amiko di me vapor-motora, qua funcionigis plura mashini. Ol esis ingenioza ludilo, multe admirita da la plu olda pueri ed adulti. Lua mekanismo esis perfekta. La diversa mashini esis direte konektita. Roti e rot-denti eliminis omna posibleso di trublo de rimeni e pulii. La sola homala ago necesa por funcionigar la tota aparato esis la flamizo di alkohol-lampo sub la vapor-kaldiero.

La mikra posedanto di ca ludilo, pos un o du dii, semblis perdar intereso. On mustis multe persuadar lu ante ke il ludus kun ol. On komencis kredar, ke il esis ne-normala: mem ta adulti qui devis konocir il plu bone kredis lo. Il fine tote neglijis la ludilo tale perdante la estimo dil donacinti. Sentante ke il mustas riganar lia estimo, me helpis lu rikonstruktar la ludilo per ciencala principii. Ni deskonektis la direkta konektili, substitucis ordinara pulii, peci de kordeti, ed improvizis shafti por la transmiso de forco a la diversa mashini. La adulti severe kritikis ni pro ca agi, speciale kande, pos la apliko di la forco, la rimeni ekfalas e la mashini divenis eratika e male funcionis. Multa panei eventis, qui exigis la kontinua atenco di habila injeniero. La marveloza efiko di la aparato esis multe diminuita, ma la infanto nun abandonis omna altra formo di amuzo e facis la funcionigo di la jenanta mashini lua viv-skopo.

Pos perfektigir la transmiso tale, ke la forcoaparato itere funcionis eficiente, la puero itere perdis intereso. Lore ni chanjis nia forco-fonto. Forprenante la vapor-kaldiero e motora, ni substitucis miniatura elektrala motora, funcionigante ol per kruda baterio de nia propra konstrukto. Ico konsistis ek anciena frukto-bokalo, la supra parto fortranchita per konocata metodo, t. e. ligez cirkum la loko tranchenda kordeto saturita per inflamebla alkoholo, lumizez la kordeto, e lore, kande la vitro esas sate varmizita, plunjigez la bokalo en kolda aquo. La kontrakto di la vitro facas neta e streta trancho. Lore ni trovis flor-poto qua fitis: Ico reprezentis la poroza celulo. La diversa kemiaji mixesis. Ni improvizis la metali de peci trovita en la korbo por forjetaji. Kande omno esis finita, tasko qua okupis plura dii, la puerulo esis joyigita. Il bezonis mikra roto por facar plu-bonigo en la mekanismo, e per martelo komplete destruktis kustoza ludilo-automobilo por obtenar ol. La kruda, leda, neeficienta, bruisoza, eratika rezultajo di lua laboro divenis la joyo di lua vivo, ed il amis ol tenere e jaluze. Ol restis la preferata objekto di lua afecioni, til ke il komencis la konstrukto di aquo-roto, e trovis plu granda okaziono en ta nova e defacila tasko por aplikar lua genio.

(Talks to parents & teachers, Lane, trad. M. Spillane).

La maxim bela muziko, quon povas ofrar a ni la mondo, ne esas ta di la instrumenti, ma ol esas la kantado di la foresto. Existas poka joyi,

quin on povas komparar, se on somere askoltas la muziko dil vento en konifero-foresto, olqua pasas tra la rami e lua harmonio fuzas kun la voki dil uceli, la zumado dil nekontebla insekti; la forteskado e febleskado di ica potenta soni, qui superesas la rezoni dil orgeno. Me gayigas mea o-reli per la muziko dil foresto e divenas refreshigita, se omna soni perdis lia forco dominacar me. Esas moyeno qua sempre helpas. Se omno esas kalma cirkum ni, la interna harmonio en ni naskas.

Fritz Kreisler, trad. Hermann Jacob

Bibliografio

Raporto,

da Akademiano Janis Roze, 106 pagini. Precio 2.— Sfr., obtenebla de Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvia

Ca libro kontenas vortolisti adoptita dal Ido-Akademio quin on invitis Janis Roze kolektar e publikigar en kompleta tomo. Poka Idisti posedas kompleta yarserii de *Progreso, Mondo, Ofical Informilo*, ed altra kayeri en qui aparis la decidi. Probable mem plu skarsa esas ta admirenda siori qui listigas omna decidi quik pos lia publikigo. A la granda majoritato de Idisti ca libreto posibligos kompletigar sua vortolibri e sua savo di nia linguo.

On invitis me recensar la *Raporto*, cirkume dek yari pos mea demisiono del Akademio e pos preske kompleta neglijo di Ido dum la sama periodo. Me ipsa kunlaboris en multa decidi qui nun publikigesas itere, do me egardas bone la labori dal Akademiani e precipue dal devota sekretarii qui preparis granda kayeri de vortolisti kun tradukuri en multa lingui sendata a singla Akademiano. Ni multe gratitudas li.

Grandaparte la nova vortolisti nun imprimata kontenas teknikala e sciencala vorti ja internaciona ed adoptenda, quale *hidrocefala, fagocito*, e nur diskutenda esas la maniero Idigar li. Okazione la maxim internaciona radiko ja adoptesis kun simila od altra signifiko, e lore on mustas substitucar kelke min bona radiko o chanjar la signifiko dil maxim satisfaciva radiko. Ma generale ca vortoklasi esas facile adoptebla en Ido.

Al ordinara Idisto ca 2000 vorti esos rare uzebla e singla Idisto bezonos nur poka ek li por sua specala interesi. Do quankam la Idosistemo divenas sempre plu ampla, la vorti lernanda da singla Idisto ne divenas multe plu grandanombra.

Por la simpla Idisto la libro kontenas kelk egardenda decidi pri la justa uzado di generala vorti quale *ante* e *pos*, *avan* e *dop*; *duople*, *duime*

granda kam; multa, grandanombra e nombroza; nova sufijo *-ivora-* qua manjas, konsumas, ex. *karn-ivora, frukt-ivora, insekt-ivora*, edc. kun posibla metaforal uzo *temp-ivora*, edc. Anke trovesas kelka nova radiki por remplasar nejusta kompozuri, ex. *skriptar*, kompozar libri, edc.; *imensa*, vice grandega. Ica decidi poke chanjos nia linguo, e quankam la prezenta stabilesoperiodo finos ye la 31. dec. 1938, ni darfas expectar poka chanji pro la apteso ipsa di Ido por internaciona komunikado.

Adjuntasas kom suplemento listo de nova propozis ne adoptita, ma uzebla kun asterisko. Ek ici sro. Talmey propozis multa nova vorti ed expresuri precipue del Angla linguo, e se li grandaparte adoptesos, probable Ido divenos plu atraktiva al multa homi Angleparolanta.

Diskutenda esas ka ni havos mikra linguo-sistemo facile lernebla, qua satisfacas la necesaji di homi simpla, en qua on expresas la maximo de nuanci e signifiki per minimo de radiki, od altralatero, kad esas necesa granda linguo-sistemo min facile lernebla ma apta por expresar omna posibla signifiki-nuanci per internaciona radiki. L'anciena Esperantisti kun sua stranja e longa kompozuri komence esforcis facar l'unesma, ma rezultis linguo tote ne internaciona e defacile komprenebla e balde li adoptis multa nova radiki por remediar ca eroro. IDO del komenco favoris la duesma skopo ed adoptis plu e plu multa radiki, e de lore l'Esperantisti sequis la sama voyo. Prof. Couturat ofte komentis a me ed en nia jurnali pri la adopto di nia radiki dal Esperantisti. *Simas do ke ni mustas continuar adoptar omna internaciona radiki quin ni trovas necesa, sempre egardante la suficeso-principo, e la plugrandigo di nia vortari nule nocos la developo di forta movado.

Ni mustas dankar Janis Roze por la publikigo dil *Raporto*, di qua la imprimoburi esas sat bone revizita, quankam me notis kelk eroreti precipue en la Angla tradukuri. Regretinde la kompostisti fushis la ordinio di kelka pagini, ma pro to la redaktero kompreneble ne esas kulpoza. Malgre to la *Raporto* esas havenda e studienda da omna serioz Idisti qui certe adjuntos la multa nova vorti ed expresuri a sua vortolibri.

Sydney J. Holmes

Mondo-federuro, 132 pag. en Franca, Angla, Germana, Sueda, ed Ido. La libro kontenas idealista propozo por mondala unio inter omna stati. Ol esas receivebla po 0,30 Sueda kr. del editerio Centerbladet, Orebro, Suedia.

Digest of world-reading, aprilo 1938, kontenas bona artiklo pri la developo dil mondlinguo da J. Costigan. Populare skribite, la artiklo donas multa historiala fakti pri Volapük, Esperanto ed Ido e mencias anke la labori di IALA.

*Notici de mondolinguala noto-libreto***La universala Esperanto-kongreso en London.**

Oficale la kongreso apertesis en Dominion Theatre ye sundio, la 31. julio 1938. Asistis, segun Manchester Guardian, cirkume 1700 personi. Senor I. Alvarez salutis la kongreso nome dil Hispana guvernierio, expresante la espero ke balde la guvernierio esos kapabla invitar la mondolingui, kongresar en Hispania e komune laborar por paco, amo e feliceso. La reprezenteri guvernieriala di Suisa, Brazilia, Belgia, Chekoslovakia e Nederlando salutis oficale la kongreso. Specala aplaudo donesis al reprezentero de Chekoslovakia, »ni obtenis grandega helpo por nia pacoza esforcis, e ni duros laborar por paco ed Esperanto, il dicis.

La proximara kongreso di Esperanto eventos en Bern en 1939.

La Hispana Idisti duras laborar

Malgre la intervencionala milito kontre la legala guvernierio, la Idisti en Madrid e Barcelona e la teritorii dil guvernierio duras laborar por nia linguo. Sioro Kreis-Schneeberger, vicesekretario dil Uniono, duras la organizo dil helpagado por la Idisti aktiva. Il skribis ke danke specala avantaĵo, il povis itere sendar granda quanto de nutrivi a Barcelona e Madrid per la kontoro dil komercala agenterio di legala Hispana guvernierio. Ol expediesis per la oficala kamioni Suisa.

La kolekto financala duras, e siori Kreis esas pronta aceptar irga sumi qui uzesos por la kompro de nutrivi. Ni mustas kombatar la famino, en ta bela lando Hispania, qua esas ruinata da la bombi dil invadanti. Sendez vua kontributajo tam balde kam posible a J. Kreis-Schneeberger, Postfach Transit, Bern, Suisia. (postocheko-konto III/11443).

La desfacilaji esas en la matrara linguo.

En artiklo pri la faciloso dil L. I., A. Matejka (Cosm. mayo 1938) citas Esp-texto plena de nelogikalaji e lu konkluzas ke la desfacilaji por lernar helpanta linguo ne originas de la quanto di la reguli lernenda, ma sempre de la rasala linguo, precipue kande la studianto ne konocas altra lingui. — Cadie la maxim multa interlinguisti esis poliglota, e la poligloti rare egardas quante granda rolon pleas la »lingual sentimento« lor la apliko di altra linguo. Por unlinguani, la pensado en la nova linguo mustas aquiresar per kontinua lekto.

Komitato di interkonsento.

Kun satisfaco ni konstatas, ke la komunikajo pri la demisiono di Prof. Collinson (Progreso nro. 120, pag. 37) esis eroroza. Prof. Collinson restas membro dil komitato por interkonsento di IALA.

La nova general-sekretario di IALA en Europa, de qua la oficala literaturo esas obtenebla, esas sr Leslie Adie, 25, Javastraat, The Hague, Nederlando.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans Cornioley, Bern (Suisia)

- Paic*, M., skr. 1859 Pasigraphie mittels arabischer zahlzeichen.
- Palmer*, Harold E., Anglo, skr. 1920 The scientific study and teaching of languages.
- Pan-arisb*, sistemo da Friedmann 1908, kun internaciona elementi.
- Pan-arisb*, sistemo da Lundström 1908, kun alfabeto de 38 soni.
- Panebianco* prof. dr. Ruggero, Italiano, 1848—1930, skr. 1921 adopteso di internaciona linguo es signo, ke klasolukto e milito desaparas.
- Panel* dr., skr. 1931 Sperato.
- Pangrafia*, sistemo da Ivcevic 1862.
- Panini*, Indiano, 350 a. K., kreis la Sanskrita.
- Pan-ke*l, sistemo da Wald 1906, kurtega radiki ek Angla e Germana, sen mayuskli: pan = toto, kel = linguo, man vin o = la homulo drinkis vino.
- Pankhurst*, E. Sylvia, Anglo, skr. 1927 Delphos, the future of international language, 1928 Is an international language possible?
- Panroman* = Universal.
- Panskrit*, sistemo da Weferling 1925.
- Pantographia*, sistemo da Fry 1789.
- Pantographia*, sistemo da Kováčshàzi 1877.
- Pantos-dimou-glossa*, sistemo da Rudelle 1858, ek Greka, Latin e Romanala vorti: potère-nô konsolar dzam Kalipsoa dol eksito did Ylise.
- Papillon*, C., Franco, skr. 1928 Kelka reflekti da ul unionano pri la Idosituoso, red. 1928—1929 Ofical buletino, 1936 La langue internationale.
- Paradell*, F., Hispano, prez. 1930—1931 la Hispan Idosocieto.
- Paris-Esperanto*, revuo, Paris 1908.
- Parla*, sistemo da Spitzer 1907.
- Parlamento*, sistemo da Ferrier 1918: ona sculoro dizas on dio a sa maestro: tempo estas pasy de studiore molti lingo. Por me ik non avos tempo d'an studiore on dumi duzeno. Vala perke ik vulos lernare la Parlamento.
- Parlo*, sistemo da Riettmann 1894.
- Parnes Osias*, skr. 191 Weltsprache.
- Parrat*, H. I. F., skr. 1858 Didaskalia.
- Pascal*, Blaise, Franco, 1623—1662, skr. pri la mondlinguo.
- Pasigrafia*, sistemo da Prieur 1809.
- Pasigrafia*, sistemo da Ria 1788.

PROGRESO

Oficala organo dil Uniono por la Linguo Internaciona (Ido—Esperanto reformita). Konsakrata a la propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Fondita da Profesoro Louis Couturat, College de France

LONDON 1938

NRO 4 (122) • TOMO XV • OKTOBRO-DECEMBRO 1938

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
(Ido—Esperanto reformita)

Honorprezidero: **Prof. Leopold Leau.**

Dekano hon. dil fakultato dil scienci en la universitato Nancy,
exsekretario dil DELEGITARO por adopto di linguo
helpanta.

Direktanta Komitato:

- Prezidero*
Hans Cornioley (Suisia)
viceprezidero
J. Warren Baxter (Anglia)
sekretario
Heinz Jacob (Anglia)
vicesekretario
J. Kreis-Schneeberger (Suisia)
kasero
Hans Cornioley (Suisia)
admin. di Progreso
E. Thomsen (Dania)
reprezentero che IALA
dro S. Auerbach (Anglia)
- Cetera membri**
Kanoniko *E. Bogard* (Francia)
Dro *Hans Brismark* (Suedia)
P. Eriksson (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. *E. Mathys* (Belgia)
H. Meier-Heucke (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)

Akademio di Ido:

- Hon. Prezidero*
Prof. A. Kock (Suedia)
prezidero
G. H. Richardson (Anglia)
sekretario
Lektoro Janis Roze (Latvia)
kasero
Hans Cornioley (Suisia)

Cetera membri

- E. Bogard* (Francia)
L. Horovitz (Hungaria)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Th. Lesch (Finlando)
Petrus Marcilla (Hispania)
Patro Nakhla (Siria)
Dro M. A. O'Regan (Irlando)
Dro H. Palmer (Anglia)
Prof. Dr. A. Stoer (C. S. R.)
L. Weber (Polonia)

Kiwi-kambio-klubo

Lektanti, ka vu deziras korespondar kun homi de omna parti dil mondo? Ka vu deziras korespondar e kambiar postmarki, moneti, karti, stranjaji, amikala letri edc. edc. Ka vu deziras augmentar vua savi historiala, geografiala, linguala e konoceskar la mori e kustumi di fora landi? La KIWI-klubo formacesis por ti qui deziras obtenar ta privileji. Ol posibligas a vu obtenar konocati en la tota mondo sen livar la hemo.

Esar membro di ica klubo kustas 4/- od 1 dollar U.S., po qua livresas la membrala listo e la trimonata revuo. Ni havas plu kam 4000 membri en plu kam 120 diferanta landi, inkluzante Cook Islands, Nova Guinea, St. Helena edc. edc. Sendez vua adhero cadie e vu obtenos senajorne la membrala listo del chef-oficeyo

Walter H. Nicholas, 24, Grove Road, Mt. Albert/S.W.I., AUCKLAND, Nova Zelando, New Zealand.

P R O G R E S O

Aparas quarfoye en 1938. Redaktanto Heinz Jacob, 3, Sparelease Hill, Loughton, Essex, Anglia; redaktanto por movadala raporti J. Kreis-Schneeberger, Postfako Transit, Bern, Suisia. Administranto E. Thomsen, Ido-kontoro, Fredericia, Dania.

NRO 4 (122) - TOMO XV - OKTOBRO-DECEMBRO 1938

Mil-vorta linguo

DA HEINZ JACOB (LONDON)

Depos la aparo dil A-B-C-darie da Weisbart en 1925, me ne perdis la intereso pri ciencale valida listo dil mil maxim frequa vorti. La skopo di tala listo ne esas krear nova linguo o remplasar la existanta vortari. La unika e simpla skopo esas selektar ta mil vorti, qui maxim freque uzesas e pro to esas maxim lernenda dal studianti di la linguo. Se ni Idisti sucesos ciencale adaptar tala listo al bezoni di Ido, ni posdos la materio por la maxim praktikala lernolibri normizita en omna lingui.

Nia lernolibri, uzita til nun, esas maxim ofte kompilita plu o min arbitriale. Ni selektis utila temi por la diversa lecioni sen rigoroze examemar, ka singla docata radiko valoras la lerno-esforco en ta stadio dil studio e kad ol aplikesos e bezonesos en la futura lecioni dil sama libro. Siori HAROLD E. PALMER (membro dil Ido-akademio) ed A. S. HORNBY donas vortaro milvorta en "*Thousand word English*" (editerio Harrap, London, W.C.1., preco 3/6) qua havas kom bazo la vortolisto kontenanta 10,000 vorti da Thorndike, *The Teachers' word book*.

Tala frequesala listo devas kontenar ta logikala komplementi, di qui kelka elementi forsan ne

aparis en la probala frequesolisto, ma qui tamen es nekareebla. Exemple se *sudo* ed *esto* aparas, anke *nordo* ed *westo* devas adjuntesar. Se la nomo di un kolora aparas, anke la altra kolori devas esar expresebla. Se kelka nombrala vorti aparas, anke le cetera devas inkluzesar.

La problemo di la plurasenceso

La unesma e maxim grava problemo, qua tushas la adapto di la listo ad Ido, esas la plurasenceso. Se radiko Angla havas plura senci, e ta plura senci sancionesas da la listo (quale agis Odgen kun Basic English), lo signifikas (1) ke ol reprezentas por la lernanto 3,000 o plu multa "lerno-esforci," segun quante extensesas la signifiki dil vorti, (2) ke ta diversa senci ne kontenesas en unika Ido-radiko. La Angla vorti plurasenca devas tradukesar per plura Ido-radiki e konseque ni ecesas la limito de mil vorti.

La signifik-extendo

"1,000 word English" evitis la troa signifik-extendo, quale agis exemple Odgen, qua nur admis 850 vorti (inter oli oficale nur 18 verbi), ma qua troe extensis olia signifiki. Do la Angla vorto *to fly* (flugar) povus extensesar por signifikar *fly* (musho), e *flight* (fugo) ad *flight of steps* (eskaleraro). Tala tro-extendo igus la listo tre defacila e konfuzigiva por la studianto dil linguo, ed ol tale perdus sua valoro. Palmer e Hornby evitis ol. Ma mem la admisita plurasenceso dil vorti kreas konsiderinda problemi por la Ido-versiono. Me nur selektis poka exempli. La listo admisas omna inflektita ed inflektebla formi.

en Ido

ACT (<i>verbo e substantivo</i>)	ag—ar —o
action	ag—o
active	ag—em—a; aktiva
actively	ag—em—e; aktive
activity	ag—ad—o; aktiveso
ADD (<i>verbo</i>)	1. adjunt—ar
	2. adicion—ar
	3. acesora (equivalanta al inflektita Angla formo <i>added</i>).
DRIVE (<i>verbo e substantivo</i>)	1. kondukt—ar
	2. exkurs—o
	3. koaktar irar certena-direcione

GET (*verbo*). Por ta verbo Palmer indikas sep diversa senci: (*Grammar of English words*).

1. **obtenar, sizar**; 2. **persuadar** (E You shall get your friend to help you); 3. **kauzigar** (E Where can I get this printed?); 4. **divenar** (E The weather is getting warm); 5. **arivar**, qua implikas des-facilaji, malgre obstakli (E can't he get out?), pluse la kombinuri get at=**atingar**, *get along*=**sucesar**, *get on*=1. **progresar**, 2. **esar amikala kun**, *get up*=**levar su**; 6. **kauzo arivar** en placo (I can't get them all in); 7. **posedar** (E Have you got a newspaper?)

Ta vorto to get, plu komplikita kam altri, esas admisita en la listo di "1,000 word English" kun maxim multa senci. La sistematoza expliko di omna vorti trovesas en la ecelanta "*Grammar of English words*" (1938, Longmans, London, E.C.4., preco 5/-) quan sioro Palmer kompilis. Dop singla senco-klarigo donesas plura exempli por ilustrar la uzo dil vorto.

Ni ne povos insertar kompleta vorti

Esas bone konocata fakto, ke multa substantivi dil Angla linguo anke havas sua konvencionala verbal senco, ex. *dust* e to *dust*, *water*, to *water*, *house*, to *house* ec. Ta problemo di la direta derivado esas solvebla, per ke la Ido-listo kontenez nur radikoj e ne kompleta vorti. Adjuntenda al listo esos la afiksado necesa por la substantivigo dil verbal radikoj e por transformo di adjektivi ed adverbi ec. Oli mustas adjuntesar por kompletigar la listo, mem se oli ne trovesus en experimentalaj listo frekvesala, examenita e selektita de ordinara tekstoj.

Se ni adjuntas la necesa afiksado, ni devas anke explikar olia uzo. Konseque ni devas adjuntar kurta e simpla listo de gramatikala reguli. Satisfacante ta bezono, ni ja posedas la ciencale selektita materio por nia uniform-vorta lernolibroj.

Suplementa listoj kun speciala skopoj

Palmer e Hornby selektas anke speciala listo por "rakontoj," e li admisas la utileso di tal listoj por "vojaĝoj," "skoloj," "tekniko" ed aliaj domoj, kiuj necese demandas fakala o speciala terminoj. Anke ta posibleso devas egardesar por Ido.

Por komencar la laboro por la Ido-adapto dil listo ni devas unesme tradukar *omna* sencoj dil existanta listo aden Ido. Ni devas pose supresar la radikoj kun ne-bezonata sencoj. Tre sorgoza eksperimento e frekvesala studio esos necesa. Esus posible perdar la utileso dil listo, (1) per eroroze supresar la sencoj maxim bezonata, o, (2) per retenar tro multa sencoj e per tale ecesar multe la 1,000-vorta radikolimito. Amba eroroj devas evitesar. Omna ta radikoj povos supresesar, di kiuj la sencoj povos anke ekspresar per aliaj vortoj di la listo.

Quanta verbi esas necesa?

Segun Palmer e Hornby la listo kompilita kontenas 75 til 90 per cent de omna generale aplikata vorti en ordinara teksti. Basic English pretendas ne bezonar plu kam 18 verbi (qui omna esas extreme senc-extensata), dum ke Palmer e Hornby introduktis plu kam 400 verbi, inter qui trovesas 104 nereguloza verbi (acesora desfaciligo ne existonta en Ido). Semblas a me ke la "1,000 word English"—listo esas la maxim racionoza, pro ke ol atribuas al verbo granda importo, quan ol certe meritas. La admiso di suplementa listi por specala termini esas bona solvo di existanta problemo.

La autori kredas, ke la uzo de nur mil vorti simpligos la stilo per supresar florozaĵi. E, fine, ol posibligos al lernanto durar lua studii kun facileso pos konocar la maxim importanta vorti. Se ni Idisti sucesos solvar la problemi, ni per to donos ciencale selektita materio al futura autori di nia diverslingua lernili. Ico povas esar importanta servo a la tota mondolinguala movado. Me esperas ke ni duos okupar ni en Progreso kun ta tasko.

La lingual evoluciono progresive tendencas departar de ne-separebla liguri ed inklinas vers kurta elementi, qui povas esar konektata libere e reguloze. *Jespersen*, en *Sprache*, p. 419.

Ni devus rejektar omna veresi tale nomizita "su-evidenta." Racionoza kredo, segun ni, povus esar tala, qua esas fondita sur fakti e to quon ica fakti implikas. Ico esas, quo nomizesas imperikalismo.

Vu povas efikive helpar la plusa developo di Progreso. Divenez meceno o subvencionanta membro.

III. SOBRINILLO-ANGELIN.

POR

VICTORIO TIACHO

Hispana arto

DA CHARLES DUFF

Unesme me renkontris Victorio Macho en kafeerio en Valencia en 1937. Ante lo me konocis poko pri lua laboro, ma balde me koncieskis, ke Macho ne esis ordinara homo. Ni divenis amiki, e sidis kune diskutanta pri omno. Dop singla remarko quin lu facis, me trovis pasiono, sincereso ed honesteso, same kam intelektala penetra, qua esis inspiranta. Il ne parolis pri sua laboro, ecepte forsan en sensucia remarko "parolanta kom artisto, di qua es la devo penetrar la facio dil kozi, me judikas sequante"—ed il cesis. Nultempe ilu argumentis, ma subite il pronuncis frazo, sentenco, qua kontenis ilua rezumo pri la temo diskutata. Lua konduto expresis ambe sufido e modesteso, qua esis decidiva. Pose me itere pensis pri ta konversi kun lu, e quante plu me pensis, tante plu me konvinkesis pri la larjeso e profundeso dil karaktero di ta homo.

Il havis la reputeso ne bonvenar stranjeri en sua studieyo, ma, pro ke mea sejorno preske pasabis, me direte questionis ilu kad me darfas vidar kelko de lua laboro. "Yes," il respondis senajorne, "me esas laboranta por statuo di La Pasionaria. Ol esas nur mifinita, ma pro ke vu esas livanta Valencia, vu devas vidar ol nun. Venez kun me." Il duktis me al Casa de la Cultura, ube esis lua studieyo, e me vidis la verko: Argilo vivoza, qua montris la pasionoza sentimento dil artista. Existas delikata sentiveso en la verki di Macho, qua es parenta al expreso dil maxim bona verki dil Renesancala artisti. Esencale klasikisto, kun superba dominaco dil mestieral arto, il esas mem plu moderna kam irgu del moderni. Me nulatempe vidis krayona desegnuri egala a le lua. Lua objekti esas rurani, peskisti, ilua matro, laborista homuli e homini ed infanti. (La adjunctita artfolio "Mea mikra nevulo Angelin, sobrinillo Angelin," esas tipikala pro la profunda sentimento ed expreso, red). Viro del popolo, lu trovas sua inspiro en la popolo.

La verki di Macho esas tipikale Hispana, ed en lua skulturi e desegnuri ni trovas la maxim delikata e vigorosa exempli di moderna Hispana arto, tushanta preske omna domeno, de granda publika monumenti, multi de qui es famoza, a ta mikra desegnuri e skisuri di laborista homi, quin lu ipsa amas e por qui lu dedikas tanta habileso e sorgo.

Il nun evas quaradek-e-un yari, ta Kastiliana artista. Ye la komenco dil civila milito il esis sincera defensanto dil guvernierio, pro ke, quale lu dicis a me en Valencia, "Franko, to esas la fino dil arto. Arto qua ne esas libera balde mortas. Cetere, me amas la homi di Hispania, la homi del agri e del stradi. **Li** esas Hispania, e me apartenas a li. Se necesa, me mortos kun li."—Yurizita traduko da *H. McFrane*.

Ube stacas ni Idisti?

QUESTIONO POR VU.

Ni ne plus povas negar, ke la tota mondo su trovas en stadio di transformo, qua afektas ed influas omna kulturala expresi e la fundamenti di nia vivi. Ni mondolingvani sentas ta negativa influi mondala tre forte; nia laboro, qua ne egardas frontiери e linguala limiti, grave impededas per reguli e restrikti e ni esas koaktata, quale multa altra kulturala societi, cedar teritorio pos teritorio. Ka ni devas e ka ni mustas konstante retretar koram ataki kontre nia laboro propagala e ciencala? Ka ni devas abandonar nia taski koram tala minaci?

Ni koncieskez ke ni vivas en epoko, qua havas la historiala tasko transformar la socio de un formo ad altra, plu adequata e yusta, plu equitatoz e racionoza. Ni observas transformo, qua equivalas la transformo sociala del feudalismo aden la kapitalismo e ni vidas e ni sentas ta lukti, qui necese akompanas tal transformo. Se ni koncieskas omna impediivi maxim klare, ni posedas nia respondo.

Quale ni mondolingvani devas afrontar ta krizo, qua sukusas la mondo? Ka ni devas aspirar sincera uniono inter omni, qui kredas same, inter omni qui laboras e luktas por la L.I.? Quo es, segun vua opiniono, *neutreso* koram la minaci di

nia personala liberesi e di nia ideali? Ka ni devas restar negativa spektanti o divenar aktiva luktanti?

Me pregas vu maxim klare e sinoptike respondizar la questiono "**Quale ni devas affrontar la krizo?**" per cirkume duacent vorti. Se vu preferos pseudonimo por signatar tal respondo, la redakterio traktos ol kom konfidencala. Voluntez sendar la respondo por la proxima numero ante la komenco di decembro 1938.

LA REDAKTERO.

Olivi de Provence

DA JACK HENRY

La treno departis adeste kande me turnis e pasis kun la bagaji tra la fensopordo dil mikra staciono, gardita da nigra Sudanani kun la bayoneti sur lia fusili, e reda turbani sur la kapi. Esis mezdio, e la varmeso tremblis en la aero. Del treno, veninta de Marseille, me vidabis la imensa blueso dil Mediteraneo por kelka instanti, desaparanta dop griza roki.

Esis longa e solitara voyo, sur qua nur rare pasis automobili. Polvo-nubi dansis dop oli en la brulanta sun-radii por tandem depozar su sur la viteyi, qui jacis alonge la choseo.

De kloko dekedu til tri la urbeto peskistala manjas e siestas. La bateleti en la portuo bersis su sur la ondi, e sub la tekti stofala dormas la batelisti. Venanta tra l'Avenue Victor Hugo, me flanas al placo, en qua la unesma gestikulanta Provencani kun lia blua pantaloni e koloroz kamizi kurtkamika, ludas tre serioze kun la pezoza latun-buli. Nur la stranjeri serchas la suno ye ta tempo dil posdimezo, la Provencani, bonhumora, ridanta e babilanta kontinue en sua "patois," restas en la ombro dil palmieri. La plajo plenigeskas, e da la homa grupi acensas ta zumado babila, qua esas parto dil Provencala su-expreso. E la gesti akompananta ta diskuti e konversi ne falias impresar me per sua expresiveso e stilal perfekteso.

Sur la placo Cendrillon eventos publika danso cave-

speres. E morges matine, tale duras la informo sur la afishi fixigita an la multa kafeerii, eventos konkurso kantala avan la monumento di Pierre Baragnon e vespere marcho lanterna dil yuni kun la lokala orkestro departanta del Hotel de Ville, tre modesta domo en la stilo Hispanatra dil altra edifici, kun tekto tre plata e muri senornamenta.

Kande la intenseso dil suno kelkete diminutas, la bonhumora chefgarsono, Charley, e lua kolegi, aranjās stuli e tabli sur la Quai des Baux. La suno brulabis senkompate sur la kayo dum la dimezo, ma nun asemblas su grupi diskutadanta e babilanta e balde la placo plenigeskas. Me ne povas supresar la deziro klasifikar ta pelmelo de homi, peskisti, artisti, laboristi, mondumani, Bohemani de Provence, de Normandie, de Paris, de omna departamenti Franca e del stranjera landi. Li omna mixas cirkum ta tabli, unajo ne trovebla en la plu eleganta, moderna e—certe—min interesanta vakanceyi alonge la bela Riviera.

Transe sidas grupo senjena, qui ne nur semblas admirar, ma kultivar la vivo Bohemana; la "rejino" arivas, gracila, altstatura yunino, vestizita en longega robi multkolora, gracioze levanta sua bela kapo kun granda, vivaca okuli; el salutas hike ed ibe, kontinue mordante gumo mastikala. El reprezentas la gaya tipo kontraste a ta yunino, quan me observis vespere, marchanta sole, nudpede alonge la kayo spektanta la luno. Altri atraktas mea atenco, me vidis li unesme che la bakisto, ube li venis e selektis sua kuko, manjis ol freshe del plado e freshigas su kun kuranta aquo en la butiko ipsa—Franca kustumo—ed itere me vidas li nun, ne min bela kam la rejino, ma de tipo sudal, radiantanta yuneso, fiereso e vivo. Li sidas e drinkas an ta tabli, en la karezanta suno, avan su la vasteso dil maro, e babilas pri letri e sentimentis, amiki ed emoci qui tante poke influas la mondo ma qui havas tanta signifiko por li ipsa. La tota loko e la homi vibras; ol esas la atmosfero Bohemana quan on ne povas penetrar sen ipse divenar parto di ol. Ta individualisti uzas la mantelo dil Bohemeso por atingar individuala libereso, libereso qua por li esas refuzo dil responso e fugo del borgezala vivo. Ica artisti e mikra borgezi eskapis la vivo dil borgezal konvencioni pro ke li odias oli, e li sentas su libera per negar la valideso dil konvencioni. Samtempe li erektas nova kodexo di konduto, di qua la neordinara vesti, la nova koncepti artala, la moralo

nova es lia expreso. Li vivas hike, separata del mondo, diskutadanta arto, literaturo, Freud ed Adler, sexuo, politiko ed emoci e sentas su Libera. Li esas eskaptisti ne agnoskanta la moralo e konduto di socio, di qua li es e restas parto, quankam li fugis ol odianta lua konvencioni e vice transformar ol, li negas ol.

Kelki departeskas, altri ankore restas e diskutas. Kelki marcheskas admonte vers la bela villai, de qui li juas la nedeskripteble bela panoramo dil senfina maro, altri departas a lia kabani senluma, en la dopa stradi di Cassis.

Esas vespero. Tandem la orkestro arivas. Subite ritmo fortega tremblas tra la aero, e la pari vivace turnas su en la varmeso di belega vespero, sub la klara cielo e la palmi, sub cintilifanta astri e steli kun la lun-radii ludanta sur la kalma ondeti dil vasta Mediteraneo. Ta muziko esas magiala magneto, atraktante komplete la vesperala vivo dil urbeto. Belritmoza popul-kansoni Provencala e dansi sonas tra l'aero, ed en la kurta pauzi la orkestrani respondas jokeme al aklami dil dansanta Provencani.

La bela varieso dil tota Provence e lua Bohemana gasti itere pasas koram mea okuli; lastafoye, e kun muta regreto me adias ta gaya, aminda e bonhumora popolo, lua dialekto, lua gesti, lua delikata dishi, lua flori e frukti e lua bonkordia simpleso. Esas kloko du nokte, kande la muziko cesas resonar del portueto.

Letri a la redaktanto

Buddhista pensi

Ne esez trista pri la perdo di ico od ito; omno quon ni irgatenmpe aquiras, ton ni aquiras por tandem perdar ol. Mem ica mea korpo, mea fakultati ec., me perdas oli. Omno esas perisiva. Se on juste parkonsideras to, on tedesas pokope da omna konstruktado e kolektado, on retraktas su en su ipsa e reflekteme regardas e kontemplas la mondo: Omno esas manjado en formo sisopla: Per la sis senci inkluzanta la pensado. Nia sufri es nur nia deziri. Nur en nia imagino ni sufras. Se ni komencas direktar nia pensi a la eventi en nia propra korpo e spirito, ni trovas mondo deskovrenda. Ne ta es richa qua havas multo, ma

ta qua havas plu multo kam lu bezonas. Do, kontenteso es richeso. Omno quon ni aquiras, ni mustas ulfoye perdar, ma ni rekoltas experienco e savi. Ici es la rekompenco. Ka la esforci valoris? Yen penso sorgoze ponderenda.”

M.J.

Propago en Suedia

“Ye la 11. septembro me diskursis pri la mondolingual problemo en Vasteras koram la bontemplani. Kelke plu frue injeniore L. Horovitz vizitis Stockholm, Vasteras, Oerebro, Finspong e Motala. Ilua vizito certe esis bona propago por Ido.” P. ERIKSSON.—La Sueda Ido-federuro editis imprimita komunikilo “Meddelande,” qua kontenas la protokolo dil lasta yarala kunveno, raporto pri la IALA-konfero en Paris ed la cirkulero 381.

La preco dil suplementa vortaro

“Me pregas vu, en la proxima numero afable anunciar, ke la *Raporto* es modesta gesto vizitant omna samideano ye la unesma invito sen irga ceremonii. La “Raporto” es tote gratuita e sen irga postpago.”

JANIS ROZE

Omnu qua ne ja posedas exemplero di la decidi dil akademio interimala, qua fakte esas la suplementa vortaro a nia granda lexiki en plura lingui, ed es un dil maxim importanta libri aparinta dum la lasta yari, povas obtenar, del autoro ipsa, exemplero per skribar postkarto a Kungu icla 7, RIGA, Latvia.

. . . pos studiar altra sistemi . . .

“Nun me finis studiar altra sistemi di L.I. ed me povas konkrete dicar a vu, ke Ido es maxim exakta, maxim apta por expresar fluante omna pensi, ma ne es maxim facila. Latino sine flexione (Interlingua) es maxim facila, ma on ne povas expresar omna pensi tam fluante, tam gracioze kam en Ido. Yes. Me cesis imprimigar lexiko Ido-Polona, me vartos til nova periodo di stabileso di Ido. Tro frequa chanji di vorti impedas al editeri la imprimo di Ido-verki.”

L. WEBER, *membro dil akademio.*

Sioro Weber experimentale editas lernili en Ido, Latino s. fl. ed Occidental, ed expresis la supra judiko pri oli pos studiir la sistemi serioze.

1939

Me insiste pregas omna membri dil Uniono, sendar la kontributaji por la proxima yaro prefere en decembro 1938 od en januaro 1939. La frua pago faciligas al komitato la redakto di balancita budjeto.

Por la nova yaro editesos membrokarti qui kontenos la nomo e numero dil membro. Oli esos la oficala quitiguri por la recevita kontributajo. Nur la membri qui recevis ta karto juos la kompleta membro-yuri segun la statuti. Ti qui pagis e ne recevias lia karto kun la proxima nro di Progreso, pregegas relateskar kun la kasero.

La diversa klasi por membri esas: **Membri kolektiva** sen abono di Progreso (nur por landal societi) — **50 SFr.** singlu; **membri abonanta**, kolektiva od individuala, **minima kontributajo 3,- SFr.**; **membri sustenanta 6,- SFr.**; **asociiti** (qui juas omna yuri ecepte votoyuro e la yuro aceptar funciono) **pagas adminime 3,—SFr.**; **Aboni ordinara 4,— SFr.**

Meceni pagas segun volo e recevias gratuite plura exempleri di Progreso, se ta deziro sat frue indikesas. Omna agenti di Progreso acceptas la kontributaji. Helpez ni per frua pago.

Akademio di Ido. Per letro del 22. septembro, direktita al prezidero e sekretario dil Uniono, sioro S. Quarfood demisionis kom prezidero e membro di la akademio. La prezidanto dil Uniono acceptis ta demisiono ed expreis la danko dil Idistaro pro la laboro facita.

Ido-renkontro en 1939

I/75. La Uniono acceptis la invito dil Suisa Uniono por la L.I. por oficala renkontro en 1939 en Suisia. La organizo exekutesos dal Suisa Idisti, qui decidis pri la formo, loko e dato dil renkontro. Detali publikigesos en Progreso.

Akordo

II/75. La komitato acceptis akordo propozita a ni dal administrerio dil revuo Cosmoglotta por reciproka abon-faciligo. La detali dil akordo publikigesas integre sur altra pagino.

La diploma di doco grantesis a sioro ARTHUR SCHIFFMANN Dresden, Germania, en septembro 1938.

La indexo dil kontenajo por la serio 1938 di Progreso aparos kom specala suplemento al nro 1-1939.

LA SEKRETARIO,

Heinz Jacob

Financi: Spontona subvencioni por Progreso e propago: Feierabend Sfr. 11.—; de Lange 5.—; Haffenden 10/-shilling; Baxter 5/-; Richardson 40/-; Haslam 20/-; O'Regan 10/-; Harmer 10/-;

Kordiala danko, LA KASERO

Hans Cornioley

Akordo

1. La revui "COSMOGLOTTA" e "PROGRESO" konkluzas akordo por kolektiva abono di amba revui dum 1939. Pos la fino di ta yaro la akordo povas esar prolongita, se amba lateri deziras lo.

2. La akordo konsistas en ke amba revui grantas reciproke aboni rabatita al paganta abonanti dil altra revuo. Progreso grantos rabato de 25 per cent (1) del oficala preco dil abono ordinara, e Cosmoglotta grantos 50 per cent.

3. La fakto ke la quanto de fakta aboni rabatita ne esas egala por amba revui, ne povas esar motivo por financala interkompenso inter la administrerii.

4. Singla abonanto di un del du revui abonas la altra revuo che la administrerio di sua propra revuo. La du administrerii komunikas ad un altra omnamonate la aboni e balancas sua konti pos 6 o 12 monati de la komenco dil valideso dil akordo. La revui expediasas dal administrerii dil revui ipsa.

5. La abono di Cosmoglotta povas komencar, se la abonanto deziras lo, per la unesma numero dil yaro 1939. Se ico ne esas explicite indikita, ol komencas per la numero precedanta la dato dil komunikajo inter la administrerii cesas pos libro de 12 numeri. Progreso povas abonesar nur por la kompleta kalendariala yaro. Amba revui esas pronta livrar kompleta yarserio 1938 sub la sama kondicioni.

6. La yarala abono po preco rabatita povas grantesar al sama persono nur unfoye e nur en un exemplero.

7. Nur abonanti, qui ja pagis po sua propra revuo, havas la yuro abonar la altra revuo po preco rabatita.

Exkluzita del yuro por abono rabatita esas (a) personi esanta abonanti normala de amba revui ye la dato ye qua komencas la valideso dil nuna akordo, (b) personi ricevanta gratuite (pro propago od altra motivi), la propra revuo.

8. Amba revui obligas su publikigar (a) unfoye la definitiva formo dil prezenta akordo, (b) trifoye en formo di anonco informi a lia abonanti pri la fakto e preco dil rabatita abono dil altra revuo. La informo devas esar de cirkume egala grandeso en amba revui e devas esar aprobata de amba administrerii e redakterii. Konvenciono pri texto analoga por amba revui esas dezirinda.

9. La prezenta akordo obligas ekskluzive la administrerii, ne la redakterii dil revui mencionita.

10. La prezenta akordo livas ad amba revui la kompleta libereso, konkluzar analoga akordi kun altra revui.

Chapelle, la 22. oktobro 1938. La administranto di Cosmoglotta: sign. FRED LAGNEL.

London, la 24. oktobro 1938. La sekretario dil komitato: sign. HEINZ JACOB.

(1) La rabato grantita esas la sama kam tg grantita ad omna ascciiti dil Uniono e sub simila kondicioni.

Bibliografio

Lernante stranjera lingui

“**New method English practice**” book one, da *Harold E. Palmer, D.Litt.*, ilustruri da *Kerry Lee*. Editerio Longmans, London, E.C.4., preco 1/-.

La nesubstantivala vorti docita en la lecioni ne es arbitrale selektita, ma servas por formar del komenco, simpla e kompleta frazi. La leciono 1A kontenas exemple “ica, ol, esas, qua, ed” e la nedefinita artiklo, ed 1B kontenas “ita, la, od, ma,” vorti frequa e nekareebla. Tale la autoro docas del komenco la sequanta frazi helpe di ideale simpla ilustruri: *Ico esas libro, ico esas buxo, ico esas krayono* edc. e repetas ta frazformo deketri foyi. E la questiono sequas *kad ito esas libro, kad ito esas buxo* edc.

La metodo ne esas nova, ma ol esas tante simple prizentita e metodoze exekutita tra la tota libro, ke omna ti qui interesas su pri psikologiala dometodi lektos la libreto kun amuzo e profito. Palmer tre klare definis olua skopo en la intro-

dukto, quan me citas komplete: "Kande ni lernas parolar o skribar stranjera linguo, ni (1) lernas la vorti dil linguo e quale kombinar oli por formacar frazi; (2) kreas la justa kustumi por lernar linguo, quar tale kustumi existas. La unesma kustumo es observar korekte quo es dicita o skribita. La duesma kustumo es imitar korekte quo audesas o lektesas. La triesma kustumo es asociar la vorti kun quon oli signifikas. La quaresma kustumo es formacar frazi per la analogeso di frazi ja lernita."

La multa questioni koaktas la lernanto pensar e responder laute, mute o skribe. Omnakaze lu koncentras. Ica libreto es la maxim sistemoza de omna direkt-metoda libreti quin me vidis. Mem se vu ne savas la Angla, la ilustruri ipsa klarigos la metodo. *hztj.*

Ad ica numero adjuntesas la Linguala Suplemento nro 3. La nro 1 aparis en oktobro 1934, e la nro 2 en julio 1935.

Quale divenar membro dil Uniono?

Omna natural o yural persono qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas la Uniono realigar lua skopi povas divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobita dal Uniono. Paragrafo 4 dil statuti. MEMBRI ABONANTA, kolektiva od individuala, minima kontributajo 3.— Suisa franki yare; MEMBRI SUSTENANTA, 6.— Suisa franki yare; ASOCIITI (qui juas omna yuri, ma ne povas votar od aceptar funkcio) pagas adminime 3.— Suisa franki yare; MECENI pagas segunvola sumo e recevas gratuite plura exempleri di Progreso.

La pagi esas direktenda al agenti di Progreso o direte al central kaso dil Uniono: Kasero Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisia, postocheko-konto Bern III 4784.

Literaturo del Ido-centro London

3, Sparelease Hill, Loughton, Essex, Anglia.	liriko Araba ...	-.50	-/6
	Elin-Pelin, la nimfo	-.25	-/3
	Fiaux, Quale sucesar en la vivo	...	-.50 -/6
Andersen, la nova vesti dil imperiestro	Moliere, Mediko kontrevole	-.25 -/3	-.50 -/6
Nakhla Kelka maestro-verko dil	Grimm, Kolekturo de rakonti ...	...	-.40 -/5

La koordino di omna esforcí por la introdukto di la

Mondolinguo !

La "Uniono por la Linguo Internaciona" judikas kom necesa unionar omna esforcí por la propago dil helpanta linguo. Til nun la organizita ed individuala propago ne sucesis realigar la endukto di duesma linguo por omni. La kunlaboro ed uniono di omna grupi ed individui esas necesa por ta finala skopo. Por ta skopo la "Uniono por la Linguo Internaciona (Ido)" proponas, abandonar komplete omna antagonismi ed ataki reciproka inter-movadal,—grupala ed—individuala, e remplasar oli per la ferma volo ad unionita, komuna agado por la Linguo Internaciona.

Ica komuna agado ne povas exkluzar e ne exkluzos la duro di lingual-ciencala explori en omna kampi; ma ta komuna agado unionez omna nia esforcí por la propago, sur la fundamento di komuna programo minima, nome **la difuzo dil ideo por la adopto dil Linguo Internaciona!**

La Uniono por la L.I. incias tala kunlaboro e kooperero per admisar aden sua rangi, kom asociiti, omni qui laboras por endukto di helpolinguo internaciona. Ol tale kreas la fundamento por la koordino di la kontinua esforcí favore di Linguo Helpanta koram autoritati e koram la publiko. La decido adoptita dal Direktanta Komitato esas:

"La Uniono por la Linguo Internaciona (Ido)" formacas seciono di asociiti ek personi qui laboras por la endukto di helpolinguo internaciona (konforme a paragrafi 4, 7 o 37). La Uniono donas a li la yuri di membri pasiva. Ica yuri exkluzas la voto-yuri e la yuro divenar funcionero dil Uniono. La Uniono expektas de omna asociiti kunlaboro aktiva por la propago ed endukto di linguo internaciona kom duesma helpolinguo por omna homi."

Ica decido valideskis por 1936. La yuri grantita esas rezume: La posibleso di kunlaboro en la grupi ed societi dil Uniono, recevo di omna oficala publikiguri, uzo dil Ido-konsulservo, partopreno en kongresi e konferi organizita dal Uniono.

La "Uniono por la Linguo Internaciona" expektas, ke la altrá organizuri por L.I. respondos favoroze a ta inicianta pazo por kunlaboro. La prezenta eventi pruvas, ke en ula landi la ideo dil mondolinguo e dil internaciona kunlaboro es sistemoze destruktata, dum ke en altra landi existeskas posiblesi, qui povus profitoze uzesar por krear per komuna esforcí di omna mondolinguani, populala movado amasopa, qua demandas la **praktiko di mondolinguo** por la internaciona relati dil homi.

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
(IDO - ESPERANTO REFORMITA).

3, Spareleaze Hill, Loughton (Essex), Anglia.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO:

Abono di Progreso 4,— SFr.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,—
Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando,
sustenanta 6,— SFr.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *Hans Cornioley*, Schulweg 2, BERN, Suisia. Postchekokonto Bern III 4784.

- Anglia** M. Spillane, 3, Spareleaze Hill, *Loughton, Essex.*
- Australia** V. J. Costigan, 3, Mackenzie Street, *North Sydney, N.S.W.*
- Belgia** V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
- Brazilia** Fausto Tenfuss, Caixa postal 197 Carca, *E. S. Paulo.*
- Chekoslovakia**... Karel Neumeister, *Praha-VI, 59.*
- Dania** E. Thomsen, Sjaellandsgade 57, *Fredericia.*
- Francia** C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
- Hispania** Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 20
4 a, *Barcelona-Hostafranchs.*
- Hungaria** Dr. A. Vigh, Sz. Imre ter. 8, *Pestujhely.*
- Latvia** V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
- Luxemburgia** ... H. Meier-Heucke, 100, d'Ehlerange,
Esch-s-Alzette.
- Madagaskar** Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-
Antsahabe *Tananarive.*
- Nederlando** P. Wegman, Deurningerstraat 153,
Enschede.
- Nova Zelando**... Charles W. Good, Per Armstrong & Coy.,
Ltd., Commerce St. *Whakatane.*
- Polonia** Leonardo Weber, Kopernika 20, *Lwow.*
- Suedia** Svenska Ido-Forbundet, Post Box 59,
Hoting.
- Suisia** Suisa Ido-Kontoro, O. Kostezer, post-
fako, *St. Gallen 8.*
- U.S.A.** K. S. Guthrie, 20, Irving Place, *New York City.*
- U.S.S.R.** M. Shaparenko. ul Uricki N. 101, kv. 6,
Kiev (Ukrainia).
Mikael Gorin, Postkesto 921, *Moskva.*